

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRK MÜZİĞİ UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN
GELİŞİMİ İLE İLİŞKİSİ HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uğur TUTKUN

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı

MAYIS, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK MÜZİĞİ UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN
GELİŞİMİ İLE İLİŞKİSİ HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uğur TUTKUN
(Y1912.271002)

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

MAYIS, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Gelişimi ile İlişki si Hakkında Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi" adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça 'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(05/03/2023)

Uğur TUTKUN

ÖNSÖZ

Tezimin her aşamasında bana destek olan, değerli görüşlerini ve katkılarını sunmaktan çekinmeyen çok kıymetli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Hayati Hökelekli'ye; tez yazımı sürecinde yönlendirmeleri ve rehberliğini esirgemeyen Dr. Hande Tasa'ya; ilk günden beri tez yazım sürecinde motivasyonumu eksik etmeyen Dr. Beyza Naz Deniz'e; Özel Üsküdar Palet İlkokulunun değerli öğretmen, öğrencileri ve velilerine; bu okulun kurucu temsilcisi olan mesleki kariyerimin rehberi çok kıymetli hocam Yüce Gümüş'e; her alanda her fırsatta desteğini esirgemeyen yol gösterici okul müdürü Öznur Özmutlu Bayrak'a ; bu çıktığım yolda desteklerini esirgemeyen ve fikirleriyle yolumuza ışık tutan Dr. Kevser Yıldırım ve Ayşegül Türk'e; hayatımın her aşamasında maddi manevi yanımda olan babam Nevzat Tutkun'a; her şeyin üstesinden geleceğime sonsuz inanan ve bu sürecin tüm zorluklarına benim ile katlanan değerli annem Habibe Tutkun'a; bayrağı bir gün devredeceğim bu güzel ülkemizin gelecek mihmandarlarından kız kardeşim Şevvalnur Tutkun'a; bu yolda nazımı çeken, gerginliğimi alan, stresimi yönetmemi sağlayan, yeniden başlamalarım rehber olan akrabalarım ve dostlarıma sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Haziran,2023

Uğur TUTKUN

TÜRK MÜZİĞİ UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN GELİŞİMİ İLE İLİŞKİSİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu akademik çalışma, Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarıyla olan ilişkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi esas alınmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu araştırmaya Türk müziği uygulamalarını gerçekleştiren özel bir okulda ilgili eğitim programını uygulayan yirmi dört öğretmen katılmıştır. Elde edilen verilerin içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Bulgular Türk müziği uygulamalarının; öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişim, bilişsel gelişim, fiziksel gelişim ve dil gelişimi alanları ve bu alanların alt boyutlarıyla hangi düzeyde ve ölçütte ilişkileri olduğunu ortaya koymuştur. Türk müziği uygulamalarının temel gelişim alanları ve alt boyutlarıyla olan ilişkileri öğrencilerin kazanım ve beceri fonksiyonlarını etkilediği ve şekillendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türk müziği uygulamalarını gören ve bu uygulama eğitim programı müfredatını alan öğrencilerin temel gelişim alanları ve alt boyutları arasında doğrusal parametreleri olan aynı devinişsel algoritmayı ifade eden bir ilişki boyutunun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularında öğretmen görüşlerinin örnekleri vererek açıkladığı süreçler somut kazanımların görülmesi ve beceri fonksiyonlarının sürekliliğinin sağlanması esas alınarak durumlar arasındaki boyut ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda ulaşılan bulgular ışığında Türk müziği uygulamalarının ilkökul kademesinde daha iyi bir temellendirmeye ulaşması için ve diğer eğitim kademelerinde bu programın uygulanabilir spesifik kazanımlara ulaşabilmesine dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Türk müziği, Müzik eğitimi, Türk müziği uygulamaları, Gelişim, Sosyal ve duygusal gelişim, Bilişsel gelişim, Fiziksel gelişim, Dil gelişimi.

EXAMINATION OF TEACHERS' VIEWS ON THE RELATIONSHIP BETWEEN TURKISH MUSIC PRACTICES AND STUDENTS' DEVELOPMENT

ABSTRACT

This academic study was conducted in order to examine the relationship between Turkish music practices and the basic development areas of students and their sub-dimensions of these development areas according to the views of teachers.

The qualitative research method was used in this study. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. Twenty-four teachers who applied the relevant education program in a private school that practiced Turkish music participated in this research. The obtained data was analyzed by the content analysis method.

Findings Turkish music practices; The students' social and emotional development, cognitive development, physical development and language development areas and the level and extent of their relations with the sub-dimensions of these areas have been revealed. It has been concluded that Turkish music practices affect and shape the achievement and skill functions of the students in their relations with the basic development areas and sub-dimensions. It has been concluded that there is a relationship dimension expressing the same psychomotor algorithm with linear parameters between the basic development areas and sub-dimensions of the students who see Turkish music practices and take the curriculum of this practice training program. In the findings of the study, the processes explained by the teachers' opinions by giving examples were related to the dimensions between the situations, based on the concrete gains being seen and the continuity of the skill functions. In the light of the findings obtained as a result of the research, suggestions were made for Turkish music practices to reach a better foundation at the primary school level and for this program to reach specific gains applicable to other education levels.

Keywords: Music, Turkish music, music education, Turkish music applications, development, social and emotional development, cognitive development, physical development, language development.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xvii
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Amacı.....	8
B. Araştırmanın Önemi	10
C. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
D. Varsayımlar.....	11
E. Tanımlar.....	11
II. İLGİLİ LİTERATÜR.....	13
A. Müzik ve Müziğin Diğer Disiplinlerle Olan İlişkisi.....	13
1. Müziğin Tanımı, Müzik Kültürü ve Kültürel Değişimlere Olan Etkisi.....	14
2. Müzik Psikolojisi	26
a. Psikoloji ve müzik	27
b. Müzik algısı ve müzikal zaman algısı	30
c. Müzik terapi.....	33
B. Müzik Eğitimi ve Müzik Eğitiminde Yaklaşımlar	42

1. Müzik Eğitiminin Türleri	43
2. Müzik Yeteneği.....	46
3. Müzik Eğitiminin Amaçları	49
4. Müzik Öğretimi ve Öğretim Yöntemleri	51
a. Kodaly yöntemi	54
b. Delcroze yöntemi.....	56
c. Suzuki yöntemi	57
d. Orff yöntemi	59
e. Müzik Eğitiminde Program Geliştirme	60
5. Müziği Eğitiminde Ölçme.....	62
6. Müzik Yetenek Testleri.....	64
C. Türk Müziği ve Türk Müziği Kavramları.....	66
1. Kimlik ve Tarihsel Süreç Bağlamında Türk Müziği.....	68
2. Türk Müziğinin Alt boyutları ve İçerikleri	71
3. Türk Müziğinde Felsefe, Hafıza, Meşk, Üslup ve Makam	73
D. Türk Müziği Uygulamaları	76
1. Uygulamalı Türk Müziği İçerikleri.....	77
a. Türk müziği türleri.....	78
b. Türk müziği çalgı türleri.....	81
2. Türk Müziği Eğitimi	83
a. Meslek sazı uygulamaları	84
b. Usul uygulama	86
c. Solfej Nazariyat Uygulamaları	86
d. Toplu meşk uygulamaları	87
E. Temel Gelişim Alanları	88
1. Gelişim Kuramları ve Temsilcileri	90

2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı ve Kuramları	92
a. Psikoseksüel gelişim kuramı	95
b. Psikososyal gelişim kuramı	98
c. Davranışçılık ve sosyal öğrenme kuramları	101
d. Sosyal ve duygusal gelişim ekseninde bilişsel gelişim kuramı	102
e. John Bowlby'nin etolojik bağlanma teorisi kuramı	103
f. Mary Ainsworth'un bağıllık kuramı.....	104
g. Sosyal ve duygusal gelişimin alt boyutları	105
3. Bilişsel Gelişim Alanı ve Kuramları.....	108
a. Jean Piaget 'in Bilişsel Gelişim Kuramı.....	111
b. Bruner 'in Bilişsel Gelişim Kuramı.....	113
c. Vygotsky'nin sosyokültürel bilişsel gelişim kuramı	114
d. Bilgiyi işleme kuramı	115
e. Bilişsel gelişimin alt boyutları.....	116
4. Psikomotor gelişim alanı ve kuramları	117
a. Psikomotor gelişim dönemleri.....	120
b. Psikomotor gelişim alanının alt boyutları.....	121
5. Dil Gelişimi Alanı ve Kuramları.....	122
a. Davranışçı kuram.....	126
b. Sosyal öğrenme kuramı	126
c. Etkileşimci kuram.....	126
d. Psikolinguistik kuram	127
e. Dil gelişiminin alt boyutları.....	128
III. YÖNTEM.....	131
A. Araştırma Modeli.....	131
B. Çalışma Grubu	132

C. Veri Toplama Aracı	134
D. Verilerin Toplanması	135
E. Verilerin Analizi	135
F. Güvenirlik	136
IV. BULGULAR	139
A. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri.....	140
B. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	142
C. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	143
D. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	144
E. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	146
F. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	147
G. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	148
H. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri	149
V. SONUÇLAR, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	153
A. Sonuçlar ve Tartışma	153
1. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri	153
2. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri	159
3. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri	165

4. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri	169
B. Öneriler	174
1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	174
2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	177
VI. KAYNAKÇA	181
EKLER.....	195
ÖZGEÇMİŞ.....	201

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

DSM : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı veya Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı)

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.	Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri.....	133
Çizelge 2.	Türk Müziği Uygulamaları Programını Uygulayan Özel Üsküdar Palet İlkokulu Öğrenci Sayıları.....	134
Çizelge 3.	Türk Müziği Eğitimine İlişkin Değerlendirmeler.....	139
Çizelge 4.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimi.....	141
Çizelge 5.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimleri Alt Boyutları	142
Çizelge 6.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Bilişsel Gelişimleri	143
Çizelge 7.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Bilişsel Gelişimleri Alt Boyutları	145
Çizelge 8.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimi.....	146
Çizelge 9.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimi Alt Boyutları	147
Çizelge 10.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimleri	148
Çizelge 11.	Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimleri Alt Boyutları	150

I. GİRİŞ

Müzik, insanoğlunun ontolojik olarak kendini idrak ettiği ilk andan itibaren kümülatif olarak ilerleyen bir beceri ve sanat alanıdır. Müziğin, bütün çağlar boyunca kendine has bir üslup ve tekniği olmuştur. İnsan, bu yığınla oluşturulan kültürel yansımanın ürününü bireye sağladığı kolaylıklar ve imkanlar perspektifinden değerlendirmiştir. Yapay olarak insan eliyle üretilen müzikten hariç doğanın kendisinin ritim oluşturması ve kültürel kodlara etki etmesi bu alanı bambaşka bir kritiğe taşımaktadır. Doğal seslerin fonetik bir alfabe ile insanlığın yaşantısına etkisi ve bu etkilerin sonuçları bilim dünyasının en büyük uğraş alanlarından birisi olmuştur. İnsanlığın gelişmesiyle birlikte müziğin de bu oranda gelişip farklı evrelere erinmesi müziğin birçok bilimsel alanda incelenmesine olanak sağlamıştır. Müziğin kendi perspektifinde dinamik bir yapısının oluşması yığınla ilerleyen pozitif bir kültürel hazine unsuru olduğunu göstermiştir. Müziğin, insanlığın her alanında her yaşantısında her olay ve olgusunda yer alması evrensel bir kazanım ürünü olduğunu göstermiştir (Kılık, 2001).

Müziğin tarih boyunca devletlerin kuruluşu, devletlerin yıkılışı, tarihi çağlara yön veren toplumsal olaylara, milletlerin oluşumu ve tarihsel olguların kaynağına, bireysel veya topluluklar nezdinde reform içeren tüm bahis ve olaylarda doğrudan veya parçalı olarak etkisinin olduğu bilimsel olarak da tarihsel yazıtların bizlere sunduğu kaynak verilerine göre karşımıza çıkmaktadır. Müzik, kültürel izlerin takibini sağlamakta kolaylıklar sunarken, tarihsel kodları da kavramayı daha stabil hale getirmektedir. Müzik, bireylerin ve toplumların eğitim, eğlence, hedef ve motivasyon sağlamada büyük derin katkıları olduğu da bilinmektedir. Müzik bilimsel olarak literatüre girdiğinde farklı disiplinler arasındaki olan ilişkileri de incelenmiş ve eğitimsel reformlar da kullanılmıştır (Kurt, 2019).

Müziğin; psikoloji, sosyoloji, tarih, gastronomi, matematik, fizik, tıp, mülkiye, iktisat, işletme, konservatuar, eğitim, kişisel gelişim ve motivasyonel

çalışmalar, diğerkültürel bilimler ve sanatsal argüman çalışmalarıyla olan ilişkisi bilim dünyasının dikkatini çekmiş ve yoğun disiplinler arası çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte müzik, insan sağlığına etki eden derin etkileşimleri de tarih boyunca karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kadim medeniyetimizde Musiki ile sağlanan şifahane ve darüşşifalar bulunduğu bilinmektedir. Teknoloji geliştikçe tıp bilimi de gelişmiştir. Tıp biliminin gelişmesiyle birlikte modern anlamındaki tıp deneyleri ve alternatif çalışmalarda gelişme göstermiştir. Bireylerin ruhsal sağlığını koruma ve olumsuz durumları ortadan kaldırıp rehabilite etmeye çalışan psikiyatri ve psikoloji bilim dalları da müziğin insan yaşantısına olan etkisini yakından incelemiştir. Müziğin, bireye sağladığı faydaları ve bireyin ruh haline olan etkisi yakın inceleme sahalarını oluşturmuştur. Modern tıp ile müziğin bireye sağladığı faydalar da somut anlamda veri olarak takip edilmiş ve istatistiki bilgi olarak literatüre eklenmiştir. Literatürdeki bu çalışmalarda müziğin etkisini ortaya koymaktadır. Müziğin, bireye sağladığı fizyolojik ve anatomik etkisi incelenmiş, çeşitli altyapı materyalleri ile somuta bir veri kaynağına indirgenmiştir. Bu çalışmalarda müziğin bireye olan nörolojik etkisini daha somut bir şekilde göstermiştir. Nörolojik gelişimlerdeki bu çeşitli görsel veriler istatistiki bilgilerin derinlemesine etkisini ortaya koymuştur. Özellikle beyin içerisinde ortaya çıkan değişiklikler ve etkiler bireyin ruh haline olan etkileri ile ilişkisini ortaya koymuştur. Yapılan modern araştırmalar sonucunda müziğin etkisinin psikolojik, sosyolojik ve tıp(psikiyatri) alanındaki etkileri popüler kültürde gündem olmuş ve yakın araştırma markajına girmiştir. Yapılan araştırmaların sonucunda müziğin psikolojik anlamdaki etkisi olumlu parametrelerce ortaya çıkarılmış ve iyileştirme metotlarında kullanılmaya başlanmıştır. Psikoloji biliminde yapılan çalışmalar ve kullanılan yöntemler müziksel terapi ve müzikle terapi yöntemlerini ortaya çıkarmıştır. Psikoloji, psikiyatri, nöroloji, nörobilim alanında yapılan çalışmalar müziğin etkisini somut veriler olarak ortaya koymuş ve kümülatif deneysel çalışmalara bu beceri alanını etkilemiştir (Şendurur ve Barış, 2002).

Müziğin çeşitli bilim alanlarıyla olan ilişkisinin bilimsel olarak kanıtlanıp çeşitli deneyler ve sonuçlar olarak literatüre eklenmesi eğitim alanında yapılan çalışmaları da büyük ölçüde etkilemiş ve eğitim politikalarının oluşturulmasına zemin hazırlanmıştır. Müziğin eğitimsel müfredata girmesi ve her sınıf

kademesinde derslerin konulup, bölümlerin açılmasını teşvik etmiştir. Eğitimsel reformlarla birlikte devletlerin eğitim politikaları şekillenmiş ve literatürün desteği ile uygulamalı alanlarda etkisi takip edilip, izlenip, süreçlere yığıcı gözlemlenmiştir. Bu aşamada müzik, eğitimsel politikaların argümanı ve hedef noktası olarak ele alınıp özel çalışmaların odak noktası olmuştur (Otacıoğlu, 2017).

Müzik eğitimi ve müzik eğitim yöntemleri bilimin en temel inceleme alanlarından bir tanesi olmuştur. Bu çalışmaların eğitimdeki yansımaları takip etmek amacıyla deneysel çalışmalara yer verilmiştir. Bu deneysel çalışmaların verileri alınarak müziğin diğer disiplinlerle olan ilişkisi popüler kültürün yansımaları olmuştur. Müziğin, eğitim ve uygulamalı psikoloji bilim alt dallarına girmesiyle birlikte bireye sağladığı etkileri daha somut olarak ele alınmıştır. Çocukların gelişimi ve gelişim basamakları da derin inceleme alanına girmiştir. Gelişim psikolojisinin ortaya çıkardığı yeni yapılanmalar ve etkiler ışığında müzikte gelişim basamaklarındaki etkisinde kendisine yer bulmuştur. Çocukların eğitimiyle birlikte ortaya çıkan müzik kavramının öğretim metaforları, yeni öğretim yöntemlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bununla birlikte müziğin eğitimdeki çıktıları da daha spesifik olarak gözlemlenmesi, müziğin çocuklara olan gelişimsel etkisini de daha somut olarak ortaya koymuştur. (Eker, 2020)

Müzik eğitiminin çocuklara verilmiş şekli ve çocuklarda kullanılan öğretim yöntemleri de eğitim bilimleri ve eğitim psikolojisinin yoğun çalışma alanlarını oluşturmuştur. Özellikle ülkemizde müzik eğitiminde geleneksel yöntemler kullanılmış ve bu yöntemlerin öğretici- öğrenen arasındaki ilişkisi usta-çırak arasındaki ilişki metaforlarından ortaya konulmuştur. Ülkemizde müzik eğitimi çeşitli yöntemler ile öğretilse de müzik türlerine göre spesifik ders başlıkları bulunmaktadır. Bu ders başlıkları, solfej nazariyat, meşk usulü, toplu meşk, makam ve usuller gibi spesifik temalı derslerdir. Bu derslerin öğretim yöntemlerinde çeşitli tezler kullanılmaktadır (Kabataş, 2017).

Türk Müziği de ülkemizin yerel motiflerini içeren, kültürel kodlar ve geleneksel izler bıraktıran özel bir müzikoloji dallarından birisidir. Okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki nitelikli müzik eğitimi çocukların birçok gelişim alanlarını etkilemektedir. Müziğin ve müzik eğitiminin bireye sağladığı faydalar çok fazla olmakla birlikte bireyi hayatın çeşitli disiplinlerine hazırlamada bir yön

ve araçtır. Müzik eğitimi gerek yetişkin bireylerde gerekse çocuklarda derin etkiler bırakan, pozitif belirlemeleri olan özel bir beceri sahasıdır (Çevik ve Kabataş, 2021).

Bu konu günümüzün en popüler bilim alanlarından olan nörolojik gelişim ve nöropsikoloji alanlarına katkı sunacaktır. Daha geniş kapsamda açıklayacak olursak müziğin ve müzik eğitiminin bireylerde olan psikososyal gelişim alanlarına etkisi somutlaştırılmış eğitim müfredatları üzerinden incelenecektir. Her geçen gün gelişen teknoloji ve modern dünya düzeninde bireyin psikososyal gelişim alanlarındaki konumu ve ihtiyaçları da değişmektedir. Bireylerin karmaşık, hızlı ve dinamik yaşantısında edinilmiş olduğu tüm beceri fonksiyonları ve kazanımları yaşamış olduğu ruhsal problemlerin çözümü noktasında rehabilite süreci sunmaktadır. Müzik de bu spesifik disiplinlerden bir tanesidir (Ünal, 2014).

Türkler, tarih sahnesinde çok geniş bir coğrafya yayılmış ve bu coğrafyalarda kimi farklı müzikal kültürlerin etkisinde kalmıştır. Bu etkiler neticesinde Türk Müzik kültürü birçok farklı yönden beslenerek zengin bir yapıya ulaşmıştır. Bu zenginlik tarihsel süreçte bakıldığında kimlik, kavram, içerik ve boyut yönlerinden Türk Müziği'ni doğrudan etkilemiş ve değiştirmiştir (Tanrıkorur, 1998).

Türk Müziği kavramı; "Türklerin hem kinestetik hem analitik hem de işitsel zekâ ve yetenekleriyle hem kendi toplumu içinde hem de asırlar boyunca geniş bir coğrafyada bulunduğu farklı halklar ile girdiği karşılıklı etkileşimlerle ortaya koyduğu, kendisine has mûsikî birimi" olarak tanımlanabilir. Türk Müziği konusunda mühim eleştirel yazıları ve pek çok eseri bulunan Yalçın Tura, Türk Müziği kavramını; "Farabi'den bugüne kadar geçen zaman çizgisi içinde, Türklerin hâkimiyetinde olan yerlerde, belirli bir ses sistemine bağlı kalınarak oluşturulmuş ve kendine has üsluba sahip bulunan mûsikîdir" şeklinde tanımlamıştır. (Çeçen, 2019).

Türk Müziği tarihinde bugüne kadar çok sayıda nazariyatçı ve sanatçıların türlü biçimlerde izah ederek Türk Müziği nazariyatına mal etmiş olduğu üç ana ses sistemi bulunmaktadır. Bu sistemler;

Ekrem Karadeniz ve Abdülkadir Töre tarafından sistemli hale dönüştürülmüş 41 Perdeli Ses Sistemi, Murat Uzdilek, Suphi Ezgi ve Hüseyin Saadettin Arel tarafından sistemli hale dönüştürülmüş olan 24 Perdeli Ses Sistemi, Safiyyüddin Abdülmümin Umremi tarafından sistemli hale dönüştürülmüş olan 17 Perdeli Ses Sistemi'dir. Bu ses sistemlerinin içermekte olduğu perdeleri temel alan akort sistemleri ve bunlara göre gelişmekte olan aralıklar, türlü dörtlüler, beşliler ve değiştirici işaretler de Türk Müziği'nin yapısının ana çekirdeklerini meydana getirmektedir (Aydar, 2014)

Eğitim sistemimizin özellikle ilk ve ortaöğretim programlarını geliştirme görevi Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yerine getirilmektedir. Bu Kurul kuruluşundan bu yana sistem düzenleme çalışmaları yanında, toplum ve fert ihtiyaçlarında meydana gelen değişimleri, bilim ve teknolojiadaki hızlı ve sürekli ilerlemeleri yakından takip ederek bilimsel araştırma sonuçlarına dayalı program geliştirme çalışmaları içerisinde yer almaktadır. Cumhuriyetten günümüze ilköğretimde aralarda taslak niteliğinde olanların dışında 1926, 1936, 1948 ve 1968 olmak üzere belli başlı dört program uygulamaya konmuştur. Bugün ilköğretimde uygulanan programda özellikle sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması nedeniyle 1970'li yıllardan beri sürekli değiştirilmiş ve geliştirilmiş olup halen de geliştirme çalışmaları devam etmektedir (Eker, 2020)

Gelişim bir bütündür ve bu nedenle bir alandaki gelişim diğer alanları da etkiler. Çocuğun diğer gelişim alanlarındaki problemler duygusal gelişimi üzerinde de etkilidir. Zihinsel yönden yaşına göre gelişim özelliği gösteren çocuk, duygusal tepkilerini çevresindekilere yansıtır. Çocuk, öğrenme ve deneyimine bağlı olarak duygusal tepkiler geliştirir. Fiziksel olarak normal görünen, istediği gibi hareket eden çocuk mutludur. Özürlü çocukların hareketlerinin kısıtlanması, duygusal problemlere neden olabilir ve davranış bozuklukları ortaya çıkabilir. Duygusal gelişimle sosyal gelişim birbirinden ayrı düşünülemez. Çocuk iyi bir duygusal gelişim gösteremezse ebeveynleriyle, kardeşleriyle, arkadaşlarıyla iyi iletişim kuramaz; çevreye uymakta zorluk çeker. Çocuğun dili doğru kullanmasında duygusal gelişim etkilidir. Doğru ifade, çocuğun duygularını çevreye anlatmasını ve çevreyle olumlu sosyal iletişim kurmasını sağlar (Çilden, 2001).

Biliş, ileri zihinsel süreçleri içerir. Zihinsel süreçler; dikkat, algı, bellek, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, anımsama, düşünme, akıl, yaratıcılık vb. kapsayan geniş bir terimdir. Bilişsel gelişim; doğumundan başlayarak, çevremizdeki dünyayla etkileşimimizi sağlayan ve dünyamızı anlamamızı yarayan bilginin edinilip kullanılmasına, saklanmasına, yorumlanarak yeniden düzenlenmesine, değerlendirilmesine yardım eden, bütün zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır. Birey, zihinsel süreçlerde hem nitelik hem de içerik açısından giderek yetkinleşir. Bu gelişimin önemli bir ögesi olan bilgi kazanma yöntemiyle, zihinsel etkinlikler arasında sıkı bir ilişki vardır. Bilişsel gelişim çocuğun gördüğü, duyduğu, dokunduğu tattığı nesnelere hakkında düşünmesini ifade eder. Bu düşüncenin içerdiği konular, etki tepki ilişkisini, olaylardaki ardışıklığı, nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılığı anlamak, objeleri kategorize edebilmek, mantık yürüterek cevaplamayı içerir. Bilişsel gelişimin amacı; soyut şekilde akıl yürütme, varsayımsal durumlar hakkında mantıksal düşünme, kuralları karmaşık ve daha yüksek yapıda örgütlenme olarak görülür (Yurdakavuştu, 2012).

Müzik öğretiminde birçok denenmiş öğretim metotları bulunmaktadır. Bu metotlar, Suzuki yöntemi, Orff yöntemi ve Kodaly yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ilköğretim kademesinde müziğin ritmik oluşumları ve ses perdeleri üzerinden enstrümantal olarak öğretimi mevcuttur. Çocukların gelişimsel algoritmaları da dikkate alınarak, yığın bir şekilde kademeli öğretim gerçekleştirilir. Müziğin, tını ve ses perdesi boyutu öğretildikten sonra eser içeriklerinin analizleri yapılır ve söylev demelerine geçilir. Müzik eğitiminde ritim ve ses aksanı çalışması tamamlandıktan sonra enstrüman atölyelerine geçilir. Enstrüman atölyelerinde çalışmalar, müziksel algılama ve vücut-zihin koordinasyonunda gerçekleştirilir. Ritmik ve dinamik etkinlikler ile de kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilir. Özellikle müziğin ses ve durak analizleri yapıldıkça enstrüman içeriği zihinlerde daha kolay bir şekilde çözülebilmektedir. Özellikle ilköğretim kademesinde müziğin kolay ve ritmik enstrümantal kısmıyla çalışmalar tamamlanır. Bu çalışmalar tamamlandıktan da ilgili olan müzik türünün bir üst perde boyutuna geçilir (Yazıcı, 2013)

Müzik ile temas eden ve müziğin ritmik oluşumlarına etkinliklere katılan çocuklar gelişimlerini de bu ölçüde geliştirmeye çalışır. Doğru müzik öğretim

yöntemi seçildiğinde çocukların müzikal zekâları da ivmelenip ritmik zekâ unsurları beslenerek müzikal algı yapıları oluşmaktadır. Erken yaşta müzik çalışmaları ile uğraşan ve çeşitli ritmik çalışmalara eşlik eden çocuklarda müziğe bağlı olarak fizyolojik değişimler de boy gösteriyor. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki belirli ritimlerle tutturulan müzik dinletimi beynimizin fizyolojik yapısını etkiliyor ve kimyasal salgılanmaları gerçekleştiriyor. Bu kimyasal salgılamalarla birlikte hormonların etkisiyle çocukların gelişimleri de olumlu olarak etkilenmektedir. Müzik ile uğraşmanın bilgiyi doğru işleme ve bilgiyi doğru bir şekilde içselleştirmeye de katkısı bazı nörolojik testler sonucu ortaya çıkmıştır (Atılğan, 2020)

Müzik ile uğraşan çocukların psikososyal becerileri daha belirgin şekilde artmaktadır. Enstrüman çalan ve enstrüman çalmayı öğrenen çocuklarda problem çözme becerilerinin daha belirgin olduğu görülmüştür. Aynı şekilde notalar ile ritmik bir oluşum açığa çıkarmak da yaratıcılık yönlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte yeni ritimler oluşturmak ve beste makamları yenilemek de yaratıcı zekâ gelişimini destekleyici nitelikli çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Enstrüman çalan çocukların motivasyonları da çalma başarısına entegre olacak şekilde ilerleme göstermektedir. Müzik ile uğraşmak, toplu olarak müzikal çalışmaları gerçekleştirmek bireyin topluluk önündeki kendini ifade edebilmesini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte kendini ifade edebilen çocuklarda, öz benlik ve tutumları da olumlu anlamda değişmektedir (Uluğbay, 2013).

İlk insanlıktan beri var olan ve kümülatif olarak ilerleyen müzik bireyin yaşantısına etki etmeye devam edecektir. Özellikle bilimsel alanda yapılan çalışmaların çeşitliliği ve disiplinler arası uygulamaların artmasıyla birlikte müzik eğitiminin diğer bilimlere olan katkısı ve iletişimi literatüre yeni bir çalışma sahası kazandıracaktır. Modern eğitim anlayışının daha etkin bir şekilde uygulama üzerine indirgenmesi de uygulanabilir eğitim metotlarını ortaya çıkarmaktadır. Müzik eğitimi de bu indirgenmiş modern eğitim politikasının bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklarda yapılandırılmış müzik eğitiminin, çeşitli beceri ve kazanım alanlarında incelenmesi gelecekteki eğitim politikalarını şekillendirecektir.

Bu konunun seçilmesindeki temel sebeplerden bir tanesi de müzik eğitiminin yapılandırılmış müfredatının ilkökul boyutunda tescillendirilmiş ilk eğitim kurumundaki öğrencilerin, almış olduğu müzik eğitimlerinin onların sosyal yaşantısına ve gelişim alanlarına sağlamış olduğu etkiyi ilişkisel boyutta ortaya çıkarmaktır. Öğretmen görüşleri üzerinden hazırlanan formlar ile müzik uygulamalarının ve uygulama içerisindeki müzik eğitiminin çocuk gelişim alanlarına, gelişim odaklı becerilere etkisi ortaya çıkarılması hedeflenecektir.

A. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı, özel bir Türk müziği ilkökulunda yapılan müzik uygulamaları ve Türk Müziği uygulama eğitiminin öğrencilerin temel gelişim alanları ve gelişimin alt boyutları ile ilişkisi hakkında öğretmen görüşlerinin incelenmesidir. Bu tez çalışması erken yaşta verilen yapılandırılmış uygulamalı müzik eğitiminin ve Türk Müziği uygulamaların çocuklara sağladığı temel gelişim alanları ve bu alanların alt boyutları ile olan ilişkisini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu tez çalışmasında Türkiye'nin ilk Türk Müziği İlkokulu öğrencilerinin, müzik eğitimi almalarının gelişim odağındaki beceri fonksiyonlarına ve kazanımlarıyla olan ilişkisi öğretmen görüşleri üzerinden incelenmiştir. Bu eğitim modelinin çocuklara sağladığı gelişimsel basamaklar; sosyal ve duygusal gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişimin kazanımlarını ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarının farkı ve etkisi bağlamındaki ilişkisel algoritması öğretmen görüşleri üzerinden spesifik olarak değerlendirilmiştir. Türk Müziği uygulamalarının ilkökul kademesindeki öğrencilerin temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarıyla ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki soruların cevabı aranmıştır.

1. Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin psiko-sosyal gelişimiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 1.1 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin problem çözme becerileriyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 1.2 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin sosyal becerileriyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

- 1.3 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin kendini ifade edebilme becerisiyle olan ilişki hakkında öğretmen görüşlerinedir?
- 1.4 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin öz benlik ve öz saygı becerileriyle olan ilişkileri hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
- 1.5 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin iş birliği içinde hareket edebilme becerisiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
- 1.6 Türk müziği uygulamalarının, mizah becerisiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin bilişsel gelişimiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 2.1 Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisiyle olan ilişki hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 2.2 Türk müziği uygulamalarının, bilgiyi kodlayarak öğrenme becerisiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin dil gelişimiyle olan ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 3.1 Türk müziği uygulamalarının, topluluk önünde kendini ifade edebilme becerisiyle olan ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 3.2 Türk müziği uygulamalarının, ses ve nefesi kontrol edebilme becerisiyle ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 3.3 Türk müziği uygulamalarının, diksiyon, vurgu, tonlama gibi iletişim becerileriyle olan ilişkileri hakkında öğretmen görüşmeleri nelerdir?
4. Türk müziği uygulamalarının, psikomotor kabiliyetlerle olan ilişki hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?
 - 4.1 Türk müziği uygulamalarının, ince motor ve kaba motor becerileriyle ilişkileri hakkında öğretmen görüşmeleri nelerdir?
 - 4.2 Türk müziği uygulamalarının, fiziksel gelişime ve duruş pozisyon becerileriyle ilişkileri hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

B. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde ilkököl kademesinde basamaklandırılmış, yönetilmiş, kümülatif ilerleyen, uygulamalı ve geleneksel metotları modern eğitim metaforları ile kullanan, modern müzikoloji alanının teknolojik imkanlarıyla donatılmış bir eğitim kompleksi bulunmamaktaydı. Bu kapsamda ülkemizde örneği ilk olan müzik eğitiminin profesyonel müfredat kapsamında ilkököl kademesine indirgenen ve yapılandırılan Özel Üsküdar Palet Türk Müziği İlkokulunun eğitim sistemi, eğitim müfredatı, öğrenci uygulamalarının temel gelişim alanlarıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Ülkemizin ilk özerk yapılı ilkököl seviyesindeki müzik özelinde yapılandırılmış müfredat ve kurumun çocukların gelişimlerine olan ilişkisi literatüre kazandırılacak ve farklı modellemelerin önü açılacaktır. Aynı zamanda erken yaşta müzik eğitime yönelik farkındalık oluşturulacaktır. Müziğin ve müzik eğitiminin önemi farklı disiplinlerle olan ilişkisi yapılandırılmış müzik eğitimi üzerinden somut hale getirilecektir.

Erken yaşta başlanılan müzik eğitimi ve uygulamalı müziğin aktif kullanılması gelişen dünyada müziğin önemini farklı bir şekilde ortaya çıkacak ve müzik derslerinin müfredatlarını etkileyecektir. Aynı zamanda müzik eğitimindeki eğitim politikaları olumlu parametrelere davetiye çıkartacak ve eğitim sistemini olumlu etkileyecek yapılandırmaları ortaya çıkaracaktır. Bu araştırma, müziğin çocuklara olan psikolojik etkisini ortaya çıkartacak ve çocuklara katkısı basamaklandırılarak eğitime olan etkisi çeşitli disiplinler başlığında değerlendirilmesini ortaya çıkaracağı düşünülmektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte müziğin bireye sağladığı fizyolojik etkileri ortaya koyarak da sürekliliği sağlayarak çalışmaların akademik devamlılığını sağlayacağı düşünülmektedir.

C. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma;

1. Araştırmanın katılımcıları, Türk Müziği uygulamaları programını uygulayan Özel Üsküdar Palet İlkokulu'nda görev yapan 24 öğretmen ile sınırlıdır.

2. Araştırmanın örnekleme Özel Üsküdar Palet İlkokulu'nda öğrenci olan Türk Müziği uygulamaları programını gören 87 öğrenci ile sınırlıdır.

D. Varsayımlar

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde göz önünde bulundurulmuş varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

-Yapılan görüşme gözlemleri öğrencilerin Türk Müziği uygulamalarının temel gelişim alanlarıyla olan ilişkilerini kapsamakta ve ölçmektedir.

-İlgili okulda görev yapan öğretmenler, uygulanan programı bilmekte ve kazanımlarını öğrenciler üzerinde gerçekleştirip takip etmektedir.

-Araştırmaya katılan çocukların hepsi 7-10 yaş aralığında normal gelişim göstermektedir.

-Basılı kaynaklarda ve internetten ulaşılan bilgi ve sayısal veriler gerçeğe uygundur.

-İncelenecek okuldan alınacak bilgiler gerçeğe uygundur.

E. Tanımlar

Müzik: Duygu ve düşünceleri seslerle ifade sanatı, mûsikî (Erman, 2000).

Türk Müziği: Geleneksel kalıplara büründürülmüş, milli motifler içeren musiki türü (Uçan, 1994).

Eğitim: Eğitme ve öğretme yollarını gösteren ve bunların kurallarını koyan bilim dalı, pedagoji.

Öğretmenlik mesleği için gerekli bilgileri kazandıran bilim dalı, pedagoji (Kılıç, 2012).

Öğretim: Belli bir seviyede bilgi vermek, bir kimseyi belli konularda yetiştirmek veya bir mesleğe hazırlamak amacıyla yapılan öğretme işi, tedris, tedrisat. Bireyin yaşantılar sonucu davranışlarda meydana gelen oldukça uzun süreli değişimlerdir (Döğüşgen, 2010).

Gelişim: Gelişim; doğum öncesi döneminden başlayarak kişinin yaşamını sonuna kadar bedensel zihinsel dil duygusal ve sosyal yönde sürekli ilerlemek kaydeden değişimdir (Yavuzer, 1998).

Gelişim Alanları: Gelişim çocuğun; öğrenmesi, anlaması, duyması, konuşması, etrafıyla ve kendisiyle ilişkileri, yürümesi, el kol hareketleri, oyunları gibi özelliklerini kapsayan bir süreçtir. Anne karnında başlar ve ömür boyu devam etmektedir. Gelişim bilişsel, bedensel (motor), duygusal-sosyal ve dil gelişim alanları olmak dört gelişim alanında gerçekleşmektedir. Bu alanların herhangi birisindeki olumlu ya da olumsuz etki diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir (Bacanlı, 2001).

II. İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde konu ile ilgili literatür taramasına yer verilmektedir. Bu bağlamda müzik ve müziğin diğer disiplinlerle olan ilişkisi ilk olarak açıklanmıştır. Müziğin tanımı, müziğin diğer disiplinlerle olan etkileşimi ve içerik süreci, Müziğin beyin fizyolojisi ve bilişsel fonksiyonlarına olan etkisi, alternatif müzik kuramları, eylemsel müzik protokollerinin uygulanması ve içerikleri, Türk müziği ve Türk müziği kavramları, Türk müziğinin tarihsel süreçleri, Türk Müziğinin alt boyutları ve içerikleri, Eğitim öğretim kavramları, eğitim tarihi, öğretim modelleri, zeka kavramı ve çoklu zeka kuramı, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımındaki stratejiler, Müzik eğitimi ve müzik eğitimi türleri, Müzik eğitimindeki yaklaşımlar, Müzik eğitimi ve öğretimdeki kuramlar ve metotlar, İlkokul eğitim programı, Türk Eğitim tarihi, ilkokul müzik eğitim programı, İlkokul kademesindeki çocukların müziksel gelişimi, İlkokul müzik eğitiminin davranış ve içerik ilişkisi, temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutları, Gelişim alanlarının kuramları ve kazanımları, Türk Müziği eğitim programı detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

A. Müzik ve Müziğin Diğer Disiplinlerle Olan İlişkisi

Müzik bireylerin yaşantısını derinden etkileyen şekillendiren en önemli sanatsal olguları ifade eden ve toplumsal süreçlerin dinamik yapısını ortaya koyan bir uygulama sahasıdır. Müziğin çeşitli kavimler ve medeniyetlerin ışığında sürekli gelişmesi ve birbirinden farklı türlerde icra edilmesi sanatın evrensel olan yönünü ifade etmektedir. (Tekin, 1997)

Müziğin medeniyetleri yönlendiren kuşaktan kuşağa aktarılan geleneksel motiflerle bezene ve Modern müzik anlayışı ile harmanlanan yapısı sürekli Girişen ve sürdürülebilirliği olan bir olgunun ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik bilimsel araştırma sahasına girdiğinde diğer disiplinlerle olan ilişkileri daha fazla somutlaştırılmış ve çevresel algılarla birlikte daha kolay ölçülebilir ve değerlendirilebilir hale gelmiştir. Müziğin kendi bilimsel temellendirmesinin yanı

sıra diğer bilim ve disiplinlerin odağındaki birçok kazanım ve beceriyi de etkilemesi günümüz koşullarında popüler araştırma sahasını oluşturmuştur. Müziğin diğer disiplinlerle olan ilişkisinde hem kendisi etkilenmiştir hem de süreçleri etkileyerek olgusal boyutta farklı sonuçların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Tarih boyunca müziğin toplumlar ve bireyler üzerinde bıraktığı izlenimler değişkenlik göstermiştir. Müziğin tek başına bir sanat çalışması olmasından ziyade diğer disiplinlerle olan Kümülatif ve dinamik ilişkisi çeşitli boyutlarıyla incelenmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Müziğin Tanımı, Müzik Kültürü ve Kültürel Değişimlere Olan Etkisi

Tarih boyunca müziğin birçok tanımı yapılmıştır. Müzik seslerin çeşitli usullerle düzenlenmesi ve formal olarak uygulanmasını içeren bir sanat dalıdır. Müzik sanatında düzenleme melodiyi armoni polifoni şeklinde gerçekleştirilmektedir. Müzik bireyin duygusunu hayallerini ifade etmeye yarayan özel bir mihenk taşıdır ve bu mihenk taşıdığı eski çağlardan beri gelmektedir. İlk insandan beri tarihi çağların tüm dönemlerinde müzik müzikal ürünler karşımıza çıkmaktadır. Müzik doğanın oluşum ve kimyasal biyolojik değişimler sonucunda ortaya çıkan yansıma ürünler olarak da ilk olarak tanımlanmıştır. İlk çağ insanları genel anlamda çeşitli ayinler ile sevinçlerini kederlerini belli etmek ve toplumlara yansıtmak için müzikten faydalanmışlardır. Tarihi çağlarda ve devirlerde müzik aletleri sadece ayak el ve ses sınırlarından ibaretti. Ellerini birbirine ayaklar aynı yere vurarak sesler çıkarırlardı. Ses müziğin en önemli nüans taşını oluşturmaktadır. Dünyada var olmuş tarihi medeniyetlerin çoğu müziği kullanmış ve müziği kullandığı tarih antropoloji gibi bilimlerde karşımıza çıkmaktadır. Eski mısır medeniyeti Çinliler, Romalılar, Yunanlılar, sosyal yaşantı ve hayatlarında müziği önemli bir yere konumlandırmıştır. Tarihi kitaplarda yazmalarda tarihi vakanüvis olarak kabul edilen çoğu yazıtlarda eski uygarlıkların medeniyetlerinde kültürel havzasının geniş yer tutan terim ve ifadeleri müziğe aktarılmıştır. Müzik kelime manası olarak Eski Yunancadan gelmektedir. Literatüre göre Eski Yunan uygarlığının en büyük tanrısı olan Zeus'un kızı "Mousa" ismiyle anılırdı. Müzik ifadesi de uygarlıklar boyunca söylene söylene bu ifadeyi almıştır. Çeşitli dini inançların çıkışıyla birlikte müzikte sosyolojik olarak bu yaşantının kalbinde yer almış ve dini ritüellere girmiştir. Hristiyanlığın çıkışından sonra kilise müziği gelişmeye

başlamış halk seviyesinde kullanılan müzik ifadelerinde gelişmeler meydana gelmiştir. Özellikle tarihi dönemler devam ettikçe kültür ve medeniyet dağılık konseptten yerleşik ürüne geçtiğinde Müzik kavramı da ilerlemiş ve çeşitli enstrümanlar devreye girmiştir. Özellikle dünya coğrafyası üzerinde medeniyetlerin gelişmesiyle birlikte müzik türleri de ortaya çıktı ve bu müzik türlerinin icracıları kendilerini sosyal yaşamda göstermeye başladı. Medeniyetler geliştikçe dini inançlar yerleşik düzende ve mimaride ortaya çıktıkça müzikte kendi ritmini buldu ve coğrafyaya özgü enstrümanlarla birlikte gelişim gösterdi. Başka bir ifadeyle de müzik aslında insanın doğaya eklediği ve kendini bulduğu uyumlu sesler ritüeldir. Ses kendi enerjisi olan doğada gerçekleşen bir güçtür. Seslerin birleşmesiyle birlikte doğal ve etkin olaylar bilinçli bir çalışma ve emekle birlikte sanat yapıtı olan müziği ortaya çıkarmıştır. Müzik gelinen son nokta ve disiplinler arası ilişkisinden dolayı bilimsel temele oturtulan farklı bir bilim alanıdır. Bütün müzik türleri içinde ana öğeler dinamik ses rengi tonalite ve ritimdir. Müzik bireyin yansıyan duygularından ziyade bilgi ve anlayışla da tasarlanan özel bir sembol ifadeler bütünüdür. Genel olarak bakıldığında ritim dinamik ses rengi ve tonalite müzikte tek başına yer almaz hepsi kümülatif bir şekilde hiyerarşik olarak bir bütünlük yaratarak müziği oluşturur. Tarih boyunca müzik kavramı çeşitli bileşenler ile birleşmiş ve insanoğlunun hizmetine yarayan özel bir nüans haline gelmiştir. Müzik hem bir sanat hem de bir bilim olduğu gerçeği duygusal olarak algılanışının yanı sıra akıl ile de kavranabilir edeceğini belirtilmiştir. Müziğin toplumun ve bireyin bilinç ve duruş açısından durumunu belirlediği gibi gelişim ve değişimi de sağlayan organik bir yapıdır. Sesin en güzel şekli ve diğer bileşenlerle birleşip güzel bir fanatik oluşturması müzik ile elde edilir. Bir başka tanımladığım müzik duygu düşünce izlenim ve tasarımları başka gerçeklerin de katkısıyla olgu durum olaylar amaç ve yöntemle belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirip biçimlendirip işleyerek anlatılan bir estetik bütünüdür. İnsanoğlunun binlerce yıldır doğayı taklit ederek duygularını anlatma yollarından bir tanesidir. Müziğin içerisinde doğanın kendisi hayatın özü bulunmaktadır. Dünyanın dönüşü bu duruma bağlı olarak da ritim bu ritme bağlı olarak duyduğumuz sesler müziğin özünü oluşturmakta ve doğanın yansıması halinde yapay olacak musikiye zemin oluşturmaktır (Uçan, 2010).

Müziğin çeşitli unsurları bulunmaktadır. Bununla birlikte çeşitli müzik türleri de bulunmaktadır. Müzik belirli bir şekil ifade ve tekniğe göre gelişen eserlerin topluluğunu da oluşturmaktadır. Müzik tarzı müzik çeşidi gibi birçok terim aynı olduğu düşünülse de farklı bir terminolojik ifade eden gelmektedir. Çoğu zaman müzik türleri de birbirine benzese de psikolojik sosyolojik ve genel anlamda olgusal süzgeçte farklı ritüelleri içerisinde barındırmaktadır. Müzik türlerinde Bilimsel olarak müzikoloji alanına girmiş 14 farklı müzik türü karşımıza çıkmaktadır. Blues, Caz, Country, Elektronik Hafif Dinletiler, Halk, Hip Hop, Karayip Tarzı, Latin, Pop, R&B, Rock, Klasik Müzik Olarak müzikoloji bilimi tarafından türlere ayrılmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte Müzik türleri de farklı revizyon boyutuna ulaşmıştır. Özellikle müzik kayıt sistemlerinin oluşmasıyla birlikte 19.yüzyıldan itibaren ses kayıtlarının müzikoloji biliminin temelini oluşturmasıyla müzik dünyası bambaşka bir seviyeye ulaşmış ve bugünkü alt zemin algoritmasını oluşturmuştur. Müzikle birlikte müzik terminolojisini kullanarak diğer disiplin ve bilimlerde ilişki içinde olmuş ve farklı yapıda ürünler ortaya çıkmıştır. Özellikle toplumsal olaylarda ve bireylerin ruhsal yaşamına yön tutan birçok terapötik yaklaşımlarda ilk çağlardan beri müzik önemli bir başvuru aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik terapileri eğitilmiş bir terapistin danışanları sağlıklı bir şekilde iyileştirmek ve kaliteli bir yaşam sürdürmesi için müziğin zihinsel sosyal estetik duygusal fiziksel ve ruhsal yönlerini kullandığı bir süreç olarak da karşımıza çıkmaktadır. Özellikle insanlar tarih boyunca müziğin insan ruhuna bıraktığı duygusal izleri kullanarak farklı bir ruh iyileştirme terapi aracı olarak kullanmış ve bu durumu yazılı ve yazısız kültürel algoritmalara aktarmaya çalışmıştır. Özellikle göçebe hayattan yerleşik düzene geçen kavimlerin doğanın ses ritüelleri ve yansımasıyla birlikte insan ruhuna bıraktığı duygusal ve zihinsel sebebiyle müziği iyileştirme aracı olarak kullandığı karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 10 yüzyıl filozofu olan Farabi vokal müziğin dinleyicilerin ruhlarını ve duygularını nasıl harekete geçirebileceğini anlatmıştır. Özellikle müziğin enstrümantal kısmının insan kulağına doğanın farklı bir yansıması olarak geldiği düşünüldüğü için ruhu farklı boyutta iyileştirdiği ve tedavi ettiği tezi ortaya atılarak çalışmalar sürdürülmüştür. Farabi müziğin bireyin yaşantısına sunduğu katkının bir tedavi aracı olduğunu söylemiş ve bununla birlikte doğru kullanılan otlar ile müziğin bireyin yaşantısında mutluluk kaynağını oluşturacağını söylemiştir (Rens, 2022).

Aynı zamanda müzik insanın duygularıyla başa çıkmasına yardımcı olmak için kullanılan bir araç olduğu fikri de karşımıza çıkmaktadır. 17 yüzyılda müzikoloji alanında çeşitli fikirler ortaya çıkarmış Robert Burton, Melankoli anatomisi adlı eserinde dansın ve müziğin akıl hastalığına melankoli tedavisinde kritik bir öneminin olduğunu savunmuştur. Aynı şekilde müziğin birçok hastalığı gidermek ve vücuttan uzaklaştırmak için mükemmel bir güce sahip olduğunu belirtmiş umutsuzluk ve melankoliye karşı egemen bir çarenin musiki olduğunu dile getirmiştir. (Burton, 2012).

Aynı şekilde çeşitli kavimlerde de müzik tedavi araçları olarak kullanılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda Edirne darüşşifası tane hastanelerinde ve İstanbul darüşşifa hane hastanelerinde musiki ile akıl hastalıkları tedavi edilmiş ve bugünkü birçok psikolojik rahatsızlığa temel oluşturacak sorunlar Türk müziği ile tedavi protokolü uygulanmıştır. (Günay, 2006).

Müzikle birlikte toplumsal olaylar kayıt altına alınmış ve toplumdaki birçok unsur müziğin güdümünden etkilenmiştir. Değişim gelişim birçok unsurları içerisinde barındıran olgunun ana unsurlarıdır. Değişim ve gelişim hızlıca gerçek bileşen durum olmamakla birlikte süreç gerektiren bir durumdur. Müzik ilk insanlıktan beri doğanın yansıması olarak karşımıza çıksa da süreç içerisinde kültürlerin aktarımı ve temasıyla birlikte olgular içinde var olan bir bütünlüklü şema olarak karşımıza çıkmaktadır. Müziğin aktarılması ve uygulanmasında derin öneme sahip olan müzik eğitiminde emek zaman ve sabır gerektiren unsurların bulunduğu bilinmektedir. Özellikle toplu olarak müzik eğitimi ortamlardaki şahısların sosyal yaşantısına kazandırabilecek temel davranışları gerçekleştirmesi bu davranışları kazanan bireylerin sosyokültürel açıdan gelişim ve değişimin gerçekleşmesinin hızlandırılması belirli süreçleri gerektirmektedir. Aynı zamanda müzik uyarıcıları müzik yaratıcıları müzik eğitimi alan kişiler kendisinde görülen olumlu değişim farklılık ve duyguların tercüman olmasını yaşadığı topluma yansıtır ve toplumla birlikte olgusal süreçlerin Desteği ile birbiriyle bağlantılı olacak şekilde kümülatif bir sosyolojik gelişme karşımıza çıkar. Müzik eğitimi yoluyla sosyo kültürel gelişmeler hedefler bireyler müzik grubu içerisinde çeşitli çalışmalar yapar bunları etkinliğe dönüştürür ve ürün ortaya çıkartmaya çalışır. Bu tür gereksinimlerin farklı yaş gruplarında veya aynı yaş gruplarında müzik çalışma ortamlarının önemli ölçüde karşılamaktadır. Bireylerin bir grupta yer alan

bazı davranış beceri ve bilgileri kendi grubundakiler ve paylaşım içinde olması sosyo kültürel değişimi ve gelişimi beraberinde getirmektedir. Müzik ürünleri toplumsal imgeleri içerisine barındıran tipik insan edimleri ve ilişkilerini içermektedir. Müzik toplumsal coşkusu sal bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik sistemi ve toplum sistemi arasında yakın bir benzerlik durumu söz konusudur. Müzik sistemlerinin gelişimine bakıldığında insanların birbirleri ve dış dünyaları ayla arasındaki ilişkileri toplumsal ortak yaşam içinde çeşitlilik kazanıyorsa bu durum insanlar sesin kendine özgü özelliklerini o denli bulayıp ortaya çıkarmasıyla açıklanmaktadır. Müzik toplumsal yaşamın varlığında onun doğurduğu toplumsal imge ve ürünlere dayanmaktadır. Toplumsal yaşamın insanlığın gidişine göstermek durumunda olduğu için de toplumsal olay ve olgular musikinin içinde yer almaktadır. Müzik çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Tarih boyunca müziği kullanarak birçok eylem gerçekleştirilmiştir. Müzik kullanıldığı bütün ortamlar içerisinde olumlu veya olumsuz olarak işlevini sürdürmüş musikiyi kullanan oluşturan bireyler ya da toplulukları önemli derecede etkilemiştir. Müzik yaşamsal değeri bulunan çeşitli unsurlar ile elde edilebilir. Günümüz koşullarına bakıldığında müzik alanında yetkinleşme sevilen ve tanınan insan olma bilinçli müzik dinleme müzik zevkini geliştirme müzikle ilgili çeşitli teknolojik argümanların temininde bilgili ve duyarlı olma müziği canlı olarak dinleme müzikle ilgili genel kültür kapasitesine sahip olma müzik eğitimi sonucunda elde edilebilecek kültürel kazanımlarından bazılarıdır. Bu kültürel kazanımlar toplumun içinde var olan sosyal öğrenme kanıtları ile de gerçekleşebilmektedir. Müzik eğitimi temelde belli müziksel etkinlikler ve etkileşimler yoluyla bireyin toplumun estetik gereksinimlerini karşılamak sanat üretmek zevkini geliştirmek müziksel yaşamı daha sağlıklı ve verimli kılmak için ortaya çıkardığı katkı sunmayı amaçladığı bir algoritma olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzikle uğraşan birey ve müziğin etkisinde kalan birey toplumun içinde yaşadığı kültürel gerçekliği algılar kültürel gerçekliği kavrar kültürel gerçekliği betimler kültürel gerçekliği açıklar kültürel gerçeği yorumlar kültürel gerçeği değerlendirir kültürel gerçeği denetler kültürel gerçeği değiştirir ve girişimde duyarlı hale gelir. Bununla birlikte bireyin yaşadığı toplum içinde sosyal öğrenme kalıplarını oluşturucu bir unsur haline gelmesi kültürel çevreyi yapıcı yaratıcı üretici paylaşımcı ve tüketici bir üyesi olarak görmesi de müzik eğitimi ve müzik bilinci ile de sağlanmaktadır. (Zeren, 2014).

Müzikle birlikte toplum içerisinde kültürel unsurlar da daha belirgin hale gelmektedir. Özellikle müziğin yapısını oluşturan birçok faktör bir araya gelerek müzik yapısının dinamiğini oluşturur ve müzikoloji biliminin temeline zemin hazırlayacak ürünler ortaya çıkmasını sağlar. Göçebe hayattan yerleşik hayata geçene kadar insanların yaşamlarını ve kültürel izlenim birçoğunu müzikte görebilmekteyiz. Müziğin bize sunmuş olduğu tarihi gerçeklik ürünleri ile bireylerin ve toplumların yaşantısıyla ilgili de doğru bir bilgi kaynağı oluşturulmaktadır. Kültür insanlığın elde ettiği birikimi içeren sanat gelenek görenek alışkanlıklar becerileri kapsayan toplumun ortak durumundaki estetik teknik ahlaksal dinsel bilimsel özellikleri sosyal olayların bütünüyle bağlantılı bir şekilde ele alındığı kavramdır. İnsan biyolojik organizma olarak içinde doğmuş olduğu kültürel uyarıcılar örüntüsü ile yaşam boyunca etkileşim halindedir. Birey sürekli kültürel ve toplumsal çevresiyle etkileşimi sonucunda yeni davranışlar öğrenir ve bunu yaşam biçimine kazandırır. Psikolojik anlamda bireyin çevresinden öğrendiği ve bunu yaşamına uyguladığı durum sosyal öğrenme kavramı ile açıklanmaktadır. Aynı zamanda birey sosyalleşme ve kültürlenme kavramı altında toplum açısından ise sosyalleştirme ve kültürlenme kavramı altında bütün süreçleri yapılandırır ve kapsamlı bir öğrenme veya öğretme sürecine girer. Bireyin hikâye kendi ihtiyaçlarını karşılaması ruhsal anlamda kendi gereksinimlerini yerine getirmesi kendini bir topluluğa bağlı kalması için bu kültürle emeği gerçekleştirip sosyal öğrenmeyi yapması gerekmektedir. Birey kendi sürekliliğini sağlayabilmek adına toplum üyelerinin belli özelliklerini sahip olmasını isteyecektir. Bireyler kendilerinin üyesi oldukları toplumun gereksinimlerini gidermede işe yarayacak bilgiyi tutum alışkanlık becerileri kazanmak zorundadır. Bu değerlerin oluşmasında aynı yaş grubunun birlikte müzik ortamı yaşamları zorlayıcı ve hızlandırıcı etki yapmaktadır (Tekin, 1997).

Müziğin önemini ve kültürel unsur olma özelliği müzik kültürü tanımı içerisinde şöyle ifade edilmektedir: Müzik kültürü toplumun üyesi olan insanlığın genel kültürün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin davranış beceri tutum bilgi ile müzik ortamlarında geçerli gelenekler görenekler ahlaki kurallar benzeri yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür. Toplumsallaşma ayla birlikte birey sosyalizasyon sağlar toplumun içindeki değeri alır ve bunu birey normu olarak uygulamaya çalışır. Birey felci olduğu toplum

içerisinde nasıl davranması gerektiğini toplumsallaşma diğer bir deyişle sosyalizasyon ile sağlamaktadır. Toplum içinde bunun öğrenilmesi ve sosyalizasyon sağlanmasının ana kolaylaştırıcı etkenlerden bir tanesi de müziktir. Müziğin toplumun içerisindeki unsurların ve sosyal normların kümülatif bir şekilde ele alınmasıyla toplumun yansıması haline gelmektedir. Birey de toplum içindeki davranış kalıplarını ferdi olduğu yapılar ve topluluklar içinde öğrendiği için müzik burada kolaylaştırıcı bir etken olarak karşımıza çıkar. Bireyin sahip olduğu veya toplum tarafından verilen rollerin sahip olan statülerin gerektirdiği bütün davranış biçimleri toplumun kendilerinden beklentilerini öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Toplumsallaşma ayla birlikte kültürel değerler öğrenilir ve birey bu kültürel değerleri içselleştirir. Kültürel değerlerin içselleştirilmesi içinde müzik ve müzik kavramlarını oluşturan unsurlar karşımıza kolaylaştırıcı olarak çıkmaktadır. Özellikle kültürel mirasın kodlarını barındıran müzik terimleri ve kavramları aynı zamanda müziği oluşturan ses altyapısı bireyin toplum içindeki var olma amacını da betimleyebilmektedir (Günay, 2006).

Müzik bireyin kişiliğinin en sübjektif ve öznel ifadesidir. Müzik bireyin unutulmaz bir yaşam yaklaşımıdır. Müzik üyelerinin en düşük düzeyde sözlü dile ihtiyaç duyarak aralarında bir senfonik ilişki kurduğu sempati oluşturduğu sosyal bir uyum ve iletişim sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik toplumsal açıdan bakıldığında bireyi toplumsal ulaştırırken bireyin aynı zamanda yeteneklerini geliştirilmesine de kaynaklık etmektedir. İnsanın ilişkilerinde paylaşma dayanışma gibi değerli sayılan davranışların kazanılması ve sergilenmesine yardımcı olağan toplumsal gelişmede sürekli olarak etkin rolü bulunan sanat yoluyla sekiler bir vaziyette aydın konumuna getiren kültürel bir etkinliktir (Uslu, 2009).

Sosyal gelişim bireyin doğumundan yetişkin oluncaya kadar farklı bireylerle olan ilişkileri onlara karşı geliştirdiği ilgi duyduğu davranışların bütünüdür. Bireyin yaşamış olduğu toplumun bir üyesi haline gelmesi kendisini toplumun bir parçası olduğunu hissetmesi ve bu bilince varması onun sosyalleşme sesini sağlamaktadır. Bireyin sosyal hale gelmesi duygularını tanımlaması yansıtması zaman vermesi dış dünyayla arasında köprü görevini görmesi özdeşim kurabilmesi için kişilik bilincinin oluşması ve bu bilincin oluşması için ortam ve unsurlar gerekmektedir. Müzik de bu unsurları ortaya çıkartan faktörler etkenler

ve belirli başlı araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyalleşme sayesinde insanlar toplumun içinde barındırdığı tavır ve hareketleri modeller örnekler ve düşünme biçimlerini benimser. Kişinin toplumsal kültür ile bütünleşmesi yaşadığı topluma uyum sağlaması müzik ile sağlanan alternatifli mekanizmalardan bir tanesidir. Bireyin içinde bulunduğu müzik ortamını benimsemesi kendi düşünce ve duygularını ifade edebilmesi için müziği kullanması sosyalleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Sosyalleşerek birey toplumun üyesi haline gelir ve diğer bireylerle birlikte benzer davranışlar gösterir. Toplumun ana iletişim noktalarından bir tanesi olan olgusal olayların aktarımı müzik bilimi ile olmuştur. Enstrümantal sözler ve bu sözleri oluşturan çeşitli edebiyat ürünleri toplumun içinde müziğin benimsenmesi ve artmasına olanak sağlamıştır. Sosyalleşme açısından uygun ortamlarından bir tanesi de aynı yaş grubu dediğimiz akranlarının bir araya gelmesidir. Akranlar bir araya gelerek toplu bir sinerji ortamı oluşturur çalgı veya ses eğitimi gibi grup çalışmaları aracılığıyla orta özelliklerinin daha kolay yansıtılabilmektedir. Bireylerin grup içerisinde beceri davranış bilgileri kazanması sonucunda toplumsal normları benimsemesi akranları ile daha kolay hale gelmektedir. Özellikle okullarda müzik topluluklarının oluşması ve öğrencilerin bu müzik topluluklarında yer alması akran gruplarında nitelikli unsurlar ile kaynaşmayı sağlamaktır ve birey paylaşımının etken bir şekilde gerçekleştirilmesi olanak sağlayacaktır. Okul çevresindeki etkinlikler ve müzik gruplarını oluşturulması bireyin yakın çevresinde ve daha sonra uzak çevresindeki akran grupları ile etkileşim sağlaması olarak tanıyacak etkinlikleri yönlendirilecek ve birey oluşumuna katkı sunacaktır. Özellikle müziği kullanarak müziğin bireyde uyandırdığı sesi kullanma hitap etme denetlemeyi keşfetme uyum becerisini geliştirmesi iş birliğine ortam hazırlayacak ve bireyin toplumsal görevleri algılamasını daha kolay hale getirecektir. Her çocuğun kendisini ifade edebileceği müziksel etkinlikleri gerçekleştirilen grupla çalışması sosyalleşmesini sağlaması da önemli bir unsur olarak karşımıza çıkacaktır (Uslu, 2009).

Müzik bireyin zihinsel ve Ruhi gelişimini kültürel olgunluğu ve uygarca yaşamı için büyük önem taşımaktadır. Müziği idrak edebilmek ve müzikten zevk alabilmek insanın duygularından biri olan işitme duyusunun gelişiminin bir sonucudur. Müzik biliminin insan ruhuna olan etkisi bilim dünyasının en önemli çalışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle profesyonel ve amatör

müzikle uğraşan insanların beyinlerinin daha büyük olduğu Almanya'daki çeşitli üniversiteler tarafından araştırılmış ve betimlenmiştir. Düzenli olarak müzik aleti çalmanın beyin görme duyma hareket ve koordinasyon gibi bölümleri katkı sunduğu karşımıza çıkmaktadır. Özellikle batı ve klasik Türk müziği bireylerin üzerinde derin izler bırakmaktadır. Bazı deneysel çalışmalarda klasik müziğin insanlar üzerindeki olumlu etkilerini bitkiler için de geçerli olduğunu saptamıştır. Bulunduğu ortamdan farklı olarak ayrı yerleştirilmiş eşit miktarda su ve ışık verilmiş aynı türdeki bitkiler müzikli ortamda tutulduğuna çıkan sonuçlar birbirinden farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik müzik ortamında yetişen bitkiler daha hızlı büyüyüp çiçek açarken müzik dinletisi olmayan ortamlardaki müziklerin büyümediği bazı araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Müziğin evrensel bir yapıda olması ve sürekli kendini geliştiren kümülatif bir yapıda ilerlemesi bütün bilimlerle disiplinli şekilde temas kurmasına olanak sağlamıştır. Çocukların müzikle temas etmesi fetüs halindeyken başlamaktadır. Bebeklerin sürekli müziği oluşturan ana kalıplardan enstrümantal musikin ve şarkıyı doğum sonrasında bile duyup anımsatması kalp atışlarının yavaşlaması düzenli hale gelmesi sakinleşmesini olanak tanımaktadır (Bales, 1988).

Aynı zamanda müzik estetik uyarıları beyne gönderdiği için de beyinde olağanüstü sesleri hareket olarak algılanır ve beyinde doğal olarak endorfin gibi bazı kimyasal hormonların salgılanmasına olanak sağlar. Bununla birlikte musiki ile damarlar genişler tansiyon düşer vücuda rahatlık ve güzel duygular gelir. Bazı yapılan akademik çalışmalarda da müzik unsurlarının dinlenmesinin ve enstrümantal musikin zindelik güzel duygular uyandırdığı ve insan zekâ seviyesinin de artırıldığı araştırmalara yansımaktadır. Bebeklerde Mozart ve Beethoven gibi bestecilerin dinletilmesi onların zekâ ve fiziksel gelişimine katkı sunduğu araştırmalarda görülmektedir. Müzik dinlerken bebekler farklı bir şekilde ritim tutar hareket eder ve kas gelişimini hızlandırır ve pozitif yönde etkiler (Belgin, 2010).

Özellikle bireyler müzikle birlikte vücudunda çeşitli kimyasal değişimlerinin desteğiyle hafızasını geliştirir ve müzik kulağı oluşturur. Müziğin sulu şu olduğu bu destek ile zihinsel ve fiziksel koordinasyon gelişir ve hızlanır. Zihnin sürekli gelişmesi hızlanması öğrenmeyi kolaylaştırır ve bireyin kendisini toplum önünde daha ifade etmesini kolaylaştırır. Özellikle müziği gerçekleştirilen

enstrümanlardan herhangi birini çalıyolmakta kapasite durumunu artırır ve zihinsel gelişimi hızlandırır. Kulak eğitildikçe alıştığı sesi dinler ve bu şekilde müziğin bireyin yaşantısını ve ruhsal yaşamına uyumlu olacak şekilde hareket etmesine olanak tanır. Müzik aynı zamanda dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı almış veya otistik çocukların tedavisinin eğitiminde de etkili rol oynamaktadır. Müzik ile tedavi psikolojik çocuk hastalıkları geriatrı gibi organik temelli hastalıklarda olumlu etkiler sunmaktadır. Klasik müziğin dinlenmesiyle birlikte matematiksel yapı bireylerin yaşantısını etkiler ve zihnine bazı temellendirme leri devamında getirir. Özellikle müzikle birlikte beyinde salgılanan endorfin hormonu ağrıyı ve stresi azaltır yaşlanma sürecini geciktirir. Bireylerin müzikle ilgilenmesi çeşitli psikolojik rahatsızlıkların tedavisini de bireyin yaşantısında kolaylaştırır. Yapılan araştırmalar sonucunda müzik derslerinden sonra kişilerin yalnızlık depresyon panik atak gibi şikayetlerini büyük ölçüde azaldığı belirtilmiştir. Müzikle tedavi yöntemleri tarih boyunca süren bir şekilde gerçekleştirilmiş ve toplumların başvurduğu önemli kaynak haline gelmiştir. = bireyler müzikle birlikte hastalarıyla daha iyi iletişim kurabiliyor kendilerine güven kazanıyor kendilerini ifade ediyor yeteneklerini açığa çıkartabiliyor ve konsantre olabiliyor. Özellikle pozitif atmosfer ve sakin müziklerin dinletilmesi hastalıklarda olumlu reaksiyonların ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır (Clair ve Memmont, 2008).

Müzik sosyal ve duygusal yönlerden bireyleri etkiler belirli formlarla oluşturulmuş notalar matematiksel ilişkileri ve unsurları ifade etmek için de bireylerin zihinlerini bilişsel anlamda katkı sağlar. Müziğin belirli semboller ve fanatik uyumu bireyin zihnini diri tutmasını canlı tutmasına ve sağlıklı bir şekilde işlem yapabilme kabiliyetine de olanak sağlamaktadır. Psikolojik olarak ele alındığında özellikle müzik bireyin bağımsızlık duygusunu ön plana çıkartır kendine güveni artırmada önemli bir etken olarak görev alır. Müziğin özellikle bireyin sosyalleşmesine ve toplum içindeki görevleri yerine getirmesinde araç olarak karşımıza çıksa da bireyin bireysel iyi olma haline de katkı sunmaktadır. Aynı zamanda bireyin yaşamış olduğu çoğu problemi çözme konusunda motivasyon sağlayıcı etkisi de bulunmaktadır. Birey yaşamış olduğu olaylar veya travma tik süreçlerden sonra anlamlandıramadığım çoğu duygu durumunda müziği eğitimlerinden şarkı nota gibi duygularını tercüman edici ürünler

kullanarak süreci daha sağaltım hale getirebilir. Mzık ileti tedavi insanlığın en önemli uğraş temel alanlarından bir tanesi olmuştur. Müziğin fiziksel gelişimi olan katkısı göze alındığında sportif faaliyetlerin çoğunda mzık ile ritim tutma armoni uygulaması gerçekleştirdi demesi karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sağlık turizminde mzık çok fazla kullanılmakta ve bireyleri fiziksel olarak rahatlatıcı eylemlerin kolaylaştıracılığı olarak da kullanılmaktadır. (Yener, 2011).

Mzık hareket tedavisinde felç ve Parkinson hastalıklarının fizik tedavisinde de kullanılmaktadır. Özellikle ruhsal anlamda bazı travma tik süreçlerden geçen ve psikosomatik davranışlar gösteren psikolojik hastalıklar karla mücadele eden bireyler de mzık ile sakinleşme ve kendini ifade etme tedavi ritüelleri de uygulanmaktadır. Bireyin kendini tanınması öz farkındalığını oluşturması ve öz saygıyla beraber kendine ve etrafına benlik tutumlarını göstermesini mzık aracı rollerden bir tanesini üstlenmektedir. Aynı zamanda müziğin tedavi edici gücünün stres ve duygusala dayalı problemlerin çözü evinde kullanılması da bilim dünyasının dikkatini çekmiştir. Müziğin özellikle gerginlik ve sinirlilik halini azalttığı çeşitli deneyler ile kanıtlanmıştır. Yapay üretilen müziklerden ziyade doğada kendiliğinden var olan ses ve bu sesin yansıması da bireylerin yaşantısını etkilemekte ve birey farklı bir iç huzur vermektedir. Bugün birçok psikolojik terapi yöntemlerinde mzık terapinin seyrini olumlu şekilde devam ettirmek amacıyla kullanılan özel ritüellerden bir tanesi haline gelmektedir. Enstrümantal anlamda yumuşak ve sakin melodiler doğa sesleri gevşeme tekniklerinde kullanılabiliyor özellikle mevcut stresi önemli ölçüde azaltıp kasları gevşetip uyumlu bir atmosfer yarattığı çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Huzur verici doğadaki sesler vücudun ürettiği ağrı kesici etkiye sahip olan endorfin hormonunun sağlıklı bir şekilde salgılanmasına da olanak tanımaktadır. Özellikle Türk bilim insanları tarih boyunca musikiyi kullanarak tedavi metotları uygulamaya çalışmıştır. Müziğin tedavi amacıyla kullanıldığı çok eski zamanlara kadar dayanmaktadır. Özellikle medeniyetlerin göçebe yaşam sürerken doğada yansıyan sesleri taklit etmesiyle birlikte doğaya olan inançları şekillenmiş ve bunu bir tedavi protokolü olarak uygulamıştır. Türk bilim insanı Farabi musiki makamlarının ruha etkisini bazı sınıflandırmalar ile açığa çıkarmıştır. Türk müziği makamlarından rast makamının insana neşe huzur verdiğini söylemiştir. Aynı zamanda bu makamın Seher vakti denilen sabah güneş

doğma anında dinlenmesinin çok etkili olduğunu belirtmiştir. Farabi rehaveti makamı ile insana sonsuzluk fikrinin verildiğini beyan etmiş bunun da rast makamında olduğu gibi güneşin doğduğu zaman dinlenmesinin daha çok fayda sağladığını belirtmiştir. Farabi köçek makamı ile insanın hassasiyet içeren duyarlılığını katkı sağlayacak düşüncelere dalmasını kolaylaştırıcı etkisi olduğunu belirtmiştir. Büzük makamı ile insana çekinme sakınma utanma ve toplum içinde bazı normları yerine getirirken aidiyet duygusunu hissedebileceğini ifade etmiştir. Isfahan makamı ile insanın güvende olacağını hareket kabiliyeti vereceğini ve kendini enerjik hissedeceğini belirtmiştir. Neva makamı ile insanın lezzet alacağını ve ferahlık hissedeceğini belirtmiştir. Uşak makamı ile insanın kendi ruhuna doğru yolculuk yapacağını cevapsız olarak nitelendirdiği sorulara cevap bulacağı ve bu makamın güneş batarken dinlenmesinin daha doğru olacağını ifade etmiştir. Zilgüle makamının insana huzur mutluluk uyku ve sekinet halinin verdiğini ifade etmiştir. Saba makamının insana kuvvet azim cesaret verdiğini söylemiş ve sabahtan öğleye kadar dinlenilmesini daha etkili olacağını beyan etmiştir. Buselik makamının insana kuvvet ve azim vereceğini söylemiştir. Hüseyni makamının insana rahatlık huzur verdiğini ve sabah saatlerinde dinlenmesini etkili olacağını ifade etmiştir. Hicaz makamının dinlenmesinin insana alçak gönüllülük verdiğini ve aidiyet duygusu hissetmesine olanak sağladığını beyan etmekle birlikte ikinci ve öğle vakitleri arasında dinlenilmesini daha etkili olacağını söylemiştir. Nihavent makamında insana sakinlik ve huzur verdiğinin bu sebeple akıl hastalarının tedavisinde önemli bir etken olduğunu söylemiştir. Aynı şekilde büyük İslam bilginleri filozoflarından İbni Sina'da müziğin bireye faydasını kitaplarında işlemiş ve özellikle kanuni fit tıp el kitabı da musikinin insan sağlığına ve ruhuna sağladığı faydaları maddelemiştir. Müziğin insanın ruhunu iyileştirdiği ve onu fiziksel sağlığı üzerinde bile yapıcı etkisinin olduğunu ifade etmiştir. İbni Sina, özellikle müziğin tedavinin en iyi yolu olduğunu söyleyerek etkili bir başvuru yöntemi olduğunu söylemiştir. Tarihte yerleşik hayata geçmiş çoğu kavimler mimari restorasyon onlarla müziğin bireye sağladığı faydayı göz önüne alarak müzik tedavi protokolleri uygulamıştır. Müziğin hastalıklarla mücadele etmede cesaret verdiği doğru musikinin dinlenmesinin insana aidiyet duygusu hissettirip toplumsal görevleri yerine getirmede kolaylık sağladığı ifade edilmiştir. Müziğin çeşitli semboller ile ifade edilmesi ve bunun enstrümanlar ile dile getirilip de zihne

kodlanması beynin sağlıklı bir şekilde bilgi işlemesine de kolaylaştırmıştır. Müziğin psikoloji, Sosyoloji, Eğitim turizm tıp disiplinleri ile çeşitli alanda ortak çalışmaların ürünü olarak bir başvuru kaynağı olduğu karşımıza çıkmaktadır (Yener, 2011).

Müzik özellikle kültürel değişimlere zemin hazırlar ve sosyal öğrenmeyle birlikte bireyin toplumdaki görevlerini hatırlatır ve düzenler. Müzik çeşitli enstrümanlar ile daha seçkin hale gelen kümülatif bir bilim alanı temelini oluşturmaktadır. Müzikle birlikte disiplinler arası ilişkiler artmış müziğin diğer disiplinlere olan katkısı bilimsel çalışmaların merkezi haline gelmiştir. Müziğin kültürel değişimlere olan en büyük etkilerinden bir tanesi de içerisinde bulunduğu toplumu etkilemiş dönüştürmüş ve evrensel bir modülde ilerlemesine olanak tanımıştır. Müziğin herkes tarafından genel geçer bir şekilde kabul edilmesi ve diğer disiplinlere alternatif oluşturması desteklemesi kültürler arası seçkileri bir sanatın da icra edilmesine olanak tanımıştır. Müziğin bireyi oluşturan toplumsal unsuru sarı gerçekleştirirken kültürel değişimin ürünü olduğunu göstermesi geçmişle gelecek arasındaki kültürel değişim köprüsünün de oluşmasına katkı sağlamıştır. (Tarman, 2004).

2. Müzik Psikolojisi

Müzik bilişsel performanslar üzerinde etkisi oldukça fazla olan bir sanat unsurudur. Bununla birlikte müzik bilişsel anlamda zihinsel fonksiyonları etkileyen ve beyindeki kimyasal dalgalanmaları gerçekleştiren bir araçtır. Müziğin yaratıcılık yönüdür geliştirici olması ve kuvvetlendirici olması çevresel faktörlerin doğru bir şekilde algılama ve bunları reseptörlere ile ilgili beyin bölgesine doğru bir şekilde aktarıldığını çalışmaları birçok deneysel ortamda yapılmıştır. Müziğin bazı deneysel ortamlarda mekanlarda ve çalışma ortamlarında deneme aracı olarak kullanılması müziğin bireyin yaşantısında bıraktığı izleri derin bir şekilde araştırmaya teşvik etmiştir. Özellikle bireyin beyinde salgılanan kimyasallarla birlikte vücutta hormonların tetiklemeyle ortaya çıkan salgın yamayla birlikte psikolojik hissiyatlarda müziğin etkisi araştırmaların önde gelen niteliğini oluşturmuştur. Müziğin bireylerdeki performansını etkilemesi bireylerin yapmış olduğu işe konsantrasyonunu sağlanması ve bilişsel anlamda odaklanmayı kolaylaştırıcı hale gelmesi ve bu

çalışmaların nöroloji alanında hizmet edecek şekilde radyolojik unsurlarla tespit edilmesi psikoloji biliminin de dikkatini çekmiştir. Psikoloji biliminin desteğiyle birlikte özellikle bilişsel anlamdaki bilişsel psikoloji testleri müziğin bireye sağladığı faydaların daha somut hale gelmesini kolaylaştırmıştır. Nöropsikolojik testler aracılığıyla bilişsel anlamdaki odaklanma zihinsel potansiyeli ortaya çıkartma dikkat konsantrasyon bilginin kolayca işlenmesi önemli inceleme alanlarını oluşturmuştur. Müziğin bu alanlara sağladığı katkılar bilimsel araştırmalara konu oldukça psikoloji ve müzik bilimi arasında disiplinler arası çalışmanın önü açılmıştır. Özellikle eski Yunan'da ve Türk İslam eserlerinde müzik ve psikoloji bilimi arasındaki ilişki daha basit düzeyde algılanmış ve inceleme sahasında bulunmuştur. Modern anlamda psikoloji biliminin çalışmalarının deneysel incelemeleri arttıkça müzik ve psikoloji arasındaki ilişkide daha belirgin hale gelmiştir. Bireyin özellikle dışarıdan gelen uyaranlar ve bu uyaranları algılaması seçmesi zihindeki temsil görevlerinin yapılması müziğin beyindeki hareketlendirdi nokta ile aynı işte alanlarında gerçekleşmesi bir başka araştırma sürecinde beraberinde getirmiştir. (Korkmaz, 2012).

Bu bölümde psikoloji biliminin müzikoloji bilimi arasındaki disiplinler arası ortak çalışmalardan bahsedip müziğin psikolojik etmenlerdeki ilişkisini çeşitli başlıklar altında ele alacağız.

a. Psikoloji ve müzik

Müzik ilk insanlıktan beri var olan en önemli yansıma sanat ürünlerinden biridir. Müzik ilk insanlıktan beri bireylerin yaşamında var olan önemli bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik ve psikoloji arasındaki ilişki eski tarihi çağlardaki bilim insanlarının da dikkatini çekmiş ve eserlerinde bunu yansıtmışlardır. Modern anlamda psikoloji biliminin doğuşuyla birlikte olgusal anlayış çerçevesinde psikolojik deney ve testlerin uygulanabilir hale gelmesi müzik ile arasındaki ilişkiye de farklı bir boyuta taşımıştır. Müzik biliminin ve müzik ile uğraşan bireylerin bilişsel anlamdaki etki ve faydası psikoloji biliminin ilgi odağına girmiştir. Bu kapsamdan bakıldığında psikoloji literatüründe inceleme alanını oluşturan konu başlıklarının müziğin çevresel faktörlere olan etkisiyle birlikte aralarındaki ilişki korelasyon gel olarak incelenmeye çalışılmıştır. Müziksel ifadelerin zihinde temsil edilmesi şekillendirilmesi ve bu zihinsel temsilin bireyin hafızasına yer edinmesi ilişkilendirilmesi farklı bir

şekilde yaratıcılık yönünü desteklenmesi psikoloji alanının bilişsel odağına girmiştir (Solso ve ark., 2008).

Psikoloji biliminin literatür çalışmaları arttıkça psikoloji inceleme alanlarının çevresel faktörlerden etkilenme boyutları da literatüre farklı bir boyut kazandırmıştır. Bu farklı boyutların devamında çevresel faktörlerde en çok uyaran olarak karşımıza çıkan ses ve sesin farklı kombinasyonlarda bireylerin zihinsel aktivasyon anlarına ulaşması müzikoloji alanına doğru yönelim ve ilgiyi de arttırmıştır. Bu ilgi çalışmasıyla beraber psikoloji geçmişten gelen müzikle arasındaki dinamik ilişkiyi de referans alarak psikoloji ve müzik arasındaki ilişkiyi daha da somut hale getirerek müzik psikolojisi ifadesini de terimsel olarak kullanmaya başlamıştır (Korkmaz, 2012).

Özellikle bireylerin yaşam boyunca psikolojik alt yapılarını inceleyen gelişim psikolojisi Müziğin fetüs sürecinden itibaren ilk çocukluk ve ikinci çocuk dönemlerinde çocuklara sağlamış olduğu faydayı ortaya koymaya yönelik literatür çalışmaları kapsamında ele almıştır. Bununla birlikte enstrüman çalma ve enstrüman çalmanın bireye psikososyal anlamda sağlamış olduğu fayda aynı şekilde sosyal psikoloji ve gelişim psikolojisi odağında incelenme sahasını oluşturmuştur. Erken yaşlarda müzik eğitimi almanı ve müzik uygulamalarında bulunmanın çocuklara sağlamış olduğu eğitimsel faydalar da eğitim psikolojisiyle literatürü alanına girmiştir. Müzik psikolojisi daha çok literatürde yeni olduğu için yurt dışındaki yapılan deneysel çalışmalar referans olarak karşımıza çıkmaktadır. Müziğin çevresel faktörlerde deki etkin boyutu bireylerin bu etkin boyuttaki sorumlulukları psikolojiye müzik arasındaki ilişkiye de farklı bir boyut katmıştır. Müzik aynı zamanda bireylerin dikkat odaklanma hafıza ile ilgili yapı taşlarıyla da ilgili olması müziğin rahatlatıcı bilgiyi kodlaması ve ruh halinin iyi olmasını önemseyici etkilerinin de bulunması psikolojik anlamda müziği daha incelenebilir ve ilgi odaklı boyuta taşımıştır. Özellikle müziklerden sonra bireylerin verdiği duygusal tepkilerde psikoloji literatürün inceleme sahasına girmiştir. Müzik icrası veya müzik dinledikten sonra duyguların bilişsel psikolojik çerçevede tanımlanması ve temel mekanizmaların bu doğrultuda açıklanması hissedilen ve algılanan duygu farklılıklarının Daha stabilize boyutta açıklanması çalışmaları kümülatif hale getirmiştir. Müziğin birey de yaratıcılık ve doğaçlama yönünü arttırması ve bu yönleriyle birlikte fiziksel anlamdaki

potansiyeli de ortaya çıkarması sosyal gelişim noktasında olumlu olarak etkilemiştir. Bütün bu süreçler göz önüne alındığında Psikoloji ve müzik literatürde birbiri arasında ilişki olarak hızla artan bir incelemesi sahasını da beraberinde getirmiştir. (Zeren, 2014).

Müzik birey sağlamış olduğu duygular ve bu duygular arasındaki ilişki psikolojik olarak ele alınmıştır. Müziğin duygu durumu ve saldırganlıkla ilişkisini araştıran çalışmalar bu anlamda karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde araştırmacılar yürüttükleri deneysel çalışmalarda katılımcıların hoş gitmeyen hoş giden hiç müzik verilmeyen farklı koşullarda duygu durumlarını olumlu olumsuz şekilde geri bildirim tepkilerini ölçmüştür. Krahe ve Bieneck (2012) Yapmış olduğu psikoloji ve müzik arasındaki ilişkiyi araştırmada bazı gruplara müziğin farklı perde ve tonlarını vermiş bazı gruplara daha gürültülü kısmını vererek çalışmasını sürdürmüştür. Bu çalışmanın amacı müziğin kişiler arası problemleri çözme üzerindeki etkisiyle ilgili olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan kendilerinin evlilik ve aile danışmanı olarak hayal etmesi gerektiğini ve eşler arası çatışmayı içeren bir sorunu okuyarak bu sorun için çözüm önerisi geliştirmesini istemiştir. Katılımcılar böyle bir görevi üstlenerek düşünmeye başladığı anda araştırmacılar bazı kesimlere müziğin farklı tonları ve perdelerini dinleterek onların tepkilerini ölçmüştür. Tepkilerini ölçerken katılımcıların saldırganlık seviyeleri de ayrıca incelenmiştir. Katılımcıların araştırmacılara verdiği tepkilerde saldırganlık indeksi olarak alınmıştır. Bu deneysel araştırmada daha olumlu daha yumuşak tizde dinletilen müzik sonrasındaki katılımcıların olayları daha stabil bir şekilde çözdüğü müziğin daha gürültülü ve perdesiz kısımların dinletildi grubunda problem olarak daha çok saldırganlık davranışı gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Hoşa giden müzik unsurunun saldırganlık davranışını azalttığı hoş gitmeyen müzik unsurunun saldırganlık davranışını arttığı açığa çıksa da daha çok müziğin bireyler üzerindeki etkisi farklı bir deneysel çalışma ile ortaya konulmuştur (Krahe ve Bieneck, 2012).

Bir başka deneysel çalışmada Knight ve Richard'ın (2001) Yaptığı araştırmada müziğin kaygıyı önleyici ve kaygıyı azaltıcı etkisi bulunmuştur. Bu araştırmada özellikle stresli bir durum olan sözel sunuma hazırlanırken müziğin yatıştırıcı etkisi ve sunumun müziksiz hazırlanırken Özden kaygısı fizyolojik

göstergeler ile açıklanmış ve sistolik kan basıncı kalp atış hızı arasında anlamlı şekilde düşme ve yükselme takip edilmiştir. Bu çalışmada akademik bir hazırlık veya sunum gerçekleştirirken müzik dinleyenlerin öznel ve nesnel değerlendirmelerde daha az stres yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Knight ve Rickard, 2001).

b. Müzik algısı ve müzikal zaman algısı

Algı dışarıdan gelen uyarıların beyinde işlenmesi ve bu uyarılardan bir anlam çıkarılması durumudur. Algı birey için farklı ve eşsiz bir süreçtir. Algılama ve duyumsama arasındaki fark müziksel algının temelini oluşturmaktadır. Duyumsama birey vücudunun bilinç dışında tamamen bireyin kontrol dışında olan dünyadan gelen ışık ses gibi enerjinin vücuttaki ilk tespitini ifade etmektedir. Algılama dışarıdan gelen ışık ses gibi farklı enerjilerin tespiti yapılan yorumlanmasıdır. Duyumsama fiziksel bir süreci işaret ederken algılama fiziksel sürecini yanında psikolojik süreçleri de kapsamaktadır. Müziksel algı ifadesinde müzik psikolojisinin temelindeki algılama mekanizmasındaki etkileri kapsamaktadır. Müziği algılama tek yönlü lineer bir süreçten ziyade çok farklı psikolojik fiziksel ve nöral sürecin devreye girdiği aktif ve karmaşık bir süreçtir. (Tan ve ark., 2010).

Müzik algısındaki en önemli sistemlerden bir tanesi de işitme sistemidir. İşitme sistemi kulak beynin işitme ile ilgili bölümler ve bunlara bağlı nöral yollardaki birleşim sisteminden meydana gelmektedir. İşitme sistemi kulağa gelen sesin amplifiye edilip Reseptörlere taşımakta görevliydi sistemin nöral dürtülere dönüştürme ifadesidir. Genel olarak işitme sistemine bakıldığında kulak dış orta ve iç kulak olmak üzere üç ana bölümden meydana gelmektedir. Kulağın dış kısımdaki kıvrımlı yapısı kepçe olarak isimlendirilir ve sesin akustik olarak işitmek kanalına yönlendirmesiyle görevlidir. Kulak kepçesini den kulak yoluna giren ses titreşimleri kanal boyunca ilerleyip dış kulak ve orta kulağa ulaşır kulak zarının tiplmesiyle birlikte orta kulağa yönlendirilir. Bu yönlendirilme ve birlikte ortaokulun içerisindeki zincir kemikler çekiç örs ve üzengi titreşimleri iç kulağa ve oradan da beyin merkezine ulaştırır. Beyin merkezine ulaştırılan ses titreşimleri kıl hücresiyle birlikte oval pencere ve salyangoz şeklinde ifade edilen koklear dan çıkar impulsa haline dönüşür. Bu yeni oluşan titreşim sinir sistemine aktarılır. Sinir sistemini aktarılan titreşimler beyin yapısında inferior colliculus ve

talamus ile bağlantı kurulur noel veri işitsel korteksi ulaşır ve ses işletilmiş zihinde anlamlandırılmış olur. Müzik uygulamaları ve müzik eğitimi bu işitme sisteminde oluşan algının yönetilmesiyle başlanır (Zeren, 2014).

Müziksel algı sistemlerinin bir diğer versiyonu da perde algısıdır. Perde aynı anda duyulan seslerin bir arada icra edilmesiyle oluşan armonidir. Perde algısı yer ve zamansal perde algısı olarak iki temel yaklaşımda bulunmaktadır. Perde algısının yer teorisi kulaklara gelen sesin farklı frekansta iç kulaktaki bazal zarın farklı pozisyonları ve yerleri uyarması olarak tanımlanmaktadır. Perde algısı özellikle müziğin yapısını oluşturan sesin aynı anda duyulmasının beyin tarafından daha kontrollü bir şekilde nöronlara aktarılması ve nöral bilgilerin zihinde doğru bir şekilde anlamlandırıp bilişsel öğrenmeyi gerçekleştirebilmesiyle vazifesidir (Howard ve Angus, 2009).

Zamansal perde algısı kavramı ise perde algısının dış çevresel faktörlerden gelen sesle bazılarının titreşimle tepki olarak nöral ateşleme süresine bağlı olduğunu açıklayan bir ifadedir. Perde algısı kulağa giren ses frekansının belirli bir kademe sonrasında nöral ateşlemeye sebep olduğuyla alakalı ifadeyle de açıklanmaktadır Zamansal perde algısı ve yer perde algısı birlikte çalıştığı zaman sesin beyinde frekans ağını oluşturup anlamlandırmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte müziğin algıyla beraber psikolojik etkileri de anlamlandırmaya başlanmaktadır (Zeren, 2014).

Melodi algısı ses perdelerinin ve müzikal zamanı birlikte konuşlandırılan evrensel fakat kültürel olanla ilişkisi bulunan insana ait bir fenomendir. Birey dışarıdan gelen her türlü dış uyaranı ses kaynaklarını melodi olarak algılayabilir. Melodi olarak algılayabileceği için müziksel anlamda algısı zihinde farklı kombinasyonların oluşmasına da olanak tanıyacaktır. Bireyin Canlı varlıklara yönelik Gerçekleştirmiş olduğu bütün ses dizilimleri zihinde ayrıştırılır ve perde algılarıyla birlikte bütünlük sağlanılmaya çalışılır (Ringer, 2001).

Belirli seslerin artarda dizilimi melodiyi oluşturmaktadır. Melodinin belirli bir düzen içinde algılanması Gestalt teorisi ile açıklanmıştır. Gestalt teorisi yönleri dışarıdan gelen tüm uyaranların birey de duyum sanan şeylerin toplamından çok daha fazla öteye giden bir izlenim yarattığını ve bu izlenimlerin örüntüsü organizasyonu oluşturduğunu ifade etmektedir. Aynı şekilde gestalt

teorisyenleri temelde algısal organizasyonun basit ve simetrik bir formda vurgulayan bir ilkeye bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu ilkenin alt ilkelerini olarak da tamamlama devamlılık yakınlık benzerlik olarak tanımlamış bu ilkelerin sadece işitsel algıya göre hareket edileceğini ifade etmiştir (Tan ve ark., 2010).

Melodi algısını oluşturan bu ilkelere kısa olarak inceleyecek olursak yakınlık ilgisi birbirine yakın mesafede duran öğelerin grup halinde algılanmasıyla açıklanmaktadır. Seri halinde sıralanan seslerin birbiri ardına gelen alakasız ve arasında bağlantı kurulamayacak ayrı sesler bütünü yerine bu seslerin melodik bir yapı olduğunu ifade etmektedir (Tan ve ark., 2010).

Bir diğer ilke olan benzerlik ilkesinde birden fazla öğe bir arada bulunduğu birbirine benzer olanların bir grup olarak algılanmasına açıklanmaktadır. Benzerlik ilkesi müzikal anlamda incelendiğinde birbirine benzer müzikal öğelerin bir bütün olarak algılandığını ifade etmektedir. Bu yaklaşıma biraz daha enstrümanlar Arasında sınıflandırılması kaidesiyle bakarsak yaylı nefesli vürmalı gibi kategorinin kullanılması Örnek olarak verilebilir (Tan ve ark., 2010).

Tamamlama ilkesine göre ece belirli öğelerden oluşan örüntünün henüz tamamlanmamışsa örüntü tamamlanmamış boşlukları doldurmaya eğilim gösterilmesi durumudur. Müzikal açıdan değerlendirildiğinde müzikal motifi eserin kendisini sonlandırırken çözülme bitiş hissiyatını vermek amacıyla kullanılan armonik düzenleme olarak ifade edilir. Birbirinden bağımsız seslerin bireyin zihninde bitiş gösteren müzikal yapı olarak birleştirilmesi tamamlama ilkesini ifade eder (Usman, 2017).

Devamlılık ilkesi belirli bir yönde takip eden öğelerin birbiriyle bağlantılı aymış gibi algılanması durumudur. İşitsel algı olarak bakıldığında birbirine benzer olan seslerin aynı birbirinden farklı olan seslerin farklı kaynaklardan geldiği düşünülmesine belirli bir ses diziliminin seslerin frekansını düzgün bir şekilde değişmesi sesin aynı kaynaktan geliyor gibi algılanmasına frekans değişikliğinde ise ses kaynağını değiştiğini düşünülmesine sebep olmaktadır (Deutsch, 2013).

Genel olarak müziksel algı ifadesine bakıldığında gez tat teorisine bazı eleştiriler yapılmaktadır. Bireyin algılama düzeyinin kültürel ve çevresel faktörlere göre değişiklik gösterebileceği ifade edilmektedir. Aynı şekilde müzikle uğraşma süresinin artması ve müzikalinin fazla olduğu bir ortamda bireyin bulunmasının da oradaki ilkeleri etkileyebileceği ifade edilmektedir. Psikolojik açıdan bakıldığında melodi ve diğer perde alanlarının ritim algısının genetik ve çevre Arasındaki değişkenlikler yerinden dolayı da farklı olabileceği ifade edilmiştir. (Senemoğlu, 1997).

Müzikal zaman anlayışında sayaç modeli ve kenetlenme yaklaşımları karışımıza çıkmaktadır. Sayaç modeli insanların zamanı sayan içsel bir saati olduğunu dışarıdan gelen ritme dayalı verilerin bu içsel saate göre kodlandıklarını ifade eder. Kenetlenme teorisi müzikal zamanın Dışarıdan gelen ritmin örüntünün insan vücudundaki içsel ritim ile eşleşmesi sonucunda oluştuğunu ifade etmektedir. Vücutta bulunan çoklu ses frekansı salınımının ve bu salınımı algılayan mekanizmaların dışarıdan gelen ritmik öğelerle eşleşen bir sistemin bulunduğunu ifade etmektedir. Özellikle müzisyenlerin birden çok fiziksel koordinasyonu aynı anda gerçekleştirilmesi ve beyin yapısındaki müziksel kodların aynı anda farklı bir şekilde algılanıp sistemleri ettirilmesi müzikal zaman algısının yansımasıdır (Tan ve ark., 2010).

c. Müzik terapi

Son yıllarda gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların altyapı mekanizmalarından müziksel terapi ismi çok fazla kullanılmaktadır. Bu akademik çalışmanın bir önceki safhasında ilk insanlıktan beri müziğin bireylerin ve bilim insanlarının ilgi odağında ve ana mekanizmasında olduğunu bahsetmiştik. Özellikle bazı Türk İslam düşünürleri ve eski Yunan'da Aristo ve platon müziğin bireye sağladığı faydalar üzerine derin araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmalar sonucunda müziğin bireye sağlamış olduğu psikolojik iyi oluş hali nöropsikolojik testleri yansımış ve uygulamalı psikoloji alanının en önemli çalışma sahalarından bir tanesini oluşturmuştur. Türk tarihine bakıldığında özellikle Osmanlı darüşşifa hanelerinde su sesi ve Osmanlı mecmua musikisini birlikte kullanarak devrin nörolojik problemlerine tedavi protokolleri uygulandığını görmekteyiz. Bu tedavi protokolleri müziğin rahatlatıcı ve enstrümantal ifadenin doğadaki seslerin melodi olarak yansıması şeklini ifade ettiği için bireylerde zihinsel fonksiyonların

anlamında mutluluk ve gevşeme sağlayacak hormonların salgılanmasına olanak tanımaktadır (Arroyo, 2003).

Müzik terapi bireylerin psikolojik sosyal fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılama noktasında müzik ve müziğin belirgin aktivitelerinin kullanılmasıdır. Birey yaşamında güçlü ve etkili bir iletişim aracı olan müzik ruhsal yapının kötü olduğu durumlarda değil iyi olduğu durumlarda da insanı etkilemektedir. Müzik kendine özgü anlatım öğeleri yapısı ve diliyle insanın duygu ve düşüncelerine yoğun bir şekilde seslenmektedir. Müzik anlaşılır bir tanımla insanın seslerle ifade etmesine imkân veren bir sanat türüdür. Müziğin kendine özgü bir dili vardır. Evrensel bir boyuta sahip olduğu için dünya üzerindeki ortak dil ifadesini oluşturmaktadır. Müzik dinlemek ve müzik ile uğraşmak insanın estetik duygusunu ritim sevgisini uyarır geliştirir. Müzikle bireyin yaşama bağlandığı motivasyonu etkilenir. Müzik Yapılan birçok psikoterapi seansları sonrasında kişiyi dillendirdiği canlandırdığı sakin eleştirip insani yönünü zenginleştirdiği karşımıza çıkmaktadır. Müzik merkezi sinir sistemi ve beyin kabuğunda yer alan beden kontrolü konuşma öğrenme düşünme ile ilgili merkezlere uyarır bu alandaki gelişimleri destekler. Beyni rahatlatıcı ve hormonal düzensizliklere etki eder özellikle müziğin hormonlar üzerindeki tarz ve şekline bağlı olarak stres hormonlarında artma veya azalma meydana gelmektedir (Bilen ve ark., 2009).

Modern zamanda müzikle tedavi uygulaması 1.947 yılında Michigan devlet hastanesinin tedavi protokollerinde yer almıştır. 1949 yılında Fransa'da müzik terapi çalışmaları hız kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında İsveç'in Stockholm şehrinde müzik terapi enstitüsü kurulmuştur. 1997 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde müzikle tedavi bir bilim dalı olarak kabul etmiştir. Müzik terapisi psikiyatri temelli hastalıklarda 1950 yıllarından bu yana etkin olarak kullanılmaktadır. Amerika ve birçok ülkenin kliniklerinde sanat merkezlerinde araştırma merkezlerinde kreşlerde ve bağımsız alanlarda müzik terapi uygulamaları yapılmaktadır. Müzik terapiyle ilgili Türkiye Avrupa ve Amerika'da birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde müzik terapi birliği tarafından 1997 uzmanlık dalı olarak kabul edilip müzik terapi konusunda bilimsel çalışmalar yapılmıştır. (Arroyo, 2003).

Bilimsel araştırmalarda klasik Türk müziği ile klasik batı müziğinin hastalar üzerinde iyileştirici bir etkisi olduğu ifade edilmiştir. Müzik terapi anlayışında

harmoni melodi ve ritim gibi müzik unsurları tedavi amaçlı kullanılmaktadır. Müzik hastanın endokrin ve sinir sistemi üzerinde etkiler oluşturarak duygu ve düşüncelerde anlamlı tepkilerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte terapi sürecinde müzik yaparak aktif bir rol üstlenir yeteneği gelişir özgüven artar ve anlamlı bir uğraşı bulunur. Müzik terapi sözcüğü müzik ile terapi sözcüğünün birleşiminden ortaya çıkmıştır. Terapi sözcüğü hastaların bakımı tedavisi için gerekli önlemleri öğreten tıbbın bir dalı olup Yunanlıların kaynaklarından bilimsel literatüre aktarılmıştır. Müzik terapi özellikle müziğin insanlardaki iletişim kanallarını açmasıyla da doğru orantılıdır ve bu karşılıklı tedavi protokollerini sağlar. Psiko- profilaktik Etkiler ve gerek kişinin kendisinde gerekse bulunduğu toplumda rehabilitasyonu sağlayabilmek için müzik hareket ve ses kullanarak ses insan bütünlüğünü ve müziği araştıran en önemli terapi biçimidir. Müzikle terapi aynı zamanda beden ve zihin arasında entegrasyon ve uyumu sağlamaktadır. Müzikle tedavi protokollerinden müziğin türüne göre beynimizin farklı bölümleri daha aktif hale gelmektedir. Müzik nörolojik rahatsızlıklar veya duygusal bozukluklar neticesinde işlevini yitiren beyin bölümlerini yeniden harekete geçirmektedir. Müziğin kan basıncı solunum kalitesi nabız sayısı solunum ritmi gibi fizyolojik olaylara etki yaptığı da deneysel çalışmalarda ortaya konulmuştur. Beyinde gerçekleşen hasarlı bölümler de müzikle tedavi edilmektedir. Elektriksel olarak şarj edilen kulaklıklar müzikle tarifinin ana gövde noktasını oluşturmaktadır. Beyin yapısındaki elektriklenme arttıkça müziği kavrama ve beyin yapılarındaki işte sertlikle aynı oranda artmaktadır. (Usman, 2017).

Konuşma için gerekli olan soyut kavramlar çağrışımlar semboller hafıza ve analogik bağlantılar insanla beraber gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Doğanın her zerresinde büyük bir nizam ve ahenk içinde devam eden ritim ve melodi beraberliği de müziksel terapi anlayışının temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Doğadaki seslerin ahenk ve ritim frekanslarının arasındaki mükemmeliyetçi yakın uyum elektronların atomların galaksilerin hareketleri ve vücudumuzdaki sıvıların dolaşımının seslerinde müziğin varlık alemiyle ilişkisi ilgisini gözlenebilmektedir. Müzik ve müzik terapi tarihi antropoloji etnoloji terapiyi tarih psikolojiyi pedagoji sosyoloji parapsikoloji spiritüalite gibi bilimlerle iş birliğine götürmektedir. Azerbaycan'da Gobustan kayalıklarında görülen dans

eden insan figürleri 12.000 yıllık müzik hareket gerçeğini ortaya koymaktadır. Aynı şekilde Uygur Türklerine ait Hoten şehri çelişen kazası yakınında Mülke Irmağı kenarında bulunan milyar kaya resimleri 8.000 yıllık bir geçmişten haber vermektedir (Tumata, 2012).

Tarih ve kültür birikimi literatür olarak incelendiğinde Proto Türk kültürü ile gözlendiğinde Alman bilim insanı Dr. Wolfram Eberhard, tarafından yazıya geçirilmiş bilgiler Müzik terapinin yolculuğunu daha iyi bir şekilde takip etmemizi kolaylaştırmaktadır. Türk kültürünün milattan önce üç bin yıllarında Çin kültürüne seramik tiyatro dans müzik gibi konulardaki etkileri belgelemektedir. Bununla birlikte Fransız araştırmacı Maurice Curan, Çin kaynaklarına dayanarak Lavinniac Müzik ansiklopedisinin verilerini tasnif etmiş ve bilim dünyasına kazandırmıştır. Bununla birlikte Türk müziği enstrümanları ve pentatonik müzik icra usulü Çin kültürünü geniş biçimde etkilemiştir. Bu bağlamda Eduard Chavannes, Robert Lach, Bela Bartok gibi Araştırmacılar ve büyük Türk Etnomüzikologları Ahmet Adnan Saygun, Ferruh Ansunar, Mahmut Ragıp Gazimihal Araştırmalar yaparak Türk müzik kültürünün Orta Asya ve Anadolu bağlantısının ve Çin kültürüne etkisini belgelerle ortaya koymuşlardır. Bu araştırmalara göre Proto Türk kültürünün önemli merkezleri Sensi ve Kansu eyaletleridir. Hakas ve Tuva kültürü Altay Türk kültürü milattan önce üç bin yılları ile buluşturmaktadır. 20 yüzyılın başında Sovyet araştırmacılar, Griaznov, Rudenko Altaylar 'da Pazırık vadisinde buzların altında "Çeng" adı verilen bir enstrüman buldular. Bütün bu tarihi bilgiler özellikle Türk müziği alanının müzik terapi geçmişini 3700 yıl önceye götürmektedir (Ak, 1997).

i. Reseptif müzik terapi

Türk tarihi ve kültüründe önemli bir yeri olan müzik dans bunlarla yapılan tedavi konusunda pentatonik müzik formu ve Baksı-Kam tedavi geleneğinin yanı sıra olgunlaşıp yerleşen makam müziği ile tedavi günümüz tıbbında yeniden ifade edilmiş vaziyette karşımıza çıkmaktadır. Bin yıllık zaman dilimi öncesinde orta Asya'da Uygur ve Horasan bölgelerinde gelişerek yayılan makam musikisi hakkında; İbn-i Sina, Hasan Şuri, Farabi, Ebu Bekir Razi, Hekimbaşı Gevrekzade, Hafız Hasan Efendi, Haşim Bey Eserler yazarak makamların duygular ve organlarla ilişkilerini tasvirlerle belirtmişlerdir. Bununla birlikte pentatonik müzik Türk illerinde gelişmeye devam ederken yedili sistem olan bir tam sesin 9

komadan oluşması esasına dayalı makam sistemi takriben dört yüzü geçen makam zenginliğiyle kültür ve sanatımıza katkı sunmakla birlikte müziksel terapi anlayışlarında kullanılmıştır. M.S 834-932 Yıllarında yaşamış olan Türk İslam bilginlerinden Ebu Bekir Razi, melankoliklerin tedavisi üzerine yazdığı bir eserinde şöyle ifade etmektedir: “... *melankolik hasta kesinlikle meşguliyet ile tedavi edilmesidir. ... melankolik hasta balık tutma, avlanma gibi eğlenceli işlerden biri ile uğraşmalıdır. Mümkünse çeşitli oyunlara alıştırılmalıdır; huyunu, ahlakını, davranışlarını beğendiği ve sevdiği kimse ile buluşup görüşmeli özellikle güzel sesle okunan şarkılar dinlemesidir.*” (Öztürk ve ark., 2014).

Büyük Türk Filozofu (870-950) makamların ruha etkisini şöyle ifade etmektedir:

Rast Makamı: İnsana sefa neşe ve huzur verir.

Küçük Makamı: İnsana hassasiyet duyarlılık verir.

Rehavi makamı: İnsana beka anlamındaki sonsuzluk fikri verir.

İsfahan Makamı: İnsana hareket kabiliyeti güven hissi verir.

Büzürk Makamı: İnsana çekinme sakınma duygusu verir.

Uşşak Makamı: İnsana gülme ve huzur verir.

Neva Makamı: İnsana lezzet, ferahlık verir.

Saba Makamı: insana cesaret ve kuvvet verir.

Zirgüle Makamı: İnsana uyku hissiyatı verir.

Buselik Makamı: İnsana dirayet ve kuvvet verir.

Hicaz Makamı: İnsana alçak gönüllülük verir.

Hüseyni Makam: İnsana sulh sükûnet ve rahatlık verir.

Büyük Türk İslam filozoflarından İbni Sina, Musikinin tıptaki Karşılığını şöyle tanımlamaktadır:

“... *tedavinin en iyi yollarından, En etkilerinden biri, Hastanın akli ve ruhi güçlerini arttırmak, 10'a çıkart hastalıkla daha iyi bir mücadeleye için cesaret verebilmek, onu sevdiği insanlarla bir araya getirmektir...* “

İbni Sina, Farabi'nin Eserlerinden çok istifade ettiğini hatta musiki de ondan öğrenerek tıp mesleğinde uygulamaya koyduğunu ifade etmektedir. Arapça yazdığı “Kitab’ün Necat ve Kitab’ün Şifa’daki 12 fasıl tamamen musikiye ayrılmıştır. Musiki ile psikolojik iyi oluş çalışmalarını Fransız araştırmacı Baron Rodolph Dearlangar Tarafından “La Musique Arap” Adıyla yeniden derlenmiştir (Çağlar ve ark., 2021).

Eski Türk hekimlerinden Şuuri, “Tadil-i Emzice” Adlı eserinde müzik ile tedavi hakkında geniş spektrumlu bilgiler vermiştir. Şuuri bu Belirli makam musiki ilerin günün belirli zamanlarında insana iyi geldiğini belirtmektedir. Rast ve rehavi makamının Seher zamanlarında daha etkili olduğunu söylemiştir. Hüseyini makamının sabah vakitlerinde dinlenmesinin daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Irak makamının sabahın erken saatlerinde dinlenilmesini daha uygun olduğunu söylemiştir. Nihavent makamının öğle vakitlerinde dinlenilmesini daha etkili olduğunu söylemiştir. Buselik makamının ikinci vaktine dinlenmesinin daha istifadeli olduğunu belirtmiştir. Hicaz makamının iki ezan arasında dinlenilmesini daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Zengüle makamının akşam vakti dinlenilmesi daha etkili olduğunu söylemiştir. Rast makamının gece yarısı daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Zirefkend makamının gece yarısından sonra etkili olduğunu ifade etmiştir. Günümüzden 900 sene önce Selçuklu imparatorluğu sultanı Nureddin Zengi tarafından Şam’da Nurettin hastanesi yapılmıştır. Bu hastane müzik ile terapi yapılan önemli bir mimari yapıya sahiptir. Hastanede musiki makamlarına göre tedavi metotları ve protokolleri uygulanmaktadır. Daha sonraki dönemlerde Kayseri Sivas Amasya Manisa Bursa İstanbul ve Edirne şifa hanelerinde musiki ile tedavi yöntemleri uygulanmıştır. Özellikle psikolojik anlamdaki rahatsızlıkların çoğu darüşşifa hane adı verilen eski hastanelerde su sesi ve müziğin belirli frekanslarda verilmesi ile sağlanmıştır. Evliya Çelebi özellikle müzik terapiyle ilgili çalışmalara Şahit olmuş meşhur seyahatname kitabında geniş ölçekli bir şekilde musiki ile terapi anlayışını açıklamıştır. Evli ya Çelebi seyahatname adlı eserinde musiki ile terapiyi şöyle ifade etmiştir:

“... Merhum, mağdur Bayezid Veli... Vakıf name esinde hastalara deva, dertlilere şifa, divanelerin ruhuna gıda ve def’i sevda Olmak üzere 11 adet hanende ve sazende gulam tahsis etmiştir ki, üçü hanende biri neyzen biri kemani

iyi biri musikiyi biri santralleri biri udi olup haftada 3 kere gelerek hastalara ve delilere musiki faslı verirler...”

Horasan kaynaklı Türk sanat musikisi ve Horasan Anadolu musiki makamlarının olgunluğu ile gelişen pasif müzik terapi icrası sırasında hastalar rahat bir şekilde oturur veya uzanır. Bu musikiler belirli frekanslarda verilerek yavaştan hızlı ya doğru az sestem çok sese doğru bir ilerleme kaydeder. Bu tedavi şeklinde en büyük amaçlardan bir tanesi hastaların emosyonel durumlarını değiştirerek onları rahatlatmak ve kendine güvenlerini kazanmalarına yardımcı olmaktır.

Tarih boyunca müzik ile terapi araştırmaları ve süren bir şekilde devam eden bu usul bilimsel literatüre farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Özellikle psikoterapi seanslarının genelde da paşanın rahat bir pozisyonda devam ettirilmesine uygun olacak şekilde müzikle terapi de geçmiş dönemlerde hastanın veya danışan kişinin rahatlığı esas alınarak istirahat pozisyonunda gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte hastanın istirahat pozisyonundaki hali korunarak rahatlatıcı belirli perde aralıklarıyla ritim ve su sesi eşliğinde ney rebab dombra ud rübab gibi ritimli Taksim ve makam üzerinde çalışarak terapi uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Özellikle bugünkü müzik terapi çalışmalarının çoğunda otizm dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gibi psikolojik hastalıklarının tedavisinde kullanılmakla birlikte geriatri gibi psikolojik ve fiziksel hastalıkların da iyileştirilme sürecinde etkisi görülmüştür. Bu kapsamda müzik terapi anlayışıyla müziğin bireyde sağlamış olduğu psikolojik iyi halini deneysel çalışmalar eşliğinde ölçümlerini gerçekleştiren bazı bilimsel çalışmalar da yapılmıştır. Dr. L. Gutjahr, Profesör. Dr. V. Mechleid Tarafından elektro kalp grafisi ölçümleri yapılmış bin yıllık bu gelenek bugünün laboratuvarında doğrulanmıştır. Bununla birlikte Avusturya Viyana’da Meidling Rehabilitasyon Ünite Merkezinde Emosyonel anlamda duyu kaybında bulunan hastalara Türk musikisi makamları dinleterek terapi uygulamaları yapılmış beyinde alfa ve teta dalgalarının değiştiği tespit edilmiştir (Arroyo, 2003).

ii. Pentatonik müzik terapisi

Pentatonik müzik beş sesli müzik olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle caz ve folklorik müzik unsurlarında kullanılmaktadır. Japon ve Çin kaynaklarında

müziklerin birçoğu beş sesli müzik usulü ile yapılmaktadır. Bununla birlikte eski Seltik ve Eskimo müzikleri de beş sesli kategorisine girmektedir. Kuzey Afrika müzik türlerinde 5 seslilik görülmekle birlikte bu çok fazla sık değildir. Güney Asya, Bali, Sumatra ve bazı Hint eyaletlerinde de pentatonik müziğe rastlamaktayız. Özellikle kazan Başkurt, Sibirya'nın bazı bölgeleri kazak ve Kırgızlar da beş sesli pentatonik müzik kullanılmaktadır. Türk müziği araştırmacısı Sadi Ataman, 5 sesli pentatonik müziğin Anadolu'da Erzurum Safranbolu Kastamonu Konya ve Eskişehir civarında rastlandığını belirtmektedir. Başka bir türk müziği araştırmacısı Ferruh Arsunar, "Anadolu'nun Pentatonik Melodileri Hakkında Birkaç Not" İsimli kitapta müziğin terapi olarak kullanıldığı alanları bahsetmektedir. Bununla birlikte pentatonik müzik kültürü Anadolu'da unutulmaya yüz tutmuştur. Finlandiya'da yaşayan kazan Türklerinin de derlediği "Bizim Cırlar" adlı bir kitapta beş sesli müziğe yer almaktadır. Pentatonik müzik, müzik terapi anlayışlarında kullanılan farklı yöntemlerden bir tanesidir. Müziğin göçebe yaşam alanlarında doğanın sesletim sistemini taklit etmesiyle birlikte insan ruhuna en yakın doğa sesleri baz alınarak Pentagon klinik ses sağaltımı yapıp terapide kullanılmıştır (Bozkurt ve ark., 2009).

Pentatonik müzik, müzik terapinin temel unsurlarından bir tanesidir. Özellikle orta çağ Avrupa'sında büyüyor olduğu gerekçesiyle yasaklanan pentatonik müzik 1.979 yılından sonra İngiltere'de Kraliyet Müzik Enstitüsü'nde otistik çocukların tedavisinde kullanılmıştır. Pentatonik müzik, Kendine güven kararlılık hissi verdiği yapılan çalışmalarda görülmüştür özellikle otizm bit tedavisinde müzik terapi seanslarında kullanılmaktadır. Müzik türünün piyano ile doğaçlama yapılması özellikle çocukların müziği dinleyerek belirli bir vakit sonra birtakım hareketlere yönelmesi terapi anlayışını kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda pentatonik müzik terapi sonrasında beyin elektroskop çekildiğinde beyin de alfa ve teta ritimlerinin etkilenecek artması ve transa geçişin olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Pentatonik müzik terapide trans alanında özellikle kullanılmayan nöronlar kullanılır hale gelerek bireyin algılama kapasitesi artırılması hedeflenmektedir. Beş sesli olarak ifade ettiğimiz pentatonik müzik terapi ile salgı bezlerinin kalp atışlarını da etkilediği bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Kızrak ve ark., 2014).

Trans halinde olan birey de beyin yapısındaki zihinsel aktivasyon onların da birtakım değişiklikler meydana gelmektedir. Zihinsel yapıda temporal lob frontal lob ve parietal lob bölgelerini yoğunlaşmaları artıyor azalıyor ve arka oksipital verilen beyin sapı bölgelerinde yoğunlaşma artıyor. Beyin sapı vücudumuzun en arkaik bölümüdür. Psikiyatrik antropolog olarak da çalışan Cerrahpaşa tıp fakültesi profesörlerinden Doktor Adnan Ziyalar, “İnsanın orta beyninde öyle bir yer vardır ki oraya müzikten başka bir şey etki etmez”, ifadesini kullanmıştır. Özellikle bireyin müzik terapi esnasında trans halinde olması meditatif çalışmaları açığa çıkartır bileğin iç alemine yönelip sonsuz imkanlar ile bağlantı kurulup samimi bir tesiriyle şifa bulacağı ifade edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında pentatonik müzik, Müzik terapi esnasında transa teşvik edici ve trans halinde sezgileri arttırıcı özelliği vardır (Çağlar ve ark., 2021).

iii. Müzik terapide arşetipikal hareketler

Müzik terapi anlayışında arşetipikal hareketlerin büyük önemi vardır. Bu konuda yardım bizi Doçent Doktor Rahmi oruç Güvenç ve Avusturya doğu müzik terapisi okul müdürü psikolog Gerhard Kadir Tuçek, Tarafından geliştirilmiş özellikle Avrupa’da birçok hastane ve tedavi merkezlerinde uygulanmış bir terapi seansıdır. Bu uygulamadaki ana fikir unutulmuş duyguları yeniden uyanmak yeni duygular üretmek kişinin içinde bulunduğu hali değiştirip psikolojik iyi oluş adaptasyonunu sağlamaktır. Uygun hareketlerle Doğada bozulmadan devam eden sürdürülebilirliği sağlanan uyuma ve dengeye ulaşma faaliyeti olarak da tarif edilmektedir. Pentatonik ve yarı pentatonik ve otantik olarak yaşayan Türk musikisi repertuarını otantik enstrümanların icra ettiği spesifik bir çalışmada yapılan terapi yöntemidir. Pasif nevrotik çekingen sıkıntılı kişiler ile sipariş ettik ve otistik tanısı konulmuş kişilerin duygularını değişmesi egzersiz vasıtası ile hareket kabiliyetinin gelişmesi yönünde seans uygulamaları gerçekleştirilmektedir.

Bu seansın uygulanmasında el göz kalp arasında denge sağlanır. Kollar dıştan içe doğru daire çizer şeklinde olur. Bu anlayış ile dış tesiri uyarılardan uzaklaşıp bireyin kendi özüne dönmesi anlamlandırılır. Stres fizik enerji blok merkezi olarak bilinen omuz sırt göğüs kas ve kemikleri çalıştıran bir hareket repertuarı ile seans uygulanır. Eller belde olmak üzere baş öne ve arkaya doğru hareket ettirilir özellikle ense ve boyun kasları ile beyne giden sinir ve damarlara

yol açıcı egzersiz uygulamaları gerçekleştirilir. Hareket seans boyunca öğrenilen hareketlerin tabiat hareketleri ile uyum ve denge içinde zorlamadan müzikle birlikte hissederek yapılması ile gerçekleştirilir. Bu seans sonunda ayağa kalkılır ve bütün vücut hareket eder yavaş yavaş ağırlaşarak müzik dinletisi eşliğinde seans sona erer (Grebene, 1978).

B. Müzik Eğitimi ve Müzik Eğitiminde Yaklaşımlar

Tarihte müziğin birçok tanımı yapılmış ve müzik eğitiminin uygulamaları belirlenmiştir. Müzik üç temel öğenin kullanılmasıyla oluşan işitsel bir dildir. Tarihi çağların ilk döneminde müzik uygulayıcısı olmak doğadaki seslerin tekrarı ve yansması olarak seslerin betimlemesini gerçekleştirmektir. Enstrümanların ortaya çıkmasıyla öğrenme kavramı içselleştirince ve yaratıcılık ile hayal gücü destekleyince doğadaki yansımalarından çok insanların ürettiği müzik ortaya çıktı. Yazılı kaynaklardan önce sözlü edebiyat kültürünün kulaktan kulağa aktarımı ile hızla gelişen müzikal dünya yazının bulunmasıyla birlikte tarih bilimine literatür sunacak kadar gerçeğe indirgendi. Hızla gelişen aktarım sürecinden sonra teknolojinin de gelişmesiyle bugünkü müzikal dünya ve müzik tarihi dinamik bir şekilde geldi. Bütün bu müzik kültürünün aktarımı böyle dinamik bir şekilde süren olarak devam etmesi müzik eğitimi kavramını doğurdu. Tarihi dönemler boyunca sürekli müziğin doğru ve etkili bir şekilde aktarımı için çeşitli yöntemler denendi. Deneme yanılma yöntemiyle başlayan bu hikâye profesyonel öğrenme yöntemlerine doğru evrildi. Müzik uygulayıcılarının kültürel kodları bir mirası çeşitli öğretim ve öğrenme yöntemleriyle aktardığı müzik eğitimi literatüre kazandırılmış oldu. Ses ritim armoni iyi birleştiğinde ortaya çıkan müzik belirli sembol sistemleriyle ifade edildi. Bu üç öğenin sınırsızca kombinasyonu bütün dünyada evrenselleşti ve farklı türde müziklerin ortaya çıkmasını sağladı. (Tura, 1988).

Tarihte birçok filozof müzik ve müzik üretmeyi eğitimin önemli bir parçası olarak kabul etmiştir. Platon müziği, ritim ve armoni insan ruhunun derininde ruh beden arasında duran vücudun zarafeti ve insan zekasını öne çıkaran en güçlü gösterge şeklinde ifade etmiştir. Bir başka filozof Konfüçyüs müziğin kişisel ve toplumsal gücüne dikkat çekmiştir. Üstün insan müziği kültürün mükemmelleşmesi yolunda kullanan insandır tabirini kullanmıştır. Bir başka

filozoflardan Aristo müziği iyi bir karaktere ulaşmak için araç olduğunu vurgulamıştır. Tarihi Çağlar döneminden orta çağda özellikle müzik astronomi aritmetik geometri ile birlikte dördüncü temel boyut olarak ifade edilmiştir (Uçan, 2005).

Bu kısımda evrensel olan müziğin yaşanılan kültür ve toplumsal olay ve olgulara göre şekillenip içselleştiren geleneksel kültürün modern kültüre doğru aktarım sürecinin türlerini ele alacağız. Müziğin kullanım amaçları ve ortaya çıkış tarzına göre oluşturduğu fanatik alfabeyle öğretilen türleri ve kullanılan öğretim yöntemleri ele alınmıştır.

1. Müzik Eğitiminin Türleri

Müzik eğitimi bireyin kendi yaşantısı yoluyla çeşitli öğretim programlarıyla amaçlı olarak müziksel davranışları kazanma sürecidir. Müzik eğitimi öğrenmeye yönelik amaç ve kazanımları belirli olan biri iyi müziksel davranışları içselleştirmek ve müziği ortaya çıkarmak adına gerçekleştirilmiş öğretim programlarının bütünüdür. Müzik eğitimi genel müzik eğitimi amatör müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimine göre üç ayrı gruba ayrılmaktadır.

Genel Müzik Eğitimi: Genel müzik eğitimi sağlıklı dengeli bir bireyin insanca yaşam için ayırım gözetmeksizin her kesime yönelik orta genel müzik kültürünün kazandırılmasını amaçlayan müzik eğitim bakış açısıdır. Genel müzik eğitiminin ilkeleri belirlenirken bireyin ait olduğu toplumu Yansıtacak ve hayal gücü bakış açısına göre yaratıcılık yönünü kuvvetlendirip tasarlayabileceği türde kabul edilmiştir. Müzik eğitiminin temel insan hakları ve eğitim haklarından biri olduğu kabul edilmiştir. Genel müzik eğitiminin herkes için gerekli Zorunlu sürekli kesintisiz olması gerektiği savunulmuştur. Bireyin müziksel gelişimi ve müziksel başarısı genel gelişim alanları ve akademik başarısını olumlu yönde etkilediği savunulmuştur. Özellikle okul öncesi ve ilkokul kademelerinde genel müzik eğitimi anlayışında sınıf öğretmenleri eğitim programlarında tasarlamaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte müzik kültürüne yönelik yaklaşımlar daha somuta indirgenmiş ekte ve her yaş kademesine uygun müzikal alt yapılar oluşturulmaktadır.

Amatör Müzik Eğitimi: Müziğe ilgiyi ve sevgi duyanlara yönelik eğitim türüdür. Etkin bir türde müziksel katılım gerçekleştirerek doyum sağlamak ve

bunu sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranış becerilerini kazandırmayı amaçlar. Amatör müzik eğitimi müzik dersaneleri kurslar ve özel dersler yoluyla uzman bilim müzik eğitimcisi veya çalgı öğretmeni tarafından yürütülmektedir. Amatör müzik eğitimi mesleki müzik eğitime hazırlayıcı bir at basamaktır.

Mesleki müzik eğitimi: Müzik mesleğini icra edecek profesyonel kişilere yönelik verilen eğitim türüdür. Müzikoloji alanındaki çalışmalarını profesyonel bir şekilde kazandırmayı amaçlar ve uzman kişilerce yürütülür. Mesleki müzik eğitime başlamak ve Profesyonel anlamda müzik eğitime dahil olmak için müzik yeteneğine sahip olunup müzik yetenek sınavlarında başarılı olunması gerekmektedir (Uçan, 2005).

Mesleki müzik eğitimi, ülkemizde modern eğitimin doğuşu gelişimi çerçevesinde oluşup gelişen amaçlı ve programlı müzik eğitimi Osmanlı imparatorluğu dönemine kadar uzanan derin bir geçmişi bulunmaktadır. Geleneksel Türk müziğinin tarihi dönemlerde ortaya çıkmış devletler tarafından saray ve halk nezdinde musiki olarak icra edilip kuşaktan kuşağa hafıza boyutuyla kültürel olarak aktarılmıştır. Klasik müziğin temsilcileri zamanla yerleşik hayata adaptasyon sağlayınca kuşaktan kuşağa yazı dili ve enstrüman geçmişi ile aktarım gerçekleştirildi. Osmanlı imparatorluğunda saray musikisinin eğitimsel metaforları kuşaktan kuşağa aktarılırken cemiyetler kurularak gerçekleştirilmiştir. Mesleki müzik eğitiminin daha profesyonel bir şekilde gerçekleştirmek adına Osmanlı İmparatorluğu'nda ıslahat hareketleri çerçevesinde Tabihane, Mehterhane, Mızıkai Hümayun kurumları kurulmuştur. Bu kurumların aracılığıyla mesleki müzik eğitimi gerçekleştirilmiştir. Mesleki müzik eğitimi de eğitim genel tüzüğü kapsamında düzenlenmiş ve ilköğretim kademesine kadar indirgenmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra mesleki müzik eğitimi yükseköğretim seviyesinde musiki muallim mektebi olarak gerçekleştirilmiştir. Bugünkü profesör gel müziğin icra edildiği yükseköğretim ve konservatuvarlar bu mesleki eğitim kurumunun temeliyle oluşmuştur. (Tura, 1988).

Ülkemizde mesleki müzik eğitimleri konservatuvarlarda güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde üniversitelerin eğitim fakültelerinde güzel sanat fakültelerinin müzik bilimlerinde gerçekleştirilmektedir. Bu kurumlarda

gerçekleştirilen müzik eğitimleri geleneksel metotların modern öğretim teknikleri ile birleşimiyle gerçekleştirilmektedir. Mesleki anlamdaki müzik eğitimine gelişen teknolojiyle birlikte farklı alternatiflerin sunulması ve müzik kayıt tarihinin her geçen gün profesyonel bir şekilde eski kayıtlara ulaşabiliyor olması mesleki müzik eğitimini derinden etkilemektedir. Mesleki müzik eğitimi veren bu kurumların nitelikleri ve niteliklerini geliştirmeye yönelik birçok çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Konservatuvarlar müzik eğitimi ve sahne sanatları eğitimi birleştiren özel ihtisas aslı bireyler yetiştirecek yüksekokul konumundadır. Burada müzik eğitimi olarak müzik sahne sanatları ve müzikoloji bölümü vardır. Müzik bölümünde; Yaylı çalgılar üflemeli ve vürcmal çalgılar eğitimleri verilerek ortak bir kompozisyon orkestra dallarında icra edecek profesyonel sanatçılar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Sahne sanatları bölümünde tiyatro opera ve bale gibi müziğin kullanıldığı özel ihtisasını sanatçılar yetiştirmek amaçlanmaktadır. Müzikoloji bölümünde etnomüzikoloji ve folklor alanında müzik bilimcisi müzik araştırmacısı müzik yazarı ve müzik eleştirmeni yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Yahya Kaçar, 2009).

Güzel sanatlar liselerinde orta öğretim alanında temel dersler verilirken sanatsal anlamda müzik icra edecek mesleki sanat eğitimi verilmektedir. Çeşitli alanlarda Müzik bilimini aktif bir şekilde kullanacak yüksek okul öğrencileri yetiştirmektedir. Eğitim fakültelerinde gerçekleştirilen müzik eğitimi bölümlerinde yetenek odaklı ve yeteneği ortaya çıkartacak temel eğitim düzeyinde müzik temellendirmesini sağlayacak öğretmenler yetiştirilmektedir. Müzik bilimleri bölümünde müziğin birey sağladığı faydaları ortaya çıkartacak bilim insanları ve müzik tarihini çeşitli deneysel çalışmalarla ortaya çıkartacak bilim insanları yetiştirilmektedir. Müzik eğitiminin okul öncesi ve ilkokul kademesindeki önemi dünya üzerinde anlaşılması ve bu yönde eğitim programları ve müfredatları oluşturulmuştur. Ülkemizde okul öncesi dönemde müzik ve müziğin beslediği ritmik zekâ kuramı somut bir şekilde öğretim programlarına entegre edilmiştir. Yukarıda bahsedilen eğitim türleri ve eğitim kurumlarında temel eğitim seviyesinde müzik eğitimi verecek uzman öğreticiler yetiştirilmektedir. (Tarman, 2004).

2. Müzik Yeteneği

Bireyin kendi deneyimlerini gerçekleştirmek içerisinde bulunmuş olduğu ait topluluğa uygun sosyal öğrenme gerçekleştirip ödevlerini yerine getirmesi ve öz saygısını koruyarak ilgisine yönelik çalışmalar sergilemesi asli ihtiyaçlardır. Bireyin bu kapsamda ilgisini ve alakasını tespit edip çalışma takvimi oluşturacağı ve buna rehberlik edeceği içsel motivasyonu zekâ türüdür. Bireyin müziğe yönlenmesi müziğe ilgi duyması ve müzik eğitimi alması müziksel zekâ yönünün gelişmeye odaklı bir süreç olduğu ifade edilmektedir. Müziğin kendini ifade etme biçimi olması sebebiyle de bireyler müzik eğitimi almak istediği zaman müziksel zekâ yönlerini kullanmak isterler. Müzik ses ritim ve armoninin birleşmesiyle oluşan işitsel bir dildir. Birey yaşamı boyunca müziği oluşturan unsurlar ile yaşamaktadır. Birey anne rahminde bulunduğu andan itibaren sesleri işitir ve tepki verir. Birey dünyaya geldikten sonra etraftaki sesi duyarak tepki verir. Gelişim odaklı çalışmalar ve gelişim odaklı ödevler yerine getirdikçe de çevresel uyarılardan en fazla ses enerjisinden etkilenir. Birey doğmadan önce annesinin kalp atışlarının ritmiyle hayata başlar kendi kalp atışının ve solunumun ritmiyle de metabolik ve beyinsel dalgalarının gelişimlerini sürdürür. Müziksel gelişim erken çocukluk döneminde farklı bir st seviyeye ulaşır. Özellikle evresel uyarıların etkisiyle sosyal öğrenmenin gerçekleştiği bu dönemlerde 4 ve 6 yaşaş bireylerin ses yüksekliklerini rahat bir şekilde algılama dönemidir. Bu algılama döneminde çocuklara sağlanabilecek zengin uyarı ortamı müziksel zekâ yönlerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır (Sergeant, 1974).

Zekâ ve müziksel yetenek arasında ilişkinin çok daha küçük olduğu dşnlmekteydi. Müzik yeteneğinin özellikle erken çocukluk döneminde etraftaki uyarıların fazlalığıyla ses algılamalarının gerçekleştirilmesi baz alınarak ortaya çıkartıldığında müziksel zekâ çocukların diğer zekâ türlerini olanı daha somut bir şekilde gelişim odağı gösterdiği tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik zekasını tanımlamak için bazı kritik özellikler belirlenmiştir. Bireylerin sesi çevredeki sesler ve müziksel sesler gibi ilgisine göre ayırt edebilmesi ve bunlara tepki verebilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bireyin öğrenme ortamı dışında müziksel seslerden hoşlanıp bunlara ulaşma çabası göstermesi gerekmektedir. Müzik sesine bedensel olarak Tepki verip çalma isteği söyleme isteği ruh haliyle müziğin temposuna tepki vermesi müziği tartışması analiz

etmesi ve müziği estetik olarak kabul etmesi gerekmektedir. Farklı müzik türlerini keşfediyor tanıyor dinliyor ve kültürel varyasyonlarını takip ediyor olması gerekmektedir. Müzik icra etme ve müziğin en büyük çalma ürünü olan enstrüman çalma konusunda istekli ve kavrayabilir olması müziksel zekâ yönünü göstermektedir. Müziksel zekâ yönü müziksel davranışa müziksel davranışta müziksel yeteneğinin ortaya çıkmasını kolaylaştıracaktır (Gordon, 1968).

Müziksel davranış müziksel zekayla birlikte desteklendiği vakit hareket alanı daha geniş olmakla birlikte bireyin ilgisinin bu yönde ilerlemesini kolaylaştırmaktadır. Birey Topluca etkileme gücü olan müzik olgusuna bireysel boyutta katkı sunarak davranış icra etmesine yöneldiğinde müziksel davranış belirtecini gerçekleştirmiş olmaktadır. Müziksel davranış müziksel performansı beraberinde getiren toplu veya bireysel icra ortaya koymaya şarkı söyleme enstrüman çalma müziksel okuma ve doğaçlamalar gerçekleştirme d davranışlarını kapsamaktadır. Bireyin müziksel davranış yapabilme ve müziksel davranış tanımını gerçekleştirebilmesi için bütün bu icra ürünlerini ayrı açık seçik ve eksiksiz tanımlanabiliyor olması gerekmektedir. Müziksel davranış müzik olgusuyla ilgili etraftaki uyaranların etkisiyle uyarıcılara tepki yanıt veren duysal ve denizsel davranışları değişik düzeylerde karmaşık haline getiren bileşkedir. Bireyin müzikle ilgili gözlenebilir etkinliklerinin tamamı, müziksel davranış olarak nitelendirilmektedir (Grey, 1977).

Müziksel davranış müzik eğitiminin özünü kavramaktır. Müziksel davranışları istenilen amaca ve kazanıma göre Değiştirilip dönüştürülmesi gerekmektedir. Müziksel davranış geleneksel ifadeyle tanımlama ölçme yordama tarif etme disiplinlerin temelini oluşturmazdır. Birey müzik yeteneği ile ortaya çıkaracağı müziksel icrayı müziksel davranışın derecesine göre gerçekleştirmektedir. Müziksel davranış bireyin müzik dinleyip müzik icrası gerçekleştirmek için psikolojik fizyolojik ve sinirsel süreç ile müziksel ses veya müzik eyleminin belirli olaylar ve olgular arasındaki ilişki e gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Müziksel davranış; müziksel performans, müziksel dinleme davranışları, müziksel okuma ve yazma davranışları, müzikle ilgili bilişsel davranışlar olarak kabul edilmiştir. Müziksel davranışa katkı sunacak müzik yeteneği de bireyin müzikle ilgili başarıya ulaşma potansiyelini oluşturacaktır. Müziksel yetenek beceri ve kapasitenin birbiriyle olan ilişkisinden ortaya

çıkılmaktadır. Müzik ses sanatı olduğu için müzisyeni sesler arasındaki farkı ayırt etmeye becerebilmesi gerekmektedir. Doğal olarak müzik yeteneği üretim seslendirme okuma yazma duygusal tepkilere yer vermeye çözümsel davranışları uyum sağlamayı kolaylaştırmaktadır. Müzik yeteneği olan bireyler müzik de diğer bilişsel davranışları ilişkilendirilebilir ve problemlerin çözümünde müziği kullanabilir. Bununla birlikte müziğin davranışsal boyutunu gösterebilmek için müziğin performansına yönelik ilişkisini de eylemleriyle açığa çıkartır (Lehman, 1968).

Bilim insanları müzisyenler de müzik yeteneğinin farklı bilişsel değerlendirilmeleri olduğunu ifade etmektedir. Bilim insanlarının yaptığı çalışmalarda müzikle profesyonel olarak uğraşan dinleyicilere yavaş frekansta ve daha yoğun frekanstaki sesler verildiğinde sesleri rahatlıkla algılayabilir ip ses değerleriyle ilgili yorum yapabildiği görülmektedir. Bilim insanları tonal bellek şeklinde ifade edilen kulağın sesin farklı yoğunluktaki ve şiddetindeki tınıları duyma eyleminin müzik yeteneği olan bireylerin daha aktif bir şekilde kullandığını ifade etmiştir. Toner bellek ses ve bu seslerin icra sürelerinin anımsama ezgisel şekil formunun müziği tanımaya yetecek kadar genel olarak hatırlanması anlamında da ifade edilmektedir. Bireyin çalınan veya dinlenen ezgiyi yenileme becerisi ezginin fanatik alt yapısını derinlemesine incelenmesi müzik yeteneğinin göstergesidir. Yetenek herhangi bir öğrenim becerisini gerçekleştirmek tamamlamak ve eylemsel olarak başarıya ulaşmak için organizmada bulunan doğuştan gelen güç bireyin kalıtımsal öğrenmesini çevreleyen etki altına alabilen doğuştan veya sonradan kazanılan ruhsal özelliklerin tümüdür. Başka bir ifadeyle yetenek gizil güç ve bireyin içsel motivasyon ile ortaya çıkarmasını sağladığı potansiyel olarak da ifade edilmektedir (Farnsworth, 1969).

Müzik yeteneği müziğe ilgi duyan bireyin güçlenebilir olması ve kendi ihtiyaçlarının gelişim düzeyini duyarlı öğrenmeyi gerçekleştirme süreci olarak ifade edilmektedir. Müzik yeteneği temel ifadede müzikalite ile aynı anlama gelmektedir. Direğin müziksel anlatımı estetik değerleri yönünden algılaması bu ihtiyacını gidermesi içinde içsel motivasyonunu ve çevresel uyaranları biz bile arasındaki ilişkiyle gerçekleştirebilmesi durumudur. Müziksel yetenekte müzik dinlemekten hoşlanan müzik etkinliklerini gerçekleştiren yorumlayıcı,

Düzenleyiciyi arka planını sorgulayıcı ve icra eleştiriciliğidir. Müzik yeteneği müziksel ayırım samanın müziksel okumanın müziksel söyleme müziksel çalma becerilerinin bir biri arasında sinerjik ve koordinasyonlu olarak denizsel duyuşsal ve bilişsel davranmaya sevk eden bütünlüklü becerilerin tamamıdır (Patterson, 1974).

3. Müzik Eğitiminin Amaçları

Amaç bir düşüncenin veya bir eylemin varılması istenilen ulaşılması çalışılan kazanımlar grubudur. Bireyin yapmış olduğu eylem sunucunda davranışlarında gözlenmesi istenilen özellikli eylemler bütünüdür. Bilgi beceri ilgi tutum değer güdülenme eşlik kişilik gibi başlıklarda istendik özelliklerin sergilenmesi durumudur. Bireyin içsel disiplini sağlayarak motivasyonu ile birlikte öğrenmeyi sağlaması v topluma ait özellikleri sergilemesi kazanımları oluşturmaktadır. Kazanımlarla birlikte davranışların açığa çıkması bireyin ulaşmak istediği kalıpları ifade etmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşmada bilişsel duyuşsal, sezgisel ve denizsel ağırlıklı kazanımların elde edilmesi öngörülen programın başarılı olmasını ifade eder. Bireyin Programlardaki kazanımları gerçekleştirmek için yaptığı eylemler amaç ritüeline girmektedir. Bireyin kazanmış olduğu öğreti ve davranışlara göre eylemleri süzgecinden geçirerek denetimini gerçekleştirir ve performans olarak sergiler. Bireyin davranışları farklı türlere ayrılır ve bu türlerden kodlama sistemi ve alanlar oluşturulur. Öğretim programlarındaki bu alanlar bireyin kazanılması hedeflenen amaçları daha kolay bir şekilde ifade eder. Kazanılması gereken amaçlarda bilişsel alan duyuşsal alan devinişsel alan ve sezgisel alan Türündeki beceriler dikkate alınır. Bilişsel alan bireyin o anda bulunduğu etkinliğin baskın olduğu davranışların kodlandığı alan olarak ifade edilmektedir. Duyuşsal alan öğretilmiş bütün duyguların kodlandığı sistematik alandır. Devinişsel alan becerilerin sistematik olarak kodlandığı alandır. Sezgisel alan öğrenilmiş içe doğma ve motivasyonlarının kodlandığı alandır. Hedef belirlerken bu davranışlar yapısal farklılıkları dikkate alınır. Basit den karmaşığa somuttan soyuta kolaydan zora aşamalı sıralanır (MEB, 2013).

Müzik eğitim programlarında içerik hazırlanan öğretim programlarının amaçlarını sağlamaya yönelik tasarlanmaktadır. İçerik konuların ünitelerin hedef

davranışları kazandırmak için düzenlendiği program yapı taşıdır. Sistemlerdeki temel etkinlik hedeflere ulaşma sürecidir. Nasıl öğreneceğini bilen kendini değişimlere uyarlanabilen hiçbir bilgiyi güvenilir bulmadan sürekli ikilem içinde olan sorgulayan aran bulan arayış içinde olan bireyleri yetiştirmek amacıyla tasarlanmalıdır. Bu süreçleri gerçekleştirirken bireyin içsel motivasyonu ile birlikte dışarıdan uyarıcı çevresiyle şekillendirdiği iyi sosyal edimini hedeften olarak gerçekleştirmesidir. Öğrenmeyi öğrenme ifadesini karşılamak için hazırlanan müzik eğitimleri müzik davranışı şekillendirmesi yaparak hedeflenen müziksel yeteneğe ulaşmayı tasarlar. Aynı zamanda öğrencinin gereksinimini belirler ve hazır bulunuşluk düzeyinden başlayarak içeriğin bireysel ve toplumsal yararları göz önüne alarak basitten karmaşığa kolaydan zora somuttan soyuta birbirinin ön koşulu olacak biçimde düzenler (Uçan, 2005).

Müzik eğitiminin amaçları belirlenirken içerik hedef davranışlarına göre düzenlenmektedir. Hedeflenen düzeyin konunun temel kavramlarından temel olgulara doğru sıralanışına dikkat edilmelidir. Öğrencinin hazırbulunuşluk suyla birlikte genel ve özel yetenekleri güdülenme işliği özgüveni bilgi ve becerisi dikkate alınarak hedefler oluşturulup temel düzeyde içerik sınıflandırılması yapılmalıdır. Saptanan düzeyin sınırlandırmanın rehberliğinde nelerin verip verilmeyeceği belirlenmeli içerik basamaklandırılmalıdır. Programın içeriği işlevsel olmalı ve kolayca uygulanabilmelidir. İçerik öğrenciler için anlam taşımalı öğrencinin eğitim ortamına getirdiklerinin tümüne uygun olarak tasarlanmalıdır. Müzik eğitimindeki hazırlanacak amaçlar silsilesinde içeriğin farklı öğrenme öğretme stratejileri yöntem ve tekniklerine uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Çağdaş bilimsel düşünsel sanatsal bilgilere yadsıyan önermelerden oluşmalıdır. Amaca ulaşmak için hazırlanan içeriğin eğitim felsefesine ve müzik felsefesine uygun olması gerekmektedir (Senemoğlu, 2005).

Müzik eğitiminin amaçlarından bir tanesi de hazırlanan öğretim programlarının kazanımlarının nitelikli bir şekilde sağlanabiliyor olmasıdır. Bu kazanımlar müziksel davranışı teşvik edecek ve müziksel yeteneği ortaya çıkartacak profesyonel müzik icrasına yönelecek temellendirme de olması gerekmektedir. Müziksel anlamda ortaya çıkan bu Hedefler skalası öğrencinin müzik eğitimi planlamasını oluşturmaktadır. Kazanımlar öğrenci davranışlarına yönelik olmalıdır. Kazanımlar çok kapsamlı bir şekilde incelenip sınırlı olmamak

şartıyla program içeriği oluşturulmalıdır. Kazanımların tamamında süreçten ziyade ürün odaklı beceri fonksiyonları değerlendirilmelidir. Kazanımların içerik ile tutarlı ve kenetli olması gerekmektedir. Tutarlı gözlenebilir olmakla birlikte hedeflenen davranışla örtüşmelidir. Bilişsel duyuşsal evini içşel ve sezgisel alana yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Açıkğöz, 2004).

Müzik eğitiminin genel amaçları bireyin müzikşel davranışı gerçekleştirerek müzikşel yeteneğinin zirvesini ortaya koymaktır. Müzik eğitimi sayesinde öğrencinin sesleri genel özellikleriyle tanıması beklenmektedir. Çevresindeki müzik etkinliklerine Katılıp müzik yoluyla konuşma becerisini geliştirerek ana dilinin özelliklerini öğrenmesi hedeflenir. Müziğinin ritmi boyundan yararlanır ve ritmik hareketlerine doğru yönlendirme yapar. Sesi doğru ve etkili bir şekilde kullanılması amaçlanır. Müzik yoluyla kendini kontrol etmesi enstrüman yoluyla kas gelişimini gerçekleştirmesi hedeflenir. Düzeyine uygun müzik eserlerini seçerek bunları sınıflandırır ve uzun dönemli amaç olarak nitelendirir. Müzik dağarcığını çalması ve söyleyerek oluşturulması amaçlanır. Müzik yoluyla sevgi saygı ve arkadaşlık duygularını pekiştirmesi hedeflenir. Bununla birlikte hazırlanacak müzik öğretim teknikleri ve eğitim programıyla farklı sesleri tanıması sesin yönünü bilmesi sesleri ayırt etmesi amaçlanır. İnsan seslerini ve doğadaki insan olmayan sesleri ayırt etmesi hedeflenir. Sesini doğru kullanması şarkıyı doğru bir vurguyla söylemesi grup ve koordinasyon iş birliği içinde hareket etmesi hedeflenir. Müziği türlerine göre tanıy ayırt eder çevresine bu ayrımı koşullarıyla birlikte açıklaması amaçlanır. Ritim tutar müzikli oyun ve danslar gerçekleştirerek müziğinin kinestetik alanı olan etkisini göstermesi amaçlanır. Müzik eğitiminin temel amaçları gerçekleştirildikten sonra profesyonel anlamdaki icra çalışmalarına Zemin hazırlanmış olmaktadır. Profesyonel müzik eğitimlerini gerçek eleştirmek için tasarlanan müzik eğitimleri amaçlarıyla birlikte müzik bilimine, müzikoloji ve etnomüzikoloji alanlarına hizmet sağlamaktadır (Gedikli, 2013).

4. Müzik Öğretimi ve Öğretim Yöntemleri

Birey toplumsal bir varlık ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Birey doğumdan itibaren bilinçli bir davranış göstermeden içinde yaşamış olduğu toplulukta sosyal öğrenme

gerçekleştirerek içsel motivasyon ve çevresel faktörlerden uyarıcı etkisiyle topluma uygun bir birey haline gelir. Eğitim dünyasıyla birlikte hedeflenen davranışların kazandırılması için amaçsal öğretim programları uygulanır. Bu öğretim programları ile birey yaşama hazırlamakla birlikte topluma ait üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getirir yaşamsal ihtiyaçlarını karşılar. Bireyi yarının dünyasına hazırlayan ve hedeflenen becerileri fonksiyonel bir şekilde gerçekleştirmesi için hazırlanan en rehber niteliğindeki çalışma öğretim programları ve öğretim yöntemleridir. Müziksel davranışın gösterildiği ve müziksel yeteneği ortaya çıkartacak profesyonel müziğe geçiş yaptırıp icra ürünü ortaya koyacak çalışmalar içinde müzik öğretimi programları uygulanmaktadır. Bu programlar öğrenme kavramlarının genişletilmesi ve öğrenmeyi sağlayacak metotlar eşliğinde gerçekleştirilmektedir. Öğrenme farklı biçimlerde gerçekleşirken bireyin öğrenmeyi çevresindeki kurduğu etkileşimin sonucuyla da gerçekleştirmektedir. Öğrenmeyi sağlayan ana unsurlardan bir tanesi de davranış biçimleridir. Davranış refleksif olarak ifade edilen doğuştan gelen davranışlar olarak Karşımıza çıkmaktadır. Geçici davranışlar ve öğrenme ürünü davranışlar olarak da çeşitlenmektedir. Müzik öğretimi programları bireyin öğrenme eylemini gerçekleştirerek müzikal ürün ortaya koymasını amaçlayan programların farklı öğretim metotlarının kullanılarak tasarlandığı çalışmalardır (Bacanlı, 2000).

Bireyin yaşantısında kalıcı ürünler ortaya koydu Kalıcı davranış değişikliğinin gerçekleştiği beceri fonksiyonlarına öğrenme denilmektedir. Yaşantı ürününün kalıcı izli davranış değişikliğinin müzik öğrenme eylemini icra edip kalıcı bir müziksel davranışın yapılması müzik öğretimi ifade etmektedir. Diğer öğretim amaçları ve öğretim programlarında olduğu gibi müzik öğretiminde de öğrenmenin üç temel özelliği bazında çalışmalar temellendirilmektedir. Öğrenme sonunda mutlaka davranış değişikliği meydana gelmektedir. Öğrenme yaşantı ürünüdür. Öğrenmek kalıcı izlidir. Müzikal çalışmalarda müzik öğrenen bireyin öğrendiklerini uygulayabiliyor ve gerçekleştirebiliyor olması gerekmektedir. Aynı şekilde müzik öğrenimini sürdürerek eski öğrenmeleri yeni öğrenmelerine zemin oluştururken yeni öğrenmeleri de eski öğrenmeleri pekiştirmelidir. Öğrenme gerçekleştirildiğinde müziksel davranış kalıcı hale gelmiş olur (Bilen ve ark., 2009).

Müzik öğretim programlarını oluşturan temel öğrenme kuramlarıdır. Öğrenme kuramları ile öğrenmeyi aktif hale getirecek temel çalışmalar yapılmaktadır. Bu temel çalışmalar müzik yeteneğini ortaya çıkartacak müziksel davranışları işlevsel hale getirecek öğretim metotlarıdır. Öğrenme kuramlarını incelediğimizde davranışçı kuram ve bilişsel kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. Davranışçı kuramda öğrenmeyi doğrudan gözlemleyebilmek uyarıcı ve davranış arasındaki ilişki kurmayı amaçlaması hedeflemektedir. Davranışların davranışlarda meydana gelen değişimler ve bu değişikliğe neden olan uyarıcılarla ilgilenmektedir. Bilişsel kuran da ise öğrenmenin içsel bir süreç olduğu doğrudan gözlenemeyen iyi görüşü kabul edilmektedir. Algı bellek duyuş yaratıcılık hatırlama gibi içsel süreçlerle ilgilenerek öğrenme metotlarını açıklamakta ve beceri fonksiyonlarına tasarlama zeminini oluşturmaktadır (Senemoğlu, 1997).

Davranışçı kuram çalışmalarında daha çok basitten zora kolaydan karmaşığa doğru yapılan etkinlikler bütün olarak ifade edilir. Hedeflenen davranışın gerçekleştirilirken üzerinde araştırmalara yapılarak genel ilkeleri belirlenerek tasarlanırken bilişsel yaklaşımda var olan problem çözümü üzerinde eleştirel düşünüp karmaşık yapıdaki sınıflandırmayı gerçekleştirme üzerine gerçekleştirilir. Öğrenme kuramlarının temelini oluşturan başka bir yaklaşımlardan bir tanesi bilgi işleme kuramında süreçler öğretim yöntemlerinin etkilerini ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Bu etkilerin öğretim yöntemlerine Rehber olmaktadır. Bilgiyi işleme kuramında alıcılar duyuşsal kayıt seçici algı ve dikkat kısa süreli bellek uzun süreli bellek hatırlama gibi ifadeler yöntemleri oluşturmaktadır (Şimşek, 2004).

Alıcılar olarak ifade edilen bireyin öğretim yöntemlerini uygularken davranışlarında kalıcı olarak değişecek becerilerin işlevselliği için harekete geçirecek dış uyaranların fark edilmesi durumudur. Bu algılar duyuş organları aracılığıyla kayıt altına alınarak hafızaya entegre olunur. Hafızaya entegre olunan uyarılar bireyi davranışa teşvik edecek algılamayı sağlar ve bu algılamanın içinde seçici olmayı özen göstererek kalıcı öğrenmeyi sağlayacak ve yeteneği ortaya çıkartacak uyarılara dikkatini verir. Davranışa etki edecek uyarılar kısa süreli bellekte depolanır ve bireyin davranışlarına kısa sürede etki eder. Kısa süreli bellekte öğrenilen davranış ritüeli örgütlenir ve şematize edilir. Ana hatları ile düzenlenen bellek davranışsal olarak sergilediğinde bireyin içsel motivasyonu ve

çevresel faktörlerin etkisiyle de kalıcı öğrenme aşamasına geçer. Kalıcı öğrenme aşamasında birey uzun süre davranışı kullanacağı için uzun süreli belleğe iter. Uzun süreli bellekte doğrusal bir şekilde kodlar ve davranışı kalıcı hale getirir. Davranışı kalıcı hale getirdikten sonra da zihinsel olarak kodladığı bilgiyi ihtiyacı olduğu zaman hatırlar ve kullanır (Tarman, 1997).

Müzik öğretim programlarını oluştururken müzik öğretim yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Bu yöntemlerin oluşumundaki temel etkinlikte soru sorma stratejileridir. Bireyi müzik eğitiminde harekete geçirecek ve kalıcı öğrenmesini sağlayacak eylemsel hareketlerin başında gelen soru sorma stratejileri sağlam öğretim yöntemleri zeminine oturtulup ihtiyaç halinde etkinliklerle birlikte gerçekleştirilerek yürütülmesi gerekmektedir. Bloom'un bilişsel taksonomisi ne göre her aşama için ipucu içerikli şematik sorular sorularak öğretim yöntemleri zenginleştirilmelidir. Müziksel anlamdaki Algılamadan sonra müzik öğretimi davranışları yapılırken çalışmanın adlandırılması değiştirilmesi uygulanması analiz edilmesi yaratılması ve yargılanması gerekmektedir. Tüm bu süreçler yapılırken öğrenilmiş olan bilgi algılanır ve kavranır. Kavranılan bilgi uygulanır. Bilgi uygulandıktan sonra analiz edilir ve sentezleme sürecine geçilir. Sentezleme süreçten sonra değerlendirilir ve kalıcı öğrenme gerçekleşir (Tarman, 1999).

Bu bölümde, bireyde kalıcı müziksel davranışları sağlamak ve amaçlanan müziksel yetenekleri ulaştırmak için kullanılan müzik öğretim yöntemleri açıklanacaktır. Müzik eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri şu şekildedir: Kodaly Yöntemi, Suzuki Yöntemi, Orff Yöntemi, Delcroze Yöntemi olarak ifade edilmektedir.

a. Kodaly yöntemi

Müzik öğretim yöntemlerinden en çok kullanılan metotlardan birisi olan Kodaly modeli yöntemi, Macar kökenli Besteci eğitimci ve etnomüzikolog Zoltán Kodaly tarafından geliştirilmiştir. Zoltán Kodaly, Bireyin kültürel entelektüel duygusal gelişimi için müziğe gereksinim olduğunu ifade etmiştir. Çocukluğundan itibaren müzikle uğraşan ve içerisinde bulunduğu toplumun müziksel yeteneklerini ortaya koyan yapıda olması sebebiyle müzikle yaşamını birleştirmiştir. 1.920 yılında yöneticisi olduğu Budapeşte Müzik Akademisinde müzik kuramları bölüm Başkanlığı görevini yaparken yeni bir eğitim içeriği

oluşturmuştur. Reform niteliğindeki bu eğitim içeriğinde müzik öğretimine farklı bir boyut kazandırarak kendi yöntemini geliştirmiştir. Geliştirmiş olduğu bu öğretim yöntemine kendi ismini vererek amaçlarını ilkelerini ve felsefelerini belirleyip Macar müzik eğitim sistemini yeniden inşa etmiştir. Kodaly, Geliştirmiş olduğu bu reform niteliğindeki müzik eğitim sistemini tasarlamak amacıyla arkadaşlarıyla birlikte Avrupa sahnelerinde araştırmalar yaparak Batı Avrupa özelinde gerçekleştirilen müzik öğretim yöntemlerini incelemiştir. Yerinde gözlem yaparak çeşitli anekdotlar biriktirerek öğrenciler üzerinde uygulamalar gerçekleştirerek geliştirdiği bu yöntemde müziğin alternatifli modellerini şematize etmeye çalışmıştır. Tonik bağıl sol mizasyon ve fonomimi yöntemlerini öğrenerek programın temelini oluşturmuştur. Daha sonra Fransa'ya giderek ritim heceleme yöntemini programa katmıştır. İsviçreli eğitimci Emilie Jaques Dalcroze ile Pestalozzi'in gelişimsel psikolojiyi temel öğretim ilke yöntemlerini bir araya getirmiştir. Şarkı söyleme, Şarkı okuma ve yazma, kulak eğitimi, doğaçlama, Besteleme ve dinlemeyi içeren benzersiz bir yöntem geliştirmiştir. Tasarlamış olduğu bu yöntemle şarkı seçimi ve ses aralığı modifikasyon onun da pentatonik dizeler kullanmıştır. Aynı zamanda geliştirmiş olduğu bu müzik öğretim yöntemiyle okul öncesinden üniversite düzeyine kadar eğitimin bütün aşamalarında müzik davranışı kazandırmak ve müzik yeteneğini ortaya çıkarmak için tasarımını gerçekleştirmiştir (Brumfield, 2000).

Kodaly Yöntemi, müzik öğretim uygulamalarını gerçekleştirirken kendi sürecini temel ilkelere dayandırmıştır. Ana dilinde okuyup yazabilen her bireyin müzik dilini de okuyup yazabilmesi gerektiğini savunmuştur. Okulların en temel görevi okuma yazmayı öğrettiği gibi müzik dilini de öğretmektir ifadesini kullanmıştır. İnsan sesinin doğuştan sahip olduğu en doğal çalgı sesi olduğunu söylemiştir. Bu çalgının müzik öğretimine başlamak için en mükemmel müzik aleti olduğunu vurgulamıştır. Bireylerin kendi ana dilinde ve kültüründeki halk müziği öğretim yöntemlerinde kullanılacak en iyi müzik türü olduğu hipotezini savunmuştur. Müzik öğretiminin tartışmasız biçimde halk müziğiyle başlatılması gerektiğini temellendirilmiş ve öğretim yöntemlerinde hazır bestelenmiş eğitim müziklerinin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Müzikal davranışı sergilemek için ve üst safhadaki müzikal yeteneğe erişmek için erken yaşlarda müzik eğitiminin gerekli olduğunu belirtmiştir (Kocabai, 2003).

Kodaly Yönteminde üç temel teknik kullanılmaktadır. Bu teknikler sırasıyla Bağlı Solmizasyon, Fonomimi ve Ritim Heceleme tekniğidir.

Bağlı Solmizasyon: Bu teknikteki temel hareket -do sistemi olarak ifade edilmektedir. Sistemde bütün majör tonlar -do majöre aktarılarak seslendirilir. Sistemde bütün minör tonlar da -lam minöre aktarılarak seslendirilir. Anahtar ne olursa olsun bütün şarkılar mutlaka sol anahtarına göre okunur. Bu şekilde her parçanın gerçek tonu bir de bağlı tonu tespit edilir. Bu tekniğe bu usulden dolayı bağlı solmizasyon ismi verilmiştir.

Fonomimi: Diğer bir ifadesi “el işaretleri” olarak lanse edilmektedir. Bu müzik öğretiminde ve ses çıkarmada kullanılan en etkili tekniktir. Bu yöntemi öğrenen öğretmen ve öğrenciler öğretmenin yaptığı el hareketlerine göre ilgili sesin ismini söylemektedir. Sonraki uygulamada sesin frekansını vermektedirler. Bu yöntem dizek üzerindeki notaları okumaktan daha basittir. Öğretmen ve öğrenciler tarafından öğrenilmesi zaman almaktadır. Öğretmen iki elini birden kullandığı için grubu ikiye bölerek iki sesli şarkıda söyletebilmektedir.

Ritim Heceleme: Bu yöntemin özel bir işaret tablosu bulunmaktadır. Bu tabloya göre frekans süreleri kapatılırken tablodaki koordinasyon ve uyum hep birlikte sağlanmaya çalışılır. Bu kalıpların öğretiminde tartım çubuğu kullanılır. Öğrencilere bu aşamada sembol öğretmek yerine ritim öğretilir. Örneğin; “ta” Hediyesi dörtlük nota süresini değil bir vuruş süresi boyunca çıkarılması gereken “ta” Sesini ifade etmektedir. Kodaly Yönteminde çocuklar ritim hece elemeye ritimleri okumayı öğrendikten sonra gerçek semboller öğretilmeye başlanmaktadır (Zemke, 1977).

b. Delcroze yöntemi

Bu yöntem, Emile Jaques Delcroze tarafından geliştirilmiştir. Müziksel devrilme ve müziksel ritimleme olarak da isimlendirilmektedir. Bedenin sesleri çalgı gibi yorumlama yöntemini içermektedir. Öğrenci müziğin ritmini ezgisel donanımını müziğin hız, gürlük, ayırtı gibi anlatımını sesi ve bedeniyle eyleme dönüştürür. Bir diğer ifadeyle birey ezgi bütünselliği yine konsantrasyon sağlayarak beyni ve bedeniyle müziği yorumlar. Birey tartışmaları tanır, tını ve sonorite ölçülerini ayırmaştırabilir. Ezgiye yoğunlaşma eylemle anlatıma dönüşür. Birey bu yöntem ile deşarj sağlayarak zevk alması odağına dikkat

çekilir. Müzik doğaçlama diğer bir anlamda emprovize olarak yapıldığını ifade etmiştir. Bireyin eylemsel düşünsel ve anlatımsal yaratıcılığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Müziksel terapi olarak da adlandırılabilen bu yöntem öğrencinin yaratıcı drama yaparken de yararlanabileceği bir yöntemdir. Bu yöntemle öğrencilerin daha önce duymadığı bir müzik türüyle etkinlik yapmasından başlamaktadır. Ritmik ve ezgisel yapısı değişken olan müziklerle çalışılmaktadır (Gedikli, 2013).

c. Suzuki yöntemi

Bu yöntem Japon müzik eğitimcisi Shinichi Suzuki, tarafından geliştirilmiştir. Babası keman yapımcısı olan Suzuki keman çalmayı ses plaklarından dinleyerek kendi kendine öğrenmiştir. Daha sonra yüksek öğrenim olarak Almanya'ya giderek keman eğitimi alıp tekrar ülkesi Japonya'ya geri dönmüştür. 1930 yılında imparatorluk müzik okulunu kurarak burada keman derslerini vermeye başlamıştır. Keman derslerini verirken öğrencilerle birlikte öğretim tekniklerini geliştirilmiş ve Suzuki yönteminin temellerini atmıştır. Suzuki yöntemini anlatan çeşitli kitaplar yazmıştır. Keman dersleri deneyimleri sonucunda Suzuki kemal okulunu kurmuştur. Burada piyano çello, viyola, gitar flüt, arp, blok flüt ve ses metotları programı izlemiştir. Suzuki kendi yöntemini temellendirilmiş ve bazı amaçlara indirgemıştır. Çocuklara üç ve dört yaşlarında çalgı eğitimi verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sürekli olmasa bile mümkün oldukça doğumdan itibaren çocuga müzik dinletilmesi gerekmektedir. Çalgı eğitimine başladıktan sonra nota eğitimine geçilmesi gerekmektedir. Verilen aktiviteleri düzenli olarak tekrarlamak Suzuki yönteminin temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda Suzuki çocuklara “sadece yemek yediğiniz günler çalışın”, diyerek her gün egzersiz yapmayı alışkanlık haline getirmelerini ifade etmiştir. Doğal bir şekilde başkaları önünde müzik icra etmenin önemini vurgulamıştır. Müzik performansı sergileyen arkadaşların derslerini izlemek haftada bir kez grup dersi yapmanın önemini vurgulamıştır. Aile ile iş birliği sağlayarak pozitif bir öğrenme ortamının gerekliliğini savunmuştur. Çocukların evlerde küçük konser salonlarında büyük boyutlarda konser vermelerine olanak tanımıştır. Eğitilmiş öğretmenlerle yüksek standartlı eğitimin organize edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Suzuki yöntemini kullanan Dünyanın dört bir yanındaki

öğrenciler ile müzik dili aracılığıyla evrensel diyor sosyal iletişim kurulması gerektiğini ifade etmiştir (Tecimer, 2005).

Suzuki yönteminde dört farklı yaklaşım ve yöntemin geçerliliği için koşul bulunmaktadır. Bunlar; Anadil Yaklaşımı, Gözden Önce Kulak, Grupla Öğretim, Ailenin Önemi olarak ifade etmektedir.

Anadil Yaklaşımı: Suzuki'nin müzik eğitiminde en önem verdiği Konuların başında yetenek eğitimi ve buna bağlı olarak anadil yaklaşımı gelmektedir. Bu yaklaşımla müzik dinlemek Suzuki metodunun ilk ve en önemli ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların aile içinde ilk eğitimlerine başlayıp ilk öğrenmelerini gerçekleştirdiği ortamın önemini vurgulayarak o okuldan ve çeşitli metotlardan önce ilk aile ortamını müzikle tanışıp müziği öğrenmesi gerektiğini savunmuştur. Suzuki felsefesini kendine adayan aileler doğumdan itibaren çocuklarına Suzuki repertuarını dinletmeye başlamaktadırlar.

Gözden Önce Kulak: Suzuki metodunda önemli başlıklardan bir tanesi de gözden önce kulak yaklaşımıdır. Şimdi Suzuki'ye göre gözden önce kulak nota okumadan önce ezberle çalmak anlamında kullanılmaktadır. Sıradaki çocukların önce dinleyip daha sonra çalıp ve sayısız tekrar yaparak ezberlediğini ifade etmiştir. Çocukların önce dinlediği sonra çaldığı uygulamalar ardından da kuramın geldiğini ifade etmiştir. Suzuki metodunda ezberle çalmak önemli bir aktivasyondur. Ezber müzikalitenin temelini oluşturmaktadır. Güzel bir tonda ve temiz bir entonasyon oluşumu ezber ile sağlanmaktadır.

Grupla Öğretim: Bu yöntemin ana temelinde grup içinde öğrenme grupla çalışma bulunmaktadır. Büyük ve küçük yaştaki öğrencilerin birlikte sinerji oluşturarak aynı ortamda akran eğitimiyle müzikal ders görmesinin önemini vurgulamıştır. Bu sayede küçükler büyükleri izlerken örnek alacak büyükler de küçükleri izlerken onlara rehberlik edecektir. Konserleri hep beraber çıkararak birlikte sahne sergilemeye çalışılmasının önemini ifade etmiştir. Hayret küçüklükten itibaren aynı repertuar çaldıkları için büyükler ve küçükler çaldıkları parçaları ezberler ve rehber niteliğinde birbirlerine yardımcı olurlar. Küçükler büyüklerin çaldıklarını dinleyerek izler onlara özenir motive olur ve eserlerini ezberlemeye başlarlar.

Ailenin Önemi: Suzuki yönteminde ailenin çabası ve müzikal yeteneğin ortaya çıkması için müziksel davranışı sürekli hale getirmesi çok önemlidir. Aile çocuğa bebeklikten itibaren müzikli bir ortam sunması gerekmektedir. Aile çocuğa disiplinli bir şekilde müzik çalışması teşvik etmeli ve çocuğu dinleyerek entonasyon aktivitesini bozuk olduğu yerde onu uyarılmalıdır. Aile çocuğa konuşmayı nasıl öğretiyorsun müzik yapmayı öğretmek yükümlüdür ifadesini kullanmıştır (Kocabaş, 2003).

d. Orff yöntemi

Bu yöntem Carl Orff, tarafından geliştirilmiştir. Alman bestecisi ve müzik eğitimcisi olan Carl Orff, müziksel öğretimi sistematik olarak temelle gerek bu programı geliştirilmiştir. Askeri bir baba ve piyanist bir annenin çocuğu olan Orff müzik eğitimine beş yaşında annesinin aldığı piyano dersleri ile başlamıştır. Yüksek müzik eğitimini çeşitli özel dersler ve kurslarla aldıktan sonra 1914 yılında Münih müzik akademisi kompozisyon bölümünden mezun olmuştur. Bütün dünyanın tanıdığı “Carmina Burana” adlı eserini bu müzik akademisinden mezun olduktan sonra bestelemiştir. 1920 yılında Avrupa gençliğinde beden eğitimi dans spor ve jimnastik uygulamaları için yeni bir atılım oluşmaya başlamıştı. İsviçreli ritmik müzik eğitimcisi Emile Jaques Dalcroze’nin Dünyada etkili olan çalışması Orff yönteminin de temelini oluşturmuştur. 1923 yılında Dorothee Günther ile Tanışan of yönteminin temellendirme esini birlikte tasarlamıştır. Münih’te Güntherschule eğitim kurumunu kurmuştur. Ritmik eğitim müzik ve dansın iç içe geçtiği müzik eğitimiyle görüşlerini gerçekleştirme olanağı bulmuştur. Bu Eğitim kurumu ve müzikal eğitim temellendirmesi ile diğer bir adıyla “Orff Schulwerk” sisteminin temelini oluşturmuştur. Of müzik eğitiminin kabul edilen ana ifadesi ağırlık merkezinin ritim olmasıdır. Müzik öğretimini gerçekleştirirken çocukların bildiği şarkılar tekerlemeler ve oyunlar ile ritim temellendirmelerinin egzersiz olarak yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Müzik öğretimi ve enstrüman seçimi ne olursa olsun vurmali çalgılar ile perküsyon tutarak müzik öğretim temellendirilmesi senin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. “Elementer Müzik Eğitimi” olarak da adlandırılan bu yöntem dans hareket ve konuşmanın birleşiminden oluşmaktadır. Bu bakış açısıyla çocukların kendi kendine yapabileceği sadece dinleyici olarak değil de katılımcı olarak yer alabileceği bir müzik öğretim yöntemidir. Carl Orff, Bu müzik öğretim

yönteminin çocuklarda konuşma hareket etme şarkı söyleme birbiriyle iç içe ilişkili olduğunu ifade ederek bu ilişki beraberinde çocuklarda ritim duygusunun gelişmesine melodik duygu gelişmesini sağlamak temel amaçtır şeklinde ifade etmiştir (Şenol, 2013).

Orff yönteminde doğaçlama ritüelleri büyük öneme taşımaktadır. Öğrencinin kendi tecrübe ettiklerinden yola çıkarak doğaçlama yapması teşvik edilmektedir. Bütün doğaçlamaları da biçim verici unsur olarak “Ostinato” Kavramı kullanılmaktadır. Ostinato, ritmik çalgılarla beden perküsyon ile sürekli tekrarlayan ritmik motifler olabileceği ifade edilmiştir. Misol aracılığıyla başlayan nota öğretimi ilerleyen zamanlarda pentatonik diziyeye daha sonra yedi sesli diyatonik diziyeye kadar ulaşmaktadır. Orff Yöntemini uygulamak isteyen öğretmenlerin yararlanabileceği bilgiler şu şekildedir:

1. Çocukların bildikleri tekerleme sayı şarkı çocuk şarkılarının sözleri konuşma kalıplarının ritmik olarak söylenmesiyle başlar.
2. Ritmik konuşma etkinliklerine çocuklar vücut hareketleriyle eşlik ederler.
3. Çocukların farklı ritmik sözcükler bulması için öğretmen teşvik eder ve onlara rehberlik gerçekleştirir. Bulunan sözcükler renkler, hayvanlar, mevsimler ülkeler gibi konulardan seçilebilir.
4. Ritimler parmak şıklar atma ayak vurma el vurma veya tıklatma ile deneyimlenir.
5. Melodik yapıya inici küçük üçlü sol- mi aracılığı ile geçilir. Melodi söyleme seslendirmede ritmik eşlik mutlaka gerçekleştirilir.
6. Bulunan ritimler ritim araçları ya da Orff çalgılara ile çalınır.
7. Sonraki aşamalarda sol mi aralığına la sesli sonra re sesi sonra da kalın ve ince do sesleri eklenerek “do pentatonik” dizi tamamlanır.

Orff yöntemi ülkemizde Kodaly ve Suzuki yöntemlerine göre çok daha yaygın kullanılmaktadır (Bilen ve ark., 2011).

e. Müzik Eğitiminde Program Geliştirme

Eğitim programları eğitim kuramları ve tekniğini farklı boyutlarını temsil etmektedir. Program öğretmenin çalışmaları sonucunda öğrencilerin karşı karşıya

geldikleri durumların çözümlüdür. Aynı zamanda program yapısı öğrencilerin okulda sorumluluk alanına giren tüm yaşantı ve davranış kalıplarını kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle okulun içindeki ve dışındaki bütün durumlarda istenildiği davranışları sergileme sonuçlarına ulaşmak için girişilen çaba olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle de eğitim programları öğrencilerde beklenen öğrenmeye meydana getiren kalıcı davranış değişiklikleridir. Müzik eğitim programı müzik eğitimi sürecinin önceden tasarlanmış planının işlenmesi ve bu planın uygulamada aldığı ürün odaklı sonuçtur. Müzik eğitim programı planlanmış müzik etkinlikleri yoluyla okul içerisinde veya okul dışına sağlanan öğrenme yaşantılarının sistematiğidir. Müzik öğretim programları 1994 yılında ülkemizde yürürlük olarak kabul edilmiştir. İlköğretim müzik dersi programı ve 1998 yılında güzel sanatlar lisesi kapsamında müziksel işitme okuma yazma keman viyola gitar koro ve orkestra ders programları hazırlanmıştır (Demirel, 1997).

Program geliştirme eğitim programlarının teamüllerin belirli bir bütünlük içerisinde düzenlendiği program tasarımıdır. Öğrencide geliştirilecek davranışların önceden belirlenip sıraya konularak yaşantısını entegre edecek şekilde eğitim ortamını sağlayıp verilmesidir. Müzik eğitim programları öğrencilerin çok yönlü bir şekilde müzikal kaliteye ulaşması için tasarlanan çalışma programlarıdır. Müzik eğitimindeki programların içeriğinde hedef öğrenme öğretme süreci ölçme değerlendirme dinamik olarak belirlenir ve müzikoloji alanına hizmet sağlayacak literatürde desteklenir. Müzik eğitim programı tasarlanırken programın ana çerçevesi olarak “niçin öğretilmelidir?”, “ne öğretilmelidir?”, “nasıl öğretilmelidir?”, “öğrenme nasıl ölçülüp değerlendirilmelidir?” sorularına cevap aranmaya çalışılır. Eğitim programları hazırlanırken hedefler ve hedeflenecek davranışlar önceden belirlenmelidir. Öğretmenin müzik öğretim programlarını tasarlarken içerisinde bulunan toplumun ihtiyaçları ve öğrencilerin bireysel potansiyelini dikkate alarak etkinlik sarmalı halinde çalışmalarını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Program hazırlanırken bilginin kavrama uygulama analiz sentez ve değerlendirme kısımlarının oluşturulması gerekmektedir (Doğan, 1975).

Müzik eğitim programı oluşturulurken içerik hazırlanan kazanımlara uygun olması gerekmektedir. Hazırlanan eğitim programının kapsadığı konu alanına

ilişkin kavramlar ilkeler olgular kuramlar ifade edilmelidir. Müzik eğitim programı hazırlanırken içerikler somuttan soyuta kolaydan zora basitten karmaşığa yakından uzağa doğru yapılmasına özen gösterilmelidir. Öğrenme ve öğretme durumları etkinliklerinde giriş etkinlikleri gelişme etkinlikleri ve sonuç etkinlikleri yapılarak öğrenme pekiştirilmelidir. Pekiştirilen ve kazanım olarak elde edilen durumun ne aşamada olduğunu görmek için de ölçme değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Müzik öğretim programları hazırlanırken hedef ve davranışlar önceden belirlenmeli ve bu hedeflerin kazanımları liste halinde hazırlanmalıdır. Müzik öğretim programlarında konuya dikkat çekmek için girişin sağlanması devamında gelişim etkinliklerin düzenlenmesi ve sınıf içinde ekip çalışması birlikte koordinasyonun sağlanması enstrüman eğitimleri için büyük önem arz etmektedir (Tarman, 1998).

Özellikle müzik eğitim programları hazırlanırken önceden kılavuz kazanımlarının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tespit edilmeliler sonrasında öğretilecek müzik türünün içeriği sınıflandırılması gerekmektedir. Müziğin icra edilmesi şarkının söylenmesi ve enstrüman ile koordineli bir şekilde orkestra durumunun oluşması için belirli ses aralıkları ve ses frekansının organize edilmesi gerekmektedir. Organize etkinlikler sonrasında yapılan çalışmaların içerikleri öğrencilere bütünlüklü bir pencereden gösterilip akran ve örnek model gösterilmesi üzerine beceri fonksiyonları geliştirilmeye odaklanılır. Terimsel müzik ifadeleri kullanılarak Müzik eğitim programının içerikleri benimsetmeye çalışılmalıdır. Müzik eğitimindeki program geliştirme adımları öğrencilerin müziksel ifadeleri kavraması ile kazanımları gerçekleştirilmesi dönüştürücü parametrede olması gerekmektedir (Varış, 1978).

5. Müziği Eğitiminde Ölçme

Ölçme kavramı birinin niteliği nitelemek veya sayısal ifadelerle belirtmek anlamında kullanılmaktadır. Ölçmenin önemi eğitimin teorik bir bilim olma gayretlerinin yanında pratik kararlarda değer yargılarına dayanarak beceri davranışlarının sağlamlasının Analiz edildiği çalışmalardır. Müzik eğitiminde ölçme yapmak için ilk olarak hangi özelliklerin nitelendirileceği belirlenmelidir. Daha sonra nitelendirilecek özelliklerin yeterince yansıtılan bileceği sayı veya semboller sistemi seçilmelidir. Seçilen bu semboller ile hangi kurullarla

denemelerin yapılacağı açıkça belirtilmelidir. Müzik eğitiminde ölçme ise müziksel bir davranışın gözlenip gözlem sonucunun sayılarla ifade edilmesidir. Müzik yeteneğini ortaya çıkartacak ve müziksel davranışın hangi boyutta tasarlanıp performans olarak gösterildiği bireysel ve toplu olarak çeşitli unsurlar ve yöntemler ile değerlendirilmesi durumudur. Bir ölçme aracının yönteminin amacına uygun olması gerekmektedir. Ölçme aracının araç ve yöntem niteliklerinin geçerlilik güvenilirlik ve kullanılabilirlik kavramları altında güven vererek gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Turgut, 1997).

Ölçme aracında güvenilirliğin yüksek olması ölçtüğü değerlerin doğru bir şekilde kanıtlanmasına olanak tanıyacaktır. Geçerlilik ölçme aracının testin ölçme amacını güttüğü özellikle farkları ortaya koyabilme gücü olarak ifade edilmektedir. Ölçme aracının ölçmek istenilen özelliğe göre ölçme derecesinin özelliği ölçmedeki geçerliliği olarak da ifade edilmektedir. Müziksel davranışların ölçülmesindeki geçerlilik, Yapılan yetenek testi ve ses yüksekliğinin algılanması tonal bellek gibi becerilerin ölçülmesinde geçerli olması gerekmektedir. Bununla birlikte uygulanan müziksel ölçme aracının müziksel olmayan yönleri ayırt etme konusunda başarılı olması gerekmektedir. Aynı zamanda uygulanan ölçme aracının kapsam geçerliliği yordama geçerliliği ve yapı geçerliliğinin sağlanması gerekmektedir. Kapsam geçerliliği uygulanan ölçme aracının çalışma sonuçlarını kapsamaması ve ulaşılmak istenen hedefin gerçekleştirilmesi şartlarının tutarlı olmasını ifade etmektedir. Yordama geçerliliği ölçütler ve puanlar arasındaki korelasyon katsayısı olarak ifade edilmektedir. Yapı geçerliliği de ölçülmek istenilen özelliğin oluş derecelerinin nitelikli gruplara uygulanması ve bunun sonucunda farkların yansıtıp yansıtmadığının geçerlilik belirleme kuralına göre uygulanmasıdır (Turgut, 1998).

Özellikle müzik alanında yapılan ölçme araçlarında müzik testlerinin yordama geçerliliğinin müziksel işitme algılama müziksel okuma yazma müziksel söyleme müziksel çalma ilişkin davranışlarda ölçüt olarak kullanılmalıdır. Aynı zamanda müzik yetenek testlerinde öğrencilerin testle yoklayan davranışların tümüne sahip oldukları önceden bilinmesi ve bunların testin derecelerinin sonuçlarıyla aralarında ilişki kurulması gerekmektedir. Yapılan ölçme aracının güvenilirliğini sağlamak en önemli ölçütlerden bir tanesidir. Müzik yetenek

sınavlarında aynı testin iki defa uygulanması birinci ve ikinci uygulamalardan aldıkları puanlar arasında ilişkiye bakılır test tekrar test yöntemiyle güvenilirlik hesaplaması yapılır. Bununla birlikte müzik yetenek sınavlarının tek bir teste gerçekleştirmek aynı amaçla kullanılacak başka özellikle ortaya çıkabilecek testlerin hazırlanmasını gerektirmektedir. Yapılan müzik ölçme desteğini iç tutarlılığının sağlanması en önemli yapı taşıdır. Genel anlamda bakıldığında müzik yeteneği karmaşık ve çok boyutlu kompleks bir yapıda olduğu için soruların birbiriyle tutarlı olup sonuçlarının ölçülen amaca yönelik ilişkisel boyutu tespit edilmesi gerekmektedir. Müzik yeteneği ve müzik eğitimi sonrası ölçmelerinde aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanır. Bu hesaplama göre puanlama oluşturularak puanlayıcılar arasında güvenilirlik sağlanmaya çalışılır. Değerlendirme kısmında müzik eğitiminin boyutlarını ortaya koyacak sonuçların analizleri yapılmaktadır. Analizlere göre de müzik ölçme araçları biçimlendirilmektedir. Klasik ölçme değerlendirme uygulamalarının müzikal ölçütleri değerlendirmede kullanıldığında müziğin geniş kavramsal boyutları ve diğer disiplinlerle olan korelasyon ilişkisi göz önüne alınarak hazırlanmalıdır (Baykul, 2000).

6. Müzik Yetenek Testleri

Bireylerin yetenek bilgi ve beceri ile değerlerini ölçmeye yarayan herhangi bir araç ve yöntem test olarak isimlendirilmektedir. Başka bir ifadeyle bireyin yetenek zekâ ve kişilik gibi çeşitli psikolojik özelliklerini tanımaya yarayan bir tekniktir. Test kavramı tarihsel gelişim süreçte incelendiğinde kullanılan test oluşumunda iki temel yaklaşım vardır. Norm dayanaklı ve kriter dayanaklı testlerdir. Norm dayanaklı testler bireylerin testteki başarılarını test edilen grubun istatistikî verilerine göre belirleyip yerlerini gruptaki diğer bireylerle karşılaştırılmasıdır. Kriter dayanaklı testler hedef dayanaklı öğretim programlarına yönelik öğrenmenin ölçüldüğü testler olarak ifade edilmiştir. Bu testler öğrenme metotlarını temel alan hedef davranışların değerlendirilmesi için geliştirilmiştir. Müzik yetenek testleri bireylerin müziksel işitme ayırmsal ama müziksel okuma yazma ve müziksel söyleme çalma davranışlarını düzeyini saptamak amacıyla kullanılmaktadır. Literatürde onaylanmış geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış müzik yetenek testleri şu şekildedir: Seashore Testi, Wing Testi, Bentley Testi,

Gordon MAP Testi, Gordon PMMA Testi ve Gordon IMMA Testidir (Özçelik, 1997).

Seashore Testi: Literatürde en çok kabul edilen ve bilinen basılı standart müzik yetenek testidir. Müzik testleri arasında en eskisidir yoğun bir şekilde incelenmiş ve kullanılmıştır. Aynı şekilde Amerikalı öncü bir müzik psikoloğun temel çalışmasıdır. Müziksel yeteneğin temel işitsel ayırım becerilerinin üzerinde ölçüm çalışmasını gerçekleştirmektedir. Altı bölümden oluşmaktadır. Ses, gürlük, ritim, hız, süre ve tonal hafızadır. Ses değerlerinin farklı frekansta verilerek tiz ya da pes olduğunun belirtilmesi istenir. İnce duyuşsal ayrımları ölçmek için kullanılmaktadır. Özel duyuşsal ayırım becerileri testi için işitsel ayraç olarak kullanılmaktadır.

Wing Testi: Standart müziksel zekâ testi olarak ifade edilmektedir. Müzik psikoloğu olan İngiliz Wing tarafından faktör analizi olarak geliştirilmiştir. Akor analizi ses değerlerinin ölçülmesi sesin farklılaştığı yerde akor çiftlerinin uyumu ve ezgisel değiştirmeyle ritmik vurgu açısından değerlendirme aşamaları bulunmaktadır. Müziksel becerilerinin genel faktörlere dayandırılarak müzikalite açısından karakterize edilen ölçümleri gerçekleştirir.

Bentley Testi: Müziksel yetenek testi olarak 1966 yılında tasarlanmıştır. Ölçümlerini temel notalar üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu testin uygulanabilmesi için ses ve süre bilgisinin ayrıntılı bir şekilde melodi algısıyla arasındaki ilişkinin biliniyor olması gerekmektedir. Entonasyon olarak ifade edilen perdeli çalgılar dışında yarım tondan az farkların ayrımsal anması için kullanılır. Ayrıca bu teste girmek için de orkestra ve akor terimlerinin bilinmesi gerekmektedir. Küçük yaştaki çocuklar için kısa sürede uygulanmaktadır büyük çocuklar için çok kolay bir şekilde uygulanmaktadır.

Gordon MAP Testi: Bu tez Amerikalı müzik eğitimcisi Edward Gordon tarafından kapsamlı bir şekilde müziksel yetenek profili olarak tasarlanmıştır. Dördüncü sınıftan 12 sınıfa kadar çocuklar için hazırlanan bu test tonal canlandırma armoni alt seviyesi ve seslerin ayırımı ölçümlerinden ibarettir. Genelde müzikal yeteneği ortaya çıkartacak müziksel davranış esnasındaki ölçümlerden oluşmaktadır.

Gordon PMMA Testi: Ortaokul kademesi için tasarlanmıştır. Öğrencilerin müziksel yeteneğindeki denge izlenim ve içgüdüsel tepki ölçülmeye çalışmaktadır. Öğrencilerin etrafında duyduğu sesleri analiz etmesini ve bu analiz sonrasında ayırt edip seslerin tasnifini gerçekleştirilmesini isteyen test yapısına sahiptir.

Gordon IMMA Testi: Orta düzey müzik ve duyumsama testi olarak kabul edilmektedir. Farklı frekanslarda verilen tonal ve ritim testlerinden oluşmaktadır. Tekrar test yöntemi ile gerçekleştirilmektedir. Özellikle yüksekokul ve konservatuar düzeylerinde müzik yetenekleri çok yüksek bireyleri belirlemek amacıyla kullanılır (Gordon, 1982).

Ülkemizde Gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretim için mesleki müzik eğitim elemanı yetiştirmek amacıyla müzik yetenek testleri uygulanmaktadır. Özellikle 19 Mayıs Üniversitesi eğitim fakültesi müzik ana bilim dalının hazırlamış olduğu test çalışmaları öğrenci kabul sistemlerinde kullanılmaktadır. 19 Mayıs Üniversitesi müzik eğitimi fakültesi öğretim üyeleri tarafından geliştirilen müziksel algılama testi farklı ses frekanslarının çoktan seçmeli sorular ile değerlendirildiği çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle dikey işitme testi, gürlük testi, ritim ve tempo testi ezgi belleğe testi ve tını testi olarak uygulanmaktadır. Dünya üzerinde literatürde kabul edilen müzik yetenek testleri ülkemizde kendi kültürel normlarımızın etkisiyle şekillendirilip literatüre kazandırılmıştır (Tarman, 2002).

C. Türk Müziği ve Türk Müziği Kavramları

Türk Müziği Türklerin göçebe yaşamından yerleşik hayata geçiş dönemine oradan günümüze kadar uzanan geniş spektrumlu tarih sahnesindeki başlığıdır. Türk müziği tarihi özellikle yazılı tarihin ürünle diri ve tarih bilimini destekler nitelikteki belge niteliği taşımaktaydı. Yerleşik hayat düzeninden önceki göçebe yaşam tarihinde çok fazla müziğin terapistler anlamda kullanılması ve müziğe verilen önem göçebe yaşam zaman dilimindeki müzik tarihi de literatürüne almıştır. Belgelerle ifade edildiğinde Türk müziği kavramı ve Türk müziği tarihleri son dünya düzeninde 1500 yıllık kesiti içermektedir. 1500 yıl önceki tarihi Türk müziği unsurları yazılı kaynak olarak çok fazla bulunmamakla birlikte çeşitli filozofların kitapları aracılığıyla döneme ait bilgilere ulaşmaktayız. Türk

kültürü çok geniş bir coğrafyada boy gösterdiği için çeşitli devletleri kurmuş ve bünyesinde yaşayan birbirinden farklı hayat tarzları olan milleti içerisinde barındırmıştır. Bu da Türk müziği literatürünün çok daha geniş çok daha fazla olmasını sağlamıştır. Türk müziği tarihi ifadesinde Türk boylarının hangi dönemine ait müziği anlamamız gerektiği çok kolay olmamakla birlikte içerisindeki sesli unsur melodi ve perde algılarıyla birbirine yakın dönemleri baz almaktadır. Özellikle Çin kaynaklarında eski Uygur ve Hatay kaynaklarında Türk müziğine yakın tarihi bilgilere ulaşmaktayız. Türk topluluklarının kendine ait özgün müzik kültürü birbirinde farklı karakterler göstermesine rağmen aynı müzikal yolculuktan beslenmektedir. Doğadaki seslerin peşi sıra eklenmesiyle meydana gelen sesler bütününe özel düşünceli anlamlarla yüklenmesi de Türk müziği sanat tarihindeki icrayı oluşturmuştur (Budak, 1995).

Göçebe kültürden yerleşik hayata geçince de Türk müziği tarihindeki enstrümanlar da değişkenliğe uğramıştır. Bu değişkenlikler birlikte Türk müziği enstrümantal musiki anlayıştan sözel müzik kültürüne doğru bir geçiş yapmıştır. Doğanın yansımalarıyla birlikte oluşturulan enstrümantal doğa seslerinin taklidiyle edebiyatı ve yazılı kültürün gelişmesiyle birlikte sözlü kültür ve sözlü şarkı ürünleri ortaya çıkmıştır. Özellikle Türk devletlerindeki ve göçebe yaşayan Türk topluluklarının sosyal hayatlarındaki kesitlerin izlediği felsefi pastoral didaktik içeren eserlerde anlatmışlardır. Daha fazla yerleşik hayata geçtikçe Türk müziği kültürü ve misyonu oturdukça da çalgısal repertuar da genişlemiştir. Çalgı asal repertuarının sunmuş olduğu farklı temellendirme nelerle birlikte Türk müziği kültürü belirli yansımaların ürünü haline gelmiştir. Özellikle Türk müziği çalışmalarında bireyin yaşantısını etki eden birçok makamlar görmekteyiz. Bu makamların çoğu yaşanan coğrafyanın izlerini taşımakla birlikte kullanılan enstrümanların çıkarmış olduğu perdeli ses türleridir. Türk müziği kullanarak müzik terapisi geçmiş dönemde çok daha fazla kullanılmış ve bireylerde psikolojik iyi oluşu hedeflemiştir. Genel anlamda baktığımızda İslamiyet'ten önce Türk müziği İslamiyet'ten sonra Türk müziği ve Cumhuriyet'ten başlayan çağdaş Türk müziği olarak Türk müziği tarihini oluşturmaktayız (Budak, 1995).

1. Kimlik ve Tarihsel Süreç Bağlamında Türk Müziği

Türküler tarih boyunca aktif ve birçok coğrafyada göçebe ve yerleşik hayat yaşam alanı kurmuştur. Türk müziği tarihi repertuarına bakacak olursak İslamiyet önceki Türk müziği eserleri yazılı kaynakların az olması sebebiyle çok fazla bulunmamaktadır. Bununla birlikte tarih bilimine kaynak olacak kanıtlanmış yazılı eserlerinde çok az olması sebebiyle sözlü edebiyat kültürünün aktarımı ve geçmişe ışık tutan edebi metinler ışığında İslamiyet öncesi Türk müzik tarihini takip etmekteyiz. İslam öncesi kültürlerin ve dini inançların büyük rolü edebi manzumeleri ve müzikal yapılara da yansımıştır. İslamiyet öncesi Türk tarihinde gök tanrı inancına bağlı olarak müziksel faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Yazılı kaynaklara baktığımızda baksı şaman kam gibi din adamlığı müzisyen ozanlık gibi misyonları üstlenmiş kişilerin ellerindeki vurmali çalgı aletleri ile müzik repertuarı oluşturmuşlardır. İslamiyet öncesi Türk döneminde ozan veya şaman adı verilen bu müzisyenler şarkı söyleyerek insanlara etki edip onlara başvuranların psikolojik anlamda iyi hallerinin hedeflemişlerdir. Literatür yapıda incelendiğinde Eski Türk boylarında bazı terlik çalgılarla da bugünkü psikolojik anlamda müzik terapiye zemin oluşturan beş sesli usul uygulamalarını görmekteyiz (Çağlar ve ark., 2021).

İslam diniyle birlikte Türk boyları ve Türk devletleri İslamiyet'i kabul etti. İslam dininde Türk müzik tarihine önemli etkilerini izlerini ilk yıldan itibaren verdi. Türklerin İslam kültür dairesi içerisine girmesiyle birlikte müzik kültüründeki en temel değişim müzik sisteminde olmuştur. Makam müziği karakterleri İslam diniyle özdeşleşerek bir yapı olmasa bile Türk müziği tarihinden makam ve usullerin geldiği dönem İslamiyet sonrası Türk müziği tarihi dönemine aittir. Özellikle pentatonik ve heptotonik ses sistemleri makamsal müziği Orta Asya coğrafyası ve Anadolu coğrafyasını birleştirmiştir. Orta Asya'daki birçok İslami filozof ve düşünürün toplumsal olay ve olgularla birlikte Anadolu'ya göç etmesiyle Türk müziğinin makamsal olarak etkilemiştir. Mevlâna Celalettin Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli gibi fikir adamlarının kimliğinde makamsal Türk müziği de farklı literatür türleri doğurmuştur. Yerleşik düzene geçmiş türk devletleri müzik kültürüne saray çalgı çengi ve saray enstrümanlarını dahil ettikçe sistemleşmeye başlamıştır. Özellikle Selçuklu ve Osmanlı imparatorluğu dönemlerinde saray kültürünün etkisiyle makamsal Türk müziğinin

değeri artmış ve usullerle birlikte Türk müziği tarihinin en önemli eserlerini verildiği icra dönemleri başlamıştır. Bu dönemde müzikle terapi çerçevesinde hastanelerde tedavi protokolleri uygulanmıştır. Türk boylarının Anadolu'daki ha akıllar ile Kültürel temas kurması da Orta Asya mutfağı ile Balkan mutfağı arasında bir geçiş havzası oluşturmuş halk musikisi ile saray musikisinin birleşmesiyle de bugünkü birçok Türk müziği makamı usulü son halini almıştır (Kafesoğlu, 2015).

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte başlayan çağdaş Türk müziği unsurları günümüze kadar ulaşarak Cumhuriyet sonrası çağdaş Türk müziği altyapısını oluşturmuştur. Türk müziği kültüründe geleneksel motifler çok fazla kullanıldığı ve makamsal analizler geleneksel ritüel de yapıldığı için Orta Asya müzik kültürünün çağdaş Türk müziği döneminde de korunmuştur. Özellikle batı müzik kültürüyle kültürel anlamda etkileşimlerin olması Türk müziği kültürüne yeni repertuarların eklenmesini sağlamıştır. Özellikle Cumhuriyet sonrasında Anadolu coğrafyası üzerinde halk müziği ve sanat müziği ürünleri yeniden yapılandırılmıştır. Çağdaş Türk müziği geleneksel Türk müziğinin ışığında konservatuar ve yüksekokullarda eğitim modifikasyonu ile bilimsel alt yapısı oluşturulmuştur. Modern anlamdaki müzikoloji çalışmaları ile de çağdaş Türk müziği mekanizması oluşturulmuştur.

Türk müziği tarihinin en önemli unsurlarından bir tanesi de ses kayıt tarihinin oluşturulmasıdır. Özellikle geleneksel Türk müziğinin çağdaş Türk müziği başlığı altında konservatuar ve yüksekokulları aktarılması beraberinde müziğin bilimsel altyapıya Oturtulup tarihsel sürecini, incelemesini kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte teknolojinin de gelişmesiyle ses kayıt tarihi boyut atlamış ve bugünkü bilimsel literatüre zemin hazırlayacak müzikoloji alanındaki çalışmalara yön verecek temellendirme oluşturulmuştur. Geleneksel anlamdaki Türk müziği geçmiş dönemlerde birey hafızasına kaydedilerek ve sözel olarak aktararak gerçekleştiriliyordu. Yazılı edebi metinler ve yazılı kaynaklar oluşturulduktan sonra bile geleneksel anlamdaki Türk müziği repertuarı hafız ve sanatçıların sesleri üzerinde ilerleme kaydediyordu. Geleneksel Türk müziği motifleri de bu kültürel kodları aktararak sanatçılar üzerinden yaşayan canlı bir organizma benzetimi ile tarihsel süreçteki yerini alıyordu. Fonograf icadı sonrası geleneksel Türk müziği repertuarı ses kayıt tarihini oluşturmaya

başlamıştı. Aynı zamanda teknolojinin gelişmesiyle birlikte gramofon plaklar da ses kayıt tarihini oluşturmuş ve Türk müziği repertuarını daha zengin hale getirmiştir. Geleneksel anlamda saray müziğinde ordu ve eğitim üzerinden sanat aktarım çalışmalarını gerçekleştiriyordu. Çağdaş Türk müziği döneminde teknolojinin gelişmesiyle birlikte medya ve yayıncılık organları da aynı parametrede gelişimini sürdürmüştür. Kitle iletişim araçları ve ses kayıt teknolojik cihazların artması çağdaş Türk müzik tarihinin kolay bir şekilde temellendirme esini oluşturulup aktarılmasını sağladı. İçinde yaşamış olduğumuz bilgi çağı döneminde teknolojinin had safhaya ulaşmasıyla Türk müziği ses kayıt tarihi de geleneksel izlere daha kolay ulaşmış ve repertuarını genişletmiştir (Öztuna, 1976).

Türk müziği kavramı Türklerin kinestetik analitik işitsel zekâ ve yetenekleriyle kendi toplumu içinde asırlar boyunca geniş coğrafyada bulunduğu halklar ile girdiği etkileşimlerle ortaya koyduğu kendine özgü bir musiki biçimidir. Türk müziği Türklerin hakimiyetinde olan coğrafyaların belirli ses sistemi ve ses ritmine bağlı kalarak oluşturduğu has üsluba Sahip musiki anlayışıdır. Özellikle geleneksel kadim Türk coğrafyalarındaki doğadaki ses ritüellerinin yansması kullanılan usul ve makamlar yerleşik hayat düzeninden sonra usul değiştirmeler bugünkü klasik türk müziğinin temelini oluşturmuştur (Çeçen, 2019).

Tarihsel bağlam olarak orta Asya'da başlayıp Osmanlı imparatorluğu döneminde daha keskin hatlarla biçimlenmiş olan Türk müziği kültürü etkilenen ve etkileyen müzik türü olarak doğu uygarlığı içinde ortaya çıkıp farklı kültürlerle etkileşimleri sonucu batıya ait özel bir müzik ritüeli olarak da karşımıza çıkmaktadır. Türk müziği sistemi usuller bakımından farklı seslerin biçimli anlamda birleşerek oluşturduğu zor felsefi yorumlara dayanan bir ifade biçimidir. Yaşanılan coğrafyaların özelliği ve etkileşimde bulunulan halkların enstrümanları ile sergiledikleri müzik performansından dolayı Türk müziği de zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. Müziksel bağlamda Türk müziği öz yapısı korunarak cumhuriyetle beraber toplumsal bir milli kimliğe bürünmüş ve milli kültürü inşa eden tarihsel çizgileri içerisinde barındıran bir sanatsal ifade biçimi olmuştur (Aydar, 2014).

Türk müziği kültüründe içerisinde yaşanan coğrafyanın yapısı yaşamı düşünce Yapısı ve üslup tarzı Türk müziği eserleri içerisinde gizlenmiştir. Tarihi literatürü illere baktığımızda Türk coğrafyaları ve Türk kimliği kompleks çok yönlü ve birçok coğrafya ve halk ile etkileşim halinde olmuş çok kültürlü bir kimliktir. Çok kimlikli bu yapı da beraberinde Türk müziğinin içeriğinin çok zengin olmasını sağlamıştır. Orta Asya coğrafyasında icra edilen geleneksel Türk musikisi kültürü eğitim tarih üslup ve makam yönünden çağdaş Türk müziği dönemine kadar biçimlendirilmiştir. Türk müziği göçebe yaşam döneminde astrolojik bağlantılar ve makamlar arasındaki seslerin ilişkisi ve tekrarı olarak açıklanırken yerleşik düzenden sonra klasik yapıdaki düşünce sistemi ile açıklanmaya çalışılmıştır. Klasik dönemdeki bu usulün devam ettirilmesiyle de makamlar oluşmuş ve bu makamlar çağdaş Türk müziğinin de altyapısını oluşturmuştur. Özellikle Tarihsel ritüel de Türk müziği eserleri ve unsurları Türk kültürünü coğrafi eğitim felsefi üslup ve konuşma dilini içeren öğelerle zenginleşmiştir. Türk müziği kültürü batı müziği kültürü ile etkileşim kurdukça geleneksel anlamdaki klasik Türk müziği çağdaş dönemdeki Türk müziğine doğru ritüel değişikliğine gitmiştir. Belirli dönemlerde de türk müziği devletlerin siyasi anlamdaki argümanlarını halka ulaştırma noktasındaki felsefe aracı olarak karşımıza çıkmıştır (Aksoy, 2008).

2. Türk Müziğinin Alt boyutları ve İçerikleri

Müzik kavramı farklı frekanslar ile çınlamanın seslerin birbiriyle olan mesafelerin seyir durumlarına göre oluşturduğu motifler estetik ve anlamlı bir hale gelmesiyle fonetik bir kompozisyondur. Müzik ritüelinde biçim boyutu ritmik boyutu ve ses sistemleri boyutu olarak üç farklı biçimsel boyut vardır. Türk müziği geleneksel motifleri de bu 3 boyutta açıklanır. Türk müziği ritüeline ait kendini has üslubu ritmik hususiyetleri ses sistemi tek çizgili bir musiki ve seslendirilmiş stiline göre yapısal boyutları bulunmaktadır. Türk müziği nazariyat öğretimi kapsamında boyutu içerik usullere ve esaslara ayrılmıştır. Türk müziğinin içeriğindeki nazariyat ismi verilen boyutların öğretimi makam tarifleri nota yazısı ses sistemi gruplandırılarak gerçekleştirilmektedir (Tura, 1988).

Müziğin ana yapısal boyutlarında incelendiğinde Türk müziği; Biçim boyutuyla sözsüz ve sözlü eserler için türlü formlarda kullanılmaktadır. Ritmik

boyutta bileşik ve basit usullerle kullanılmaktadır. Ses sistemleri boyutunda makamsal bir yapıya sahiptir. Türk müziği tarihinde nazariyat öğretimi birçok metotla gerçekleştirilmiştir. Türk müziğindeki nazariyat öğretiminde 3 ana ses sistemi üzerinden öğretim metodu uygulanmış ve musiki uygulama ritüeli gerçekleştirilmiştir. Abdülkadir Töre ve Ekrem Karadeniz tarafından sistemli halde dönüştürülmüş 41 perdeli ses sistemi bulunmaktadır. Hüseyin Saadettin Arel, Murat Özdilek ve Suphi ezgi tarafından sistemli halde dönüştürülmüş 24 perdeli ses sistemi bulunmaktadır. Safiyyüddin Abdülmümin Urmevi Tarafından 17 perdeli ses sistemi gerçekleştirilmiştir. Bu ses sistemleri ses perdelerinin temel alan akort sistemleri ve buna bağlı gelişmekte olan Türk müziğinin ana çekirdeğini oluşturan fonetik alfabedir (Aydar, 2014).

Türk müziği içeriğın en büyük oluşumlarından bir tanesi de makam usulüdür. Makamların karakterleri birbirinden farklılık gösteren ses alanları ifadesiyle açıklanabilir. Makamların tasnif edilmesi ileri gitmiştir uzun bir dönem tahlili sonrasında gerçekleştirilmiştir. Buna göre basit makamlar; Basit Suzinak Makamı, Karcıgar Makamı, Neva Makamı, Makamı, Kürdi Makamı, Buselik Makamı, Çargâh Makamı olarak belirtilmiştir. (Kaçar, 2009).

Birleşik Makamlar ise; Hüzzam Makamı, Hisarbuselik Makamı, Hisar Makamı, Hicazkâr Makamı, Gülizar Makamı, Dilkeşhaveran Makamı, Bestenigâr Makamı, Bayatiaraban Makamı, Bayati Makamı, Arazbarbuselik makamı, Gerdaniye Makamı, Ferahnak Makamı, Ferahfeza Makamı, Evcara Makamı, Eviç Makamı, Dügâh Makamı, Arazbar Makamı, Acemkürdi Makamı, Acemaşiran Makamı, Acem Makamı, Zirgüleli Suzinak Makamı, Zail Makamı, Yegâh Makamı, Tahirbuselik Makamı, Tahir Makamı, Şevkefza Makamı, Şehnaz Makamı, Şedaraban Makamı, Suzidilara Makamı, Pesendide Makamı, Pencgâh Makamı, Nişaburek Makamı, Nişabur Makamı, Nikriz Makamı, Nihavent Makamı, Neveser Makamı, Müstéar Makamı, Mühayyersünbüle Makamı, Muhayyerkürdî Makamı, Muhayyer Akamı olarak açıklanmıştır. Türk Müziği'nin ana boyutları arasında usuller de yer almaktadır. Usuller de aynı makamlar gibi iki farklı grupta açıklanmaktadır. Bunlar; Raksan, Ayin Devrî-i Revanı, Bektaş-ı Devr-i Revanı, Şarkı Devr-i Revanı, Nim Evsat, İkiz Aksak, Nim Çember, Frenkçin, Tek Vuruş, Çeng-i Harbi, Lenk Fahte, Aksak Semai, Oynak, Raks Aksağı, Eyfer, meydana gelen basit usullerdir. (Kaçar, 2009).

Türk müziğinin geleneksel yapısını meydana getiren ana boyutlarında; Türk müziği sanatçıları, Türk müziği dağarcığı, Türk müziği çalgıları, Türk müziği çeşitleri bulunmaktadır. Türk müziğinin ana boyutları alt boyutlarının pek çok kez tarih sahnesi boyunca değişmesinin deki sebeplerin çoğu tarihi ve kültürel birikimler ile bu olguda gerçekleşen etkileşimdir. Özellikle makam ve içerikler Türk müziğinin içerisinde bulunduğu coğrafyadan etkilenmiş ve referans alınmıştır (Kabataş ve Çevik, 2021).

3. Türk Müziğinde Felsefe, Hafıza, Meşk, Üslup ve Makam

Türk müziği usul olarak makam müziği olarak ifade edilmektedir. Tek sesli makamsal verimsizlik anlamında değil müziğin temel yapısında yer alan zenginliğin göstergesi şeklinde yorumlanmıştır. Makam bireysel üslubu yansıtmakla beraber sanatçı yaratıcılığı ile de eşdeğer kabul edilmektedir. Batı müziğinde tek usul ve olgu bulunurken makam ifadelerinde ezgiler ve melodiler arasındaki bağlantı kısmında esnek perde olgusu bulunmaktadır. Esnek perde perdelerin rastgele hareket ettiği değil makam ve icraya göre değiştiğini ifade etmek için kullanılmaktadır. Üslup sanatçının bireysel icrası sırasında yorum gerektiren ifadelerdeki yaratıcılık kabiliyetidir. Aynı zamanda üslup Türk müziği sanatçısının geleneksel motiflerle işlenmiş Türk müziği temel karakterlerinin birçok icrada oturtulmuş versiyonudur (Özbek, 2014).

Üslup olarak ifade edilen müzik karakteri meşk olarak adlandırılan uzun bir eğitime dayanmaktadır. Bu eğitim anlayışında öğrenci ve usta tabiriyle ifade edilen eğitici arasında alışveriş eserlerin devamını tekrar edilmesiyle sağlanmaktadır. Nota usulüne yer verilmeden belirli usul ve üslupta eğitici tarafından felsefesi idrak edilerek üzerinde konuşularak yaşayarak öğretime sürecini kapsamaktadır. Bu sayede geleneksellik motifi kurulur ve geleneksel aktarma yöntemi kullanılarak müzik icrası gerçekleştirilir. Bu tarz yaklaşımın en büyük faydalarından bir tanesi de usta çırak taklitçi anlayışından sonra sürekli tekrar eden sanatçının kendine ait bir üslup geliştirmesidir. Geleneksel motiflerle süslenmiş ve içerisinde kültürel kodları barındıran usuller ve öğreti tekniklerini sanatçı zihninde tuttuğu vakit ve bunu uyguladığı vakit hafıza kısmını güçlendirmektedir. Türk müziğindeki temel karakterinde nota bulunmaması sebebiyle eserlerin hafızada tutulması üstünlük olarak kabul edilmektedir.

Özellikle çağdaş Cumhuriyet dönemindeki geleneksel müzik anlayışında ses kayıt cihazlarının olması geleneksel ruhun aktarım konusunda daha kolay hale getirirse de sanatçılar üzerindeki hafıza çalışmalarını sekteye uğratmıştır. Felsefe hafıza meşk üslup ve makam hususu Türk müziği kültürünün gelenek ve disiplin içeren bir yapı şeklinde icra edilen fasıl olgusundan ibarettir. Geleneksel Türk müziğini aynı zamanda sanatçının topluluk ile meşgul halinde olması da farklı bir zanaat kolunu oluşturmaktadır. Türk müziği kültürünün aktarımındaki bu pencere ve yaklaşım Türk müziğinin usta çırak ilişkisine dayandırılan felsefi yapısını oluşturmaktadır (Aydar, 2014).

Türk müziği türlerinden klasik Türk müziği, geleneksel kuşakların barındırmış olduğu kültürel motifleri çağdaş müzik tarihi ile arasındaki etkileşimden ortaya çıkan teoriler bütünüdür. Türk müziği türlerinde birçok makam usulleri karşımıza çıkmaktadır. Özellikle yerleşik hayat üzerinden sonra saray musikisi ve saray cemiyetlerinde ortaya çıkan makamlar klasik Türk müziğinin ana formlarını oluşturmuştur. Özellikle enstrümanlarla beraber ve Türk coğrafyasındaki enstrüman zenginliğinin de enstrüman çalma biçimi olarak usuller geleneksel olarak aktarılmıştır. 2 zamanlardan başlayarak sırayla 15 zamanlı ya kadar giden küçük usuller bulunmaktadır. Bununla birlikte 16 zamanından başlayarak 124 zamanına kadar büyük usuller bulunmaktadır. Geleneksel kuşağın batı enstrümanları ile temas etmesinden sonra enstrümantal ve vokal müzik yapıları değişmiştir. Vokal müzikte dini müzik ve din dışı müzik olarak ayrılmıştır. Enstrümantal Türk musikisi olarak peşrev, taksim, saz semaisi, Oyun havası ve ara nağme karşımıza çıkmaktadır. Vokal müziklerde dini formlar olarak Mevlevi ayini, miraciye, tekbir, temcit, tesbih, münacat, salat ve selam karşımıza çıkmaktadır. Din dışı form olarak; beste, semai, gazel, şarkı türkü ve köçekçe karşımıza çıkmaktadır. Türk müziği enstrümanları olarak telliler üflemeliler ve vurmaliolar olarak 3 gruba ayrılmaktadır. Klasik Türk müziği telliler şu şekildedir: kanun, Kemeçe, Kopuz, lavta, santur şehrud, ud, tanbur olarak ifade edilmektedir. Üflemeli çalgılar olarak miskal veya musikar ile ney veya nay karşımıza çıkmaktadır. Vurmaliolar olarak da vurmali sazlar klasik Türk müziği çalgı enstrüman literatürünü oluşturmaktadır (Arel, 1992).

Bazı Türk müziği enstrümanları kısaca tanımlama yapacak olursak şu şekildedir:

Rebab: Hindistan cevizi kabuğu üzerine deri gerilerek yapılmaktadır. Üç telli telleri ve yayı at kuyruğundan yapılmaktadır. Horasan bölgesinde doğup hazreti Mevlâna ile Anadolu'ya geldiği ve Mevlevi kültürünün önemli bir enstrümanı olduğu kabul edilmektedir.

Ud, kopuz: 11 telli mızraplı da çalınan bir enstrümandır. Kısa saplı ve geniş gövdelidir. Asya kökenli olduğu düşünülmektedir. Daha küçük gövdeli üzeri deri kaplı olanına kopuz ismi verilmektedir.

Ney: kamıştan yapılmaktadır. İçi boş olup 7 deliği vardır. Değişik akortlar için farklı boylar kullanılmaktadır. En baş kısmından baş pare ismi verilir.

Çeng: Asya kökenlidir. 14 ve 24 telli olabilmektedir. Diz üstüne dik olarak tutulur ve iki elle çalınır. Arp enstrümanın atası olarak sayılmaktadır. Mevlevi musikisinde kullanılmaktadır.

Dombra, dutar: İkitelli baktılar tarafından çalınan arpej ile kullanılan bir enstrümandır. Orta Asya'nın hemen hemen her bölgesinde kullanılmaktadır.

Kılkopuz: İki telli telleri at kuyruğundan yapılan gövdesi deri kaplı ağaç olan yayla çalınan Orta Asya enstrümandır. Özellikle müzik terapi seanslarında kıl kopuz çok fazla kullanılmaktadır. Bununla birlikte göçebe hayat süren türk coğrafyasındaki boylar müziğin psikolojik iyi oluş hallerini sağlamak ve bireye kötü hastalıklardan korumak amacıyla kıl kopuz ile müzik seansları düzenlerdi. Geleneksel Türk müziği kapsamında İslamiyet öncesi Türk boyları tarafından kutsal olarak kabul edilirdi.

Çoçkarca: 5 telli ve mızrakla çalınan uzun saplı ağaç gövdesinden oluşan bir enstrümandır. Merhale esinde koç boynuz gibi parça bulunduğu için koç karca ismini almıştır. Özbek Uygur ve Tacik topluluklar tarafından çalınmıştır.

Murinhur: Moğolistan ve Tuva enstrümanı olarak kabul edilmektedir. At başının Kemikli kısmından ve at kuyruğundan yapılmaktadır.

Tar: 11 terliği 2 bölmeli dut ağacından yapılmaktadır. Mızrap ile çalınmaktadır. Azerbaycan ve Özbekistan Türklerinin en önemli enstrümanlarıdır.

Nefir: Dağ keçisi boynuzundan yapılmaktadır. Tasavvuf musikisi enstrümandır.

Miskal: Yan yana birleştirilmiş değişik boylardaki kamış parçalarından meydana gelmiştir. Uygur topluluklarında görülmektedir. Özellikle Osmanlı'nın son döneminde Türk musikisinde kullanılmıştır. Güney Amerika ve Romanya'da panflüt olarak isimlendirilmektedir.

Gubuz: Orta Asya'da en çok kullanılan ağız kopuzu olarak anılmaktadır. Metal ve kamış yayından yapılmaktadır. Bütün türk boylarında kullanılmaktadır. Yakutsan coğrafyasının milli enstrümandır.

Tanbur: Uzun saplı 7 telli olan mızrabı kaplumbağa kabuğundan yapılan enstrümandır.

Kanun: 75 telli mızrakla çalınan Asya kökenli bir enstrümandır.

Mey: Ağaçtan yapılan kavala benzeyen üflenerek çalınan enstrümandır.

Kabak Kemane: Gövdesi su kabağından yapılan oyma ağaç üzerine deri giydirilen kısa saplı 4 telli yaylı çalgıdır.

Kudüm: Toprak ve dövme bakırdan yapılan deve derisi üzerine gerilerek yapılmış çubukların zahmet adı verilen Uygur ve Özbek Türklerine ait enstrümandır (Alpay, 1972).

D. Türk Müziği Uygulamaları

Türk müziği uygulamalarında müziğin doğru bir şekilde notalar üzerinden aktarılması ve öğrencilere müzik öğretim tekniklerinin geleneksel metotlarının modern öğretim anlayışları ile birleştirip sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Türk müziği geleneksel motiflerle işlenmiş özel bir sanat literatürüdür. Özellikle kadim medeniyetimizin kültürel kodlarını ve atalarımızdan kalan müzikal mirasları yoğun bir şekilde enstrüman ve ezgilere aktaran bu müzik türü öğretim metotlarıyla da kendine has bir üslubu vardır. Geleneksellik ile yoğrulmuş Türk müziği klasik ve batı müziği ile temasından sonra çağdaş müzik örneğini veren Türk müziği kendine has öğretim teknikleri ve uygulamalarıyla müzikoloji literatürüne farklılık katmaktadır. Geçmişte Türk müziği eserleri şarkı ve diziler olarak okunacağı zaman geleneksel nota aktarım süreçleri kullanılıyordu.

Enstrüman öğretimi ve Türk müziği repertuarı aktarımı usta çırak ilişkisiyle öğretmen öğrenci arasındaki birebir tedrisat usulü seronomisi ile gerçekleştiriliyordu. Türk müziğinin öğretim teknikleri içerikleri ve Türk müziği uygulamaları bu bölümde çeşitli örnekler ve içerik literatür taraması olarak aktarılacaktır.

1. Uygulamalı Türk Müziği İçerikleri

Türk müziği literatürü Müzikoloji bilim dalının temel müzik kültür türlerinden bir tanesini oluşturmaktadır. Türk müziği geleneksel motiflerle bezenmiş kültürel kodları içerisinde barındıran modern musiki anlayışı ile bezenmiş uygulama ve söyle demeçleri içeren nitelikli müzik türünü oluşturmaktadır. İslamiyet'ten sonraki Türk müziği anlayışı ve özellikle kavimlerin yerleşik hayata geçtikten sonra salon musikisi olarak icra etmeye başladı Türk müziği repertuarı hafıza sistemiyle sanatçılardan sanatçıya sözlü olarak aktarılmış ve yazılı ürünler yazının sanat camiasında aktif olarak kullanılmasından sonra nitelikli olarak yazılmıştır. Yazı dilinden sonra Türk müziğinin belirli nota sistemleri ile müziksel yazı diliyle yazı mı sonrasında yazılı edebi ürünler kayıt tarihini oluşturmuş ve nesilden nesle aktarılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun saraylarında icra ettiği saray musikisi ve halk nezdinde icra edilen musikinin belirli kalıplarla birleştirilip tekke musikisi icrasına dönüşmesi ve Mevlevi ayinleri ile klasik Türk müziğinin temelini oluşması bugünkü türk müziği repertuarının büyük bir kısmını oluşturmuştur. Türk müziğinin cumhur Metin ilanından sonra çağdaş müzik anlayışıyla birlikte batı müziğiyle temas kurması sonucuyla ortaya çıkan yazınsal dille birlikte klasik Türk müziği icraatları çeşitli ritüeller ile hazırlanmıştır. Bu kapsamda Türk müziği kültürünün temelini oluşturan ezgilerin enstrümantal çalım noktası farklı bir repertuarı şarkı kaside türkü gibi müzikal ürünlerin söylenmesi ayrı bir repertuarı oluşturmuştur. Türk müziği gerek konser programları olsun gerek sosyal meşk ve toplu meşk programları olsun uygulamalarını taze tutan sürekli eser icrası gerçekleştiren bir temel müzik alanıdır. Türk müziği uygulamaları Türk müziği konser ve icra Performanslarının yanı sıra eğitim ve öğretim metodolojileri ile de müzikoloji literatürüne içerik üretmektedir (Uçan, 1994).

Türk müziği repertuarı bu kapsamda genişletilmeye özen gösterilen geleneksel izleri içerisinde barındırdığı için hassasiyetle kültürler arası etkileşim sağlayan tarihsel yolculuğa çıkartabilen müzikal yolculuk türüdür. Bu bölümde Türk müziği uygulamalarının ve mesleki eğitim boyutunun uygulama sahasındaki süreçlerine değineceğiz. Ayrıca Türk müziği uygulamalarının ilkökul ortaokul ve yüksekökul kademesindeki içerik üretme ve içerik odaklı çalışma uygulamalarını somut bir şekilde gösterilecektir.

a. Türk müziği türleri

Müziğin enstrümantal musiki anlamında ve güfte anlamında çeşitli amaçlara hitap edecek şekilde kullanılması ve icra etmesi müzik türlerini ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte eserler icra edilirken sesin nitelikleri özellikleri ve şiddetleri de müziğin türlere ayrılmasına olanak tanımıştır. Müziğin kaliteli bir şekilde oluşturulması ve Eserlerin enstrümantal olarak sınıflandırılıp topluluklarca icra edilmesi için gerekli şartlardan biri tanesi de türünün belirlenmesidir. Müziğin türü belli olduğunda kullanacak enstrümanlar kullanılacak ses perdesi ses frekansı ses yüksekliği ve icra edilecek senkronizasyon daha kolay bir şekilde belirlenmektedir. Dünyanın birçok noktasında farklı ezgiler ve bu ezgilerin icra biçimleri bulunmaktadır. Bütün bu icra biçimleri ve sesletim sistemleri türleri oluşturmaktadır. Türk müziği geleneksel motiflerini her zaman korumaya çalışırken modern anlamdaki çağdaş müzikle de etkileşimleri sonucunda Cumhuriyet sonrası çağdaş klasik türk müziği temeline entegre olmuştur. Bu entegre olmayla birlikte türk müziği de kendi içerisinde çeşitli türlere ayrılarak repertuar genişletilmiştir (Say, 2001).

İslamiyet öncesinde Orta Asya steplerinde şamanlar etkisiyle söylenen türkülerle Türk müziği türlerinin temeli atıldığı ifade edilmektedir. Demir parçalarının birbirine vurularak değnekleriyle demirle vurularak ezgilere ritim eşliği gerçekleştirilmiştir. Genelde dinsel törenlerde kullanılan bu ezgiler kopuz eşliğinde söylenirdi. İslamiyet öncesi türk müziği türünde üç tür müzik bulunmaktadır. Halkın yaşadığını aktardığı sözlü edebiyat kültürünün geleneği olan halk müziği ilk sırayı almaktadır. İkinci olarak din müziği karşımıza çıkmaktadır. İnsanların doğayla olan ilişkisini ortaya koydu doğaya yakarma ve doğadan istediğini almak için gerçekleştirilen müzik türüdür. Son olarak ordu müziği karşımıza çıkmaktadır. Orduların disiplinli bir şekilde bulunarak askeri

teşkilatlanmaya sağlaması için de ordu müziği kullanılmıştır. Ordu müziği geleneği Türk devlet teşkilatlarında kullanılmış Osmanlı imparatorluğu zamanında Mehterhane Mızıka-i Hümayun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugünkü Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı askeri bando sistemi bu görevi yerine getirmektedir (Tarman, 2006).

Klasik Türk müziği İslamiyet'in kabulünden sonra temelini İslami kaynaklı eserlerin aktarımı ve icracısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik Türk müziği Arap, Acem Yunan ve Bizans müziklerinden etkilenerek harmanlanmış ve oluşturulmuş özel bir türdür. Halk müziğine kapalı ve saray çevresinde üretilen bir müzik türüdür. Kar, beste, semai, şarkı formunda beslenmektedir. İslami kaynaklı klasik Türk müziği eserlerinde; ezan, dua, sela, tekbir, temcit, münacat şeklinde söylenmektedir. Tasavvufi tekke topluluklarında; naat, ayin, durak, ilahi, nefes, niyaz, semah Şeklinde ifade edilmektedir. Köylerde ve halk odalarında; türkü, bozlak, uzun hava, zeybek şeklinde icra edilmektedir. Klasik Türk müziği enstrümanları türlere göre değişiklik gösterse de hemen hemen bütün türlerde aynı enstrümanlar kullanılmaktadır. Aynı zamanda askeri müzik topluluklarında sınırda görev yapanlar serhat türküleri adıyla bir tür oluşturmuşlardır. Aynı zamanda coğrafyamızda kurulan ilk müzik okulumuz olan Enderun Musiki Mektebi saray musikisi olarak geçmekte ve meşk hanelerinde belirli kural çerçevesinde gerçekleştirildi (Sun, 1997).

Klasik Türk müziği repertuarının büyük bir kısmını oluşturan Enderun musiki mekteplerinin de eğitim programı olarak uygulanan kural ve çalışmalar kural ve çalışmalar Bugünkü Türk müziği çalışmalarının klasik temellendirmesini oluşturmuştur. Bununla birlikte Uygulamaların çağdaş batı müziği kültürel teması sonrasında bugünkü genel olarak nitelendirilen Türk müziği makamları oluşturulmuştur. Saray musikisi olarak isimlendirilen klasik türk müziğini 6 ayrı dönemde incelenmektedir.

Hazırlayıcı Dönem: Tasavvufi ve tekke musikisinin en önemli hazırlayıcı dönemi olarak kabul edilen bu süreç Abdülkadir Meragi'ye Kadar dayanmaktadır. 1369 ile 1435 yıllarına tekabül etmektedir.

İlk Klasik Dönem: İcracı Meragalı Abdülkadir'den İtri Buhurizade Mustafa Efendi dönemine kadar olan süreçtir. 1640 ile 1712 yıllarını kapsamaktadır.

Son Klasik Dönem: İtri Buhurizade Mustafa Efendi'den Dede Efendi'ye kadar olan süreçtir. 1778 ile 1846 yıllarına tekabül etmektedir.

Neoklasik Dönem: Dede Efendi'den Zekai Dede'ye olan süreçtir. 1825 ile 1897 yıllarını kapsamaktadır.

Romantik Dönem: Zekai Dede'den Hüseyin Sadettin Arel'e olan süreci kapsamaktadır. 1880 ile 1955 yıllarına tekabül etmektedir.

Reform Dönemi: Hüseyin Saadettin Arel'den günümüze ulaşan süreçtir. Bütün bu süreçlerin kuralları değişerek yeni forma eklemeler sanat müziğimiz olarak ifade edilen bu türü günümüzün popüler kültürünün bir ürünü haline getirmiştir. Klasik Türk müziği ses sistemimiz yirmi dört aralığın yirmi beş perdeyi kapsayan dizi makam ve usullerden oluşur. (Uçan, 1994)

Türk müziğinin en önemli usul ve repertuar zenginliği katan halk müziği kendi arasında çeşitli türlere ayrılmaktadır. Türk halkının yaşadığı olay ve olgulardan dilden dile aktarılan geçmiş ve şimdikiyi birleştiren özel bir tür alanıdır. Halk müziği, Halkımızın yaşadığı olay ve olguların yakılarak dilden dile aktarıldığı geçmiş ve gelecekle bağlantısı olan sözlü veya sözsüz ezgilerdir. Halk arasında yaşanmış toplumsal olaylar iklimsel ve coğrafik etnik ve dinsel çeşitliliğin türk müziğine aktarıldığı önemli bir türdür. Halk müziği de kendi arasında çeşitli bölümlere ayrılmaktadır. Halk müziğinin çeşitleri olarak Kırık ve uzun havalar ve Cumhuriyet dönemi halk müziği türleri olarak incelenmektedir.

Kırık Havalar: Enstrüman ile icrası ve söylemi belirli ölçüsü ve ritmi olan ezgilerdir. Basit birleşik ve aksak ritimlerle sahiptir. Enstrümantal veya güç deli haliyle icra edilebilir. Enstrümantal olan Ezgiler genellikle oyun ezgileridir. Kırık havalar Anadolu coğrafyasında bölgeden bölgeye farklı isimlerle ifade edilmektedir. Karadeniz bölgesinde horon doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde halay iç Anadolu bölgesinde misket bozlak kaşık havası Ege bölgesinde zeybek teke zorlaması Marmara bölgesinde karşılama ve sekme olarak isimlendirilmektedir. Bestecisi belirli olmayan halka mal olmuş ezgiler anonim ezgiler olarak ifade edilmektedir. Halk ezgilerini tasarlayan yaratan sanatçılara aşık veya ozan ismi verilmektedir. Halk ezgileri bağlama, davul zurna gibi çeşitli enstrümanlar ile icra edilir. Ezgisel yapı ses genişliği sekizli olarak ifade edilmektedir. Halk ezgilerinin dizel sıralamasına ayak ismi verilmektedir. Halk

müziğindeki kırık havalarda herhangi bir makam yoktur. Kırık havalarda kullanılan enstrümanlar bölgeden bölgeye çeşitlilik göstermektedir.

Uzun Havalalar: Belirli bir ölçüsü olmayan doğaçlama olarak içten geldiği gibi aktarılan ezgilerdir. Çeşitli bölgelere göre isimleri değişmektedir. Hoyrat divan ağıt maya gibi isimlerle anılmaktadır. Genel itibariyle acı ve hüznü anlatan yanık ezgilerdir. Toplumda ayrılık temasının yoğun bir şekilde işlendiği halk müziği türüdür.

Cumhuriyet Dönemi: Cumhuriyet döneminde müzik anlamında icra enstrüman okulu 1924 yılında musiki muallim mektebi ismiyle kurulmuştur. Halk edebiyatındaki ürünlerin makamsal olarak enstrüman icrasıyla birleşip Türk müziği olarak literatüre kazandırıldığı bir dönemdir. Cumhurbaşkanlığı orkestra oluşumunun destekleriyle de düzenli gösteriler yapılmaya başlanmıştır. Halk müziğinin polifonik çok sesli makamda kullanmış olduğu halk müziği türü olarak ifade edilmektedir. Hasan Ferit Alnar, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses gibi Önemli temsilcileri bulunmaktadır (Gedikli, 2007).

b. Türk müziği çalgı türleri

Türk müziği literatüründe çalgı müzikleri geniş içerik repertuarına sahiptir. Türk müziğinin çok sesli olarak icra edilmesi ve çeşitli makamlarda sürülünce gerçekleştirilmesi enstrüman zenginliğini ortaya çıkarmıştır. İslamiyet öncesi yerleşik düzende bulunmayan Türk kavimleri ve Türk boyları yerel ve bölgesel enstrümanla kullanarak sözlü olmayan dönemin Türk müziğini icra etmişlerdir. İslamiyet'in kabulünden sonra boyların birleşmesiyle devlet haline gelen Türk kavimleri coğrafik hareketler ve toplumsal olgularla beraber çeşitli kültürlerle etkileşim halinde olmuşlardır. Yerleşik düzen ve devlet düzeyindeki teşkilatlanmaya birlikte müzik alanında yapılan çalışmalar teşkilatlanma boyutuna gitmiştir. Yazılı edebiyatın daha çok devlet yönetiminde ve halk nezdinde yer almasıyla müzik kültürü yazılı hale gelmiş notalar makamlar kuşaktan kuşağa daha kolay bir şekilde aktarılmıştır. Kültürel etkileşimlerin çok fazla olduğu geçmişin geleceğe aktarıldığı dönemler boyunca Türk müziği repertuar genişledikçe kullanılan enstrümanlar da genişlemiştir. Batı müziğiyle birlikte kültürel etkileşimlerle bulununca bugünkü çağdaş Cumhuriyet sonrası Türk müziği enstrüman içeriği oluşmuştur. Tasavvufi ve tekke musikisinin saray

musikisi ve halk musikisi ile birlikte geleneksel enstrüman ağını koruyup usta çırak ilişkisiyle öğrettiği enstrümanlar icra bilgisi kuşaktan kuşağa aktarılarak bugünkü yükseköğretim kurumlarındaki profesyonel enstrüman icra süreçlerini beraberinde getirmiştir (Kocabaş, 2003).

Türk müziğinin icrasını kolaylaştıran enstrümanlar müzikoloji literatür alanında saz veya çalgı isimleriyle geçmektedir. Bu çalgılar çeşitli ağaç ve metallere yapılmaktadır. Müzik yapmak için gerekli olan bu enstrümanlar metal plastik ve ağaçtan yapılırken genel olarak çalgı ismiyle de müzik endüstriyel piyasasında bulunmaktadır. Şarkıların güzel bir şekilde okunması makamların belli edilmesi için ritim tutulduğu ezgilerin çalındığı makamların sesletim olarak işitsel ürün ortaya çıkardığı endüstriyel tasarım ürünleridir. Sesin cisimlere etki uygulayarak havanın titreşimi ile oluştuğu ve bu titreşimle beraber enstrümanlardan ses ortaya çıkmıştır. Cisimlere vurularak çekerek sürterek üfleyerek ses üretilmektedir. Bugün Türk müziği enstrümanları kendi içerisinde çeşitli sınıflandırmaya göre ayrılmaktadır. Türk müziği enstrümanları; Telli çalgılar, Üflemeli çalgılar, Vurmalı çalgılar, Tuşlu çalgılar, Sallamalı çalgılar olarak sınıflandırılmaktadır (Özbek, 2014).

Telli çalgılar: Kendi içerisinde tezeneli çalgılar ve yaylı çalgılar olarak ikiye ayrılmaktadır. Tezeneli çalgılar, tellerini herhangi bir plastik pena ile aşağı yukarı vurularak çalınan çalgılardır. Bağlama, gitar, ud mandolin, arp ve kanun tezeneli çalgılar türüne örnektir. Yaylı çalgılar, tellerine bir yay sürtünerek ses elde edilen çalgılardır. Keman, kabak kemane, kemençe, çello, viyola yaylı çalgılara örnektir.

Vurmalı çalgılar: Vurmalı çalgılar kendi içerisinde beş gruba ayrılmaktadır. Doğal derili vurmalı çalgılar, Vurulan kısmı doğal deriden olan çalgı gruplarıdır. Asma, davul, zilli def, darbuka bu gruba örnektir. Yapay derili vurmalı çalgılar, Vurulan kısmı cam deri denilen röntgen filmlerinden yapılmıştır. Vurmalı çalgıların tümüne cam deri gerilerek yapılan çalgı grubudur. Darbuka ve trompet çeşitleri buna örnek verilebilir. Elektronik vurmalı çalgılar, Gelişen modern teknolojiyle birlikte ortaya çıkmış elektrikli vurmalı çalgılardır. Genellikle orkestralı organizasyonlarda kullanılmaktadır. Ağaç vurmalı çalgılar, Vurulan kısmı ağaç olan çalgılardır. Tahta kaşık, dilli davul, sanduka, tahta çubuklar, ksilofon bu gruba örnektir. Metal vurmalı çalgılar, Vurulan kısmı metal olan çalgı

grubudur. Perküsyon atölyelerinde genellikle kullanılmaktadır. Bakır aletler, metal kaşıklar, metalofon bu gruba girmektedir.

Tuşlu çalgılar: Mekanik tuşlar basılarak çalınan içinde gerili teller bulunan bu tellere basılarak itilen çekicilerin ses ürettiği çalgılardır. Piyano grubu bu tuşlu çalgılara örnektir. Havalı tuşlular, Tuşlara basıldığında körük yardımıyla elde edilen sestir. Akordeon bu gruba örnektir. Elektronik tuşlu çalgılar basıldığında elektrik devrelerin ürettiği seslerdir. Elektronik org grubu bu aileye girmektedir.

Sallamalı Çalgılar: Sallayarak üretilen enstrüman grubudur. Sallanan materyalin içindeki cisim sesi yansıtır havayla temas eder ve müzik inşa edilir. Metal sallamalar ağaç sallamalar ve plastik sallamalar olarak üç gruba ayrılmaktadır. Metalden ağaçtan ve plastikten yapılan bu enstrümanlar sallandıkça ses çıkartır marakas grubu bu aileyi en uygun örnek grubudur (Yahya Kaçar, 2009).

2. Türk Müziği Eğitimi

Türk müziği uygulamalarının en önemli süreç sahalarından bir tanesi de türk müziği uygulayıcı eğitimleridir. Türk müziğinin çeşitli türlerinde ezgilerin icra edilmesi makamların ve usullerin enstrümanlar ile gerçekleştirilmesi birden fazla olgunun tek bir amaç için senkronizasyonla hareket etmesini gerektirmektedir. Türk müziği geçmiş dönemlerde bütün müziksel ritim ürünlerini ve enstrüman öğretimini kulaktan kulağa aktararak gelecek kuşaklara benimsetmeye çalışmıştır. Modern teknolojinin olmaması ve ses kayıt tarihinin çağın şartlarına göre fazla gelişmemiş olması bütün usul ve makamların öğretmenden öğrenciye aktarı yapacak şekilde tasarlanmasını mecbur kılmıştır. Bu sebepten dolayı doğru bir aktarım doğru bir usul ve makam öğretimi için usta çırak ilişkisine benzer öğretmen öğrenci ilişkisi ve birebir öğretim metotları kullanılmıştır. Bu metotlar Türk müziği enstrümanları öğretimi ve Türk müziği eserlerinin doğru bir şekilde usulüne uygun aktarım süreçlerini sağlamıştır. Özellikle yazılı ürünler sonrasında Hafızlar aracılığıyla Türk müziği eserleri aktarılmıştır. Türk müziğindeki makamların somut hali ve müziği oluşturan işitsel yapının ana mihenk noktası enstrüman öğretimi birebir usuller ile gerçekleştirilmiştir. Saray cemiyetlerinde ayrı halk cemiyetlerinde aynı olacak şekilde aynı enstrümanlar aynı makam ve aynı usullerle öğretim metotları

geliştirerek aktarılmıştır. Bu enstrüman öğretim teknikleri ve Türk müziği eserlerinin kuşaktan kuşağa aktarıldığında bile orijinalinin kaybolmadan aslına uygun bir şekilde icra edilmesi dönemin şartlarına göre bazı öğretim yöntemlerini geliştirmiştir. Bu öğretim yöntemleri bugünkü konservatuvar yüksekokullar ve Türk müziği uygulamaları eğitimlerini gerçekleştiren kurumların öğretim metodolojileri olmuştur. Türk müziği uygulamalarının bugünkü en modern hali bu uygulamaların geleneksellik dini sürdürülerek modern eğitim içinde harmanlanmasıdır. Türk müziği eğitim uygulamalarının içerisinde geleneksellik dini kaybetmeden aynı metotların modern eğitim anlayışıyla birleştirilmiş usulleri halen En çok kullanılan Türk müziği uygulama eğitimleridir. Bu uygulamalar Meslek Sazı, Usul Uygulama, Toplu Meşk ve Solfej Nazariyat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde Türk müziği uygulamalarının somut çalışması olan Türk müziği eğitimlerinin içeriklerini ve uygulama metodolojileri Somut olmayan kültürel miras örnekleri ile aktarılmıştır (Uçan, 2005).

a. Meslek sazı uygulamaları

Türk müziğinde en önemli ritim ses perdesi ve ses yüksekliğini sağlayan eserin icra edilmesini kolaylaştıran müziksel sesi ortaya çıkartan en önemli araç enstrümanlardır. Enstrüman genel anlamda sesin titreşimler veya çeşitli temaslar sonucunda ortaya çıkartan müzik kültürünü ortaya koymayı sağlayan nesne olarak ifade edilmektedir. Bu genel enstrüman tanımı içerisinde ait olunan müzik kültürünü temsil eden ve o kültürün eserlerini icra etmeyi kolaylaştıran nesne ürünlerine mesleki saz veya mesleki çalgı ifadeleri kullanılmıştır. Türk müziği kültürünü geleneksel olarak ifade eden bu meslek sazlarının öğretimi geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Türk müziği eserini icra eden sanatçılar öğretmen statüsündedir. Aynı şekilde Türk müziği kültürünü yaşatmak benimsetmek ve uygulamak isteyenler de öğrenci statüsündedir. Bugünkü modern eğitim perspektifindeki öğretmen öğrenci ilişkisini Türk müziği meslek sazı uygulamalarında görmekteyiz. Türk müziği sanatçıları çalmış oldukları meslek sazlarını Türk müziğini benimsetmek yaşatmak ve Türk müziği eserlerini kuşaktan kuşağa aktarmak için öğrencilerle birlikte bildiklerini aktarma eğilimi göstermiştir. Geleneksel kültür anlayışına baktığımızda bu aktarımı işlemleri birebir usta çırak ilişkisi şeklinde yürütülmüş ve öğretmen tüm alanlarıyla meslek sazını öğrenen öğrencisiyle dönemin bütün eğitim metodolojilerini uygulamıştır.

Medrese usulü eğitim anlayışının hâkim olduğu geleneksel kültürde enstrüman sazların öğretimi medrese usulüne göre uygulanmıştır. Öğretmen statüsündeki Türk müziği enstrüman sanatçısı öğrenci statüsündeki bireye meslek kıtasının en ince ayrıntılarını öğretmiştir. Öğretmen statüsündeki Türk müziği sanatçısı en önemli icraatı öğrencisine sadece meslek sazı enstrümanı değil diğer tüm eğitim alanlarında da rehberlik yapmaktaydı. Bugünkü bu meslek sazı uygulama usulü modern eğitim anlayışında da geleneksel motiflerle devam etmektedir (Karamahmutoğlu, 1980).

Meslek sazı uygulamaları bugün geleneksel öğretim teknikleri ile modern eğitim anlayışındaki perspektifin sunmuş olduğu imkanlar dahilinde yürütülmektedir. Öğrencinin seçmiş olduğu enstrümanı ilk olarak fiziki anlamda tanıtmaktan başlanır. Enstrüman en uç noktadan en baş noktasına kadar uzunluk büyüklük genişlik kullanılan malzeme gibi teknik detaylarla anlatılır ve tanıtılır. Tanıtım işlemi gerçekleştikten sonra enstrüman sazı öğrencinin eline verilerek öğrencinin temas edip dokunarak tanınması için çeşitli dersler yapılır. Öğrenci enstrümanını fiziki olarak tanıma aşamasında öğretmen onunla ilgili sürekli teknik bilgi vererek psikolojik anlamda da öğrenciyi eğitim sürecine hazırlamaktadır. Öğrenci enstrümanını tanıdıktan sonra öğretmen enstrümanı tutuş şeklini göstermektedir. Meslek saçlarına göre değişen bu tutuş pozisyonları öğrenci tarafından defalarca denenerek doğru bir zemin üzerine oturtulur (Akdoğan, 2001).

Bütün bu fiziki uygulamalar gerçekleştirildikten sonra Sazın ses titreşimi gerçekleştirilerek ses çıkarması sağlanır. Öğretmen bütünü parçalara ayırarak parçalı bir şekilde aşamalı olarak enstrümanın türüne göre titreşim yaptırarak ses çıkartır. Öğrenci bu ses çıkartma egzersizlerini sürekli yaparak belirli bir ritim dengesi oluşturur. Bu ritim çalışması uzun tekrarlardan sonra yapıldığında nota usulü geçilmesine başlanır. Meslek sazı ile uygulanan diğer Türk müziği eğitimleri öğrenciyi enstrüman sazı ile müzik icra etmesini destekleyecek altyapıyı hazırlar. Çeşitli usul ve makamlar enstrüman öğretmeni göstermiş olduğu yöntemler ile öğretilir. Meslek lisesi öğretmeni aynı zamanda öğretimi gerçekleştirirken öğrencisinin karşısında da kendi enstrümanı ile aynı egzersizleri tekrarlar ve yansıtma tekniğini kullanarak ona örnek olur. Bu örnek çalışmaları sonrasında öğrenci temel enstrüman çalma seviyesine geldiğinde notalar

üzerinden usuller ve makamlar öğretilir ve türk müziği icra edilmeye başlanır (Arel, 1991).

b. Usul uygulama

Usul uygulama, Türk müziği uygulamalarının en önemli arka plan desteği içeren müzik icrasını kolay hale getiren kolaylaştırıcı rehberdir. İcra edilecek eserin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi doğru ses frekansının ayarlanması doğru makamın kullanılması için gerekli olan Müzikal teçhizatı biçimlendiren ve yönlendiren uygulama türüdür. Klasik Türk müziğinde iki farklı usul kullanılmaktadır. Bunlar basit usul ve bileşik usuldür. Bir sanatçının tek başına icra edeceği Türk müziği ile toplu bir grubun icra edeceği Türk müziğinin usulleri değişmektedir. İcra edilecek eserin muhtevası içerik yapısı vurgusu ses perdesi frekansı ve makamı kullanılacak olan usulü belirlemektedir. Bu usul anlayışı eserin doğru nota noktasında okunmasını sağlayacaktır. Doğru okunan eser meslek sazı sanatçısı tarafından senkronize olacak şekilde icra edilecektir. Bu icra çalışmaları usul uygulama olarak ifade edilmektedir (Bingöl, 1999).

Usul uygulama Türk müziğinin başlangıç temasını oluşturan meslek sazı uygulamalarına yön veren solfej ve nazariyat ile toplum meşk öğretim süreçlerini daha kolay hale getiren rehber Türk müziği uygulamasıdır. Türk müziği öğretmeni öğrencisine icra edecekleri eseri parçalara bölerek öğretmektedir. Bu sayede eseri söyleyerek icra edecek Türk müziği sanatçı adayı doğru ses akışını bulacaktır. Eseri enstrüman sazı ile icra edecek Türk müziği sanatçı adayı söyleyecek kişi ile aynı ses tonunu tutturacak ve daha kolay bir senkronize işlemi gerçekleştirmiş olacaktır. Bu kapsamda usul uygulama basitten karmaşığa doğru kolaydan zora olacak şekilde yapılmaktadır. Okul öncesi ve ilköğretim temel eğitim kademesinde usul uygulama dersleri ritim ve vurgu temalı gerçekleştirilmektedir. Usul uygulama dersleri de küçük yaş gruplarında birebir ve toplu olarak organize edilmektedir (Behar, 2006).

c. Solfej Nazariyat Uygulamaları

Solfej ve nazariyat, Türk müziği literatürünün temel yapısını oluşturan meslek sazı ve usul uygulama süreçlerini kolaylaştıran toplu meşk uygulamasının Temel mekanizmasını oluşturan Türk müziği uygulama alanıdır. Solfej eğitimi genel anlamda notaların yazı dilini öğrenmek notaların işleyişi ve eser içindeki

sistemini öğrenmek olarak ifade edilmektedir. Notaların değerlerine göre esere olan etkisinin somut olarak sınıflandırılıp çözüldüğü alan bilgisidir. Aynı zamanda notaların aracılığıyla ortaya çıkartılan kısa parçalı müziksel yazın dilinin makamlara göre uyarlamasıdır (Akdoğu, 2001).

Nazariyat, Türk müziği makam sistemini açıklayan uygulamanın karşılığıdır. Notaların oluşturduğu mini parçaların oluşturacağı eser icrasının hangi makamda okunması gerektiğini belirten usul uygulamaya temel oluşturacak işaretler bütünü ve öğretimsel tekniğidir. Solfej ve nazariyat öğretimleri bireysel gerçekleştirilebileceği gibi toplu olarak daha fazla gerçekleştirilmiştir. Türk müziği sanatçısı takip edecekleri usul ve makamları solfej kanalında not aldırdıktan sonra çeşitli perküsyon çalışmaları ile makamları belirler ve bunu uygulamalı olarak öğrencilere gösterir. Solfej ve nazariyat derslerinde öğrencilerin Türk müziği eserini doğru makamda ve doğru usule icra etmeleri için gerekli olan temeli nasıl sağlayacakları öğretilir (Hatiboğlu, 1982).

d. Toplu meşk uygulamaları

Toplu meşk uygulamaları Türk müziğinin topluluklara hitap eden organizasyonunun icra komitelerinin bir araya gelerek gerçekleştireceği senkronize konser ve dinletilerin temel provasını oluşturan ders uygulamasıdır. Tarihe baktığımızda özellikle cemiyet ve saray musiki gruplarında toplu olarak gerçekleştirilecek derslerin ve dinleyicilerin önceden bir araya gelerek provalardan oluşturulması ve sonrasında bunun daha kontrollü bir şekilde yapıp kolaydan zora tasnif edecek şekilde planlanması için toplum meşk adıyla uygulamaya konulmuştur. İcra edilecek Türk müziği eserinin söyleyenlerin ve meslek sazı ile çalanların arasındaki ortak ses frekansı ses tınısı ve müzik ürün kalitesini ortaya koyabilmek için gerçekleştirilen usul ve makamı aynı perdeden gerçekleştirme uygulamasıdır (Bingöl, 1999).

Toplu Meşk dersi adından da anlaşılacağı gibi toplu olarak organize edilen ders içeriğidir. Bu ders usul uygulama dersinin temelinde aynı mantığa dayandığı özelinde daha üst boyutlarının birden çok usul ve makamların senkronize çalışması ile ortaya çıktığı için birden çok dikkat öbeğini barındıran uygulamadır. Bu sebepten dolayı toplum meşk dersleri de basitten zora olacak şekilde parçalara ayrılarak gerçekleştirilmektedir. Özellikle küçük yaş gruplarında uygulanan bu

derste icra edilecek eserin ilk notaları içselleştirilir ve temellendirilir. Daha sonra hangi usul ve makamda okunacağı tespit edildikten sonra eserin güftesi okunarak ezberlenir. Eserin söyleme tonu yakalandıktan sonra meslek sazı ile aynı tanıyı tutturup senkronize edilmesi sağlanır. Bestelenmiş eserlerin tatbiki yapılarak çocuklarda dil beceri geliştirme çalışmaları uygulanır. Ses ve nefes egzersizleri yapılarak sesin doğru bir şekilde diyaframdan çıkılması zenginleştirilir (Behar, 2006).

E. Temel Gelişim Alanları

İnsanın doğumdan ölüme kadar geçen süre zarfındaki yapmış olduğu tüm eylemler davranışlar yaşamsal faaliyetler gelişim alanlarının temeline girmektedir. Daha geniş bir şekilde açıklanırsa Bireyin doğumdan ölüme kadar geçen süredeki bütün davranışları gelişimleri büyümesi olgunlaşması gelişim alanı basamağı altında değerlendirilerek gelişim psikolojisinin ana konu başlığını oluşturmaktadır. İnsan türünün özgünlüğüne göre gelişim süreci ve ilkeleri bulunmaktadır. Bireyin bu gelişim süreci bütün olarak nasıl geliştiğinin genel görünümünü vermektedir. Bireyin özel yönlerini tanımak keşfetmek ve gözlemlenmek için motor bedensel zihinsel sosyal cinsel ve duygusal gelişimini incelemek gerekmektedir. İnsanın gelişiminin döllenme sürecinden doğuma doğumdan ölüme kadar durmaksızın devam etmektedir. Bu gelişim sürecinde fiziksel olarak gelişimler gerçekleştirilirken bireyin psikolojik anlamda ruh sağlığı da gelişim göstermektedir. Bireyin içinde yaşamış olduğu toplumdaki uyar bunların etkisiyle çevresel faktörlerin yaşantısına vermiş olduğu eylemsel davranışlar ve gelişim parametreleri genetiğin de etkisiyle birlikte gelişim basamaklarına olan süreci yansıtmaktadır. Bireyin gelişimi süreklidir ve yaşam sona erinceye kadar devam etmektedir. Bu süre zarfında gelişimin sürekliliği devam etmekle birlikte süreklilik hızı her yaş kademesinde aynı seviyede değildir. İnsanın gelişimi sürekli bir akış içinde bazen yavaş bazen de hızlı olarak seyretmektedir. Her gelişim evresi bir diğer gelişim evresinin devamı şeklinde olmakla birlikte her gelişim evresini sonucu da bir sorguyu gelişim evresinin temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Gelişimin en hızlı olduğu dönem bebeklik dönemi erken çocukluk dönemi birinci ve ikinci çocukluk dönemiyle birlikte bireylerin yetişkin olma boyutundaki geçirdiği ergenlik sürecidir. Bu sürede

temel gelişim alanlarındaki gelişmeler çok hızlı olmakla birlikte gözle görülür bir somut parametreler halinde gerçekleşmektedir. Aynı zamanda psikolojik anlamdaki bu gelişmelerde çocukların çevresiyle olan iletişimi etkileşimi ve iş eğitimlerinde göstermiş olduğu performanslar olarak gözlenmekte ve analiz edilmektedir (Başal, 2003).

Eğitim bireylerin sosyal öğrenme yoluyla öğrendikleri aynı zamanda içinde yaşamış olduğu toplumun normlarını kabullendiği kültürel izlerini takip ettiği ve bireyde istendik davranışların gerçekleşmesini sağlayan kazanımları olan ve kazanımların sonucunda beceri fonksiyonları olarak somut verilerin açığa çıktığı kümülatif bir sistemdir. Bireylerin gelişiminde eğitimin büyük önemi bulunmaktadır. Bireylerin geliştirilmesi istenilen alanlarda eğitim aktivitelerinin düzenlenmesi ve gelişim alanındaki kazanımların somut bir şekilde bireyin davranışlarında gözükmesi eğitim çalışmalarının doğru bir şekilde planlanmasını ihtiyaç haline getirmektedir (Başaran, 1996).

Çocukların içerisinde bulunduğu gelişim dönemlerini bilmek ve takip etmek onların fiziksel anlamda ve ruh sağlığı anlamında sağlıklı ve topluma yarar sağlayacak bir birey olmasını kolaylaştırmaktadır. Bu gelişim alanlarına göre çocuklara eğitim politikaları düzenlemek veya bu gelişim alanlarında çocuğun gelişimini sekteye uğradığını görüp tespit ettikten daha sonra iyileştirme politikası uygulamak ruh sağlığı ve fiziksel açıdan daha sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Çocuklardaki bu gelişim süreçlerinin her çocukta aynı olmadığı ve bireysel farklılıklarının olduğu hem aile hem sağlıkçılar hem de eğitimciler tarafından bilinmesi gerekmektedir. Çocuklar gelişim süreçlerinde bazı gelişim Basamaklarında problemler yaşayabilir ve desteklenmesi gereken alanlar oluşabilir. Bu gelişim alanlarında çocukların iyileştirilmesi ve kazanımlarının doğru bir eğitim politikasıyla sağlanması için bazı çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Özellikle çocukların davranışlarını psikolojik açıdan yorumladığımız da gelişim ödevlerini yaşına uygun parametrelerde göstermesi ve gösteremediği durumlarda ortaya çıkabilecek bazı psikosomatik davranışların engellenmesi için birçok metodoloji uygulanmaktadır. Çocukların temel gelişim alanlarındaki ödevlerini davranışsal olarak yerine getirmek ve kazanımlarını somut araçlar üzerinde görebilmek için gelişim alanlarını destekleyici alternatif çalışmalar yapılmaktadır. Temel gelişim alanlarının basamakla andırması ve bu

alanlardaki gelişim parametrelerinin alt boyutları psikoloji biliminin en önemli gördüğü gelişimsel boyutlar olarak ifade edilmiştir (Erden ve Akman, 2006).

1. Gelişim Kuramları ve Temsilcileri

Çocukların gelişimlerinin takip edilmesi ve gelişim parametrelerine göre eğitim sağlık politikalarının düzenlenmesi gelişimlerin doğru bir politikayla takip edilip işlenmesi çocukların doğru ve sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesini sağlamaktadır. Çocukların bu gelişim ödevlerini yerine getirememesi veya kalıtsal çevresel faktörlerden dolayı yaşanan problemlerden doğru bir gelişim ivmesi gösterememesi gelişim psikologların ana araştırma gündem maddesini oluşturmuştur. Çocukların çeşitli davranış kalıplarına girememesi öğrenme ve eğitim çalışmaları ile istenildiği davranışları sergilemesi kazanım ve beceri fonksiyonlarının sağlıklı bir şekilde yürütülmemesi bazı psikosomatik davranışları beraberinde getirmiştir. Bu davranışlarının sebebi çocuk doktorları gelişim psikologları ve çocuk ergen psikiyatri uzmanları tarafından takip edilmiş tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespitler sonrasında kalıtımsal bir problem varsa tıp tedavisi çevresel faktörlerin etkisiyle oluşan bir sorun varsa eğitim politikaları ve doğru bir ruh sağlığı oluşturmak için gerekli uzman terapileri ile girişim odaklı çalışmalar sürdürülmüştür (Aydın, 2002).

Aynı zamanda çocukların doğru bir politikayla ve doğru bir yaklaşma metotlarıyla çevresindeki uyaranları fark edip gelişim göstermesi aile okul ve sağlık kültürünün beraber etkileşimli bir şekilde çalışması çocukların faydasını sağlamak için tasarlanan düşünce yapıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların temel gelişim alanlarında psikomotor becerilerini gerçekleştirmesi sosyal ve duygusal gelişimlerini gerçekleştirmesi bilişsel ve dil gelişimini gerçekleştirmesi için çevresindeki uyaranların etkisi öğrenme ve eğitim bununla beraber gelişim ilkelerinin bütünlüklü yapıda birlikte ilişkili halinde olması çok önemlidir. Çocukların temel gelişim alanlarındaki performansları öğrenilmiş davranışlar ve eğitim politikalarıyla şekillenmiş becerileri yetişkin bir birey olduklarında yaşamsal faaliyetlerini özerk bir birey olarak sürdürmelerini kolaylaştıracaktır. Çocukların gelişimleri ve bu gelişimdeki süreçleri takip etmek için bazı kuramlar ortaya atılmıştır. Çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmek fiziki gelişimle birlikte ruh sağlığında gelişimini hedef alan bu kuramlar

çevredeki uyaranların doğru bir şekilde çocuk tarafından fark ettirilmesini sağlayacak yöntemler belirlenmiştir. Doğru gelişim politikaları uygulandığında çocuğun yaşamsal faaliyetleri daha kolay ve etik olarak ulaşıldığı tespit edilmiştir (San ve Artan, 2004).

Tarih boyunca bu tespitler doğrultusunda öğrenmeyi kolaylaştıran bütünlüklü ilişki içinde olan girişim basamaklarının nelerden etkilendiği ve bu gelişim basamaklarının sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için doktora öğretmene psikoloğa nasıl yollar izlemesi gerektiğini söylemek için kuramlar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kuramlar çeşitli bilimsel ve uygulama deneysel çalışmaları ile tespit edilmeye çalışılmış ve çocukların temel gelişim alanlarının arasındaki ilişki açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Çocukların takibini gerçekleştirdiğimiz temel gelişim alanları bulunmaktadır. Bu temel giriş alanları sosyal duygusal gelişim, psikomotor gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişimidir. Beş temel gelişim alanındaki beceri ve faaliyetler çocukların gelişimlerinde büyük rol oynamaktadır. Temel gelişim alanları ve bu gelişimlerin alt boyutları Çocukların fiziki ve ruh sağlığı olarak daha düzgün yetişen birey olmalarını sağlayan özel bütünlüklü ilişkisi olan gelişim temellendirmeleridir. Bu gelişim temellendirmeleri ile çocukların çek çitli alanlardaki kazanımları takip edilmiş genetiğin ve çevresel faktörlerin etkisi birlikte değerlendirilerek kurumlar oluşturulmuştur. Bu temel kuramlar oluşturulurken de kazanımların doğru bir şekilde somut olarak anlaşılması için gelişim alanını işaret edecek davranış ve becerilere dikkat çekilmiştir. Bu dikkat çekilme sonrasında girişim alanlarının toplumdaki sosyal öğrenme ve eğitim politikalarıyla öğrenmenin somut olarak takip edildiği alt boyutları indirgenmiştir (Yavuzer, 1996).

Temel gelişim alanlarının alt boyutları da kendi içerisinde dengeli bir şekilde üst temel gelişim basamağının çıktıları ve yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişim kuramlarının temsilcileri de akademik derecelerine ve uygulamalı deneysel çalışmaları sonucunda çeşitli bilim alanlarının disiplinler arası çalışması neticesinde kuramlarını oluşturmuşlardır. Oluşturmuş oldukları bu kuramlar yaşadıkları dönemlerdeki bilim insanların sorularını cevap aramaya yönelik olmuştur. Psikoloji biliminin güncel ve modern anlayıştaki yaklaşma pencereleri bu kuramlardan hem etkilenmiş hem de bu kurumlardaki görüşleri etkilemişlerdir. Kuramları ortaya çıkartan bilim insanları kendi düşüncelerini

temellendiren erken yaptığı deneyler ve gözlemler sonucunda bu çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Bu oluşturulan kuramlara çeşitli anti tezler ve hipotezler geliştirilmiştir. Geliştirilen bu hipotezler ve kuramlar çeşitli uygulama çalışmaları ve deneysel çalışmalar ile gerçekliği ortaya çıktığında kuramlara yeni bir boyut eklenmiş veya eski kuram geçerliliğini yitirerek yeni kuramlara dönüşmüştür (Yörüköglü, 2000).

2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı ve Kuramları

Gel ve duygusal gelişim bireylerin kendini ifade edebmesi duygularını kontrol edebilmesi kendisiyle çevresiyle uyum ve barışık içinde olabilmesidir. Duygusal gelişim sosyal gelişim alanının temelini oluşturmaktadır. Duygusal gelişim biyolojik temelli olup olgunlaşma öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenme içinde sosyal etkileşim gereklidir. Sosyal ve duygusal gelişim bütün gelişim alanları ile bağlantılıdır. Sosyal ve duygusal açıdan kendini güvende hissetmeyen çocuk yaşam boyunca hem kendini hem de çevresindekileri mutsuz ve huzursuz etmektedir. Sosyal ve duygusal gelişiminin olumlu yönde desteklenmesi sosyal ve duygusal gelişiminin bütünlüklü yapısından faydalanılarak diğer gelişim alanlarına destek sağlanması bireyin yaşam kalitesini arttırmakla birlikte çeşitli patolojik durumların da önüne geçecektir (Acun ve Erten, 1992).

Sosyal gelişim bireylerin yıllar boyunca insanlar toplumsal kurumlar gelenekler ve örgütler gibi kuruluşlarla geçirdiği yaşantılar sonucunda oluşan değişimlerdir. Sosyalleşme bireylerin kendi çevresi kültürü içinde yaşayanlar gibi davranmayı öğrenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin sosyal gelişimleri için Gereksinimlerini karşılaması ve davranışlarını toplumun değer yargılarına göre düzenlemesi gerekmektedir. Olumsuz davranışları en aza indirmesi gerekmektedir. Olumlu davranışları alışkanlık haline getirmesi gerekmektedir. Gelenek ve göreneklere uygun davranılması gerekmektedir. Kendisinden başka diğer bireylerle iyi ilişkiler kurabilmeleri kümülatif davranma modelleri geliştirilmeli ve kendine karşı saygılı olmayı öğrenmesi gerekmektedir (Aytar, 2007).

Sosyal ve duygusal gelişiminde öz benliğin ve öz farkındalığının sağlanması için benlik oluşumu çok önemlidir. Benlik oluşumu bireyin yaşantıları sonucu başından geçen olaylar çevresindeki kişilerin etkisiyle meydana gelmektedir. Bu durum belirli bir sıra içinde düzenli olarak ilerlemektedir. İlk olarak ilkel benlik gelişmeye başlar. Bireyin ev ve aile içindeki yaşantısı ilkel benliğin temellerinin atılmasını sağlamaktadır. Bireyin ev dışındaki ilişkileri arttıkça diğer kavramları kazanır ve ikincil benlik oluşmaya başlar (Başal, 2003).

Sosyal ve duygusal gelişimin en önemli kazanılmış kalıp ifadeleri de sosyalleşme ve sosyalleştirme olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle toplum içindeki sosyal öğrenmelerin gerçekleştirilmesi ve sosyal öğrenmeyle birlikte bireyin üzerine düşen normların yerine getirilmesi için kullanılan ifadelerdir. Çocuğun içinde bulunduğu toplumun inançlarını tutumlarını ve kendisinden beklenen davranışları gösterip uygulanmasına sosyalleşme olarak nitelendirilmektedir. Sosyalleşme çocuğun kendisiyle çevresi arasındaki sınırı algılaması kendi benliğini çevreden ayırt edebilmesi ve farkındalığının oluşturulmasıyla başlamaktadır. Bireyin kendi benliğini denetleyerek çevresinde diğer insanların varlığını kabul etmesi ve bu insanların bazı haklarının ve isteklerinin olduğunu öğrenmesini ifade eder. Tıpkı gelişim alanları ve süreçleri gibi bu süreçte doğumdan sonra başlar ve yaşam boyu devam etmektedir. Yaşamın ilk yıllarında kazanımı elde edilen davranışların sosyalleşme açısından önemi oldukça fazladır. Sosyalleşme öğrenme yoluyla gerçekleşmektedir. Sosyalleşme süreci içerisinde birey öğrencinin farkında olmadan davranışlarına yansıtarak öğrenmeyi gerçekleştirmektedir (Can, 2002).

Sosyalleşme ve sosyalleştirme bireylerin toplum içindeki öğrenme kalıplarını içselleştirip davranışlarına yansıtıp kazanılmış eylemsel hareketlerdir. Çocukların yaşantılarında karşılaştığı olumlu ve olumsuz durumlar genel itibariyle kontrol edildiğinde ve ders çıkartıldığında sosyalleşmenin temeli için büyük önem arz etmektedir. Çocuğun çevresi ile etkileşime geçmemesi toplum içinde iletişim kuramaması ve çevredeki uyaranların düşüklüğü kalitesizliği sosyalleşme imkânı sunmamaktadır. Aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için toplum içinde yapılması gereken iletişime geçme ve çevredeki uyaranların etkisi gereklidir (Erden ve Akman, 2006).

Bireyin içinde yaşadığı toplumun kurallarına uyup uygun davranışları sergilemesi sosyal olgunluk olarak tanımlanmaktadır. Toplumun gelenek görenek örf ve adetleri kültür olarak ifade edilmektedir. Spor bunlarla beraber sosyal yeterlilik jest ve mimikleri kullanarak vücut dilini yorumlayan toplum içinde konuşma hitap edebilme analiz edebilme sözel ve sözel olmayan davranış kalıplarını içermektedir. Sosyal uyum sosyal becerilerin kazanılmasını sağlamakla birlikte bireyin sosyal becerileri sosyal açıdan yeterli olması durumunu ifade etmektedir. Bireyi diğer bireylerden ayıran tutarlı olarak sergilenen bireye özgü olan doğuştan gelen veya sonradan kazanılan özelliklerin bütünü kişilik olarak isimlendirilmektedir. Bütün bu başlıklar sosyal gelişimin tanımını yapan ve bireyin sosyalleşmesini destekleyen ifadelerdir (Kandır,2003).

Duygusal gelişim de sosyal gelişimi destekleyen ve sosyal gelişimle birlikte bütünlüklü ilişki içinde olan bir gelişim parametresidir. Gelişim psikolojisi literatürüne bakıldığında sosyal ve duygusal gelişim Birlikte ele alınmakta ve aralarındaki bütünlüklü ilişki çocuğun gelişim alanlarındaki temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Çocukların iç ve dış dünyalarından gelen etkilerin herhangi bir olayın analizi çocuk tarafından davranışın içselleştirilmesi ve tepkisi duygusal gelişimi ifade etmektedir. Çocukların fiziki olarak büyümesi gelişim göstermesi olgunlaşması hazır bulunuşluk göstermesi duygusal gelişimini de etkilemektedir (Avcı, 2003).

Bireyin yaşamını canlandırma ve hareketlendirme iyi ifade eden düşünce biçimleri ve bu biçimlerin davranışı olan etkisi duygu olarak ifade edilmektedir. Duyguların temelinde çevresel faktörlerden gelen uyarıcı içsel motivasyonla sağlanmış tepkiler fizyolojik uyarım ve davranışsal tepkiyi süreçleri yer almaktadır. Duygu bireyin güdülenme ve kendi değerleriyle de şekillenmektedir. Duygular bireyin temel gereksinimlerini oluşturmakta ve bu gereksinimlerine beceri fonksiyonları olarak eylemsel hareketlerle birlikte dışa yansıtmaktadır. Duygular öğrenme ve olgunlaşma ayla birlikte yaşamın her döneminde farklılık göstermektedirler (Bacanlı, 2001).

Duygunun düzenlenmesindeki ana amaç duygusallığı azaltmak veya bastırmak değil duyguların uyumlu kullanımını davranışlarla birlikte aynı parametre eylemsel hareketin gösterilmesini kolaylaştırmaktır. Özellikle çocuklarda gelişim alanlarında duygularını davranışsal olarak göstermesi ve bu

davranışların belirli bir amaç içerisinde toplumsal norm ve kuralların birey tarafından kabul edildiği şekilde gösterilmesi duyguların dışavurumcu olarak ifade edilmesini kolaylaştırmaktadır. Duyguların yönetimi ve ölçülü dengesi için üzüntü ve mutluluk duygularının çeşitli davranışlarla birlikte diğer duygularının kontrollü bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Bilge, 2002).

Sosyal ve duygusal gelişimi etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bireyin gelişiminin süreçlerini belirleyen olgunlaşma kişilik yapısı cinsiyet zekâ genetik etmenler aile ilişkileri arkadaşlık oyun iş birliği rekabet çevresel etmenlerin Sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde etkisi görülmektedir (Acun ve Erten, 1992).

Sosyal ve duygusal gelişimin kuramları tarih boyunca birçok deneysel uygulamalar ile somut olarak ele alınmış ve sonuçları bilim dünyasının popüler konularından olmuştur. Sigmund Freud, sosyal ve duygusal gelişimi psikoanalitik ve psikoseksüel gelişim kuramları olarak açıklamıştır. Aynı zamanda Erikson, psikososyal gelişim kuramı ile özellikle çocuklardaki sosyal ve duygusal gelişimleri temellendirmiştir. Modern teknolojiyle birlikte hızla gelişen teknoloji altyapısı ve modern psikolojinin çağdaş düşünce yapısı gelişim alanlarının birbiriyle olan ilişkisini daha bütünlüklü pencereden görülüp değerlendirilmesine imkân tanımıştır. Gelişimin bütün alanlarıyla birlikte ilişkili ve birlikte olmasından yola çıkılarak bilişsel gelişim ve davranışçı gelişimlerinin de görüşleri sosyal ve duygusal gelişim kuramları olarak yorumlanmış ve tescillenmiştir. Bilişsel gelişim kuramcısı olan Piaget, öğrenme davranışlarının gerçekleştirilmesi ve bunun sosyal ve duygusal gelişim alanlarına katkısını yorumlamış davranışçı kuram edimsel öğrenmeler Vygotsky, Skinner, Bandura gibi isimler bu gelişim alanı ile ilgili bazı kuramlar belirtmiştir (Kaya, 2006).

a. Psikoseksüel gelişim kuramı

Bu gelişim kuramı Sigmund Freud tarafından geliştirilmiştir. Sigmund Freud, 1856 ve 1939 yılları arasında yaşamış bir bilim insanıdır. Freud yetişkinlerde kişilik anormal davranışlar ve nevrotik bozukluklar gibi temel konulara çalışmıştır. Bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan ihtiyaçları karşılaşmasındaki içsel motivasyon çalışmalarını ve davranış kalıplarını psikoloji bilimine uygun bir şekilde incelemeye çalışmıştır. Çeşitli

uygulamalı psikoloji ve deneysel psikoloji çalışmaları gerçekleştirerek kuramlarındaki hipotezleri kanıtlamaya çalışmıştır. Freud yetişkinlerin psikolojik ruh hallerini çalışırken çeşitli psikosomatik davranışları incelemiş ve bu davranışların arka planını bulmaya çalışmıştır. Yetişkinlerle uzun süreli çalışmalar yapmasına rağmen bebeklik ve çocukluk yıllarının önemini belirterek yetişkinlerin davranış kalıplarının bebeklik ve çocukluk dönemindeki çevresel öğrenme faktörlerine bağlamıştır (Aydın, 2004).

Sigmund Freud da göre duygusal problemlerin kökeni yaşamın ilk yıllarına kadar uzanmaktadır. Çocukluk yıllarında bazı anıların örse eleyici izler bıraktığını ifade etmiştir. Psikoseksüel gelişimin temellendirilmesi bebeklik ve çocukluk dönemlerindeki yaşanan davranış kalıpları olduğunu ifade etmiştir. Özellikle yaşamın ilk altı yılındaki süreçlerin kişilik oluşumunun çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Bireyler doğuştan getirdikleri libido olarak ifade ettiği yaşam enerjisi ile dünyaya geldiğini söylemiştir. Bu yaşam enerjisi değişik yaşlarda farklı beden bölgelerine odaklanmaktadır (Nazik, 2003).

Erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan bebeklik dönemi birinci ve ikinci çocukluk dönemlerinde bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmaması daha sonraki gelişim evrelerini olumsuz olarak etkileneceğini ifade etmiştir. Psikoseksüel kuramın diğer bir ismi psikoanalitik gelişim olarak ifade edilmektedir. Bu kuram sosyal yeterlilik kavramın sağlıklı bir şekilde sağlanmaması enerji ve başarılı bütünleşmenin gerçekleşmesinin büyük gelişim problemlerine yol açacağını ifade etmiştir. Psikoseksüel gelişim kuramın sosyal yeterlilikte sağlıklı bütünleşme ve diğer gelişim alanlarıyla başarılı bir ilişkisi olması gerektiğini belirtmiştir. Bireyin yetişkin vakit yerindeki sosyal yetersizliğinin arka planında gelişimsel dönemlerdeki yaşanan travmalar olduğunu ifade etmiştir. Freud sosyalleşme sorununun kaynak gösterilebilecek ve duygusal gelişimi etkileyecek travma dönemlerini beş temel dönem olarak açıklamıştır. Bu dönemler; oral dönem, anal dönem, fallik dönem, latent dönem ve general dönem olarak ifade edilmektedir (Yavuzer, 1999).

Oral Dönem: Sigmund Freud'a göre psikoseksüel gelişim aşamalarının ilki olarak kabul edilmektedir. Oral dönemin libido ilk olarak bebeğin ağız kısmında gerçekleştiği ifade edilmiştir. Bebeğin haz duygusunu yaşadığı doyum aracının ağız bölgesi olduğunu söylemiştir. 12- 18 aylara kadar ağız bölgesinin erojen

bölge olduğunu ifade etmiştir. Oral dönemdeki görüşe göre bebek emme davranışı ile psikolojik doyuma ulaşır rahatlar gevşer ve uyur (Freud, 1993).

Anal Dönem: Duyarlı ve erojen bölgenin anüsü ve çevresi olduğunu ifade etmektedir. Anüs bölgesinden gelen uyarılara duyarlılık kazanıldığı dönem olduğunu söylemiştir. Bu evre bir buçuk ve üç yaş aralığında gerçekleşmektedir. Çocuk bu zaman diliminde dışkısında büyük bir merak ve ilgi duymaktadır. Çocuğun dışkısını tutma bırakma davranışı haz olarak yetmektedir. Tuvalet eğitiminin başladığı çocuğun kendi iradesi ile bir şeyler yapabildiğini keşfettiği çok önemli bir zaman dilimidir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki çatışmalar çocuğun inatçılığı nedeniyle ailenin aşırı titizlik ve sabırsızlık göstermesi nedeniyle yaşandığını ifade etmiştir (Freud, 1993).

Fallik Dönem: Bu dönem üç ve altı yaş arasını kapsamaktadır. Çocuğun erojen bölgenin cinsel organa kaymasıyla cinsel organını keşfettiği dönem olarak ifade etmiştir. Çocukların cinsel organa dokunmanın zevk aracı olduğunu öğrendiği dönemdir. Sigmund Freud'a göre bu dönemde erkek çocuğu anneye özel ilgi duyduğu gibi kız çocukları da penis yoksunluğundan dolayı erkek çocuklarının bu anlamda kıskanıp babaya doğru bir ilgi duymaktadır. Erkek çocukta ödipal kompleks kız çocukta da elektra karmaşası kompleksi yaşandığı kabul edilmektedir. Erkek çocuk annesine dönük bir şekilde cinsel yönelme ve yakınlık duymaktadır. Bu durum baba tarafından kabul edilemez olduğu ve babası tarafından cezalandırılacağı korkusu yaşamaktadır bu karmaşa çocuğun hem cinsi olan ebeveyn ile özdeşim kurması neticesinde çözümlenir. Aynı şekilde kız çocuklarında ortaya çıkan elektra kompleksi penis yoksunluğundan babaya yönelik hayranlık duyulan babayı çekici bulunan bir dönemdir. Ancak cezalandırılma endişesi anne ile olumlu iletişim özdeşim sayesinde kız çocuklarında da bu karmaşa çözümlenmiş olmaktadır (Freud, 1993).

Gizil (Latent) Dönem: Bu dönem altı yaşın sonunda başlamaktadır ve ergenlik dönemine kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Okul yıllarına tekabül etmektedir. Özellikle çocuğun cinsellikle ilgili merakı kontrol altına alınmıştır. Karşı cinsten olan ebeveyne yönelik kabul edilemez düşünce ve tepkileri hem cinsi olan ebeveynle özdeşim kurmasıyla bastırılmıştır. Çocuğun tüm ilgisi bilişsel becerilerin gelişimine bağlı olarak öğrenme sosyal beceri kazanmaya

yönelmiştir. Çocuk öğrenme ve sosyalleşme ile bu dönemi kaliteli bir şekilde geçirme sürecine girmiştir (Freud, 1993).

Genital Dönem: Bu dönemde Ergenlik ile birlikte cinsel düşünceler ve tepkiler tekrar uyanmaktadır. Yetişkinlik ve ergenlik süreci arasındaki zaman dilimine tekabül etmektedir. Bu aşamada cinsel istekler karşı cinse yönelmiştir. Fallik dönemde yaşanan karmaşanın çözümlenmesini durumlarda karmaşanın nüksettiğini ifade etmiştir. Sağlıklı çözümlene neticesinde ergen karşı cinsle sağlık sevgi ilişkisi kuracağını ifade etmiştir (Freud, 1993).

Bu dönemlerin herhangi birisinde saplanma olması yetişkinlerde çeşitli kişilik problemlerin çıkmasına sebep olmaktadır. Saplama duygusu bireyin temel ihtiyaçlarını yeterli seviyede karşılanmadığı veya aşırı şekilde karşılandığı durumlarda gerçekleşmektedir. Herhangi bir dönemde gerçekleştirilen saplantı çeşitli anksiyetenin ortaya çıkmasına davetiye çıkarmaktadır. Bu anksiyete kaynaklarını sosyal ve duygusal gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Yavuzer, 1999).

b. Psikososyal gelişim kuramı

Sosyal gelişime açıklayan en kapsamlı kuram olarak ifade edilmektedir. 1902 ile 1994 yılları arasında yaşayan Erik Erikson tarafından geliştirilmiştir. Erikson yaşam boyu gelişim ilkelerini benimseyerek bebeklik çocukluk dönemlerinin yanı sıra ergenlik yetişkinlik yaşlılık dönemlerini de incelemiştir. Erik Erikson psikososyal kuramında çevresel etkiler ve kişilik gelişimini açıklamıştır. Erik Erikson'a göre dönemlerin her birinde psikososyal bir bunalım ve çatışma yaşanmaktadır. Bunalım ve çatışmalar bireyin kişilik gelişimini ve beraberinde çocuğun sosyal ve duygusal gelişimlerini ifade etmektedir (Senemoğlu, 2007).

Erik Erikson, Sigmund Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına sosyal boyutunda katılması gerektiğini vurgulamıştır. Farklı kültürlerde çalışma imkânı bulan Erikson kişilik gelişiminin herkesin yaşadığı düzenli aşamalar sırası olduğunu ifade etmiştir. Erikson psikososyal gelişimin doğumdan yaşam boyu sürece kadar devam ettiği bir olgu olduğunu ana hatlarıyla yetişkinliğe kadar yaşandığını ifade etmektedir. Kişiliğin doğumla birlikte başlayıp olgunluğa ulaştığı ve ölüme kadar giden yaş aralığı içindeki gelişimini sürdürdüğünü

söylemektedir. Bununla birlikte sosyal ve duygusal açıdan yaşamın bir bölümünün öneminin Çok daha fazla olduğunu vurgulamış özellikle bütün gelişim evrelerinin birbiriyle olan ilişkisini açıklamıştır. Erikson psikososyal gelişim evrelerini sekiz döneme ayırmıştır. Bu dönemlerin; Güvenmeye karşı güvensizlik, Özerkliğe karşı utanma ve kuşku duyma, Girişimciliğe karşı suçluluk duyma, Başarıya karşı aşağılık duygusu, Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası, Üretkenliğe karşı duraklama ve benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk olarak ifade etmiştir (Bıçakçı ve Durualp, 2016).

Güvene karşılık güvensizlik: Çocuğun ilk doğum anından itibaren bir yaşına kadar olan süreyi ifade etmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan sosyal etkileşimin bir boyutu güven bir boyutu güvensizlik olarak lanse edilmektedir. Çocuğun dünyaya diğer insanlara kendine güven derecesi gördüğü bakımın kalitesine bağlı olduğunu ifade etmiştir. Bebeklerin doğumdan itibaren çevrelerindeki dünyaya karşı güvenip güvenmeyeceğini konusunda izlenim edindikleri ve bu izlenime göre güven duygusunu oluşturduğunu ifade etmiştir. Annenin bebeği karşı ilgisi gereksinimlerini gidermesi bebeğin güvenli bir oluşum için olduğunu hissetmesini ve etrafa karşılığı güven duymasını sağlayacaktır. Çocuğun güçlü güven duygusu umudun gelişmesini sağlayacaktır. Umutla birlikte bireyin gereksinim ve isteklerinin karşılanabileceğini dair inanç duyacaktır. Bu inanç yitirince bebek etraftaki kişilere ve olaylara güven duymayacaktır (Aral ve Baran, 2011).

Özerkliğe karşı utanma ve kuşku duyma: Bu dönem iki ve üç yaşlarını kapsamaktadır. Çocukların bağımsızlık ve kendine yönetebilme duygusu ya da utanç ve kuşkuyla sonuçlanan bir bunalımla karşılaşacağını ifade etmiştir. Erikson çocukların bu evrede yürüyüp konuştuğu etkin bir biçimde çevresiyle temas ettiği ve araştırdığını ifade etmiştir. Bu aşamada çocukların eylemlerini kontrol etme fırsatı vermek bağımsızlık duygusunu gelişmesini sağlayacağını ifade etmiştir. Anne ve babanın aşırı kontrolcü olması engelleyici tutum sergilemesi çocuğun kendisine karşı ve kapasitesine karşı kuşku duyup utanç duymasına sebep olacağını ifade etmiştir. Çocukların davranışlarını denetleyen hoşgörüsüz davranan sık sık cezaya vuran ebeveynlerin çocuklarının kuşku ve utanç duyacağını ifade etmiştir (Can, 2002).

Girişkenliğe karşı suçluluk duyma: Bu dönem dört ve altı yaşları kapsamaktadır. 3 yaşını tamamlayıp altıncı yaşın sonuna kadar gelen çocuğun temel görevi girişimciliğe karşı suçluluk karmaşasını çözmek suçluluk duygusu yerine girişimcilik duygusunu geliştirilmesidir. Bu dönem okul öncesi döneme denk gelmektedir. Çocukların bir önceki gelişim dönemlerini başarıyla geç içilmesi çocuğun bu dönemde bağımsız hareket edebilmesi ve sosyal ilişkiler içinde bir ağ kurmasını sağlayacaktır. Özellikle anne babanın ve öğretmenlerin çocuğun bağımsız davranabilmesi için uygun ortamı sağlamış yetersiz destek göstermiş girişkenlik duygusunu geliştirmeyi zaman kendi kapasitesine ve yaptığı davranışlara karşı suçluluk duyacağını ifade etmiştir (Aydın, 2004).

Başarıya karşı aşağılık kompleksi: Bu dönem yedi ve on bir yaş aralığını kapsamaktadır. Okul yıllarına tekabül etmektedir. Erikson çocukların enerjilerini öğrenme problem çözme ve başarılı olmaya ayırmaları gerektiğini ifade etmiştir. Çocukların bu dönemde derslerinde başarılı olmak çeşitli spor ve kültürel çalışmalarda başarılı olmak arkadaş edinmek iletişim kurmak benlik imajlarının desteklenmesini isteyeceği ve bu doğrultuda eylemsel hareketlerde bulunacağını ifade etmiştir. Çocukların bu evrede benlik imajının zedelenmesi akademik alanda başarılı olamaması yaşlılarına karşı tavır aldığı aşağılık duygusunu yoğun bir şekilde yaşamasına neden olacaktır. Çocuklarda bu durum desteklenmez yaptıkları değersizleştiren girse aşağılık duygusu geliştirilmiş olacaktır (Yavuzer, 1999).

Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası: Bu dönem ergenlik dönemi olarak isimlendirilen 12 ve 18 yaş aralığını kapsamaktadır. Erikson bireyin gelişiminde ergenlik döneminin çok önemli olduğunu ve yetişkinlik süreçlerini yoğun bir şekilde etkilediğini ifade etmiştir. Çocuk burada ben kimim sorusuna cevap arar ve öz farkındalığını geliştirmek ister. Çocuğun ergenlikle birlikte bedenindeki gelişmeleri fark etmesi kendisiyle ilgili fiziksel ve ruhsal farklılıkları değişimleri gözlemleyip tanınması bu gelişim dönemi için önemli olduğu ifade edilmiştir. Bireyin kendisiyle ilgili cevapsız soruların cevabını bulduğu kişisel yaşamı ve mesleki kariyer hakkında yolunu çizdiği bu dönemde cevapsız soruların olması ve nasıl eylemsel hareketlerde bulunacağını bilememesi kendi kişiliğine karşı bir kimlik krizi yaşamasına sebep olmaktadır (Aydın, 2004).

Üretkenliğe karşı duraklama: Bu dönem orta yaş aralığına tekabül etmektedir. Bireyin bölüm önceki gelişim dönemlerini başarılı bir şekilde atlatması bu dönemin üretken ve verimli geçirmesini sağlayacaktır. Bir önceki gelişim basamaklarını sağlıklı bir şekilde atlatamayan birey üreticilik konusunda sıkıntılar çekecek ve hayatına karşı verimli olma çabasını kaybedecektir. Özellikle bireyin üreticilik kavramı üzerinde duran aile kurup ailesiyle birlikte yaratıcılık yönlerini geliştirip atılımlar yapılması dönemini işaret eden Erikson, bunların yapılmaması durumunda kriz durumunun oluşacağını ifade etmiştir (Aral ve Baran, 2011).

Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk: Yaşlılık dönemine tekabül etmektedir. Birey bu aşamada yaşamını gözden geçirme gereksinimi duymaktadır. Birey bu aşamada kendi hayatını sorgular bir film şeridi gibi bütün yaşamını kontrol eder ve kendi davranışlarını sorguya çeker. Memnuniyetsizlik durumu olduğunda kişi bunalıma girer ve benlik bütünlüğü bozulur. Yaşanmaya değer ve güzel davranışlar geçmiş hayatının eylemsel olarak başarılı olduğunu düşünen birey benlik bütünlüğüne karşı umut yaşar ve mutlu olacağını ifade etmiştir (Can, 2002).

c. Davranışçılık ve sosyal öğrenme kuramları

Davranışçı kuramcılar ya göre sosyal davranışlar herhangi bir davranışın öğrenilmesine benzer şekilde birçok pekiştirme sonucunda oluştuğunu ifade etmişlerdir. Sosyal ve anti sosyal davranışlar ödüllendirilerek pekiştirildiğinde tekrarlanacağı ifade edilmiştir. Önemsizlik üzerinde durulmayan davranışların söndüğü ve yok olduğu ifade edilmiştir. Davranışçı kuramı savunan bilim insanları öğrenmeyi uyarıcı ve tepki arasındaki bağ ile açıklamıştır. Bilişsel süreçler yerine gözlenebilen davranışlarındaki değişikliklere odaklanılmıştır. Çocuğun etrafındaki birçok davranışı çevresindeki bireyleri gözleyerek ve onları taklit ederek öğrenildiği ifade edilmiştir. Çocukların genellikle sonucu olumlu olan davranışları model alma eğilimi gösterdiği belirtilmiştir. Davranışçı Kuramının savunucuları davranışların çevre tarafından belirlenip kontrol edildiğini ifade etmiştir (Çimen, 2000).

Sosyal öğrenme kuramı kapsamında sosyal ve duygusal gelişme çocukların fiziksel bilişsel sosyal ve duygusal gelişmelerinin bir bütün olduğu ve parçalara

bölünemeyeceğini ifade etmiştir. Sosyal bilişsel kuram girişimin bütünlüklü bir yapıda ilerlediğini ve bütün gelişim alanlarının birbiriyle ilişkili olduğunun savunmuştur. Bu kuramın en temel ilkesi bir gelişim alanının diğer gelişim alanları ile olan etkisinin gelişimi etkilediğidir. Çocuklardaki sosyal ve duygusal gelişimin bilişsel olgunlukla ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Çocukları sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyecek düşünmeye sevk etmek sosyal girişimleri hakkında davranışsal düşünceleri sağlayacak kalıplarda yaklaşılması gerektiğini ifade etmiştir (Ulutaş, 2007).

Sosyal öğrenme kuramının temsilcilerinden Bandura 'ya göre davranışlar gözlem yoluyla öğrenilmektedir. Gözlem yoluyla öğrenilen davranışların Pekiştirilen basit davranışlar gibi olmadığı çocukların çeşitli öğrenme ve zekâ kavramlarıyla düşünüp sosyal olarak öğrendiği dinamik bir gelişim kuramı olduğunu ifade etmiştir. Bandura bireylerin çevrelerindeki davranışları gözlemleyip bu gözlemlerden sonuçlar çıkartıp kendilerini yararlı gördükleri davranışı sergilediklerini ifade etmiştir. Bandura çocuğun öğrenme süreci içinde etkin ve bilişsel bir varlık olduğunu ifade etmiştir. Çocukların çevreye içsel bir merak duyduklarından Öğrenme davranışı geliştirip davranışlarına etkilediğinden değil pekiştireç ile özendikleri için öğrenmeyi gerçekleştirip ve bunu dış değer olarak içselleştirdiği ifade etmiştir (Senemoğlu, 2007).

d. Sosyal ve duygusal gelişim ekseninde bilişsel gelişim kuramı

Bilişsel gelişim kuramcılarında Piaget, öğrenmenin yaşantılar biyolojik olgunlaşma düzeylerinin etkileşimleri sonucu ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bruner, Öğrenmenin bireyin yaşantılarında oluşturduğu algılara dayalı olduğunu ifade etmektedir. Öğrenmenin gücü yapı sıra ve pekiştirme ilkelerinden söz ederek davranışların içselleştirilmesi esinin öğrenilmek kavramının gerçekleştirilmesiyle olduğunu ifade etmektedir. Vygotsky, çocukların öğrenmelerini de sosyal ve kültürel geçmişlerin rol oynadığını ifade etmektedir. Sosyal çevrenin aynı olduğu ortamda aynı sosyal davranış örnekleri sergilenmesine karşın bireylerin uygun sosyal davranışları kazanmasında bireysel farklılıkların olabileceğini ifade etmektedir. Bireyin bu davranışlarını seçmesi ve öğrenmesi için bilişsel olarak algılayabilecek düzeyde olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca bireyin etrafındaki uyaranları algılayabilecek düzeyde olması

uyarıcıyı seçebilmesi uygun tepkiler gösterebilmesi şartıyla sosyal ve duygusal gelişimlerine davranış olarak değiştirebileceğini ifade etmektedir. (Ulutaş, 2007)

e. John Bowlby'nin etolojik bağlanma teorisi kuramı

John Bowlby, bağlanmanın bebeklerle anne babaları veya bakım verenleri arasında kurulan duygusal olarak olumlu ve yardım edici bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Bu ilişki incelenmiş kuramına bağlanma kuramı adı verilmiştir. John Bowlby, Kuramın temelini oluştururken Harry Harlow'un Çalışmalarından yararlanmıştır. Aynı zamanda Sigmund Freud'un motivasyonla ilgili erken dönem kuramından elde ettiği bilgileri kullanarak birçok farklılık kuran ve çalışmalardan bir bütün oluşturmuştur. Özellikle sosyal ve duygusal gelişim alanında Bowlby, Tasarlamış olduğu bu kuram diğer kuramları da içinde barındırdığı için eklettik yaklaşımı yansıttığı ifade edilmektedir. İlk olarak birincil bakıcılardan belirli aralıklarla aylan bebeklerin davranışları ve tepkileri gözlemlenmiştir. Bu kuram bebek ve anne arasında kurulan duygusal bağın fonksiyonları ile ilişkilidir. Bağlılığın gelişmesinde güçlü biyolojik temellerin olduğunu ifade etmiştir. Anne ve babanın çocuğun birbirlerine bağlanmalarını yavaş yavaş bütünlüklü bir yapıda geliştiğini ifade etmiştir (Yiğit, 1999).

Bebeğin doğumdan altıncı haftaya kadar geçen süre zarfında çeşitli çevresel faktörlere verdiği tepkiler ile bağlanmış sinyallerinin oluşturulduğunu ifade etmiştir. Bebeklerin gülümsemesi ağlaması yetişkinlerin gözlerine bakması gibi çeşitli refleksif davranışlar anne ve baba ile bebek arasındaki bağlanmanın somut olarak gerçekleştiğini ifade etmiştir. Bu aşamadan sonra bebeğin kendi ihtiyaçlarını gidermede tanıdık bir yüzün ebeveyn olduğunu ve bu ebeveynlerin değiştiğini farklı bir bireyden bakım desteği aldığı tepki gösterdiğini ifade etmiştir. Bebeğin anne ve babasının dışında yabancı kişilere şaşkınlık ve tedirgin içinde bakması güven problemi oluşturmuştur. Bu durum bebeklerde ayrılık anksiyetesi yaşamasına sebep olmaktadır (Ulusoy, 2007).

Ayrılık anksiyetesi yaşayabilmesi durumundaki aşamadan çocukların ebeveynlerin dışında ara ara farklı kişilerle temas kurması daha çok artar. İkinci yılın sonunda çocuklardaki meydana gelen dil gelişimleri hızlı gelişimler bebeklerin ebeveynlerinin geliş ve gidişini etkileyen faktörlerin bazılarını anlamlandırması ve geri döneceğini bilmesi karşılıklı ilişki oluşturma aşamasına

geçilmesini sağlamaktadır. Bu durum çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini etkilemekte ve onlara farklı bir öğrenme ortamı sunmaktadır (Acun ve Erten, 1992).

f. Mary Ainsworth'un bağıllık kuramı

Mary Ainsworth, Kanadalı bir psikolog ve kuramcıdır. 1960'lı yılların başlarında John Bowlby ile birlikte çalışan ve onun görüşlerini paylaşan bir psikolog olmasına rağmen zaman içerisinde John Hopkins Üniversitesi'nde bebekler üzerine yaptığı çalışmalar ile bağlanmanın niteliğine vurgu yapmıştır. Ainsworth, Öğrencileriyle birlikte ev ziyaretleri yaparak çocukları ve anneleri daha yakından gözlemlemiş göz teması ağlama beslenme gülümseme gibi bazı temel alanlarda annenin çocuğun ihtiyaçlarını olan yanıtlarını araştırma yöntemleriyle incelenmiştir. Ev gözlemleri sonrasında anne ve bebeği laboratuvar ortamını alarak laboratuvarda davranışlarını gözlemlemiştir. Bu deney uygulamasında bebek sekiz dakika boyunca bir yabancıya verilir ve annesinden ayrı bırakılır. Sekiz dakika sonra bebek annesi ile buluşturur ve bu buluşma anında gösterdiği davranış bağlanma türünü ortaya koyar. Güvenli bağlanma, yana çıkma, güvensiz bağlanma, örgütlenmiş bağlanma, kaçınan bağlanma olduklarını ifade etmiştir (Ulusoy, 2007).

Güvenli bağlanma gösterdiklerinde bebeklerin ebeveynlerden ayrıldıklarında ağlaya bildiklerini veya ağlayabildikleriyle ifade etmişlerdir. Bebek ilk buluşma anında ağlarsa aktif biçimde temas kurmaya çalışır bebeklerin ağlamaları hızlı bir şekilde azalır. Yana çıkma durumunda ise güvenli bağlanan bebekler ebeveynleri ile iletişime devam etme çabasını gösterirler. Güvensiz bağlanmada bebekler ebeveynlerin varlığına tepkisiz görünmektedir. Ebeveyn ile bebek buluşmasına rağmen bebek hala ebeveyn yanında yokmuş gibi davranmaktadır. Kaçından ve dirençli bağlanmada bebekler ebeveyn ayrıldığında stresli ve huzursuz olurlar. Yabancı tarafından kucağa alındıklarında mücadele eder vurma ve itme davranışları gösterirler. Bebek ebeveyn geri döndüğünde umutsuz bir şekilde ebeveynle yapışma ve buna karşılık öfkeli ve dirençli davranışlar sergiler. Güvensiz örgütlenmiş bağlanmada bebek en büyük güvensiz bağlanmayı temsil etmektedir. Ayrı kalma seansı sonrasında bebek ebeveynle buluştuğu zaman ebeveyn ile Herhangi bir temasta bulunmak istemez dikkati

başka yönde dağınık donuk ve depresiftir. Ainsworth, Bağlanma durumlarının sosyal ve duygusal gelişimleri etkilediğini ifade etmiştir (Kandır, 2003).

g. Sosyal ve duygusal gelişimin alt boyutları

Bireyin sosyal öğrenme yoluyla istendik davranışları gerçekleştirilmesi sosyal becerilerinin fonksiyon olarak davranışları yerine getirmesidir. Bireyin sosyalleşmesi için gereksinimlerini doyurması davranışlarını toplumun değer yargılarına göre düzenlemesi gerekir. Olumsuz davranışları en aza indirgeyip toplumca onaylanan davranışları alışkanlık haline getirilmesi gerekmektedir. Çocuğun sosyal bir kişi olması tanıtımdan çok çevrenin etkisine öğrenmeye dayanmaktadır. Sosyal ve duygusal gelişimler davranış olarak kazanımların sağlandığında somut olarak bu temel gelişim alanının hiyerarşik olarak ilerlediğini belirlemiş olmaktayız. Sosyal ve duygusal gelişimi somut olarak davranışlarda görebilmek kazanımların doğru bir şekilde içselleştirildiğinin de göstergesidir. Bu kapsamdan bakıldığında bireyin sosyal ve duygusal gelişmeyi doğru etkili ve dengeli bir şekilde gerçekleştirdiğini anlamak için alt boyutlarını incelemek gerekmektedir. Bu alt boyutları bu temel gelişim alanının bireyde davranış olarak gösterildiği kazanımlar ve beceri fonksiyonlardır. Bu kavramlar bireyin davranışlarında somut olarak gözükken bildiğinde sosyal ve duygusal gelişimin ölçülü ve dengeli bir şekilde ilerlediğini görmüş olmaktayız. Sosyal ve duygusal gelişiminin alt boyutlarını oluşturan bazı kavram ve davranış ifadeleri şu şekilde belirtilmiştir (Saygılı, 2009).

Benlik; bireyin çeşitli kişilik özelliklerinin kendinde bulmuş derecesi hakkında değerlendirmelerin bütünü olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda bireyin psikolojik fiziksel sosyal ve duygusal özellikleri istekleri ve başarıları hakkında kendi düşüncelerinin bileşimi olarak da ifade etmektedir. Benliğin gelişimi çocuğun kendisiyle başkası arasındaki farkı anladığı zaman idrak edilmektedir ve başlar. Benlik oluşumu çocuğun yaşantısı sonucu başından geçen olaylar ve çevredeki kişilerin etkileriyle de meydana gelmektedir. Benlik kavramı gelişmiş çocuklar kendi önemlerine inanmaları ile karakterize edilmektedir. Çocuklarda sağlığın bozulması fiziksel kusurlar yaşlılarına göre farklı bir vücut yapısının olması benlik kavramının olumsuz olarak etkileyip aşağılık duygusunu ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Adler, 19996).

Aile İlişkileri; Bireyin toplum içinde birinci derece yakınlarının oluşturduğu çevresiyle etkileşim kurduğu doğumdan itibaren yaşayıp ilk sosyal çevresini oluşturduğu yapı ailedir. Çocuğun aile ortamında bağlanma problemi yaşamaması çeşitli anksiyete problemlerini yaşamaması ve doğru gelişim parametrelerini göstermesi sosyal ve duygusal gelişiminin olumlu bir şekilde ilerlemesini kolaylaştıracaktır. Aynı şekilde çocuğun ebeveyn ile doğru bir iletişim kurması davranışlarının da doğru bir şekilde Gelişim odağına kanalize olmasını sağlayacaktır (Aydoğmuş, 1983).

Arkadaş edinme; Çocuklar için arkadaş kavramı sosyal ve duygusal gelişimi sağlayacak sosyal öğrenmeyle birlikte iletişimi kurduracak en önemli ihtiyaçtır. Arkadaşlık çocuğun toplumsal yaşama uyumlu hale gelmesine doğru ilişkiler kurmasına yeteneklerini ortaya çıkmasına sorumluluk duygusunun gelişmesine katkı sunmaktadır. Çocukların kolay bir iletişim ağıyla arkadaşlık kurabilmesi sosyal duygusal gelişimlerini etkilemektedir. Doğru arkadaşların edinilmesi ve bu konuda çevresel etmenlerin desteklenmesi çocukların gruba katılıp grup halinde hareket edebilmesini de kolaylaştıracaktır (Becerren, 2004).

Oyun; Belirli bir amaca yönelik olan veya olmayan kurallı kuralsız çocukların isteyerek hoşlanacak fiziksel bilişsel dil duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan etkin öğrenme süreci oyun olarak ifade edilmektedir. Çocukların oyun oynayarak sosyal ve duygusal iletişim becerilerini geliştirdiği ve bu oyunlar sayesinde birçok gelişim alanının bütünlüklü bir şekilde ilerleme kaydettiği belirtilmiştir (Kocayörük, 2004).

İş birliği; Toplumda bireyler arasında iş birliği ve iş bölümü esastır. Yapılan işin çözünürlüğünü artırmak ve iş yükünü azaltmak iş birliğini ortaya çıkarmaktadır. Çocukların doğumdan itibaren iş birliği içinde olduğu ilk sosyal ortam aile içidir. Okul dönemiyle birlikte çocuklar arkadaşlarıyla oyunlar esnasında iş birliği içinde olur ve hareket eder. Sosyal duygusal gelişimin önemli bir parametreden bir tanesi de iş birliği içinde hareket edebilme durumudur (Cüceloğlu, 1993).

Ait olma ve sevgi; Çocukların fizyolojik, Güvenlik gibi temel ihtiyaçları giderildikten sonra ait olma ve sevgi ihtiyaçları en önemli gelişimsel ihtiyaç olarak ifade edilmektedir. Çocuğun içinde yaşadığı ortama ait olması ve

bulunduğu ortam tarafından sevilip sayılması sosyal ve duygusal gelişimin ilerlemesi için önemlidir (Güngör, 2007).

Estetik; Çocuklar estetik ihtiyaçlarını sosyal ve duygusal gelişim yönlerinden karşılamaktadır. Toplum içinde sosyal normları öğrendikçe üzerine düşünen ödev ve sorumluluklarını yerine getirirler. Bu yerine getirme esnasında çocukların göstermiş olduğu düzen denge güzellik kavramı estetik yapılarının gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Becerem, 2004).

Kendini gerçekleştirme; Sosyal ve duygusal yönden gelişme gösteren çocuklar toplum içindeki görevlerini yerine getirdikçe kendini gerçekleştirme davranışını da somut olarak göstermiş olacaklardır. Çocukların kendi yeteneklerini en üst düzeyde kullanarak istedikleri yere gelebilme hedeflerine ulaşabilme isteği olarak da ifade edilmektedir.

Duygu; Çocuklar duygularını daha kolay bir şekilde ifade edebilmesi bu temel gelişim alanının başarılı bir şekilde temellendirilmesi ile oluşmaktadır. Çocukların mutlu olmak sevinmek üzülme korku gibi farklı duyguları hissedip kontrol altına alıp dengelemesi gelişim basamakları için büyük önem ifade etmektedir. Aynı zamanda fizyolojik ihtiyaçların karşılandığında ve diğer ait olmaz sevilme başarı ruhsal güvenlik gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında duygu durumları çocuğa güvenlik ve konfor alanı sunmaktadır (Cüceloğlu, 1993).

Heyecan; Bedenin bütünüyle uyarılıp tümüyle yapıldığı yaygın faaliyetler olarak ifade edilmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim parametresinde heyecan motivasyon dürtü ve yönelim açısından kuşkusuz çok önemlidir. Bu aşamada çocuğun yaptığı davranış sonrasında heyecan duyması ve yapacağı davranışları güçlenmesi bu duygu durumunun kontrolü ve dengeli bir şekilde ilerleyip açığa çıkmasıyla orantılıdır (Arkonaç, 1993).

Motivasyon; Bireyin kendini motive edebilmesi başarma isteği ve bu başarma isteğini bağlı olarak heyecan duymasını ifade etmektedir. Çocukların sosyal ve duygusal alanda yetkinliğe doğru elverişli hareketler yapması içsel ve dışsal motivasyonları da arttırmaktadır. Bir davranışı gerçekleştirip istenilecek ve edindik kazanımların somut olarak gösterilmesi motivasyonu arttırmaktadır.

Empati; Bireyin başka insanların ihtiyaçlarını duygularını kaygılarını anlayabilmesi kendini onların yerine koyabilmesi durumudur. Sosyal ve duygusal

gelişim doğru ölçülü bir şekilde sağlandığında empati davranışı da bireyler tarafından rahatlıkla gerçekleştirilmektedir.

İletişim kurabilme; Sosyal ve duygusal gelişimi başlatmak sürdürmek ve bu gelişimin davranışlarını gösterebilmek için iletişim kurabilmek en önemli safha olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gelişimsel temel alanın somut olarak göstergesini sağlamak ve sosyal öğrenmeyi sürekli kılmak için iletişim gelişimin en önemli alt boyutunu oluşturmaktadır.

Problem çözme becerisi; Çocukların sosyal ve duygusal gelişimi dengeli bir şekilde sağlandığında davranışlarındaki yaşamış olduğu problemleri içsel motivasyon ve öz benlik katkısıyla birlikte çözebilme durumunu ifade etmektedir. Bireylerin sosyal öğrenmeyle birlikte davranışlarındaki eylem hareketlerinde yaşayabileceği problemi önceden seçmesi ve problem anında kriz çözümünü başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi sosyal ve duygusal gelişimin en temel ihtiyaç ve gereksinimlerinden biridir (Becerem, 2002).

Çevreye bireye ve diğer kültürlerle saygı; Bireyin sürekli çevredeki uyaranlar ile etkileşim halinde olması toplumdaki birçok yapı ve kurum halinde temas kurması sosyal ve duygusal gelişim ağının en temel prensiplerdir. Çocukların çevresindeki insan ve kurumlara saygı duyup dengeli bir şekilde iletişim modifikasyonu kurması bu temel gelişimin alt boyutlarından bir tanesini oluşturmaktadır (Aydın, 2004).

3. Bilişsel Gelişim Alanı ve Kuramları

Bilişsel gelişim bilginin edinip kullanılmasına yardım eden tüm süreçleri içermektedir. Biliş içsel zihinsel süreci tanımlamaktadır. Zihin içerisinde birçok durumu kapsayan geniş bir kavram olarak ifade edilmektedir ve düşünme ile eş anlamlıdır. Bilişsel gelişim çevre ile etkileşimi sağlayan dış dünyayı anlamaya ve çözümlenmeye yarayan bilginin edinip kullanılmasını zihinsel süreçler içerisinde ele alan bir gelişim basamağıdır. Bilişsel gelişimin genel amacı soyut ifadelerin gerçekleştirilirken akıl yürütmeye varsayımlar mantıksal düşünme kuralları daha yüksek yapıda örgüt diyebilme kabiliyetidir. Bilişsel sistem olarak insanın alt sistemini oluşturmaktadır. Çevresel uyaranların etkisiyle şekillenmektedir (Aral, 1996).

Bilişsel gelişimde beynin rolü çok fazla olmakla birlikte süreçlerin zihinsel anlamda aktivasyonları sağlamada derin görevleri bulunmaktadır. Bilişsel sistemde beyin yapısı sinir sistemi duyu sistemi ve diğer devinim sistemlerinin Alt yapısını ve temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Sinir sistemi yoluyla gelen uyarıları alan algılayan yorumlayan ve uyarılara karşı tepkiyi kararlaştıran bilinç merkezini oluşturmaktadır. Çevresel faktörlerdeki uyarıların etkisiyle duyuların algılanıp beyne yerleştirilip kullanıp yorumlanıp akıl yürütmesi için gerçekleştirilen biyokimyasal işlemlerin bütünüdür (Babadoğan, 1992).

Bilişsel gelişimle ilgili bilimsel literatürde pek çok kavram bulunmaktadır. Bu kavramlar bilişsel gelişimin doğru bir şekilde açıklanmasını ve bilişsel gelişimin somut olarak davranış becerileri ve kazanımlarının takip edilmesini kolaylaştırmaktadır. Algı kavramı alıcı hücrelerin çevredeki fiziksel enerjileri sinirsel enerjiye dönüştürerek beyin yapısına ulaştırılmasıdır. Bireyler doğumdan itibaren çevresindeki birçok uyarıyı doğuştan gelen yetiler ile algılamaktadır. Algılamayı duyu organlarımız aracılığıyla gerçekleştirilir beyin yapısındaki merkezler ile yorumlarız. Algılama bilişsel gelişimin en önemli temel düzeneğini oluşturmaktadır. Çocukların duyuları ile çevresel faktörleri uyarıları algılayıp zihninde anlamlandırılması ve gelişim alanlarını gerçekleştirilmesi bütünlüklü sürecin devam etmesi için çok önemlidir (Bacanlı, 2000).

Bilişsel olarak algılamanın devam etmesi çeşitli bilgi formlarının oluşmasını sağlamıştır. Bilişsel gelişim uzmanları çocuklardaki algılama sürecini şemalar imgeler semboller kavramlar ve kuralları bilme formu olarak açıklamıştır. Şemalar çocukların çevresiyle etkileşimi sonucunda geliştirdiği davranış kalıplarını ifade etmektedir. Bu davranış kalıpları çevre ile zihin arasındaki etkileşim sonucunda oluşmaktadır. Şemalar çocuğun dünyaya geldikten sonraki dış dünyayı tanımaya yarayan ilk bilgi formlarıdır. İmge herhangi bir uyarı olmadan zihinde kendiliğinden canlanan duyum olarak ifade edilmektedir. Bilişsel gelişim teorisine göre simgesel işlev sonucunda imgeler ortaya çıkmaktadır. Özellikle çocuklarda imgelerin oluşması için algıların somut yönde ve görsel yönde gerçekleşmesi gerekmektedir (Darıca, 1995).

Sembol herhangi bir ürünü geçici olarak temsil eden işaretler olarak ifade edilmektedir. Semboller tek başına bir anlam ifade etmezken araçlar ile tarif edildiğinde bilişsel anlamdaki gelişim süreçlerini basamakları kırmada fayda

göstermektedir. Özellikle çocuklar sosyal öğrenmeyle birlikte iletişim kurarken ve bilgiyi iş derken bazı sembollerden faydalanmaktadırlar. Temel gelişim alanları gelişim ivmesi gösterdikçe ve gelişim basamaklarının bireyin davranışlarına yansıdıka algı gelişimi de gerçekleşmektedir. Çocukların herhangi bir noktaya baktığında baktığı noktadaki görseli doğal olarak duyu organları ile algılayıp beyin yapısını işleme zorunlu algı yapısını oluşturmaktadır. Bununla birlikte çevrede birçok uyarana olmasına rağmen sadece bir uyarana dikkat kesilip algılanması da seçici algıyı ifade etmektedir (Erden ve Akman, 2002).

Bilişsel gelişimle birlikte nesne ve algıda seçicilik bu gelişim alanının gelişim yönünü göstermektedir. Bilişsel gelişimle birlikte taklit süreci gelişir ve çocuklar çevredeki bireyleri davranış kalıplarını taklit ederek öğrenmeyi gerçekleştirir. Aynı zamanda çevredeki uyarıları parça parça birleştirerek kavram oluşturur ve bu kavramları kategorize ederek zihninde işlevselleştirir. Bilişsel gelişimi sağlarken zihindeki kavram girişimi benzerlik farklılık sıraya dizme genelleme tasnif etme sınıflandırma örnekleme Zihindeki bilişsel algı gelişimini ifade etmektedir (Gander ve Gardiner, 2004).

Bilişsel gelişimin en önemli inceleme alanlarından bir tanesi de bellek ve o bellekteki bilgilerin hatırlama durumudur. Bellek bireyin edindiği veya öğrendiği bilginin güvenilir bir biçimde doğru olarak zihinde tutma ve istenildiği zaman ortaya çıkarma yeteneğidir. Bilginin depolanmasını sağlayan bellek işlevleri ve bilgiyi saklama kapasitesine göre kısa uzun süreli bellek bulunmaktadır. Belleğin sağlıklı bir şekilde oluşması ve bilginin doğru şekilde kayıt altına alınması duyuşsal kayıt ile gerçekleşmektedir. Duyu organları ortamda bulunan birçok duyuşsal algılama uyarıları fark eder kopyalar ve zihne gönderir. Zihindeki önem sırası ve bilgiyi işleme kuramlarına göre davranışı etkileyecek bilgi öğrenilir sürekli kullanacağı bir bilgiyi daha uzun süreli bellekte depolanır iken kısa sürede sadece davranış ve eylemsel olarak gösterecek bilgi kısa süreli bellekte depolanmaktadır (Kandır, 2007).

Çocuklardaki bilişsel gelişim zihinlerdeki biyokimyasal salgıların sağlıklı çalışmasıyla birlikte farklı bir gelişim parametresi de göstermektedir. Bilişsel gelişimin yanında diğer temel gelişim alanlarının da bütünlüklü bir şekilde olumlu gelişme göstermesi bilginin düşünülüp kodlanır doğru bir şekilde aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Bilişsel gelişimi sağlıklı ve dengeli olan

çocuklarda çeşitli beceri fonksiyonları da gerçekleştirilmiş olur. İçsel motivasyonla birlikte problem çözme becerileri yaratıcılık soyut düşünme somut düşünme ve bu ikisi arasındaki denge mekanizmasının oluşmasını sağlar. Yaratıcı düşünmeyle birlikte esneklik orijinallik detaylara girme sorunlara karşı duyarlılık sorunları tanıyabilme düşünme becerilerini geliştirir. Aynı şekilde bilgiyi özerk olarak ele alıp dönüştürüp sezgiyle kontrol edip odaklanma becerilerini gerçekleştirebilir.

a. Jean Piaget 'in Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget bilişsel gelişim kuramını geliştirirken gözlem ve bilimsel araştırmalarının yanı sıra günlük yaşamdan veri toplayarak tasarlamıştır. Özellikle çocukların gelişimlerini gözlemleyerek zihinsel işleyişleri ve bakış açılarını keşfetmiştir. Piaget bilişsel gelişimi Açıklarken üç temel kavram üzerinde bilimsel temellendirmesini gerçekleştirmiştir (Babadoğan, 1992).

Şema; Bilişsel gelişim açısından son derece önem arz eden ve bilişsel gelişimin mevcut şemalara bağlı olduğunu belirtmiştir. Bireyin çevreden öğrendiği bilgileri içselleştirir gidip kodlayıp zihindeki var olan şemalar ile ilişkilendirilmesi sonucunda davranışlarda değişimler meydana geldiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda Bilginin şemalar ile doğru bir şekilde zihinde içselleştirdiğini ifade edilmiştir (Köksal, 2007).

Adaptasyon; Bireyin yaşantılar tecrübe ettikçe mevcut şemaları yetersiz hale gelmektedir. Bireyin karşılaştığı yeni durumlar ve yaşantı farklılığına da şemaların birbiriyle uyuşmadığını sağlayan çaba adaptasyon olarak ifade edilmektedir. Adaptasyon özümleme ve uyma olarak iki başlıkta incelenmektedir. Özümleme bireyin yeni karşılaştığı durumları önceden var olan şemaların içine yerleştirmeyi ifade etmektedir. Uyuma ise önceden var olan şemaların değiştirilip yeni şemaları oluşturma durumunu ifade etmektedir (Köksal, 2007).

Örgütleme; Bireyin dış dünyadaki bilgileri duyu organları ile algılayıp özümseyip zihnine yerleştirilmesini ifade etmektedir. Bireyin farklı şemaları birleştirip kaynaştığı süreçtir.

Dengeleme; Bireyin yeni karşılaştığı bir bilgiyi daha önceden sahip olduğu bilgiler arasında denge kurmak için yaptığı zihinsel aktivasyon işlemi olarak ifade edilmektedir (Köksal, 2007).

Piaget gelişim dönemlerini ifade ederken, bu gelişim alanının bazı kurallar ile gerçekleştiğini ifade etmiştir. Evreler değişmez bir şekilde belirli sıra ile gerçekleştiğini ifade etmiştir. Bir sonraki evre bir önceki evrenin kazanımlarını da kapsamaktadır. Her bireyin kendine göre gelişim gösterdiği ve bireysel farklılıklarını olduğunu ifade etmektedir. Piaget, gelişim kuramı her evre için kritik olan gelişim özelliklerini belirttiği ifade edilmektedir. Piaget in gelişim kuramı dört döneme ayrılmıştır. Duyu motor dönemi, İşlem öncesi dönem, Somut işlemler ve soyut işlemler dönemidir (Ömeroğlu, 2007).

Duyu-Motor Dönemi: Bu dönem doğumdan iki yaşına kadar olan süreyi kapsamaktadır. Çocukların doğumdan itibaren etrafını incelemesi duyu organları ile algılayıp dünyayı tanıma çalışmasını ifade etmektedir. Çocukların çevreden gelen uyarıcılara refleks olarak tepki verip zihninde bunları kodlaması olarak bu dönemin davranışı açıklanmaktadır. Bebeğin bu dönemdeki en büyük organizasyonu işi duyu organlarının farkına varıp bedenini keşfet etmesidir. Zihinsel açıdan bu dönemin en büyük özelliği ertelenmiş taklittir. Çocuklar taklit taklidi gerçekleştiren model ben yok olduktan sonra davranışı göstermektedir. Bu dönemde nesne devamlılığı ve taklit edildiğini gelişmesi bir sonraki dönemde gerçekleşecek sembolik düşünce için temel oluşturmaktadır.

İşlem Öncesi Dönem: Bu dönem çocukların dil gelişimleri için kritik olan bir evredir. Çocuklar bu evrede konuşmak için mücadele eder ve konuşmayı sağlayan yapı ve organlar koordineli bir şekilde çalıştırmayı sağlar. Bu dönemin en önemli özelliklerinden bir tanesi de sembolik fonksiyonun ortaya çıkmasıdır. Sembolik fonksiyon birçok farklı biçimde ortaya çıkabilmektedir. Bu dönemde çocuk kendini dünyanın merkezi olarak görüp kendisini başkasının yerine koymadan ben merkezci düşünce yapısı hakimdir. Piaget ye göre bu dönemdeki çocuklar nesnenin görüşündeki herhangi bir değişikliğine karşın bütün nesnelerin aynı kalabileceğini kavrayamazlar. Bu aşamada çocuklar matematiksel işlemleri gerçekleştiremezler soyut işlemlere ait kavramları kavrayamazlar. Bu dönemde çocuklar nesnenin sadece bir özellik veya bir yönüne odaklanırlar. Bu dönemde tümünden gelim ve tüme varım olarak akıl yürütme kabiliyetlerini gerçekleştiremezler.

Somut işlemler dönemi; bu dönem yedi ve on bir yaş aralığını kapsamaktadır. İşlem öncesi dönemde kavramları edinilen çocuk somut işlemler

döneminde bu kavramları yapabilir çözümlenebilir hale gelmektedir. Nesnelere büyüklük küçüklük sırasına göre sıralar ve farklı örüntüler oluşturabilir. Bilişsel faaliyetleri gerçekleştirecek zihinsel aktivasyon onları rahat bir şekilde gerçekleştirebilir. Tersine dönebilirlik özelliğini geliştirmiştir. Bu aralıkta hacim ve yoğunluk gibi Kavramları henüz gerçekleştiremez iken mantıksal düşünce biçimlerini yavaş yavaş oluşturmaktadır. Özellikle bu evre zihinsel işlem yapma yeteneği gelişmediği için işlem öncesi ve mantık işletme yoluyla gerçekleştirmeleri yapabileceği soyut düşünce arasında geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir (Ülgen ve Fidan, 1997).

Soyut işlemler dönemi; bu dönemde birey ergenlik sürecine girerek düşünce yapıları değişir ve öğrenilen bilgi farklı bir şekilde kodlanır. 11 yaş ve üzerini kapsamaktadır. Ergen bireylerin yetişkinler gibi problem çözer bildiği olayları kavrayıp organize edebildiği ve gruplaşmalar oluşturabildiği evreyi ifade etmektedir. Tümünden gelim ve tüme varım yöntemleriyle akıl yürütebilmektedirler. Bu dönemden sonra bilişsel yapıda niteliksel bir gelişme ortaya çıkmaz sabit bir soyut işlemler dönemi gerçekleştirilir ve bilgi ve düşünce zihinde kodlanır ve aktif olarak zihinsel faaliyetler kullanılır (Ülgen ve Fidan, 1997).

b. Bruner 'in Bilişsel Gelişim Kuramı

Bruner bilişsel gelişim kuramını Piaget 'in bilişsel gelişim kuramına belirlenmiş temellendirmeler üzerine inşa etmiştir. Bruner'e göre biliş bir ürün değil bir süreçtir ve bu süreç yaşam boyu devam etmektedir. Çocukların önceki bilgilere dayanarak yeni fikirler oluşturduğunu ifade eder ve güncel bilgilerin problem çözme ve ilişkilerinin anlamlandırmak da kullandıklarını belirtir. Bilişsel gelişim amacı bireye Dünyanın gerçeğin modelini sağlayarak zihni düşünce yapılarına göre kategorize etmeyi sürekli hale getirmektir. Bruner bilişsel gelişimi üç döneme ayırmıştır. Bu dönemleri eylemsel dönem imgesel dönem ve sembolik dönem olarak isimlendirmektedir (Senemoğlu, 2007).

Eylemsel dönem: Bu dönemde bebek bilgiyi doğrudan nesnelere ilişki kurarak kazanabilmektedir. Bebek çevredeki uyaranların etkisiyle nesnelere yanıt verir ve hareket eder. Çocuklar doğuştan refleks olarak getirilen bazı özelliklerle

birlikte psikomotor becerilerinin kolay bir şekilde öğrenilmesiyle etrafıyla temas yoluyla basit hareketler gerçekleştirerek iletişim kurar.

İmgesel dönem: Bu dönem bilginin imgelerle taşındığı kritik evredir. Görsel bellek geliştiği için çevredeki faktörler duyu organlarıyla algılandığında zihinde düşünce formu oluşur. Bu düşünce formunun etkisiyle olay nasıl algılanırsa zihinle o şekilde canlandırma gerçekleştirilir. Bu dönem Jean Piaget 'in işlem öncesi dönemine karşılık gelmektedir.

Sembolik dönem: Bu aşamada çocuk etrafındaki nesnelere ve olayları algılamak için semboller kullanmaktadır. Mantık dil matematik müzik gibi alanlardaki semboller kullanılarak iletişim kurar. Çocuklar bu dönemde az sembole çok şey ifade edebildiğini kavradıktan sonra eylemler ve imgelerle açıklanamayan olay nesne ve durumları daha kolay bir şekilde açıklar.

Bruner'e göre çocuklar gelişim özelliklerine uygun her türlü bilgiyi kolayca öğrenebilirler. Çocuk keşfetmeyi öğrenirken kendi zihin yapılarını inşa eder pasif olarak öğretmenin mantığını yanıtlarını kabul etmek yerine kendi bilgilerini özümseme ve organize eder. Çocuk bilişsel gelişimde aktif bir katılımcı ve öğrenme sürecini çevredeki uyaran bunların gücü ve kalitesine göre kendi içsel motivasyonu desteğiyle teşvik eder ve çözümler.

c. Vygotsky'nin sosyokültürel bilişsel gelişim kuramı

Bu gelişim kuramı literatüre kattığı en önemli özelliği gelişim ve öğrenmenin sosyokültürel yönüyle gerçekleştiğini ifade etmesidir. Bireyin gelişimi değil bu gelişimin bağlı olduğu sosyal ve kültürel dokunun önemli olduğunu ifade etmiştir. Öğrenmenin gelişmeye dayandığı etkili öğrenmenin gelişimi hızlandırdığı öğrenmenin problem çözme çelişkiyi giderme ve anlama için gerçekleştiğini ifade etmiştir. Öğrenmenin tek başına bir anlam ifade edilmediği çocukların diğer insanlarla karşılıklı ilişkiler sonucunda öğrenmeyi gerçekleştirip aktarıldığını daha sağlam temellendirme ile öğrenme olduğunu ifade etmiştir (Babadoğan, 1992).

Vygotsky, çocuğun bilişsel gelişiminin öğrendiği dil ve aldığı sosyal desteğe bağlı olduğunu ifade etmektedir. Toplumsal etkileşimle birlikte dil öğrenmenin çok daha kolay hale geldiği ve temaslarla birlikte bilişsel gelişimin ilerlediğini ifade etmiştir. Çocuk dil öğrenimi gerçekleştirirken sadece iletişimi

kurmaz hareketlerini etkinliklerini planlar yönlendirir ve zihinde eylemlerini organize eder. Çocuğun sürekli konuşması etrafındaki konuşanları dinleyip bazı bilgileri kodlaması bilişsel gelişimine katkı sunduğunu ifade etmiştir. Çocukların yüksek sesle konuşmaya başlaması ve sessiz iç konuşmaya kadar uzanan sürecin bilişsel gelişimi için çok önemli olduğunu ifade eder. Dil gelişiminin çok üst düzey bir bilişsel süreç olduğunu ifade eder ve dil sayesinde çocuğun fiziksel ve sosyal çevresinin geliştiğini belirtir (Kandır, 2007).

d. Bilgiyi işleme kuramı

Bilişsel yaklaşımın en önemli kurumlarından bir tanesi olarak ifade edilmektedir. Birçok bilişsel kuramın birleştirilmiş halini ifade etmektedir. Çocukların matematik problemlerini çözerken resim çizerken kompozisyon yazarken görsel olarak ürün ortaya koyarken kullandığı zihinsel stratejileri anlamlandırmaya çalışan bir kuramdır. Bu kuram bilgisayarı insan belleğini temsil eden bir model olarak ele almaktadır. Bu gelişim kuramında çocuklar kendi gelişimlerinde önemlidir ve aktif bir rol oynamaktadır. Düşünmeyi bilgi işlem aracı olarak kabul etmektedir. Bireyin çevresindeki bilgiyi alıp çözümlendiği depoladığı zaman düşünme kabiliyetinin gerçekleştiğini ifade eder. Doğru çalışma yöntemi ile bilişsel gelişime katkı sağlanabileceğini belirtir. Bilgiyi işleme kuramına göre bilişsel yetenekler çözümlenme strateji geliştirme otomasyon ve genelleştirme olmak üzere 4 mekanizmanın ortaklaşa çalışarak senkronize bir yapıda ilerleme kaybetmesiyle açıklanmaktadır (Köksal, 2007).

Çözümleme ve betimleme: Bireyin çevreden aldığı bilgiyi sürekli bilişsel betimlemeye dönüştürebilme yetisidir. Bilgi işlemenin önemini vurgular bir şeyin başka bir şeyin yerine geçtiğinde bilişsel betimleme sisteminde depolamanın meydana geldiğini ifade eder.

Strateji geliştirme: Bireyin zihinsel performansın arttırılması için kullandığı bilinçli davranışlı aktivitelerdir. Yapılan işin verimini arttırmak çocuğun bilgi işlem sistemi üzerindeki yükünü azaltarak farklı görevler ve öğrenmeler için yer boşaltma durumunu ifade eder.

Otomasyon ve genelleştirme: Bilinçli ve kontrollü olan davranışların bilinçsiz ve otomatik hali getirilmesidir. Bireyin bilinçli olarak yaptığı davranışları içselleştirir dikten sonra kolay bir şekilde sosyal hayatta

karşılaştığında bilinç dışı olarak hızlıca eylem almasıdır. Genelleştirme bir problemin çözümü sırasında oluşturulan stratejinin farklı bir problemin çözümünde de kullanılmasını ifade eder (Sevin., 2003).

Bilgiyi işleme kuramının kısa süreli uzun süreli belleklerin olduğu depolama ve işleme modeli ile de bilginin yoğunluğuna göre doğru bir şekilde zihinle kodlanması gerektiğini ifade eder. Bu bilgi kuramına göre bilgi çevredeki uyaranların etkisiyle duyu organları aracılığıyla pasif bir şekilde alınmaz bilgi işlenir şekillendirilir ve içselleştirilir (Ömeroğlu, 2007).

e. Bilişsel gelişimin alt boyutları

Bilişsel gelişimin desteklenmesi zihinsel etkinlikler arasında ilişki kurulup temel gelişim alanlarına etkisinin nitelendirilmesi bütün gelişim evrelerinin hızlı bir şekilde olumlu yönde ilerlemesini sağlamaktadır. Bilginin doğru bir şekilde kazanılıp elde edilmesi yorumlanması kodlayıp saklanması yeniden düzenlenmesi değerlendirilmesi bilişsel gelişimin süreçlerini ifade etmektedir. Bireyin temel gelişim alanlarını sağlıklı bir şekilde kazanım olarak gösterip sosyal öğrenmeyle toplumdaki sorumluluklarını yerine getirmesi için bilişsel güç önemli bir faktör olarak ifade edilir. Özellikle çocukların gelişiminde bilgiyi işleme bilginin doğru bir şekilde içselleştirilmesi gelişim basamaklarının en önemli süreçlerini oluşturmaktadır (Ülgen ve Fidan, 1997).

Bilişsel gelişim süreçlerini desteklenmesi için aile ve eğitimciler büyük görevler düşmektedir. Çocuğun ilk öğrenme ortamı olan aile içerisinde uyaranların zengin olması ailenin jest ve mimikleri doğru bir şekilde kullanarak Çocuğun taklit edebilme davranışlarını pekiştirmesi bilginin doğru bir şekilde algılanmasını kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda çocuklara bilginin hazır bir şekilde verilmeyip çocukların içsel motivasyon ve dışsal motivasyon kaynaklarıyla birlikte zihinde eylemsel davranışı kodlaması ve öğrenimi sağlayıp davranış değişikliğine gitmesi daha kalıcı öğrenmeyi beraberinde getirecektir (Samuray, 1983).

Bilişsel gelişim süreçleri sağlıklı bir şekilde yürütüldüğünde algılama doğru parametrelerde olduğunu odaklanma davranışı ile görebilmekteyiz. Çocukların yaptığı iş ve eylemle dikkat ve konsantrasyonunu toplayıp ürüne veya olaya vermesi bilişsel gelişimin doğru bir şekilde gelişim ağını oluşturduğunu ifade

etmektedir. Aynı şekilde çocukların öğrenmeyi gerçekleştirirken öğrenme yöntemlerini fark edip kendisine fayda sağlayacak en iyi öğrenme yöntemiyle yeni bilgilere alması bilişsel gelişimin önemli alt boyutlarından bir tanesidir (Darıca, 1999).

Bilgiyi doğru bir şekilde işledikten sonra düşünme becerilerini deki artan kabiliyet yaratıcılık ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacaktır. Düşünme biçimlerini olan etkisi bilişsel gelişimin alt boyutlarından birkaç tanesini oluşturmaktadır. Aynı şekilde bireyin beyin yapısındaki biyokimyasal Salgıların sağlıklı bir şekilde görevini yapması ve bireyin çevredeki faktörleri doğru bir şekilde duyuları ile algılaması mental potansiyelini daha kolay bir şekilde açığa çıkarmasını sağlayacaktır.

Bilişsel kuramın en önemli inceleme alanlarından bir tanesi de zekâ kavramıdır. Bireyin bir davranışı değiştirmek için kullandığı öğretim Sürecinin gerçekleştirilmesi için zihindeki bulunan öğrenme kapasitesi zekâ olarak ifade edilmektedir. Zekâ çeşitli parametrelerde ölçülmekte ve somut olarak takip edilebilmektedir. Bireylerin yaşantısına göre baskın olan zekâ türü değişmektedir. Bireylerin almış oldukları eğitim aile ortamı ve eğitim politikaları zekâ tipini belirlemektedir. Çocukların bu baskın olan zekâ tipine göre kendilerini geliştirme çabası da diğer gelişim alanlarına olumlu olarak etkilemektedir. (Ülgen ve Fidan, 1997)

4. Psikomotor gelişim alanı ve kuramları

Çocukların temel gelişim alanlarındaki en önemli gelişim alanlarından bir tanesi de psikomotor gelişim olarak ifade edilmektedir. Çocuğun yetişkinden ayrılan en önemli özelliğinin sürekli büyüme gelişme ve değişme sürecini aktif bir şekilde gerçekleştirmesidir. Fiziksel olarak gözle görülür değişim büyümeyi ifade etmektedir. Görülemeyecek fiziksel büyüme ve değişim olgunlaşmayı ifade eden organların gelişimi ve değişimidir. Motor gelişim hareket girişimi olarak ifade edilmektedir. Çocuklardan meydana gelen eylemlerin günden güne değişip ilerlemesidir (Acun ve Erten, 1992).

Motor gelişim fiziksel büyüme ve gelişme ile beyin omurilik girişimi sonucu organizmanın isteğe bağlı olarak hareketlilik kazanarak fiziksel özelliklerine meydana gelen değişimdir. Çocukların motor girişiminde üç genel

kural ifade edilmektedir. Gelişimi ilkelerinde ifade edilen bu kurallar psikomotor becerilerinin de kritik alanlarına dahil edilmiştir. Gelişim baştan ayağa olarak gerçekleşmektedir. Elleri hareketler merkezden dışa doğru gerçekleşmektedir. En önemli kritik madde motor gelişim belirgin bir sıra ile yapılmaktadır. Çocuk önce durup emekler yürür daha sonra koşar ve oturur örneği bu kritik evreyi açıklamaktadır (Ağır, 2005).

Motor gelişim sürecinde ol yoğunlaşma ve öğrenme büyük önem arz etmektedir. Çocuğun yeni bir şey öğrenmesi için gerekli olgunluğa ve hazır bulunuşluğa gelmesi gerekmektedir. Çocuğun bu noktada eğitilmesi ve fiziksel gelişiminin desteklenmesi psikomotor becerilerinin de somut bir şekilde ilerlediğinin göstergesi haline gelecektir. Psikomotor becerilerinin tanımı ve gelişmesinde bazı yetenek ifadeleri bulunmaktadır. Psikomotor yetenekler dikkat kuvvet denge tepki hızı eşgüdüm ve esneklik olarak sıralanmaktadır (Anselmo, 1987).

Dikkat: Göz ve kulağa gelen uyaranların sonraki süreçler için seçilmesi ve algılanmasıdır. Dikkatin gelişiminde ilgi merak keşfetme güdüsü bulunmaktadır. Çocuk duyu organlarıyla çevresini inceler fark eder öğrenmek ister. Bu öğrenme merakı ve ilgisi dikkati ifade etmektedir. Çocuğun hızla çevreye keşfetme isteği farklı alanlara yönelip dikkatini oraya yoğunlaştırması sağlamaktadır. Yaş ve seviyeye göre dikkat süresi değişmektedir.

Kuvvet: Motor hareketlerin kas ve sinir sisteminin gelişmesinde büyük payı bulunmaktadır. Hareketler belirli düzeyde kas güçleri ile gerçekleşmektedir. Kasların doğru açıyla ve doğru şekilde çalışması dengeyi oluşturmaktadır. Dengelye birlikte Çalışma sisteminin diğer psikomotor yeteneklerle eşgüdüm halinde bulunması kuvvet ihtiyacının ortaya çıkarmıştır. Kuvvetin yaşa cinsiyete fiziksel deneyime beden ölçülerine göre değişikliği çocuktan çocuga farklılık göstermektedir. Kuvvet yeteneğinin bir özelliği dıştan gözlenebilir olmasıdır. Beslenme düzeneği ve kalımsal özelliğe göre kuvvetin düzeyi değişebilmektedir.

Denge: Belirli bir yerde hareketi ve o hareketi devamlı bir şekilde pozisyonu sürdürme olarak ifade edilmektedir. Psikomotor etkinliklerde bedenin dengeli bir biçimde durması büyük önem arz etmektedir. Motor becerilerinin

gerçekleştirilmesi dengenin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine bağlıdır. Dengenin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde algılama derecesi de önem arz etmektedir. Algılamada denge ve kuvvet faktörlerini birlikte gelişimi ön plana çıkarmaktadır.

Reaksiyon: Bireylerin duyu organlarında harekete geçiren ve bireyde tepkiye yol açan iç ve durum değişikliği olarak ifade edilmektedir. Birey kendisine gelen uyarıcıya istediği tepkiyi belirli zaman aralığında vermektedir. Psikomotor beceri Etkinliklerinde tepki hızı yaşamsal bir öneme sahiptir. Psikomotor öğrenmede ince ve kaba motor becerilerindeki kasların hız kazanması çok önemlidir. Buradaki tepki hızı çocukların gelişim alanlarındaki hız ve denge parametrelerini sağlamasını etkilemektedir.

Eşgüdüm: Amaca yönelik bilinçli hareketlerin devamlılığının sağlanmasıdır. Motor becerilerin motor etkinlikler gerçekleştirilirken bütünlüklü bir şekilde çalışması koordinasyon gerektirmektedir. Başka bir ifadeyle vücuttaki organların birlikte çalışması ve dengeyi oluşturmasındaki iş planı eşgüdüm olarak ifade edilmektedir. Temel gelişim alanlarının somut olarak vücutta ve bireyde kazanım olarak gösterilmesinde bu psikomotor yeteneğinin büyük payı bulunmaktadır.

Esneklik: Bedenin psikomotor becerileri gerçekleştirmesi için gereken vücudun hızlı ve ani değişme potansiyelidir. Kemik yapısına vücudun Kas ve iskelet yapısına göre değişiklik göstermektedir (Ülgen ve Fidan, 1997).

Motor gelişim büyük ve küçük kas motor beceri gelişimi olarak iki alanda incelemektedir. Doğumdan itibaren çocuklardaki her iki gelişim alanı çok zayıftır. Genetik kalıtımın etkisi ve çevresel faktörlerin desteğiyle birlikte küçük ve kaba kas motor becerileri her geçen gün hızlı bir şekilde gelişim göstermektedir. Büyük kas motor beceriler vücudun genel olarak hareket edebilmesi ve denge dinamiğinin oluşturulması olarak açıklanmaktadır. Emekleme, ayakta durma, Yürüme ve koşma büyük kasma motoru becerilerini örnek gösterilebilir. Küçük kas motor becerileri de daha özel alanlardaki eylemsel davranışların becerisidir. Çocukların yaşı ilerledikçe büyüme ve gelişme hızla etkisini gösterdikçe kaba ve ince motor becerileri de aynı oranda hızla gelişmektedir (Acun ve Erten, 1992).

a. Psikomotor gelişim dönemleri

Psikomotor gelişim basit reflekslerle başlayıp boyun baş gövde kaslarının kontrolü ile devam edip motor becerilerinin temelini oluşturduktan sonra yaşamın devamını sürdürecektir kaba motor beceriler ile devam etmektedir. Psikomotor gelişimleri aşama aşama gerçekleşirken belirli sıralamalar dahilinde olmaktadır. Refleksif hareketler dönemi, ilkel hareketler dönemi, Temel hareketler dönemi ve sporla ilgili hareketler dönemi bulunmaktadır.

Refleksif hareketler dönemi: Doğumdan önce embriyonun fetüs hali ile başlayan gelişim süreci doğumdan sonra bireyin etrafındaki yaşama ayak uydurmaya çalışması ile daha farklı gelişim halini almaktadır. Bebeklerin doğumdan sonraki bir yaş sürecine kadar dönemi kapsamaktadır. Bebeğin anne ve babasıyla ilk ebeveyn temasını kurduktan sonra çevredeki uyaranların etkisiyle kurmuş olduğu temasa yönelik verdiği etki tepki hareket mekanizmasıdır. Bebeklerin çevresiyle iletişim kurmasını sağlayan bu hareket mekanizmaları refleksif hareketler olarak isimlendirilmektedir. Bebeklerin verilen etkilere karşı tepki olarak doğuştan getirdiği yetiler ve etrafını tanımak için gösterdiği çabayı temsil etmektedir (Bacanlı, 1991).

İlkel Hareketler dönemi: Bir ve iki yaş aralığına tekabül etmektedir. Özellikle bebeklerin erken çocukluk döneminden birinci ve ikinci çocukluk dönemine geçiş sürecindeki vücut bedenini tanıyıp dengesini sağlaması kontrol kazanmasını ifade etmektedir. Kaba motor becerilerinin gözle görülür şekilde geliştiğini takip edebildiğimiz yaş aralığını ifade etmektedir. Diğer gelişim alanlarıyla olan bütünlükle ilişki çerçevesinde alanların sunmuş olduğu kazanımlar bu temel hareketlerle sağlandığı için çocuğun etrafını daha farklı daha bir iştahla tanımaya çalıştığı özel bir dönemdir (Binbaşoğlu, 1985).

Temel Hareketler Dönemi: Bu dönem ikinci çocukluk olarak da adlandırılan iki ve altı yaş arasındaki yaş aralığını kapsamaktadır. Çocukların kaba motor becerilerinin daha aktif olmasıyla birlikte ince motor becerilerinin de hızlı bir şekilde geliştiği vücut el göz duruş koordinasyonlarını sağlandığı özel dönemdir. Çocukların etrafını tanımak için kurmuş olduğu dokunsal temasla birlikte nesnelere devamlılığı nesnelere kaybolup kaybolmadığı ve onlarla ilgili çeşitli

düşünce biçimlerinin oluştuğu bilişsel anlama ve algılamayı da psikomotor beceriler ile gerçekleştirdiği özel dönemdir (Erden ve Akman, 2004).

Sporla İlgili Hareketler Dönemi: Temel hareketler döneminin uzantısı olarak kabul edilmektedir. 7 ve 12 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu özel dönemde çocuk hareket etmekten ziyade amacı olan davranışları sergileyerek herhangi bir spor oyun dans ritmik tekrarlanabilir etkinliklerde vücudunu bedenini ve hareket silsilesini araç olarak kullanmaktadır. Kaba ve ince motor becerilerini rahatlıkla sergileyebilir fiziksel olarak olgunluk seviyesini erişmeye başlar ve dengeyi sağlarken esneklik özelliği de zirveye çıkar. Kaba motor becerilerinin daha baskın bir şekilde somut olarak görülebildiği ince motor becerilerinin de Çeşitli etkinliklerle keşfedildiği özel bölümdür (Bacanlı, 1991).

Psikomotor gelişim dönemleri yaş ile sınırlı olan özel ihtisas gelişim alanıdır. Yaş kategorisine göre gelişim basamaklandırması gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte çocuklardaki bireysel farklılığın net bir şekilde görülebildiği temel gelişim alanıdır. Psikomotor becerilerinin gelişmesi faktöründe çevre ve kalıtım birlikte etkilidir. Psikomotor becerilerinin gelişmesinde çocuğun yaşadığı ailenin ekonomik düzeyi ve almış olduğu eğitimin ortamı çok önemlidir. Dengeli beslenmenin gerçekleşmediği sağlıklı psikososyal iletişimlerin yapılmadığı ve dengesiz eğitim politikalarının olduğu bir yaşamda çocuk bu psikomotor becerileri geliştirmekte zorlanmaktadır (Erden ve Akman, 2004).

b. Psikomotor gelişim alanının alt boyutları

Psikomotor gelişiminin bebeklikten itibaren desteklenmesi çocuğun ileriki yaşlarının sağlıklı bir şekilde geçirilmesine imkân tanımaktadır. Diğer temel gelişim alanlarında olduğu gibi çocuk psikomotor becerileri de taklit yoluyla geliştirmektedir. Çocukların psikomotor becerilerini geliştirmek için doğduğu andan itibaren doktor kontrolünün sağlıklı bir şekilde yapılıp jimnastik hareketlerinin egzersiz olarak uygulanması gerekmektedir. Çocuğun çevresini etkileşimler ile temas kurarak tanımaya başladığı dönemde onun hareket alanını kısıtlayacak bağımsız hareket etmesine imkân tanımayacak eşyalarının kaldırılıp ortamın çocuğa göre entegre olması gerekmektedir. Aynı zamanda çocuğun kaba motor becerilerini aktif bir şekilde geliştirecek büyükçe nesnelerin çocuğun etrafına yerleştirilmesi gerekmektedir. Psikomotor becerilerinde aktiflik ve

gelişme gözükmesi çocuğun diğer temel gelişim alanlarında da başarılar elde etmesini kolaylaştırıcaktır (Kale, 2003).

Psikomotor becerilerinin kabaca geliştiği andan itibaren ince kaba motor becerilerinin gelişmesi gelişim ilkelerinin genelden özele doğru artış gösterdiğini ifade etmektedir. Psikomotor becerilerindeki gelişim fiziksel gelişim büyüme olgunlaşma ve hazır bulunuşluk ile de doğru orantılıdır. Çocukların bu alandaki kazanımları alt boyut olarak ifade edilmiş ve bu davranışların yaşam boyunca sürekli dinamik bir şekilde gerçekleştirilmesi esas alınmıştır (Ömeroğlu, 2007).

Psikomotor beceriler kaba motor beceriler ve ince motor beceriler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kaba motor beceriler çocuğun gelişimlerini sağlarken ince motor girişimler çocuğun genel anlamdaki gelişimine destek olmakla birlikte organizasyon yapma stratejik düşünme problem çözme ve küçük beceri fonksiyonları ile uğraşarak zihninde nesnenin uzay ve geometri boyutunun düşünerek anlamlandırma yapmasını kolaylaştırmaktadır (Siyez, 2007).

Psikomotor beceriler içsel motivasyonla birlikte çocuğun etrafını keşfedip öğrenmesinin desteğiyle çocuğun içindeki fiziksel potansiyeli açığa çıkarmayı da kolaylaştırmaktadır. Psikomotor becerilerinin aktif bir şekilde çocuk tarafından gerçekleştirilmesi diğer temel gelişim alanları ve onların alt boyutlarına da entegre olmaktadır (Ünver, 2007).

5. Dil Gelişimi Alanı ve Kuramları

Dil gelişimi kelimelerin sayıların sembollerin kazanılması saklanması dilin kurallarına göre uygun olarak kullanılmasıdır. Dil gelişimi doğumdan itibaren başlar yaşamsal faaliyetler boyunca hızla gelişen bir olgudur. Dil alan kullanım üretim özellikleri olarak insan topluluğuna özgü bir yetidir. Dil bireyin diğer insanlarla iletişim aracı olarak kullandığı özel semboller ve sesletim biçimidir. Dil semboller sözcükler ve onların arasındaki uyum ilişki birimlerinden oluşmaktadır (Aral, 1997).

İletişim bir bireylerin kendi arasında bilgi ve düşünce alışverişi de sağladığı ve bu düşünce yapılarını zihinde oluşturduğu özel bir süreçtir. İletişim dil ile sağlanan özel bir olgudur. İletişim bir organizmanın ürettiği başka organizma için anlamlı olan davranışları etkileyen sınırlandırıcı sınıflandıran sinyallerden oluşmaktadır. Sesin tonu sesin ahengi sesin vurgusu iletişimi etkilemektedir.

İletişimin gerçekleşmesi için yegâne unsur dil ve dil gelişimidir. Dilin işlevleri olarak bireyin arzu ve isteklerini ifade ettiği heyecan ve duygularını ifade ettiği nesnelere durumunu olayları izah etmede kullandığı özel bir gelişim alanı olarak ifade etmişlerdir (Arı, 1988.)

Çocukların doğduğu günden itibaren çevresindeki sosyal öğrenmenin etkisiyle ve etrafındaki konuşan insanları taklit etme yoluyla dili çözümlenmek ve öğrenmektedir. Dil gelişimini ifade eden bazı dil bileşenleri bulunmaktadır. Dil öğrenme kurallarını ifade eden beş farklı dil bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; fonoloji, morfoloji, sentaks, semantik ve pragmatik olarak ifade edilmektedir.

Ses Bilgisi (Fonoloji): dilin ses sistemi ile ilgili oluşturduğu kuralları içermektedir. Seslerin dağılımı dizilişi hakkında oluşturulan stratejik kuralları inceler. Dilde anlam değişikliğini yaratan en küçük ses primine fonem ismi verilmektedir. Fonem konuşma dilinin anlamını sınıflandırmaya yarayan en küçük ses bilimi ve ses sisteminin temel mekanizmasıdır (Ülgen ve Fidan, 1997).

Biçim Bilgisi (Morfoloji): Sözcüklerin iç yapılarını inceleyen açıklayan kuralları içermektedir. Bu kurallar dili oluşturan kök ve ekleri bunların birleşme şekilleri ve çekim özelliklerini kapsamaktadır. Bir konuşma dilinde anlam taşıyan en küçük birim biçim birim morphem olarak ifade edilir. Bağımlı ve bağımsız olmak üzere iki tip morphem bulunmaktadır. Bağımsız morphem tek başına kullanılabilirken bağımsız morphem bağımsız biçim birim ile kullanılmaktadır (Arı ve Gönen, 1988).

Söz Dizimi (Sentaks): Cümlelerin yapısını oluşturan öğelerin anlamlı bir biçimde birleşerek ilgili cümle yapısını oluşturup kuralları içermesidir. Çocukların konuşma dilini öğrenirken emir kipleri cümleler ile söz dizimini gerçekleştirme süreciyle başlamaktadır. Her dil yapısının söz dizimi kendine göre farklılık göstermektedir (Arı ve Gönen, 1988).

Anlam Bilgisi (Semantik): Dildeki sözcük ve sözcük bileşenlerinin içeriği ve bu içeriğin anlamlarını ilgilendiren kurallar bütünüdür. Anlam olarak ifade edilen semantik dili kullanmaya yarayan sembollerin arasındaki bütünlüktür. Semboller tek başına bir işe ifade etmezken birkaç sembolün birleşerek bebek oluşturması semantiğin kullanım alanını ifade etmektedir (Arı ve Gönen, 1988).

Kullanım Bilgisi (Pragmatik): Dilin amaçlarının belirlendiği sosyal etkileşimin kurulması için diğer kişiler tarafından kullanım tarzının oluşturulduğu kurallar bütünüdür. Konuşma konuşmayı başlatma konuşmayı aynı anda ve aynı konuda devam ettirmek konuşmayı sonlandırma zaman durum konuya uygun konuşma anlatım becerileri pragmatik anlam bütünlüğünün temellendirmesini oluşturmaktadır (Arı ve Gönen, 1988).

Dilin bazı gelişim dönemleri bulunmaktadır. Konuşmayı ve diğer insanlar arasındaki iletişimi sağlayan en karmaşık yeteneklerden birisinin doğumdan sonra konuşmaya başlayan ilk vakte göre gelişimleri belirli bir sıra ve hiyerarşik içinde gerçekleşmektedir. Yaşamın ilk yıllarında bebekler etrafındaki insanların seslerini taklit eder sosyal öğrenmeyle birlikte taklit yoluyla ses çıkartır sesler birleşerek zamanla konuşmaya dönüşür. Dil gelişim uzmanları dilin konuşma ve iletişim sürecini iç dil, alıcı dil ve ifade edici dil olarak üç başlıkta açıklamıştır.

İç Dil: Evrensel olup tüm dünya çocuklarına görülmektedir. Sekiz ve dokuzuncu aylarda ortaya çıkıp etkileşimini göstermektedir.

Alıcı Dil: konuşma öncesi hazırlık sürecini ifade etmektedir. Çocukların anlamı becerisi olarak tanımlanır. Dilin hiç sel olarak sesleri algılayıp soyut somut kelimeleri anlama cümlelerin kromatik yapısını kavrayıp söyleneni yapıp dinleme yargılama becerisi olarak da ifade edilmektedir.

İfade Edici Dil: İletişim kurarken kullanılan dildir. Bireyin iletişimi başlatma ve iletişimi devam ettirmesi dil gelişim alanlarının ifade edici dil olarak kabul edilmesini sağlamıştır. On sekiz ve yirmi dördüncü ay arasındaki dönemleri kapsamaktadır.

Dil gelişim uzmanları dilin gelişim dönemlerini konuşma öncesi dönem mi konuşma dönemi olarak iki başlığa indirgemıştır. Konuşma öncesi dönem; yeni doğan dönemi, gıgıldama dönemi, mırıldanma dönemi, mırıldanma tekrar dönemi, başkalarının seslerini taklit etmeye dönemi olarak ifade edilmektedir. Konuşma dönemi; Ses ve sözcük dönemi, tek sözcük dönemi, iki sözcüklü ifadeler dönemi, üç ve daha fazla sözcük ve ifadeler dönemi ile gramer kurallarına uygun konuşma dönemini kapsamaktadır.

Yeni doğan dönemi: Bu dönem ağlama dönemi olarak ifade edilmektedir. Bebeklerin etrafı tanıyarak iletişim kurması temelinin oluşturulması için sosyal

öğrenmeyi sağladığı ilk dönemdir. Ağlayarak etraftaki uyaranlara ve algılamalara refleksif olarak cevap vermektedir.

Gııldama Dönemi: Bu dönem ikinci ve dördüncü ayları kapsamaktadır. Bebeklerin ağlamasıyla birlikte çeşitli sesler çıkartarak etrafındakilerle iletişim kurma çabasıdır. Bebek burada çeşitli kas girişimleriyle birlikte yumuşak sesler çıkartarak etrafıyla temas kurmaya çalışır.

Mırıldanma Dönemi: Mırıldanma döneminde bebeğin ses mekanizması üzerindeki kontrolü artmaktadır. Etrafıyla daha çok iletişim kurmak ister refleksif olarak sesler üretir dudak seslerinde çıkartarak karşındaki insan seslerini taklit etmeye çalışır.

Mırıldanma tekrar dönemi: Bebeğin ağız hareketlerindeki çeşitlilik gözlerini çıkardığı sesler hece tekrarına dönüşmektedir. Yedinci ve dokuzuncu ayları kapsamaktadır.

Başkalarının seslerini taklit dönemi: Bu dönem dokuzuncu ve on birinci ayları kapsamaktadır. Bebeklerin insan sesle bilinçli bir şekilde takip ettiği dil gelişimi becerilerinin somut bir şekilde görüldüğü evredir.

Ses sözcük dönemi: Bu dönem on bir ve on üçüncü ayları kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde çıkardıkları sesler konuşma diline ait seslerdir. Çocuklar kullanmış olduğu dilin ses örüntülerini farkına varır ve heceleyerek konuşma diline yakın bir ses ifadesinde bulunurlar. Sürekli tekrarlayarak karşısındakine cevap verir ve iletişim kurmaya çalışır.

Tek sözcük dönemi: Bu dönem 14 ve 18. ayları kapsamaktadır. Çocuklar tek kelime ile konuşarak iletişim kurmaya çalışır. Özellikle yaptığı tüm eylemsel davranışları anlamı olmayan tek bir sözcük ile de gerçekleştirilebilmektedir. Eylemsel davranışlarını anlatma bu davranışları sınıflandırma gibi bütün bedensel ve ifade edici dil kavramını tek bir sözcükle yapmaya çalışır.

İki sözcüklü ifadeler dönemi: Bu dönem on sekizinci ve yirmi dördüncü ay dönemlerini kapsamaktadır. Bu aşamada çocuklar iki sözcüğü bir araya getirerek iletişim kurmaya çalışır. Özellikle emir kipi cümlelerin kullanıma başladığı dönem olarak da ifade edilmektedir.

Üç ve daha fazla sözcüklü ifadeler dönemi: Bu dönemde daha fazla sözcük kullanılır iki ve üç yaş aralığına tekabül etmektedir. Çocukların iletişim kurarak ebeveynlerinin verdiği emirleri yerine getirilmesi basit soruları cevaplayan bilmesi mantıklı cümleler kullanmaya başlaması dönemini ifade etmektedir.

Dil Bilgisi Kurallarına Göre Konuşma Dönemi: üç ve altıncı yaş aralığındaki dönemi kapsamaktadır. Çocukların kendi düşüncelerini ifade etmesi duygularını ve ilişki boyutlarını anlamlandırması için dil bilgisine göre konuşmaya başladığı dönemdir. Özellikle konuşurken neden sonuç ilişkisine göre cümle kurar benzerlik kurar (Karacan, 2000).

a. Davranışçı kuram

Davranışçı kuramın savunucusu olan Skinner, Konuşmanın diğer davranışlarda olduğu gibi şartlanma yoluyla kazanıldığı görüşünü ifade etmiştir. Bireylerin sesleri tekrar ederek gündelik konuşma diline benzer sesleri çıkardığı ebeveynler tarafından pekiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveynleri tarafından pekiştirilen çocukların dil öğrenmelerinin daha kolay olduğunu vurgulamıştır. Ebeveynlerin ve okul ortamında öğretmenlerin sürekli örnek teşkil edip taklit davranışı göstermesi çocuklarında doğru bir şekilde konuşma dilini öğrenebileceğini ifade etmiştir (Küçükkaragöz, 2002).

b. Sosyal öğrenme kuramı

Bu kurama göre dil kazanımının taklit ve model alma ile ilişkilendirildiğini ifade etmektedir. Çocukların gözlem yaparak sosyal ortamlarda konuşma dilini öğrenip uygulayabileceğini ifade etmektedir. Çocukların ilk öğrenme yuvası olan aile içerisinde ebeveynlerin çocukları ile bir yetişkinle konuşuyormuş gibi konuşup onlara sürekli iletişim kanalı oluşturması çocukların konuşma dilini öğrenip dili aktif bir şekilde kullanmasını sağlayacaktır düşüncesini ifade etmiştir. Çocuk sözcükleri duyar içselleştirir pekiştirir ve kullanır. Sosyal ortamlarda davranışları gözlemleyen çocuklar duyduklarını taklit eder ve hangi kelimeyi ne zaman nerede kullanacağını daha kolay bir şekilde idrak etmiş olur (Topbaş ve ark., 2002).

c. Etkileşimci kuram

Bu kuram Piaget tarafından ifade edilmiştir. Piaget, dil gelişiminin kalıtım ve çevre ile birlikte etkileşim kurarak gerçekleştiğini ifade etmiştir. Dilin

konuşma becerisi olarak kazanmadan önce çocukların zihinsel faaliyetlerinin olduğunu ifade etmiştir. Çocukların ilk olarak bilgiyi doğru bir şekilde işleyip kodlayıp içselleştirmesi ile bilişsel gelişim alanının gelişme ivmesi gösterdikten sonra dil gelişimini sağlayabileceğini söylemiştir. Çocukların dil ile konuşmaya çalıştığı vakit temel gelişim alanlardaki becerilerinin bütünlüklü bir şekilde sağlanıp etrafındakilerle sosyal iletişim kurup dengeli bir şekilde konuşma çabası içine girmesi gerektiğini ifade etmiştir. Piaget, özellikle çocukların iç sesinin olduğunu ve iç sesinde ilk konuşma becerisini gösterdiğini söylemiştir. Çocukların dil gelişimi açısından ilk kendi iç alemine konuşmaları ben merkezilik olarak ifade etmiştir (Ülgen ve Fidan, 2007).

Vygotsky, Piaget 'in benmerkezci konuşma görüşünü kabul etmeyip çocukların kendilerini yönlendirme için konuştuklarını belirtmiştir. Çocuklar büyüdükçe kendilerini yönlendiren konuşmaları azalır ve içselleştirir olduğunu ifade etmiştir. Vygotsky, Özellikle çocuğun çevresiyle etkileşime girdiğindeki ifade edici dilin gelişimsel ivme olarak önemli bir aşama olduğunu söylemiştir. Vygotsky, Çocukların dil gelişiminde dili kullanması kendilerine rehberlik etmek ve kendilerini yönlendirmek için kullanıldığını söylemiştir (Selçuk, 2007).

d. Psikolinguistik kuram

Bu gelişim kuramı Noam Chomsky ve Lenneberg tarafından ifade edilmiştir. Dil girişiminin biyolojik temellere dayandığı çevresel koşullarında dil gelişimi üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Chomsky ve Lenneberg, Bireylerin doğuştan dil öğrenebilmesi için özel bir sisteme sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu sistemin çocukların konuşulan dili içselleştirip kuralları anlayıp öğrenip sınıflandırılıp kurallı cümleler konuşmasını sağlamaktadır. Var olan bu sistem tüm çocuklarda aynı olmakla birlikte dilin gelişim aşamalarının hiyerarşik bir şekilde aynı olduğunu ifade edip biyolojik olgunluk düzeyine gelindiğinde konuşmanın gerçekleştiğini ifade etmiştir (Karacan, 2000).

Chomsky, Konuşma ifadesini dil bilimsel sistemde temel ve yüzeysel olarak iki yapıya ayırmaktadır. Temel yapının yazılı ve sözlü biçimdeki cümleleri soyut anlamıyla ilgili olduğunu ifade etmiştir. Yüzeysel yapının cümlelerin dil bilgisi özellikleri ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Psikolinguistik kuramcılarını göre konuşma öğrenmede sözcüklerin anlamlarını kavrama anlamlı sesler çıkarma

konuşma olarak iki farklı süreç etkili olmaktadır. Bu süreçler birbiri ile iç içe olmakla birlikte bilişsel gelişime paralel gelişme gösterdiği ifade edilmiştir (Selçuk, 2007).

e. Dil gelişiminin alt boyutları

Dil gelişiminin gerçekleştirilmesi için birçok bilimsel kuramlar bulunmaktadır. Dilin doğru bir şekilde öğreniminin sağlanıp çocuk tarafından içselleştirip semboller ile kodlayıp konuşma işleminin gerçekleştirilmesi biyolojik süreçlerle beraber çevresel etmenleri de arasındaki ilişkiyle süreçle gerçekleşmektedir. Çocuğun dil potansiyeli içerisinde yaşamış olduğu sosyal çevre ile de kanalize olmaktadır. Çocuğun ilk dil öğrenimini gerçekleştirdiği aile içindeki ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumları da dil gelişimlerini etkilemektedir. Aynı zamanda diğer gelişim alanlarında başarılı gelişim kazanımları gösteremeyen çocukların da bir girişimi olumsuz anlamda etkilenmektedir. Dil gelişimlerinin olumsuz olarak etkilenmesini de kalıtsal veya çeşitli hastalıklar da bulunabilmektedir. Özellikle konuşmayı engelleyen ve çocukların dil olarak biçimlendirici ifade bulunmamasının sebebi biyolojik kökenli olarak araştırılıp olgunlaşma ve hazırbulunuşluk gelişim ilkelerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Dil bozukluklarının çözümlenmesi ve çocuğun diğer gelişim alanlarıyla beraber başarılı bir şekilde aynı parametrede gelişme göstermesi dil gelişimindeki sorunların önüne geçecektir (Arı ve Gönen, 1988).

Çocuklarda dil gelişiminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için aile ortamındaki taklit etmeye ve davranış becerilerinin dil fonksiyonları açısından baskın olması gerekmektedir. Dil gelişiminin yeterli ve dengeli düzeyde olması çocukların toplum içinde kendini ifade edip rahat bir şekilde konuşmasını sağlayacaktır. Çocukların karşısındaki insanla iletişimi başlatıp iletişimi sürdüreceği hitap edebilme kazanımını destekleyecektir (Erden ve Akman, 2002).

Çocukların dil gelişimini için etken olan dil dudak damak ağız dil yapısının etkin bir şekilde kullanılması ve bunların bütünüyle ortaya çıkan sesin başarılı bir şekilde karşı tarafa iletilmesi için nefesini kontrol etmesi gerekmektedir. Çocukların diyafram nefesiyle nefes alışverişlerini kontrol etmesi iletişimi doğru bir şekilde kanalize edeceği için dil gelişiminde olumlu yönde etkileyecektir.

Dil gelişimi başarılı bir şekilde sağlanan çocukların kullandıkları kelimelerin telaffuzu doğru bir şekilde yapılacağı için diksiyon vurgu ve tonlama dengeli bir şekilde davranışsal kalıp olarak sergilenecektir. Çocukların iletişim kanallarını fark edip algılayıp sürdürmesi ve canlı tutması dil gelişiminin önemli sonuçlarından bir tanesi olarak ifade edilmektedir. (Selçuk, 2007).

III. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, Araştırmanın yürütülmesinde kullanılan yöntemler ayrıntıları ile ele alınacaktır. Araştırmanın yönteminde yer alan başlıklar şu şekildedir: Araştırmanın modeli ve deseni, çalışma grubu, veri toplama yöntemi, verilerin analizi olarak ifade edilmiştir.

A. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışması; Gerçek yaşamın ve güncel bağlam içerisindeki bir durumun araştırıldığı, olgu ve içinde bulunduğu çevre arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, bir araştırma yöntemidir.

Nitel araştırma yöntemi gözlem, görüşme ve belge analizi yöntemleri ile nitel veri toplamayı amaçlayan yöntemdir. Bu araştırma yöntemi ile olayların doğal ortamında gerçekçi bir bütün içinde ortaya konması amaçlanır. Nitel araştırma sosyal olguları kendi çevresi içinde araştırmayı ve anlamayı temel alan bir yöntemdir. (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Nitel araştırma bir olguyu bireylerin bakış açısından görebilmek ve bu Bakış açılarını edinmelerine neden olan süreç ve ortamı ortaya çıkarmak için etkili bir araştırma yöntemidir. (Patton, 2014).

Bu araştırmada, Türk Müziği uygulamaları eğitim programını uygulayan özel bir ilkokulda gerçekleştirilen müzik uygulamaları ve Türk Müziği uygulama eğitiminin öğrencilerin temel gelişim alanları ve gelişim alanlarının alt boyutları ile ilişkisi hakkında bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma, erken yaşta verilen yapılandırılmış uygulamalı müzik eğitiminin ve Türk müziği uygulamalarının çocuklara sağladığı temel gelişim alanları ve bu alanların alt boyutlarıyla olan ilişkisi ortaya koymaya çalışılmıştır. Türkiye'nin ilkokul kademesinde Türk müziği uygulamaları ve Türk müziği

uygulama eğitim programını uygulayan özel bir ilkokulda öğrenim gören öğrencilerin, müzik eğitimi almalarının gelişim odağındaki beceri fonksiyonları ve kazanımlarıyla olan ilişkileri öğretmen görüşleri üzerinden incelenmeye çalışılmıştır.

B. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Türkiye'nin ilkokul kademesi düzeyinde Türk Müziği eğitim programını uygulayan ve Türk müziği uygulamaları gerçekleştiren Özel Üsküdar Palet İlkokulunda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu sorularını 24 öğretmen cevaplamıştır.

Araştırmanın evrenini oluşturan Özel Üsküdar Palet İlkokulu 2019 yılının Eylül ayında faaliyete başlamıştır. İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan Özel Üsküdar Palet İlkokulu, ilkokul kademesinde uyguladığı Türk müziği eğitim programı ve Türk Müziği uygulamaları açısından ülkemizdeki bu kademe bu uygulamaları gerçekleştiren ilk ve tek eğitim kurumudur. Türk Müziği eğitim programını uygulayan ve Türk Müziği uygulamalarını gerçekleştiren Özel Üsküdar Palet İlkokulunun henüz mezun öğrencisi yoktur. İlk mezunlarını 2023 yılının haziran ayında verecektir. Özel Üsküdar Palet İlkokulunda Türk müziği eğitim programları olarak; meslek sazı dersleri, usul uygulama dersleri, toplu meşk dersleri ve solfej nazariyat dersleri tematik olarak okutulmaktadır. Meslek sazı derslerinde; öğrencilerin seçmiş olduğu enstrümanların teknik ve tarihi bağlamda tanınmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Öğrencilerin Seçmiş olduğu enstrümanların metot ve meşk usullerinin harmanlandığı bir çizgide mesleki eğitimleri uzman sanatçı ve öğretmen kadrosuyla gerçekleştirilmektedir. Usul uygulama derslerinde; Beden perküsyon bundan ritmi kodlama çalışmaları, renklerle kudüm çalışmalarından ritimli oyunlara ve küçük usullerinin tatbikine kadar birçok unsur işlenmektedir. Toplu meşk derslerinde; Türk müziğinin başta çocuklar için bestelenmiş eserlerinin tatbiki yapılmaktadır. Toplu meşk çalışmalarında dil becerilerini geliştirmeye yönelik ses ve nefes egzersizleri yapılmaktadır. Solfej nazariyat derslerinde; Teorik nota ve müzik bilgileri kapsamında bono çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca solfej derslerinde basit makamlar ile meslek sazına yönelik ihtisas çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Türk Müziğinin felsefesine göre de ilkökul kademesine uygun Geleneksel Türk Sanatları dersleri yapılmaktadır. Yetenek sınavı ile öğrenci kabulü alan ilgili kurumun öğrencileri, Türk müziği uygulamaları kapsamında konserler vermekte müzikaller organize etmekte ve çeşitli festival organizasyonlarında Türk Müziği uygulamalarını gerçekleştirmektedir.

Araştırmanın katılımcılarına ait demografik bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılı İstanbul ili Üsküdar ilçesinde Özel Üsküdar Palet İlkokulunda o görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alacak öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir

Çizelge 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Unvan	Mesleki Deneyim (Yıl)	Türk Müziği Uygulamaları Program Deneyimi (Yıl)
Ö1	Kadın	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmeni	8	4
Ö2	Erkek	Tanbur Enstrümanı Öğretmeni	12	8
Ö3	Erkek	Toplu Meşk Uygulama Öğretmeni	10	9
Ö4	Kadın	Tanbur Enstrümanı ve Solfej Nazariyat Öğretmeni	9	7
Ö5	Kadın	Klasik Kemeçe Enstrümanı Öğretmeni	17	17
Ö6	Kadın	Meşk Usulü Uygulama Öğretmeni	4	1
Ö7	Kadın	Keman Enstrümanı Öğretmeni	5	3
Ö8	Kadın	Müzik Sınıfı İngilizce Öğretmeni	7	2
Ö9	Erkek	Kudüm, Bendir, Daire Enstrüman Grubu Öğretmeni	5	3
Ö10	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	11	1
Ö11	Erkek	Geleneksel Türk Sanatları Öğretmeni	8	2
Ö12	Kadın	Müzik Sınıfı İngilizce Öğretmeni	2	1
Ö13	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	8	1
Ö14	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	17	4
Ö15	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	8	1
Ö16	Kadın	Ud Enstrümanı ve Solfej Nazariyat Öğretmeni	8	8
Ö17	Erkek	Udul Uygulama Öğretmeni	9	9
Ö18	Kadın	Beden Eğitimi Öğretmeni	6	4
Ö19	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	7	3
Ö20	Erkek	Kabak Keman Enstrümanı Öğretmeni	18	12
Ö21	Kadın	Kanun Enstrümanı Öğretmeni	15	9
Ö22	Kadın	Müzik Sınıf Öğretmeni	5	2
Ö23	Erkek	Ud Enstrümanı Öğretmeni	10	10
Ö24	Erkek	Kanun Enstrümanı Öğretmeni	10	10

Çizelge 2. Türk Müziği Uygulamaları Programını Uygulayan Özel Üsküdar Palet İlkokulu Öğrenci Sayıları

Akademik Yıllar	Öğrenci Sayısı
2019	22
2020	41
2021	63
2022	82

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 16 kişinin kadın, 8 kişinin erkek olduğu görülmektedir. Cinsiyetlere göre bakıldığında ilgili kurumda görev yapan öğretmenlerin kadın ağırlıklı olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğretmenlik uygulaması deneyimleri ortalama 9,125 yıl olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Türk Müziği uygulamaları program deneyimleri ortalamaları 5,45 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılan ilgili kurumun öğretmenleri, Türk Müziği uygulamaları ve Türk Müziği alanında temel program eğitimleri almıştır.

C. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın nitel bölümünde *yarı yapılandırılmış görüşme formu* uygulanarak ilkokul kademesinde Türk Müziği uygulamaları ve Türk Müziği eğitim programını uygulayan Özel Üsküdar Palet İlkokulu öğrencilerinin almış oldukları Türk Müziği uygulamaları eğitiminin temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutları ile olan ilişkileri ayrıntılarıyla ele alınmış ve genel bir resim ortaya konmaya çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler Belli soruları cevapları ile ilgili alanda ayrıntılı araştırma yapılmasını birleştirir. (Büyüköztürk vd., 2015). Eğitim bilimi araştırmalarında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sıklıkla kullanılmaktadır. (Ekiz, 2003).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yapılan çalışma durum belirlemeye yöneliktir ve bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme formu Özel Üsküdar Palet İlkokulu'nda görevli öğretmenlerden ilkokul kademesinde Türk Müziği uygulamaları ve Türk Müziği eğitim programı uygulanan öğrencilerin almış oldukları bu eğitim ve uygulamaların temel gelişim alanları ile gelişim alanlarının alt boyutlarıyla olan ilişkileri hakkında bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Bu doğrultuda görüşmelere yöneltilecek sorular belirlenirken, soruların kolay anlaşılır görüşülen birey de olumsuz bir tepki yaratmayan ayrıntılı ve açıklamayı teşvik eden sorular olmasına özen gösterilmiştir. Mümkün olduğunca açık uçlu sorulara yönetilmeye çalışılmıştır. Görüşmenin amacına uygun sorular sorulmaya çalışılmış ve görüşme esnasında görüşmesinin yönlendirmesinden mümkün olduğunca sakınılmıştır. Tamamen yansız ve net sorular sorulmasına özen gösterilmiştir. Form sekiz sorudan oluşmaktadır. formun hazırlanmasında öncelikle ilgili literatür taranmış elde edilen bilgiler doğrultusunda ön uygulama amaçlı görüşme soruları uzman görüşü alınarak ortaya çıkartılmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcı öğretmenlerin cinsiyetleri, mesleki deneyim süreleri, branşları, Türk Müziği uygulamaları program deneyim süreleri konularında kişisel bilgilerini toplamaya dönük sorular yer almaktadır. Formun ikinci bölümü araştırmanın amacıyla uyumlu olacak biçimde ve Araştırma sorularına cevap olacak nitelikte sorulardan oluşmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden sonra elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmıştır.

D. Verilerin Toplanması

Veriler katılımcılardan görev yaptıkları okulda yüz yüze toplanmıştır. Araştırmaya katılan 24 gönüllü öğretmene sekiz soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve onların sorulara kendi deneyim ve gözlemlerine göre cevap vermeleri istenmiştir.

Görüşmelerde katılımcıların görüşlerini rahat bir biçimde ifade edebilmeleri amacıyla güven ortamı oluşturulmuştur. Görüşme süresince katılımcılara herhangi bir müdahalede bulunulmamış görüşlerini aktaran bilecekleri yeterli süre dikkate alınmış katılımcılardan gelen geri bildirimler doğrultusunda görüşmeler sürdürülmüş ve istedikleri zaman sonlandırılmıştır. Gerek görüşmeler gerekse araştırma bütünü içerisinde bilimsel etik kurallarına azami ölçüde dikkat edilmiştir.

E. Verilerin Analizi

Tüm araştırmanın bu bölümünde nitel verilen analiz yöntemleri açıklanmıştır. Nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ve betimsel analiz

yöntemi verilerin analizinde kullanılmıştır. İçerik analizi birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ile oluşan anlaşılır bir şekilde düzenlenen yorumlanma olarak ifade edilmektedir. (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Betimsel analiz verilerin daha önce belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu işlemi yaparken katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılanarak verilerin analiz edildiği bölümünde yer verilir. Betimsel analiz yönteminde amaç araştırma bulgularını düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktır. (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

Nitel araştırmalarda veri analizi, verilerin hazırlanması, verilerin düzenlenmesi ve bu verilerin kodlanmasıyla birlikte temellendirilen daha sonra da kodların temalara dönüştürülmesi ile tamamlanmaktadır. (Creswell,2015). Nitel veri analizinde önerilen yollar şu şekildedir; İlk yol olarak araştırma sonucunda elde edilen verilerin ilk şeklini olabildiğince bağlı kalmak ve gerekli durumlarda katılımcıların söylemlerinden doğrudan alıntı yapmak, ikinci yol olarak bazı temalar belirlemek temalar arasında ilişkiler kurmak ve son olarak da kendi yorumlarını kullanmaktır. Aynı araştırmada bu üç yol kullanılarak veri analizi yapılabilmektedir.

Bu araştırmada ilk aşamada elde edilen veriler kodlanarak veriler düzenlenmiştir. Görüşme soruları ayrı ayrı analiz edilmiştir. Her sorunun cevabı anlamlı bölümlere ayrılmış ve kodlanmıştır. İkinci aşamada kodlanan ifadeler bir araya getirilmiştir. Üçüncü aşamada veriler kolay anlaşılır ve okunabilir bir dil ile tanımlanmıştır. Bu işlemler sonunda bulgular açıklanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri Ö1, Ö2, Ö3, Ö4... Şeklinde kodlanarak verilmiştir.

F. Güvenirlilik

Lincoln ve Guba (Yıldırım ve Şimşek, 2008) Geçerlilik ve güvenilirlik sağlanması için stratejiler geliştirmiştir. “İç geçerlik” kavramı “inandırıcılık” olarak kullanılmış, “dış geçerlik” kavramı ise “aktarılabirlik” olarak kullanılmıştır. İç geçerlilik açısından Merriam (2013) verilerin toplanılması sürecine uygun ve yeterli katılımcı sağlanması için 24 katılımcıyla doyuma ulaştırılmıştır. Aktarılabirlik açısından ise Erlandson vd. (1993; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008) amaçlı örnekleme ile ayrıntılı betimleme yöntemleri kullanılır.

Bu araştırmada görüşmeden elde edilen veriler herhangi bir düzeltme işlemi yapılmadan doğrudan alıntılar yapılarak katılımcı görüşleri yer almıştır.

IV. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan, Türk Müziği Uygulamalarını gerçekleştiren Özel Üsküdar Palet İlkokulu'nda görevli öğretmenler ile görüşme aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda belirtilen görüşmesi soruları altında toplanarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sorusundan yola çıkarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme sorularına katılımcıların verdikleri cevapların tema ve kodlar vasıtasıyla analizi sonucu saptanan bulgular katılımcı görüşlerinden belli başlıklarda direkt alıntılarla desteklenerek aktarılmıştır.

Veri analizi sonucunda, 8 ana kategori altında on altı alt kategori kümelenmiştir. Bu kategoriler ve alt kategoriler ve kodlamalar bir bütün olarak özetlemek için Tablo 4 'de sunulmuştur.

Çizelge 3. Türk Müziği Eğitimine İlişkin Değerlendirmeler

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimiyle İlişkisi	Sosyal Çevre	Kültür Arkadaş Ortamı Rol Model
	Kişilik Özellikleri	Kimlik Gelişimi Sosyal İletişim Özgüvenli Olmak Empati Algılama Yaratıcılık Farkındalık Özsaygı İyi Karakter Problem Çözme
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimiyle İlişkisinin Alt Boyutları	Kişilik Özellikleri	Yüksek İletişim Becerisi Problem Çözme Öz Benlik Ekip Çalışması Özgüvenli Olmak Kendini İfade Etme Disiplin Sorumluluk
	Sosyal Yapı	Kültür Ahlak

Çizelge 3. (devamı) Türk Müziği Eğitimine İlişkin Değerlendirmeler

Kategori	Alt Kategoriler	Kodlar
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Bilişsel Gelişimiyle İlişkisi	Akademik Gelişim	Hızlı Öğrenme Sürekli Gelişim Kordinasyon Akıl Yürütme Akademik Disiplin Yaratıcı Düşünme Motivasyon
	Sosyal Yapı Akademik Gelişim	Kültür Odaklanma Öğrenmeyi Öğrenme Yaratıcılık Ritmik Zekâ Motivasyon Hayal Gücü Mental Potansiyel Estetik Özgüven
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimiyle İlişkisi	Genel Görüş	Olumlu Olumsuz
	Fiziksel Koşullar	Doğru Nefes Ses Kullanımı Psiko-Motor Gelişimi Kordinasyon Dayanıklılık
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimiyle İlişkisinin Alt Boyutları	Beceriler	Psiko-Motor Becerileri Kaba-Motor Becerileri İnce-Motor Becerileri
	Kişisel Özellikler	Fiziksel Potansiyel Motivasyon
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimiyle İlişkisi	Akademik Beceriler	Ses Kullanımı Kelime Kullanımı Ritmik Duygu
	Genel Görüş	Kendini İfade Etme Olumlu
Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimiyle İlişkisinin Alt Boyutları	İletişim Becerileri	Hitap Edebilme İletişim Kanallarını Kurabilme İletişimi Başlatmak ve Canlı Tutmak
	Akademik Beceriler	Nefesi Kontrol Edebilme Diksiyon Vurgu Tonlama Sembolleri Anlayabilme ve Kodlayabilme

A. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan birinci soru olan *"Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin psikososyal gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır?"* sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 4. Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimi

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Farkındalık	Ö1-Ö2-Ö9	3
Arkadaş Ortamı	Ö3	1
Rol Model	Ö5	1
Klinik Gelişimi	Ö6-Ö9	1
Sosyal İletişim	Ö7-Ö14-Ö15-Ö13-Ö16-Ö17-Ö19-Ö23-Ö24	9
Özgüvenli Olmak	Ö8-Ö9-Ö11-Ö12-Ö13-Ö18-Ö21-Ö22	8
Empati	Ö9-Ö16-Ö17	3
Algılama	Ö10	1
Yaratıcılık	Ö12	1
Kültür	Ö16-Ö21	2
Özsaygı	Ö18-Ö19	2
İyi Karakter	Ö20	1
Problem Çözme	Ö24	1

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin psikososyal gelişimi arasındaki ilişki ilk iki sırada sosyal iletişim ve özgüvenli olmak olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 9'u sosyal iletişim ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Bilindiği gibi müzik eğitimini her yaş ve kademedeki öğrencilerin üzerinde çok olumlu etkileri vardır. Burada görülen en somut kazanımlar öğrencinin bir enstrüman icracısı olma yolunda yaptığı çalışmalarını diğer insanlar ile paylaşmasıdır.” (Ö7)

“Toplu yapılan etkinliklerde enstrüman dersi alan öğrencilerin almayan yaşlılarına göre söz almaya daha istekli olduklarını, kendilerini ifade etme noktasında daha başarılı olduklarını gözlemledim.” (Ö13)

24 katılımcıdan 8'i özgüvenli olmak ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Müzikle bu kadar küçük yaşta birlikte olmak ve sahne almak onların özgüvenlerini son derece geliştirir ve bu sayede geleceğe hazır, özgüvenli bireyler olarak yetişirler.” (Ö8)

“Örnek olarak sınıfta çekingen davranış sergileyen ve müzik uygulamalarında, enstrüman çalma aşamasında geri kalan bir öğrencimin bir

parçayı çalmaya başladığında arkadaşlarının ve benim alkışlamam sonucunda cesaretini toplayarak ve kendime güvenerek çalmaya başlaması ve parçayı en az hata oranıyla bitirmesi gösterilebilir.” (Ö9)

B. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan ikinci soru olan *"Türk Müziği Eğitime yönelik uygulamalarla psikososyal gelişimlerinin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır?"* sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 5. Türk Müziği Eğitime Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Psikososyal Gelişimleri Alt Boyutları

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Yüksek İletişim Becerisi	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö16-Ö17-Ö20-Ö22	14
Problem Çözme Becerisi	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö12-Ö13-Ö14-Ö17-Ö19-Ö21-Ö22-Ö24	15
Öz Benlik	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö12-Ö15-Ö16-Ö17-Ö19-Ö22-Ö24	14
Ekip Çalışması	Ö1-Ö2-Ö3-Ö5-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13-Ö15-Ö18-Ö20-Ö21	15
Özgüvenli Olmak	Ö1-Ö2-Ö6-Ö7-Ö10-Ö13-Ö14-Ö18-Ö19-Ö21-Ö22	11
Kendini İfade Etme	Ö1-Ö2-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö13-Ö19-Ö22-Ö24	10
Disiplin	Ö8	1
Sorumluluk	Ö10-Ö11-Ö17-Ö16-Ö22	5
Kültür	Ö23	1
Ahlak	Ö23	1

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin psikososyal gelişimi alt boyutları arasındaki ilişki ilk iki sırada problem çözme ve ekip çalışması olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 15’i problem çözme ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Öğrencilerimiz bir problemle karşılaştıkları zaman sonuçtan ziyade çözüm aşamalarına odaklandıklarını gözlemliyorum. Bazen aralarında yaşanan problemlerden sonra rehberlik servisine gelecekleri esnada yolda problemi çözdükleri, bir üst otoritenin görevinin sadece olayları daha iyi anlamlandırmalarını sağlamak olduğunu ifade edebilirim.” (Ö1)

“Hem kendi enstrüman öğrencilerimin hem diğer çocukları uzaktan gözlemim çocukların yaşadıkları problemleri daha kolay çözebildiklerini göstermektedir.” (Ö2)

24 katılımcıdan 15’i ekip çalışması ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Müzik büyük ölçüde icra birlikteliğine dayanır. Ritim sazı olmadan müziğin eksik kalacağını daha ilk derslerinden öğrenen bu çocuklar, bir bütünün değerli bir parçası olduğunun doğal farkındalığıyla eğitim alırlar. Bu durum onlarda ekip çalışması yapabilme yeteneğini sürekli olarak diri tutar.” (Ö3)

“Müziğe yönelik uyguladığımız çalışmalarla, problem çözmeye odaklı özgürlük ve yaratıcılık gelişimine katkı sağlanmaktadır.” (Ö5)

C. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan üçüncü soru olan *“Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin bilişsel gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır?”* sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 6. Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Bilişsel Gelişimleri

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Hızlı Öğrenme	Ö1-Ö2-Ö6-Ö15	4
Sürekli Gelişim	Ö4-Ö9	2
Koordinasyon	Ö5-Ö6-Ö9-Ö3-Ö12-Ö14-Ö23	7
Akıl Yürütme	Ö5-Ö6-Ö7-Ö13-Ö23-Ö24	6
Akademik	Ö6-Ö7-Ö8-Ö16-Ö21-Ö22	6
Disiplin	Ö8-Ö14-Ö22	3
Yaratıcı Düşünme	Ö9-Ö10-Ö11-Ö17-Ö18-Ö19	6
Motivasyon	Ö18-Ö24	2
Kültür	Ö20	1

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin bilişsel gelişimleri arasındaki ilişki ilk iki sırada koordinasyon, akıl yürütme, akademik ve yaratıcı düşünme olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 7’si koordinasyon ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Bilişsel olarak yapılan uygulamalar bireyin beyin ve el koordinasyonunu sağlar” (Ö12)

“Müzik hocalarıyla yaptıkları plan ve programa göre hareket etmeleri onların iş birliği yapma ve organize etme becerilerini geliştiriyor.” (Ö14)

24 katılımcıdan 6’sı yaratıcı düşünme ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Türk Müziği Eğitimi uygulamaları sanat eğitiminin temel öğelerinden olup, zihinsel süreçlerin de bir ifadesidir. Beynin erken gelişimi ile müzik arasında önemli bir bağlantı vardır. Düzenli olarak bir enstrüman çalmak hafızayı güçlendirir. Beynin işlem merkezini önemli ölçüde harekete geçirebilir.” (Ö9)

“Okul öncesi müzik eğitimi programları da çocuğun soyut süreçlerini desteklemeye yönelik, yaratıcılıklarını geliştirmeye ve hayal güçlerini kullanarak bilişsel gelişimlerini desteklemeye yöneliktir.” (Ö10)

D. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan dördüncü soru olan *“Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla bilişsel gelişimin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır?”* sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 7. Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Bilişsel Gelişimleri Alt Boyutları

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Odaklanma	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13- Ö14-Ö15-Ö16-Ö17-Ö19-Ö20-Ö21-Ö22-Ö23	21
Öğrenmeyi Öğrenme	Ö1-Ö2-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö15-Ö17- Ö20-Ö22	13
Yaratıcılık	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö12-Ö14-Ö16- Ö17-Ö18-Ö22	14
Motivasyon	Ö1-Ö2-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö15- Ö17-Ö20-Ö22	15
Hayal Gücü	Ö1-Ö2-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö15-Ö16- Ö17-Ö19-Ö22	14
Mental Potansiyel	Ö2-Ö3-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö16-Ö17-Ö22	11
Ritmik Zekâ	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö17- Ö20-Ö21-Ö22-Ö23-Ö24	16
Estetik	Ö18	1
Özgüven	Ö19	1

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin bilişsel gelişimleri alt boyutları arasındaki ilişki ilk iki sırada odaklanma ve ritmik zekâ olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 21’i odaklanma ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Çocukların Türk müziği uygulamalarında öğretmeni ile baş başa ders icra ediyor olması konsantrasyon olayını sağlanmasını kolaylaştırıyor.” (Ö23)

“Öğrencilerin enstrüman çalarken odaklanma gerektirdiği için odaklanma hızları ve süreleri artmaktadır.” (Ö22)

24 katılımcıdan 16’sı ritmik zekâ ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Bir eseri öğrenip tekrar edebilen ya da çalabilen öğrenci, o eserin bulunduğu ritmik düzene göre hareket etmek durumundadır. Bu yapı içerisinde bulunan tartımlar ritmik hafızayı geliştirir.” (Ö4)

“Bir önceki soruda giriş yaptığım gibi Türk Müziği uygulamalarında, öğrenilen çalgı, kullanılan makamsal sesler ve ritmik kalıplar göz önüne alındığında, öğrencilerin eğitime odaklanması, nasıl öğreneceklerini öğrenmeleri, yeni yaratımlar, öğrenimdeki motivasyonları, kendilerinde var olan potansiyeli ortaya çıkartmaları için büyük önem taşımaktadır.” (Ö5)

E. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan beşinci soru olan "*Türk Müziği Eğitime yönelik uygulamalarla öğrencilerin fiziksel gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır?*" sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 8. Türk Müziği Eğitime Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimi

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Olumlu	Ö1-Ö6-Ö16-Ö24	4
Doğru Nefes	Ö3-Ö4-Ö6-Ö9-Ö19	5
Ses Kullanımı	Ö3	1
Psiko-Motor Gelişimi	Ö4-Ö5-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö13-Ö14-Ö15-Ö16-Ö17- Ö20-Ö23-Ö24	14
Koordinasyon	Ö9-Ö11-Ö18-Ö21-Ö24	5
Olumsuz	Ö22	1
Dayanıklılık	Ö23	1

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin fiziksel gelişimleri arasındaki ilişki ilk iki sırada psiko-motor gelişimi, doğru nefes ve koordinasyon olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 14’ü psiko-motor ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Ritim derslerinde öğrenciler temel motor kaslarını kullanmayı ve kontrol etmeyi öğrenir. Dizlerine veya masaya belirli aralıklarla vurduklarında sert-hafif, hızlı-yavaş olarak hareketlerini kontrol etmeyi öğrenirler. Bir diğer yandan enstrüman eğitimindeki etütleri uyguladıkça belirli kas grupları gelişir.” (Ö17)

“Beynimiz her türlü gelişimimize yön veren vücudumuzun motorudur. Müzikle uğraşan kişi el, göz ve motor ilişkisini daha rahat kurabildiği için, fiziksel gelişimi de vücutsal kondisyonunu egzersizlerle ve müziğin gelişimci etkisiyle daha dingin, yumuşak gönül, paylaşımcı ruh haliyle iyi bir duruma getirebilmesi olabilir diye düşünüyorum.” (Ö20)

24 katılımcıdan 5’i doğru nefes ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Her bir enstrüman icrası sağlıklı bir duruş pozisyonunda yapılır. Ses çalışması ise başlı başına bir fiziki gelişimdir. Zira sözlü bir eseri icra etmeden önce doğru nefes almak öğretilir. Sesin doğru ve yanlış kullanımı öğretmen tarafından hem sözlü hem de icra öncesi fiziki olarak çalıştırılır.” (Ö3)

“Eseri ses ile icra edecek bir öğrenci; eserdeki duraklarda yahut nüanslarda nefesini almaya, diyaframını kullanmaya ve solunum kontrolünü sağlamaya dikkat eder ve solunum kontrolünü sağlar.” (Ö4)

F. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan altıncı soru olan "*Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla fiziksel gelişimlerinin alt boyutları üzerinde nasıl bir ilişki vardır?*" sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 9. Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Fiziksel Gelişimi Alt Boyutları

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Psiko-Motor Becerileri	Ö1-Ö2-Ö9-Ö10-Ö12-Ö14-Ö16-Ö17-Ö19-Ö21	10
Kaba-Motor Becerileri	Ö3-Ö4-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö17-Ö18-Ö22-Ö23	13
İnce-Motor Becerileri	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15-Ö17-Ö19-Ö21-Ö22-Ö23	19
Fiziksel Potansiyel	Ö1-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö15-Ö17-Ö18-Ö21-Ö22-Ö24	11
Motivasyon	Ö18	1

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin fiziksel gelişimleri alt boyutları arasındaki ilişki ilk iki sırada ince-motor becerileri ve kaba-motor becerileri olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 19'u ince-motor becerileri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Özellikle enstrüman eğitimleri çocukların psikomotor ve ince motor becerilerini kuvvetlendiriyor. Kendilerinin yapabildiklerinin sınırlarını zorlama

denemeleri yaparak fiziksel potansiyellerini ölçüyor ve başarabilme hedefine sahip oluyorlar.” (Ö21)

“Öğrenciler ritim duygusu ile psikomotor gelişimi destekleyici çalışmalar yürütmektedir. Enstrüman çalarken ince kas becerileri çalışmaktadır.” (Ö19)

24 katılımcıdan 13’ü kaba-motor becerileri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Kaba motor becerilerinin en güzel örneği müzik ve ritim eşliğinde dans etmek olarak verebiliriz. Yapılan sistematik hareketler silsilesi kaba motor oluşturur. Yapılan dans esnasında yer değiştirme art arda belirli hareketleri tekrarlanması bir diğer örneğidir.” (Ö6)

“Kaba motor becerilerine göre enstrüman seçimleri yapılmaktadır.” Ö (8)

G. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanı ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan yedinci soru olan “Türk Müziği Eğitime yönelik uygulamalarla öğrencilerin dil gelişimleri arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 11’de gösterilmiştir.

Çizelge 10. Türk Müziği Eğitime Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimleri

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Kendini İfade Etme	Ö1-Ö11-Ö13-Ö15-Ö24	5
Ses Kullanımı	Ö1-Ö6-Ö9-Ö12-Ö14-Ö17-Ö18-Ö21-Ö22-Ö23	10
Kelime Kullanımı	Ö3-Ö4-Ö6-Ö9-Ö10-Ö12-Ö13-Ö14-Ö17-Ö18-Ö20- Ö21-Ö22-Ö23-Ö24	15
Ritmik Duygu	Ö5-Ö10-Ö19	3
Olumlu	Ö7-Ö8-Ö16	3

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin dil gelişimleri arasındaki ilişki ilk iki sırada kelime kullanımı ve ses kullanımı olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 15’i kelime kullanımı ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Bütün bu çalışmalarda dil gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Kelimelerin doğru şekilde telaffuz edilmesi vurguların yapılması ve şarkıların belirli tonlamalarda okunması dil gelişimine katkı sunmaktadır.” (Ö23)

“Çocukların müzik icra ederken veya konser esnasında kullanmış olduğu enstrümanlar ile misafirlere ve dinleyenlere bir şeyler ifade ediyor olması da onların Aslında sürekli konuştuğunun farklı bir versiyonudur. Enstrümanlarla birlikte notalar üzerinden konuşan çocuk kendini doğru bir şekilde ifade eder ve sesleri doğru bir şekilde tanıdığı için de konuşması daha vurgulu daha can alıcı ve daha doğru yerlere temas eder hale gelir.” (2Ö4)

24 katılımcıdan 10’u ses kullanımı ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Türk müziğinde öğrenilen yeni şarkılar ve değerli kelimeleri öğrenci hayatında kullanması dil gelişimine katkı sağlar. Tekerlemeler söylemesi diksiyon gelişimine katkıda bulunur.” (Ö12)

“Yeni bir alfabe öğrenme (müzik notasyonu) sesler arasındaki incelikleri ve farkları öğrenme dil becerisine önemli katkılar sağlar. Müzik kulağı gelişen öğrencilerde özellikle dinleyerek bir dili taklit etme ve telaffuzunda gelişmeler görülür.” (Ö17)

H. Katılımcıların Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanının Alt Boyutları ile İlişkisi Hakkında Görüşleri

Görüşme formundaki sorulardan sekizinci soru olan " *Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla dil gelişiminin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır?*" sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak yanıtlar ve frekansları tablo 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 11. Türk Müziği Eğitimine Yönelik Uygulamalarla Öğrencilerin Dil Gelişimleri Alt Boyutları

Kodlar	Cevaplar	Tekrar Sayısı
Hitap Edebilme	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö16-Ö17-Ö22-Ö23	15
Nefesi Kontrol Edebilme	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö16-Ö17-Ö18-Ö19-Ö20-Ö22-Ö24	16
Diksiyon	Ö1-Ö2-Ö4-Ö5-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö14-Ö15-Ö17-Ö18-Ö19-Ö20-Ö23-Ö24	17
Vurgu	Ö1-Ö2-Ö3-Ö5-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö15-Ö17-Ö18-Ö19-Ö20-Ö22-Ö23	18
Tonlama	Ö1-Ö2-Ö3-Ö6-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö15-Ö17-Ö18-Ö19-Ö20-Ö22-Ö23	16
Sembollerini Anlayabilme ve Kodlayabilme	Ö1-Ö4-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö13-Ö14-Ö17-Ö22	11
İletişim Kanallarını Kurabilme	Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö12-Ö14-Ö17-Ö20-Ö22	9
İletişimi Başlatmak ve Canlı Tutmak	Ö1-Ö2-Ö3-Ö5-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10-Ö12-Ö14-Ö16-Ö17-Ö19-Ö22-Ö24	14

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenler tarafından Türk müziğine yönelik uygulamalarla öğrencilerin dil gelişimleri alt boyutları arasındaki ilişki ilk iki sırada vurgu ve diksiyon olarak ifade edilmektedir. 24 katılımcıdan 18’i vurgu ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Defalarca prova edilen her bir cümle, sanatı öğrenirken aynı zamanda bireyde nazik bir dil üslubu da oluşmasına vesile olur.” (Ö3)

“Öğrencilerimiz eser icralarına da nefesini kontrol edebilme eğitimi almaktadır. Eserleri icra ederken vurgu ve tonlamaları dikkat ederek ön okuma ve seslendirme çalışmaları yapmaktadır.” (Ö19)

24 katılımcıdan 17’si diksiyon ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kod altında toplanan katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır;

“Müzik dili ile hitap etmek, önemlidir. Çünkü hitap sırasında nefesini kontrol ederek diksiyonunu ayarlanabilmesi, doğru vurgunun doğru düşünceyi ifade etmesi birlikteliğiyle mümkündür. Doğru düşünce ifadesi de iletişimi başlatan ve canlı tutan iletişim kanalıdır.” (Ö5)

“Çocuklar sohbet esnasında iken kendilerini karşıdaki insana net ve yanlış anlaşılmaya mahal vermeden anlatmak ister verilen eğitimler ve sınıf içerisinde yapılan çalışmalar sonucunda konuşmalar netlik kazanır müzik ile alakadar olan

*yanı ise bu çalışmaları tekerlemeler ritmik şarkılar eşliğinde yapıyor
olmasıdır.” (Ö6)*

V.SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

A. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümü, araştırma bulgularına dayalı “sonuç ve tartışma” ve “öneriler” olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. İlk bölümde tartışma ve sonuçlar birlikte verildikten sonra araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

1. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Türk müziği uygulamaları alan öğrencilerin bu eğitim programını almalarının sosyal ve duygusal gelişim alanıyla olan ilişkilerine dair görüşleri incelendiğinde görüşlerde farklılıklar olduğu görülmektedir. Türk müziği uygulamaları ve Türk müziği uygulama eğitim programını alan öğrencilerin, sosyal ve duygusal gelişim alanına yönelik ilişkilerinde olumlu etki olduğunu düşünen öğretmenlerin üzerinde durduğu kavramlara bakıldığında sosyal iletişim ve özgüvenli olma kavramları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin farkındalık yönlerinin artırdığını ve bununla birlikte arkadaş ortamının şekillendirildiğini ifade ettiği görülmektedir. Türk müziği uygulamalarının rol model edinme ve toplum içerisinde belirli rolleri kabul ederek yaşantı sürmeye katkı sunduğu belirtilmiştir. Türk müziği uygulamalarının erken yaşta eğitim müfredatı programlarıyla verilmesinin kişilik gelişimlerini olumlu olarak etkilediği ifade edilmiştir. Türk müziği uygulamalarının, öğrencilerin empati duygusunu geliştirdiği, algılama yeteneğine katkı sağladığı, yaratıcılık yönlerini kuvvetlendirdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin kültür seviyesini artırdığını vurgulamışlardır. Türk müziği uygulamalarının bireyin yaşantısını şekillendirdiği öz saygısını oluşturduğu ve iyi bir karakter temellendirmesine katkı sunduğu görüşü ifade edilmiştir. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirdiği ifade edilmiş ve sosyal beceri düzeylerine

olumlu yönde katkı sundukları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin bildirdiği bu ortak kavramların literatürde yer alan müzik eğitimi ve müzik uygulamalarının çocukların temel gelişim alanlarından sosyal ve duygusal gelişim alanıyla olumlu ilişkilerin olduğu görülmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim alanını temsil eden becerilerin Türk müziği uygulamalarıyla birlikte daha somut bir şekilde ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Türk müziği uygulama metotlarının kullanılmasında ve müzik eğitiminin süreçlerindeki temellendirilmiş beceri fonksiyonları sosyal ve duygusal gelişim alanıyla olumlu bir ilişkisi olduğuna dair görüş birliğine varılmıştır. Türk müziği uygulamalarının çocuklardaki sosyal ve duygusal gelişim alanına katkı sunduğu ve temel ihtiyaçların giderilmesinde deki birçok gereksinimi karşılamada rehberlik ettiğine dair görüşler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Türk müziği uygulamalarının sosyal ve duygusal gelişimlerinin alt boyutlarıyla olan ilişkileri çeşitli kavramlar üzerinde yoğunlaştırılarak ifade edilmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenler türk müziği uygulamalarıyla öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimin alt boyutları arasındaki ilişkide problem çözme becerisi ve ekip çalışması becerisine yönelik katkı sunduğunu belirtmiştir. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin alt boyutlarından; yüksek iletişim becerisi, öz benliğinin sağlanması, Kendini ifade etme becerilerine olumlu kazanımları Sağlayan ve destekleyen bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir. Türk müziği uygulamalarının, Öğrencilerin kendini ifade etmesini kolaylaştırdığı iç disiplini kontrollü bir şekilde sağlayıp sorumluluk alma becerisine katkı sunduğu görülmektedir. Aynı uygulamaların ve uygulama eğitim modellerinin öğrencilerin kültür seviyelerini olumlu olarak etkilemekte ve ahlaki gelişimlerine katkı sunduğu ifade edilmektedir. Türk müziği uygulamaları, erken yaşta uygulanması sosyal duygusal gelişimi ve bu gelişim alanının alt boyutlarını etkilemektedir. Türk müziği uygulamaları ve uygulamalar çerçevesinde geliştirilen türk müziği uygulama eğitimleri öğrencilerin sosyal duygusal gelişimleri ve alt boyutlarıyla gelişim becerileriyle olumlu ilişkisi olduğu görülmektedir. Türk müziği uygulamaları ve Türk müziği uygulama müzik eğitimi genel müzik eğitimi başlığı altında gerçekleştirilmektedir. Gerçekleştirilen müzik uygulamaları müzik

eğitiminin öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimi ile Bu gelişimin alt boyutlarıyla olumlu ilişkisi olduğu literatür çalışmalarında ifade edilmiştir.

Çocukların kendisini en iyi şekilde ifade edebileceği müziksel etkinlik türünde grupla çalışması sosyalleşmesini gerçekleştirmede önemli bir etkiye sahiptir. Çocukların müzik eğitiminde ve müzik eğitim programlarında grupla söylemesi sesini kullanması denetlemesi sosyal ve duygusal gelişim alanlarını olumlu olarak etkilemektedir. Çocuğun kendisini tanıdığı keşfetme becerisini dinamik tuttuğu uyum becerisini geliştirdi iş birliğine dair disiplini kazanabildiği etkinliklerin başında müzik eğitimi ve uygulamaları gelmektedir. Çocukların erken yaştan itibaren çalgı çalması enerjilerini olumlu yönlendirileceği ve kişisel doyum sağlayabileceği bir ortamı oluşturmaktadır. Aynı zamanda müzik uygulamalarıyla birlikte ritim ve melodi duygusunu geliştirebileceği etkinlikler duygusal gelişimine katkı sunacaktır. Çocukların ev yaşantılarında müziksel etkinliklerin artması ve eğitim ortamında da sürdürülmesi temel gereksinimleri ve ihtiyaçlarını karşılama noktasında kolaylık sunmaktadır (Eskioğlu, 2003).

Çocuklara müzik öğretimini veren eğitim uzmanlarının raporlarına göre müzik öğretimi birçok gelişim alanı ile ilişkilendirilmektedir. Duke, Flowers ve Wolf (1997), Ailelerin ve piyano öğretmenlerinin piyano öğretiminin çocukların disiplin, rahatlama yeteneği, adaptasyon, özgüven, sorumluluk ve kişisel düşünce gibi Kişilik özelliklerinin gelişiminde etkili olduğunu ve öğrencinin yaşamdan aldığı zevki artırdığını vurgulamışlardır. Farklı bir çalışmada Kemp (1996), Çocuklardaki müzik uygulamalarının, Sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sunduğunu deneysel kanıtlarla desteklenebilirliğini mümkün olduğunu ifade etmiştir (Kliever, 1993).

Başka bir çalışmada Spychiger araştırmasına ve “Mozart IQ Artışı Sağlar” adlı çalışmasında; Müzik eğitimi alan çocukların öğretmenleri ile daha fazla iş birlikçi olduğunu ve arkadaşları ile daha dostça ilişkiler yürüttüğünü ifade etmiştir. Çocukların birlikte müzik icra etmesi şarkı söylemesi birbirlerini dinlemeyi daha kolay hale getirdiğini ve sosyal ilişkileri zenginleştirdiğini ifade etmiştir. Müziğin rekabetçi davranışları ortadan kaldırdığı çocukların daha sağlıklı bir şekilde sosyal iletişim kurduğunu ifade etmiştir (Jakopson ve ark., 2003).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Türk müziği uygulamalarının sosyal ve duygusal gelişimlerine olan ilişkisini bu gelişim alanının becerilerini dikkate alarak müziğin gelişim alanına olan ilişkisini ortaya koymuştur. Sosyal beceri kavramının açıklanmasında literatürde birçok ifade kullanılmıştır. İnsanlar içinde buldukları çevre ile sürekli etkileşim halindedir. Bireylerin çevreyi insanı ve toplumu tanıma çabası ömür boyu devam etmektedir (Tozar, 2003). Çocuğun çevreyle olan etkileşimine sahip olduğu sosyal becerileri önemli rol oynamaktadır. Müzik çocuğa birçok sosyal becerinin kazandırılan bilmesi için oldukça etkili bir araç olduğu ifade edilmiştir (Tezel, 2006).

Çocukların müzik yoluyla edindikleri kazanımlar arasında sosyal beceriler önemli bir yere sahiptir (Wimpory ve Nash, 1999).

Çocuklar müzik aracılığıyla arkadaşlarıyla uyum içinde olma, birlikte hareket etme, disiplinli olma, düzenli olma, sabırlı olma, başkalarının duygu ve düşüncelerine saygı gösterme, Karşısındakini anlama gibi sosyal hayatın gereği olan yüzlerce beceriyi kazanmaktadır (Selçuk, 2004).

Müzik etkinlikleri ile çocuklar duygusal olarak rahatlamaktadır. Saldırganlık korku çekingenlik ve güvensizlik gibi olumsuz duygu ve davranışlarından kurtulmaktadır. Çocukların hep birlikte grup etkinlikleri gerçekleştirip birlikte şarkı söylemeleri kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlamaktadır (Eser, 2010).

Erken çocukluk döneminde grup halinde gerçekleştirilen müzikal etkinlikler çocuğa bir amacının parçası olma kendini mutlu hissetme ve mutlu bir ortamı paylaşma gibi birçok sosyal beceriyi geliştirmeye yönelik destek sağlamaktadır. Çocukların yeteneklerini göstermesi kendine güveni gelişmesi müzikal etkinliklerle olumlu yönde desteklenmektedir. Müzik uygulamaları çocuğun toplumsal rolleri benimsemesine ve sosyal kimliğinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır (Aylaz, 2018).

Bir başka literatür çalışmasında kişilik gelişiminin ve sosyal gelişim becerilerinin temellendirilmesi içinde müzik eğitiminin önemi vurgulanmıştır. Bireyin kendi içsel oluşumunu fark etmesi kendini keşfedip etrafıyla birlikte sosyal ilişki kurup kendisini tanımlaması öz benlik faktörünün gelişmesine katkı sunmaktadır. Bireyin kendisini önemsemesi sevmesi hissettirmesi kendisini

sevmesini sağlaması beğenildiğini fark etmesi ona sunulan fırsatı tanıyıp kişilik gelişimini sunduğu destek olarak da ifade edilmektedir. Özellikle çocukların bu becerileri sağlamaya yönelik atmosferi yakaladığında sosyal duygusal gelişimleri olumlu olarak ilerlemektedir. Çocukların çeşitli müzikleri kullanarak mizansenler Üretmesi ve grup içine dahil olarak kendilerine aidiyet duygusu geliştirip yeteneklerini sergileme imkânı Sosyal ve duygusal gelişimlerini somut olarak ilerletmektedir (Ürfüoğlu, 1989).

Öğrencilerin müzikte ilerleme kaydetmesi öğretmen ve arkadaşlarının takdirini artması çevresel ilginin uyandırmasını sağlamaktadır. Öğretmen ve arkadaşlarının beğenisini alan çocuğun kendine güveni artar ve yeteneklerini gösterme konusunda cesareti kademe atlar. Çocukların tek başına şarkı söylemekten ziyade küme içine rahatlıkla müziğe katılması yeteneklerini göstermekte istekli davranmaları öğretmenler tarafından desteklenmesi sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sunmaktadır. Öğrencilerin müzik etkinliklerinde bulunup yüksek heyecanlara takdiri alkışlar mutluluğu kaynaklık etme hissi başarmanın verdiği tatmini memnuluk duygusu ve öz eleştiri yapabilmesi sosyal ve duygusal yönlerini kuvvetlendirir. Çocukların ortak bir paylaşımında bulunması bir gruba aidiyet duygusu hissetmesi ve bir ürün ortaya koyması düzenli ve disiplinli olmasını sağlar. Müzik uygulamalarıyla birlikte çocuklar beklemeyi öğrenir sosyal hayatın gerektirdiği alışkanlıkları kazanır toplu halde şarkı söylemesi ve müzik icra etmesi de belirli bir düzen içinde kendisine ait var edebilme çabasını olumlu olarak ortaya koyar (Seyrek ve Sun, 1983).

Türk müziği uygulamalarını ve bu uygulamaları içeren eğitim programını uygulayan öğretmenler müziğin sosyal ve duygusal gelişimin etkilemesini toplumsal yapı içerisinde sosyal öğrenmeyle birlikte gerçekleştirilen beceri ve yapılar da daha somut olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Müzik uygulamalarının öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerini alt boyutlarıyla somut olarak takip edilmesi literatür çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Çocukların müziksel gelişiminde dinleme ve söyleme önemli bir yere sahiptir. Çocukların toplu olarak şarkı söylemesi müzik dinlemesi ve müzik enstrümanı çalması müzik duygusunun gelişimini önemli etkiler yaratmaktadır. Müziğin Çocukların gelişim aşamalarında kimliğinin merkezi bir parçası olarak ifade edilmiş ve sosyal etkileşimlerin önemli bir rolü oynadığı belirtilmiştir. Müzikle birlikte arkadaşlık

ve çocuğun içerisinde yaşadığı topluma aidiyet duygusu hissetmesi çocukların etkileşimlerinin doğasını etkileyen anahtar değişkenlikler olduğu ifade edilmiştir (Mcdonald ve Miell, 2000).

MacDonald, O'Donnel ve Dougall (1996) Yaptıkları araştırmada sosyal iletişim becerileri ve müzik becerilerindeki gelişmeleri araştırmak için bir atölye çalışması kapsamında ön test ve son test uygulaması gerçekleştirdiler. Yapılan deney çalışması sonucunda müzik grubunda olan öğrenciler 18 aylık süre boyunca temel müzik becerilerini geliştirmekle birlikte iletişim becerilerindeki performanslarının da geliştirildiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin katılımını oldukları müzik grubundan hoşlandığı motive oldukları ve temel sosyal hedefleri rahatlıkla gerçekleştirildi iyi ifade edilmiştir. Öğrencilerin küçük yaştan itibaren müzikle uğraşmasının sosyal etkileşim ve sosyal iletişimi sağlamada olumlu katkılar olduğu ifade edilmiştir. (Akt: MacDonald ve Miell, 2000, s.63). İsviçre'de yapılan bir araştırma çalışmasında müfredat içerisinde sınıf müziğinin miktarının arttırılmasının dil ve okuma becerileri derslerinin süresinin azalmasına rağmen dersler üzerinde olumsuz bir etki olmadığı ve öğrencilerin sınıf içinde sosyal uyumda artış gösterdiği saptanmıştır. (Spychiger, Patry, Lauper, Zimmerman ve Weber, 1993; Akt: Hallam 2010, s.278).

Harland ve meslektaşları (2000) Yaptıkları bir akademik çalışmada okulda müzikle uğraşan öğrenciler üzerinde en fazla görülen genel etkilerin kişisel ve sosyal gelişim ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Enstrüman çalan dokuz ve on yedi yaş arasındaki çocukların başarı hissi ve artan güven duygusuna sahip olduklarını söylemektedirler. Sosyal duygusal gelişim ile müzik arasındaki ilişki spesifik olarak incelendiğinde müzik eğitimi alan çocukların bu eğitimi almayan çocuklara göre sosyal duygusal gelişimlerinin farklı olduğu görülmektedir (Hallam, 2010).

Literatürdeki bu çalışmalar, araştırmaya katılan öğretmenlerin türk müziği uygulamalarının öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerinin etkilediği görüşlerini desteklemektedir. Katılımcılar öğrencilerin türk müziği uygulamalarıyla birlikte Sosyal duygusal gelişimlerinin alt boyutlarının yaşamsal beceri kazanımlarını elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Türk müziği uygulamalarıyla birlikte araştırma yapılan eğitim kurumundaki öğrencilerin Sosyal ve duygusal gelişim Alanıyla

arasın buradaki ilişki birbirini destekler ve olumlu bir temellendirme üzerine kurulduğu görülmektedir.

2. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri

Araştırmaya katılan öğretmenler, Türk müziği uygulamaları ve türk müziği uygulamalarını içeren eğitim programının öğrencilerin bilişsel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutları ile ilişkilerini çeşitli gelişim kazanımları üzerinden değerlendirilmiştir. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin bilişsel gelişim becerilerine olan etkisi çeşitli ana başlıklar altında değerlendirilmiş ve görüşler belirtilmiştir. Katılımcılar türk müziği uygulamalarının bilişsel gelişim alanının koordinasyon akıl yürütme akademik ve yaratıcı düşünme becerileri ile çok daha fazla ilişkisi olduğunu ifade etmiştir. Türk müziği uygulamalarının bilişsel gelişim alanlarından hızlı öğrenmeyi kolaylaştırdığı sürekli gelişim başlığı altında çevresini keşfetmesi ve algılarının açık olmasını kolaylaştırdığını belirtmiştir. Türk müziği uygulamalarının akıl yürütme akademik başarı ve disiplini sağlamada kolaylaştırıcı etken olduğuna yönelik görüş birliği belirtilmiştir. Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisinin müzik ile ilişkisi geniş spektrumda değerlendirilmiştir. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini olumlu yönde ilerle ettiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin türk müziği uygulamalarını gerçekleştirmesi ve bu süreçte edinmiş olduğu kazanımları motivasyonlarını etkilemektedir. Türk müziği uygulamalarıyla birlikte öğrencilerin içerisinde yaşadığı toplumun kültürel hafızasını da kodlayıp içselleştirdiği belirtilmiştir. Erken yaşta müzik uygulamalarının çocukların gelişim alanlarından bilişsel gelişimi etkilediği literatür çalışmalarında genişçe yer verilmiştir.

Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin alt boyutları olarak incelendiğinde katılımcıların odaklanma ve ritmik zekâ kavramları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Türk müziği uygulamalarının bilişsel gelişim alt boyutlarından odaklanmayı kolaylaştırdığı ve öğrenmeyi öğrenme becerisine katkı sunduğu belirtilmiştir. Türk müziği eğitimine yönelik uygulamaların yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği motif misyonla birlikte hayal gücü düşünme becerisini etkilediğine Yönelik ilişki temellendirme de

görüş birliğine varılmıştır. Türk müziği eğitimine yönelik uygulamalarda özellikle öğrencilerin hiç ritmik zekâ olarak ifade edilen müziksel zekâ temeli arasında derin bir ilişki olduğu vurgulanmıştır. Katılımcılar türk müziği uygulamalarının öğrencilerin estetik anlayışına katkı sunduğu ve özgüvenleri ile doğrusal bir ilişki olduğuna dair görüşlerini belirtmiştir. Özellikle bilişsel gelişimin zekâ becerisi ve kazanımına yönelik Görüş ve kuramları türk müziği uygulamalarının öğrencilerin bu gelişim alanına yönelik ilişkisini daha somut bir şekilde ortaya koymuştur. Literatüre bakıldığında erken yaşta müzik eğitimi öğrencilerin temel gelişim alanlarından bilişsel gelişim alt boyutlarını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Türk müziği eğitimine yönelik uygulamaların öğrencilerin bilişsel gelişimi alt boyutlarına olan etkileri ilişkisel boyutta değerlendirildiğinde doğru uygulanan model ve öğrencinin bu modelde başarı sağlaması uygulamaların bilişsel gelişimi alt boyutlarını olumlu olarak etkilediği görülmektedir. Literatür çalışmalarına baktığımızda Özellikle müzik uygulamaları bilişsel gelişimin alt boyutlarını Önemli ölçüde etkilemekte ve temel gelişim alanlarına katkı sunmaktadır.

Bilişsel gelişim bilgi algılama bellek problem çözme kavrama akıl yürütme gibi düşünme süreçlerini kapsamaktadır. Müzik çocukların zihinsel kapasite ve anlama becerilerinin gelişimi için önemli bir etkinliktir. Müzik bireyin öğrenme yaşantılarında önemli bir yere sahip Olarak ifade edilmektedir. Müziğin bilişsel becerilerle olan ilişkisi düşünme problem çözme ilişki kurma yeni durumlara uyum sağlayabilme becerilerindeki etkisiyle incelenmektedir (Özyürek, 2013). Öğrencilerin kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmesi birden fazla duyuya hitap edilen bilgiler ile daha kolay bir şekilde gerçekleştirmektedir. Müzik çocuğun bilişsel, devinişsel ve duygusal yönden destekleyerek davranışlarında istendik değişiklikler oluşturmaktadır. Bilişsel gelişimin desteklenmesi için gerekli olan uygun çevre koşullarının sağlanması yaşam alanlarının bireye göre düzenlenmesi çeşitli bilim alanları ve disiplinlerin bu gelişim evresine katkı sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Müzik bilişsel gelişime katkı sağlayan destekleyici çevre koşulları arasında ifade edilmektedir. Müzikle yapılan etkinlikler çocuğa matematiksel ve algısal boyuttaki öğrenme kavramları ve kazanımlarını da kolayca öğrenilebilmektedir (Yıldız, 2018).

Öğretmenlerin ders içerisindeki materyallerde ve Öğretim metotlarının da çeşitli müzikal etkinlikler ve müzikli oyunlar kullanması öğrenmeyi daha kolay bir hale getirmekle birlikte bilişsel gelişim süreçlerinde olumlu olarak etkilemektedir. Örneğin ezbere sayı sayma yerine şarkılarda yer alan ritim ve melodinin kullanılması saymanın hafızada kalmasını daha kolay hale getirmektedir. Öğrencinin ip atlarken saymayı içeren şarkılı oyunlar oynaması gibi Müzikli etkinlikler bilişsel gelişimi temel alan becerileri geliştirmeye katkı sağlar (Soysal, 2012). Başer (2003)'e göre müzik çocukların sözel konuları daha iyi hafızada tutmalarına yardımcı olmaktadır. Rauscher (1997)'e göre müzik uygulamaları ile öğrencilerin matematik ve fen eğitimi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. İlkokul öğrencilerinin müzik eğitimi almalarının akademik başarı ve bilgiyi doğru bir şekilde öğrenip içselleştirme esini kolaylaştırdığı deneysel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Türkiye'de yapılan bir uygulama kapsamında çalışma deney grubundaki öğrencilere müzik uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda deney grubu öğrencileri kontrol grubu öğrencilerine göre matematik ve fen testlerinde daha yüksek puan aldıkları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda müziğin dikkat süresine etkisini inceleyen araştırmada çocuklara etkinlik sırasında çeşitli müzik türleri dinlenmiş ve bu müzikal parçaların çocukların yüzde yirmi altısında hafıza oyunlarında daha dikkatli oldukları ve konsantrasyonlarının arttığı gözlemlenmiştir. Müzik ve bilişsel gelişimi arasındaki ilişki birçok çalışmada vurgulanmıştır (Varış ve Cesur, 2012). Müzik ve beyin erken gelişimi arasında önemli bir bağlantı bulunduğu literatür çalışmalarında ifade edilmiştir. Beyin ve müzik arasındaki ilişkiyi müzik programlarının doğru bir şekilde uygulanıp doğru öğretim metotlarıyla birlikte şekillendiği aşamalarda gerçekleştiği ifade edilmiştir. Beachwood (1997), çalışmasında erken müzik eğitiminin çocuklardaki beyin işleme merkezinin geliştiğini yaptığı çalışmalarda ortaya koymuştur. California Üniversitesi araştırmacılarından Frances Roucher ve Gordon Shaw 1993'te Öğrenciler üzerine yaptığı araştırmada okul öncesi dönemde gerçekleştirilen müzik eğitimlerinin matematik ve diğer bilimler açısından önem taşıdığını uzaysal algılama testleri ve bulmacalarda başarılı gelişmelerin gösterildiğini saptamışlardır. Müzik eğitiminin beyinde yeni ve sürekli bağlantılar oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda müzik eğitiminin öğrenciler üzerinde uzaysal becerilere etkisi olduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin on dakika Mozart dinletilen gruplarda bile

uzaysal algılama testlerinde yüzde otuz oranında bir başarı artışı olduğu görülmektedir. İlkokul seviyesinde öğrencilerin müzik eğitimiyle akademik eğitimi arasındaki ilişki çevredeki uyaranların fark edilmesi duygu durumlarda oluşan değişiklikler tempo ve koordinasyonun etkisi olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte müzik uygulamalarının çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırdı ve ileri performans gösterdikleri belirtilmiştir.

Türk müziği uygulamalarının bilişsel gelişim alanı ve alt boyutlarına olan ilişkisine yönelik katılımcıların görüşlerini destekleyecek literatür çalışmaları modern psikoloji biliminin en önemli ve en popüler konu başlıklarından bir tanesini oluşturmaktadır. Özellikle bilişsel gelişimi etkileyen faktörlerin zekâ kavramının müzikal etkinlikler ve uygulamalar üzerinde etkisi geçmişten günümüze kadar birçok konuyu da içerisinde barındırdığı için geniş spektrumda incelenmesini sağlamıştır. California Wisconsin Üniversitesi nöroloji uzmanları Farklı sosyoekonomik sınıflardan 78 çocuk üzerinde müzik uygulamaları denemiştir. Uygulama sonucunda uzmanlar müzik nörolojik sistemin evrenini geliştirir ifadesini kullanmışlardır. Bu akademik çalışmada Çocukların ilerlemeyi kodlu imajlar olarak ifade edilen notalar ile sağlarken bedensel davranışı enstrüman çalmak olarak deneme yanılma yoluyla kazanıldığını görmüşlerdir. Bu müziksel davranış zekayla birleşmiş nörolojik sistemi olumlu olarak etkilemiştir. Okul öncesi dönem ve ilkokul dönemlerinde müzikal etkinlikler ve müzik uygulamaları çocukların zihinsel performansını artırdığı ifade edilmiştir. Özellikle enstrüman çalmaya yönelik uygulamaların gerçekleştirilmesi çocuklarda müziğin beynin motor koordinasyonunu görsel algısını ve düşünce sürecini hızlandırdığını ortaya koymuştur (Kliever, 2000).

Öğrencilerin müzik uygulamalarını aktif bir şekilde sürdürülmesi ve müziği aktif bir şekilde uygulaması akademik başarıları da olumlu olarak etkilemektedir. Müzik uygulamalarının çocuklarda yüksek akademik başarı oranını arttırmakta ve öğrencilerin sosyal iletişimlerini katkı sunduğu ifade edilmiştir. Müzik eğitimiyle birlikte öğrencilerde konsantrasyon olumlu olarak belirli bir düzeyin üzerine çıkmaktadır. Konsantrasyonu sağlamanın en iyi yolları müzik eğitimi olduğu ifade edilmiştir. Belirli bir düzen ve mekanizma içerisinde müzik uygulamalarının gerçekleştirilmesi öğrencilerin dikkat ve koordinasyonunu Olumlu olarak etkilemekte ve süreçler üzerindeki konsantrasyonunda ileriye taşımaktadır.

Müzik zihin gelişimini destekleyici bir faktördür. Şarkılar çaldılar müzikli oyunlar istenilen kavramların kolayca öğretilmesine ortam sağlamaktadır. Müzik uygulamalarıyla birlikte bireyin bedeni ve uzunları çevre diğer insanlar doğa ve doğa olayları sosyal yaşayış kuralları kültürel değerler öğretmek ve kavratmak mümkün olabileceği gibi çeşitli biçim zaman mekâna dayalı kavramlar da kapatılmasına destek olmaktadır. Bu kapsamda bakıldığında bilim insanları müzik eğitimi alan çocuklar ve bu eğitimi almayan çocuklar arasındaki beynin işleyişi yapısı ve bilişsel değerlendirme süreçlerini karşılaştırmışlardır. Shaw, Levine, Wright, Dennis Müzik eğitimi alan çocukların almayanlara göre mantıksal hafıza ve algılama yeteneklerinin ciddi şekilde geliştiğini ortaya koymuştur. Beynin dili ve müzikle ilgili işlevlerin üstlenen sol şakak lobundaki bölümün geliştiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte müzik uygulamalarının beyin anatomisini değiştirdiği ispatlanmıştır. Müzikle uğraşan kişilerin 2 beyin yarım küresini bağlayan ve aradaki iletişimi sağlayan korpus callosum adlı yapının normalden daha büyük olduğu saptanmıştır. Sinir liflerini saran ve iletimi lif boyunca daha hızlı olmasını gerçekleştiren miyelin kılıfı beyin yapısında daha kalın olduğu ifade edilmiştir (Tozar, 2003). Öğrencilerin küçük yaştan itibaren ilgi duydukları ritim ve müzik çalışmalarında dikkat tepki denge becerilerinin geliştiği el kol ayak baş göz gibi uzuvlar arasında eş güdüm sağlandığı davranışlarda incelik ve çeviklik kazanıldığı gözlenmiştir. Bununla birlikte erken yaşta müzik eğitimi koordinasyonu sağlama duyular arasındaki iletişimi gerçekleştirme enstrüman üzerine el becerisini çevirip şarkı söylemeye ayakla ritmi takip etmeye dinleyenleri göz önünde bulundurması gibi pek çok eylemi aynı anda koordinasyon ve bütünlük içinde gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Müzik melodi ritim bileşenlerinden oluşan müzik uygulamaları beyinde eserin dinlenilmesi icra edilmesi duygularını hissedilmesi gibi birçok farklı eylemin çeşitli mekanizmalar ile harekete geçirilmesini sağlamaktadır (Gültek, 2002).

Türk müziği uygulamaları öğrencilerin bilişsel gelişim ve bu gelişimin alt boyutlarını çeşitli kademelerde etkilemiş ve aralarındaki ilişki doğru parametreler üzerine kurulmuştur. Özellikle bilim insanları eğitim düzeyinde öğrencilerin erken çocukluk döneminde müzik eğitimi almalarının kendilerini doğru bir şekilde tanımalarını keşfetmelerini yetenek ve becerilerini doğru bir şekilde kanalize etmelerini olanak sunduğunu belirtmişlerdir. Müzik uygulamalarının

eğitim m¼fredatlarında doğru bir Şekilde uygulanması çocukların bilişsel gelişim ve alt boyutlarının kazanımlarının daha somut bir Şekilde g¼r¼lmesini sağlamıştır. Akademik alıŐmalar ve akademik takipler çerçevesinde m¼zik eğitimi alan ¼đrencilerin daha başarılı ve daha zeki oldukları araştırmalarda ifade edilmiştir. Gardiner, Fox, Knowles ve Jeffrey (1996), Yaptıkları çalışmalarda kontrol ve deney grubu oluşturarak m¼zik ve g¼rsel sanatlar eğitimlerini bir gruba Aktif bir Şekilde m¼fredata eklediklerini de o grubun akademik başarısını daha çok arttı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Amerika'da Sam Houston ¼niversitesi araştırmacıları 66 çocukla deney ve kontrol grubu ¼zerinde bir araştırma çalışması gerçekleştiriliyor. Kontrol grubuna herhangi bir m¼zik dinletisi gerçekleŐtirilmez iken deney grubuna m¼zik dinletisiyle birlikte m¼zik uygulamaları gerçekleştiriliyor. M¼zik uygulamalarına katılan ¼đrencilerin yaratıcı d¼Őünme becerilerinin geliştiği hareket yoluyla denge ve koordinasyon onların ilerleme kaydedildiği saptanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına eğitim ¼ncesi ve sonrası bilişsel ve m¼ziksel yeteneği ¼len birtakım testler uygulamıştır. Uygulama sunucunda m¼zik eğitimi alan ¼đrencilerin y¼ksek derecede bilişsel gelişim becerilerini gerçekleŐtirildiđi g¼r¼lm¼Őt¼r (Arı ve G¼nen, 1988).

Yapılan başka bir çalışmada ¼zellikle m¼zik eğitimi alan çocuklara uygulanan elektrofizyolojik testler ve bellek testleri sonucunda m¼zik eğitimi almayan çocuklara g¼re çalışma belleklerin daha kaliteli bir Şekilde işlevsel hale geldiği ifade edilmiştir. T¼rk m¼ziđi uygulamalarının Bilişsel gelişim ve alt boyutları ¼zerindeki etkisinin kazanımları çeşitli disiplinler arası çalışmalarda daha kolay bir Şekilde g¼zle g¼r¼lmektedir.

M¼zik uygulamalarıyla birlikte mekânsal zekâ seviyelerinde artıŐlar g¼r¼lm¼Őt¼r. Mekânsal ve zamansal yeteneklerde m¼zik eğitimi alan ¼đrencilerin daha y¼ksek skorlu bir Şekilde testlerden geçtiği ifade edilmiştir. Okul ¼ncesi ve ilkokul çağındaki çocukların mekânsal ve zamansal d¼Őünme becerilerine y¼nelik m¼zik eğitimi alanlarının çok daha ¼nde olduğu ifade edilmiştir. ¼đrencilerin bilişsel gelişimi destekleyecek çeşitli d¼Őünme becerilerini ortaya koymaya y¼nelik Kanada McGill ¼niversitesinde yapılan çalışmada oluşturulan deney ve kontrol grubunda m¼zik uygulamaları m¼fredat olarak deney grubuna eklenmiştir. Yapılan uygulamalar sunucunda erken yaşta m¼zik eğitimi alan

çocukların düşünme becerilerinin gözle görülür şekilde daha baskın olduğu dil ve matematik testlerindeki başarısını da çok daha önde oldukları ifade edilmiştir. Müzik eğitimleri alan öğrencilerin Video oyunları gibi çeşitli düşünme becerisi gerektiren aktivite çalışmalarında Müzik eğitim almayan öğrenci gruplarına göre daha başarılı olduğu saptanmıştır. Müzik eğitiminin ve enstrüman eğitim süreçlerinin öğrencilerin bilişsel mekanizma süreçleriyle Olumlu ilişkiler üzerinde temellendirme yapıldığı istatistik çalışmalara yansımıştır (Şendurur ve Başar, 2002).

Türk müziği uygulamalarının ilkökul seviyesindeki öğrenci gruplarına uygulanması bilişsel becerileri ve bilişsel becerilerinin alt boyutları ile ilişkisi olduğu öğretmen görüşlerine göre saptanmıştır. Bilişsel gelişim ve alt boyutlarının bireyin yaşantısında gözle görülür somut eylemler ve çeşitli testler sonucunda ortaya çıkan becerilerde müzik uygulamalarının önemini ve etkisinin fazlaca olduğuna yönelik görüş birliği belirtilmiştir. Türk müziği uygulamaları ile bilişsel gelişim alt boyutları arasında doğrusal parametre gösterici olumlu ilişkilendirme bulunmaktadır.

3. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Fiziksel Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri

Bu araştırmaya destek veren katılımcı öğretmenler türk müziği uygulamalarının öğrencilerin fiziksel gelişim alanı ve alt boyutları ile ilişkilerini çeşitli boyutlarda açıklamışlardır. Katılımcılar, Türk müziği uygulamalarının fiziksel gelişimi ve bu gelişimin alt boyutlarını Açıklarken psikomotor gelişim doğru nefes ve koordinasyon cevaplarını vererek ortak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar türk müziği uygulamalarının öğrencilerde fiziksel gelişim çerçevesinde koordinasyonlarını olumlu anlamda geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Türk müziği uygulamalarının fiziksel gelişimi alanı ve bu gelişimin alt boyutları ile arasındaki ilişkiyi çeşitli ifadelerle açıklamışlardır. Türk müziği uygulamalarının fiziksel gelişim alanından Öğrencilerin dayanıklılık yönünü artırdığını ve aralarında olumlu ilişkiler olduğunu ifade etmiştir. Türk müziği uygulamalarında doğru nefes alma tekniklerinin öğretilmesi öğrencilerde ses kullanımının da doğru bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıdığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte katılımcılar psikomotor gelişim alanlarından ince

motor gelişimi ve kaba motor gelişiminin özellikle enstrüman çalma boyutunda derin bir ilişkisi olduğunu vurgulamıştır.

Fiziksel gelişim alanını destekleyecek literatür çalışmalarına bakıldığında özellikle öğrencilerin psikomotor becerileri hedef alan kazanımları somut olarak gösterebiliyor olması bu gelişim alanının daha kolay bir şekilde gözle görülmesini ve analiz edilmesini sağlamaktadır. Katılımcılardan bir öğretmen türk müziği uygulamalarının öğrencilerin fiziksel gelişimlerini olumsuz olarak etkilediğini ifade etmiştir. Çocukların fiziksel gelişimlerinin enstrüman çalma argümanlarını gerçekleştirmede uygulanan eğitim programının başarısıyla da doğru bir ilişkisi bulunmaktadır.

Fiziksel gelişimin alt boyutları olarak da ana gelişim alanının eylemsel olarak kazanımları esas alınmıştır. Katılımcılar türk müziği eğitime yönelik uygulamalarda öğrencilerin fiziksel gelişimin alt boyutlarında kaba motor beceriler ve ince motor becerilerinin önemli olduğunu vurgulayarak müzik eğitimi ile olumlu bir ilişkisi olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılar fiziksel gelişimin alt boyutlarından psikomotor becerilerinin Müzik eğitiminden doğrudan etkilendiğini ifade ederek öğrencilerin fiziksel potansiyellerini ortaya çıkarmada Türk müziği uygulamalarının rehberlik ettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin enstrüman çalarak fiziksel olarak sorumluluğunu yerine getirme aktivite ve uygulamalarında başarılı olma durumlarının motivasyonlarını doğrudan etkilediğini ifade etmiştir. Genel anlamda öğrencilerin fiziksel gelişimleri dikkate alındığında Onların eylemlerini ortaya çıkaracak ve içsel disiplinle birlikte mevcut olan potansiyeli sürekli hale getirecek spesifik çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Katılımcılar cevapladığı sorularla fiziksel gelişim ve bu gelişim alanının alt boyutlarının türk müziği eğitim uygulamaları arasındaki ilişkiyi temel başlıklar altında açığa çıkarmıştır.

Fiziksel gelişimi tanımlayan ve bu gelişim alanlarını ortaya çıkartacak gelişimsel etkinliklere yönelik literatür taraması yapıldığında çeşitli disiplin ve bilimlerin öğrencilerin bu eylemleri sorumlu ve başarılı bir şekilde gerçekleştirmesine ortam hazırladığı görülmektedir. Fiziksel gelişimin müzik uygulamalarıyla birlikte ortaya çıkan eylemsel kazanımların etkisi temel gelişim alanlarının önemli hareket alanlarını oluşturmaktadır. Türk müziği

uygulamalarının öğrencilerin fiziksel gelişimine katkıları sunduğu ve müzik uygulamalarının öğrencilerin fiziksel gelişimlerini ortaya koyacak eylemleri daha kolay gözle görülebilir halde uygulamasını kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda literatür çalışmaları da fiziksel gelişim ve alt boyutlarının müzik eğitimiyle desteklendiğini ifade etmektedir.

Motor beceriler karmaşık veya rutin görevleri yerine getirmek için vücudun farklı kas kemiklerini senkronize etme hareket etme becerisi olarak açıklanmaktadır. Motor beceriler ince ve kaba motor beceriler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Özellikle kaba motor beceriler vücudun geniş organ bölümleri ile kabaca büyük hareketleri ifade ederken ince kaba motor becerileri de vücudun daha küçük bölümleri ile yapılan spesifik eylemleri ifade etmektedir.

Kaba motor ve ince motor becerileri vücudun koordinasyonunu sağlamak için birlikte çalışmaktadır. Hannaford (1995), Çocukların hareket etme eylemlerinin artması onların daha iyi bir şekilde öğrenmelerine olanak sağladığını ifade etmiştir. Öğrenme sırasında hareketi teşvik etmek çocukların sinir Sistemlerinin gelişmesini sağlamakta olduğunu ifade etmiştir. Müzik çocuğun motor gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Aynı zamanda müziğin çocukların dikkat denge ve koordinasyon gibi motor becerilerinin gelişmesine de katkı sağladığı deneysel çalışmalarda kanıtlamaya çalışılmıştır (Gordon, 2000).

Müzik eşliğinde yapılan hareketler ve uygulamalar ritme ayak uydurma beyin aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Müzik ile yapılan eylemler esnasında beyin tarafından salgılanan endorfin hormonu çocuğun kendini iyi hissetmesini ve müziğe karşı ilgisini korumasını sağlamaktadır. Müziğin vermiş olduğu eylemsel bütünlük ve koordinasyon ile çocuk vücudunu senkronize bir şekilde kullanmayı öğrenir. Müzik kabiliyeti çocukların ince motor becerilerini geliştirmektedir (Dinçer, 2000).

Müzik uygulamalarının çocukların fiziksel gelişimi ve bu gelişimin alt boyutlarıyla arasındaki ilişki doğru orantılı olacak şekilde nitelendirilmiştir. Müzik eğitiminde ve müzik uygulamalarında başarılı olan çocukların fiziksel gelişimleri de olumlu olarak ilerlemekte ve eylemsel hareketlilik farklı gelişim alanlarına da destek olmaktadır. Austin Texas Üniversitesi'nce yapılan bir çalışmada iki yıl boyunca müzik uygulamaları alan ve bu uygulamaları almayan

çocuklar arasında motor becerilerin gelişimi olarak karşılaştırma yapılmıştır. Müzik uygulamaları alan öğrencilerin ince motor gelişiminin daha önde olduğu sonucu saptanmıştır. Bununla birlikte müzik uygulamaları alan öğrencilerin hareket geri bildirimlerinin çok daha senkronize ve dikkatli olduğu ifade edilmiştir.

Enstrüman çalmanın el kol ayak ve bacakların hareketini koordinasyonlu bir şekilde gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu durum kaba ve ince motor becerilerinin birlikte hareket ettirilmesini sağlamaktadır. Ortak hareket edebilme kabiliyetinin senkronize bir şekilde gerçekleştirilmesi de müzik uygulamalarının fiziksel gelişimi olan katkısını ortaya koymaktadır. Müzik uygulamalarının çocuklarda karmaşık motor becerilerinin gelişimini yardımcı oldukları belirtilmiştir. Motor becerilerinin gelişimine katkı sağlayan enstrümanlar Türk müziği uygulamalarında kullanılan spesifik çalgı sazlarıdır (Yıldız, 2018).

Bireyin gelişiminde sesler çevresel faktörleri oluşturan ana enerji noktalarından bir tanesini ifade ettiği için algıda seçicilik temellendirmesini derin bir şekilde etkilemektedir. Seslerin doğumdan itibaren çocuğu gelişimsel olarak yönlendirildiği bilinmektedir. Müzik uygulama Türlerinden biri olan şarkı icra etmenin soluk beni peşlerine göre nefes alma solunum kontrolü akciğer gelişimini sağladığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte enstrüman çalmanın büyük ve küçük kas gelişimini arttırmakta ve psikomotor gelişim becerilerini olumlu olarak etkilediği ifade edilmektedir (Bacanlı, 2001).

Zachopoulou, Tsapakidou ve Derri (2004), Müzik ve hareket programlarının motor performanslarına etkileri adlı çalışma Okuduğum dönemdeki çocuklarda zıpla ama denge tepkilerinin geliştirilmesine müzikle hareket programlarının çocukların motor performansını etkilenip belirlemek amacıyla çalışılmıştır. Bu akademik çalışmaya 42 kız öğrenci ve 48 erkek öğrenci olmak üzere 90 öğrenci katılmıştır. Kontrol grubu ve deney grubu oluşturularak uygulamalı müzik eğitim programları uygulanmıştır. Uygulanan program sonucunda zıplama ve denge seviyeleri ölçüldüğünü müzik ve hareket grubundaki çocukların zıplama ve dengeleme Koordinasyon becerilerinin diğer gruba göre çok daha ileri seviyede olduğu ortaya çıkmıştır.

Müzik uygulamalarının psikolojik ve fizyolojik etkisini güvenli bir şekilde ölçmek amacıyla çeşitli teknolojik gelişmeler üretilmiştir. Müziğin psikolojik ve fizyolojik etkisini ortaya koyacak ölçme cihazı geliştirilmeye başlandığı andan itibaren uygulamalı müzik eğitiminin gelişim alanlarına yönelik kazanımları hedef alınmıştır. Bu üretilen ölçme cihazı Nisan 2004 yılında sonuçlanmıştır. İnsan ve müzik araştırma grubu Paris Üniversitesi, Londra üniversitesi, Salzburg Mozarteum Üniversitesi müzik pedagojisi enstitüsünde üretilmiştir. Uygulamalı müzik eğitimlerinin öğrencilerin fiziksel gelişimine olan etkilerini incelemek amacıyla geliştirilen bu ölçek ve çalışma grubunda çeşitli akademisyenler yer almıştır. Özellikle Hans Ullrich, Kai Bachman, Florentina Fritz ve Elizabeth Ferstl, Müzik uygulamalarının fiziksel gelişimi olan etkilerini açıklamaya çalışmıştır.

Türk müziği uygulamalarının fiziksel gelişimi ve fiziksel gelişimin alt boyutları arasında aynı parametre üzerinde seyreden doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Müzik eğitimi ve uygulamalarının öğrencilerde bırakmış olduğu etki ve başarılı akademik gelişme süreci fiziksel gelişim alt boyutlarını da olumlu olarak etkilemektedir.

4. Türk Müziği Uygulamalarının Öğrencilerin Dil Gelişim Alanı ve Alt Boyutları ile İlişkileri

Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin dil gelişim alanı ve bu gelişim alanlarının alt boyutları ile ilişkileri araştırmaya katılan gönüllü öğretmenler tarafından ifade edilen görüşler ile açıklanmıştır. Katılımcılar türk müziği uygulamalarının öğrencilerin dil gelişim alanıyla olan ilişkisini açıklarken bu gelişim alanının kelime kullanımı ve ses kullanımı olarak doğrusal bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar türk müziği eğitime yönelik uygulamalarda öğrencilerin dil gelişiminin kendini ifade etme becerisi olarak gösterdiği kazanım olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin müzik uygulamalarındaki eğitim müfredatları onların dil gelişim alanlarından ritmik duygu ifadelerini de kolaylaştırdığına dair görüş birliğine varmışlardır. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin dil gelişimlerine olan etkilerini olumlu olduğu ifade edilmiştir.

Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin dil gelişiminin alt boyutlarına olan etkileri katılımcıların görüşlerine göre ifade edilmiştir. Katılımcılar özellikle türk müziği uygulamalarının öğrencilerde dil girişimi alt boyutlarından vurgu ve diksiyon Becerilerinin doğru şekilde kullanılmasına katkı sağladığını ifade etmiştir. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerde hitap edebilme becerisini kazandırdığı ve nefesi kontrol ederek müzik icrası gerçekleştirmesi seni sağladığını ifade etmiştir. Katılımcılar türk müziği uygulamalarındaki etkinliklerin müziksel icra performansındaki sesletim biçimlerinin vurgu ve tonlamaları doğru bir şekilde çıkartılmasına katkı sağladığını vurgulamıştır. Sembollerini anlayabilme ve doğru bir şekilde kodlayan bilme becerisi de dil gelişiminin alt boyutlarını ifade etmektedir. Türk müziği uygulamalarını aktif bir şekilde içselleştiren öğrencilerin iletişim kanallarını doğru bir şekilde kullandığı ve sürekli dinamik bir alanda bu kanalları süren bir pozisyonda sürdürdüğü karşımıza çıkmaktadır. Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin iletişimi başlatmak ve canlı tutmak konusunda katkı sunduğu ifade edilmiştir.

Dil gelişimi alanındaki literatürlere bakıldığında görsel ve işitsel sanatsal çalışmaların bu gelişim alanlarına derin katkılar sunduğu görülmektedir. Katılımcılar, Türk müziği uygulamalarının içeriğini oluşturan etkinlik yapılarının öğrencilerin ifade biçimlerini etkilediğini ve bu Etkilenmenin dil gelişim alanıyla olan ilişkisini şekillendirdiğini söylemiştir. Dil temel gelişim alanıyla ilgili literatür çalışmalarına bakıldığında özellikle kelimelerin doğru bir şekilde kullanılması anlamına uygun ses biçimlerinin oluşturulması ve iletişim kanallarının kullanılmasında müziğin ve müzik icrasının büyük önem arz edildiği ifade edilmektedir.

Dil insanların düşünceye bilgi ve becerilerine karşılıklı olarak aktarabilmesi sağlayan iletişim aracı olarak tanımlanmıştır. Dil toplumsallaşması sağlamakla birlikte bireylerin ilişkilerinin başlangıcı olarak ifade edilir. Sağlıklı bir çocuk dünyaya geldiği andan itibaren dil gelişimi için donanımlı ve hazır bulunuşluk Gelişim kavramına göre dil öğrenmeye yeteneklidir. (Karagöz ve İşcan,2016). Dil gelişimi çocukların diğer gelişim alanlarıyla paralel olarak ilerlediği literatür kaynaklarında belirtilmiştir. Çocukların yaşamış olduğu çevredeki uyaranların etkisi ve kalitesi dil gelişiminin donanımını etkilemektedir. Çocuğun gelişim parametresinde deki en önemli uyaranlardan birisi de müziktir. Müzik alanındaki

etkinlikler ve oyun çalışmaları çocukların dil gelişimlerini etkilemektedir (Kılıç, 2012).

Çocukların çevresel uyaranlarla birlikte ses çıkarması ve konuşmaya gelişimini göstermesi dil gelişiminin en önemli boyutlardadır. Duyma dinleme ve konuşma becerileri arasındaki ilişkiyi müzik ile paralellik oluşturacak şekildedir. Akademik Çalışmalara bakıldığında özellikle Herder, Spencer ve Rousseau müzik ve dil gelişimi arasında paralellik olduğunu ifade etmektedir. (Selçuk,2004). Erken çocukluk döneminde çocuğun eğitiminde müziğin kullanılması da dil gelişimini olumlu yönde katkı sağladığı ifade edilmiştir. Çocukların bu dönemde sesleri duyması beyindeki bilişsel fonksiyonlarını aktif hale getirmekte ve kelimeler arasında bağlantı kurarak anlamlar çıkarmaktadır. Çocukların gelişim alanlarındaki senkronize becerilerin gelişmesi de müziğin doğru bir şekilde kullanılmasını ve dil gelişimine katkı sunmasını kolay hale getirmektedir.

Çocukların küçük yaştan itibaren Müzik uygulamalarına katılması ve aktivite olarak uygulamasında çocuğun ses tonunu ayarlamasına akıcı şekilde konuşmasına olanak tanımaktadır (Babaç ve Yıldız, 2018).

Müziğin dil gelişimini hedeflenmesi öğretim aracı olarak kullanılması dildeki müzikteki bilişsel süreçlerinin karşılaştırılması bilinçli öğretim ve müzik uygulamalarından ortaya çıkmaktadır. Müzik eğitimi içsel temporal işlemleri kuvvetlendirmektedir. Bu kuvvetlendirme neticesinde sözel beceriler gelişir ve olumlu olarak etkilenir. Temporal işlemlerini kuvvetlenmesi akustik olaylardaki ince ayrılmanın fark edilmesi olanak tanır. Müziksel algı sözel algı bağlantısı beyin yapısındaki hareketlenmeleri beraberinde getirir. Müzik uygulamaları temporal işlemi aktif hale getirdiği için çocuklarda sözel ayırt etme becerisi dili anlama becerisi arasını anlamlı bir ilişki kurmasını desteklemektedir. İsviçre Fribourg Üniversitesi araştırma kurulu uzmanı Maria Spsychiger'e göre Müzik eğitiminin okullarda çok fazla kullanılması ve müzik uygulamalarını aktif bir şekilde gerçekleştirilmesi çürükleri de dil öğrenme yeteneklerini normal eğitim görenlere göre daha çok geliştirdiğini ifade etmiştir. Kendisini yapmış olduğu bir araştırmada 7 ve 15 yaş arasında değişen 70 çocuğun müzik eğitiminin matematik ve dil becerilerini olumlu yönde etkilediği kanıtlamıştır.

Müzik ve konuşma çözümlenmeleri beynin iki ayrı yarım küresinde gerçekleşmektedir. İki yarım küre arasındaki sinirsel bağlantıların kurulması ve diğer gelişim alanlarının senkronize bir şekilde gelişim ivmesi göstermesi müzik eğitiminin dil gelişiminin olumlu olarak etkilediğini ifade edilmiştir. Aynı zamanda müzik eğitimi dil gelişimini de dengelediği ifade edilmiştir. Öğrencilerin kontrollü bir şekilde müzik eğitimi alması ve müzik uygulamalarını gerçekleştirmesi içerisinde bulunmuş olduğu toplumun konuşma ve dil becerilerini doğru bir şekilde içselleştirip ikisi arasındaki denge kurmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin içerisinde yaşamış olduğu toplumun kültürel yansımalarını şarkılarda Makamsal çalışmalarla içselleştirip dil gelişimi olan ürünleri kolay bir şekilde algılayıp günlük hayatta kullanmasına olanak tanıyacaktır (Aşıcı, 2003).

Hong Kong Çin Üniversitesi Psikoloji bölümü araştırmacıları Ho, Cheung ve Chan (2003), Hong Kong'da erkeklerin gittiği bir ilkokulda yaşları 6 ile 15 arasında değişen sağ elini kullanan 90 öğrenci üzerinde bir deney çalışması gerçekleştiriyor. Gerçekleştirdiği bu deney çalışmasında 45 öğrenciye uygulamalı müzik eğitimi veriliyor. Diğer gruba herhangi bir uygulamalı müzik eğitimi verilmiyor. Müzik eğitimi ve müzik uygulamaları alan öğrenci grubunun yapılan testler sonucunda sözel hafızası müzik eğitimi almayanlara yönelik daha iyi çıktığı tespit ediliyor. Bu araştırmanın devamında deneyin başında müzik eğitimi alan 45 öğrenci daha profesyonel uygulamalı müzik eğitimleri Aldığı ifade edilmiştir. Bu öğrencilerin müzik eğitimiyle birlikte Akılda tutma becerilerinin geliştiği öğrenmeyi daha kolay bir şekilde sağladığı ve iletişimi oluşturan kanalların daha doğru bir şekilde belleğe yerleştirildiği saptanıyor (Arı ve Gönen, 1988).

Fransa Akdeniz Üniversitesi bilişsel sinir bilimciler merkezinden yapılan bir araştırmada 7 ve 9 yaşları arasında 13'ü müzisyen ve 13'ü müzisyen olmayan 26 çocukla bir deney çalışması gerçekleştiriliyor. Müzik eğitimi alan çocuklar müzik eğitimi almayan çocuklara yönelik bilişsel yetenekleri çok daha üst düzeyde çıkıyor ve dil becerileri geliştirmeleri olumlu olarak kazananlara yansıdığı ifade ediliyor. Dil gelişiminin müziksel etkinlikler ve uygulamalı müzik eğitimiyle kazanırsan olarak daha somut hale takip edildiği ifade ediliyor (Magne ve ark., 2006). Bir diğer çalışma Fransa ve Portekiz üniversitelerinde görevli

araştırmacıların ilkokul kademesindeki öğrencilere normal içten sağ eliyle yazan Portekizce konuşan 32 çocuk üzerinde bir deneysel çalışma gerçekleştiriyor. Çocukların bir kısmına müzik uygulamaları yapılırken diğer kısmından normal klasik eğitim müfredatı uygulanıyor. Bu kapsamda çocuklara belirli kademelerde bilişsel testler uygulanıyor. Bu testler sunucunda müzik eğitimi ve müzik uygulamaları alan çocuklarının sözel becerilerini daha çok geliştiği okuma becerilerinin daha somut bir şekilde görüldüğu ve daha rahat bir şekilde iletişim kurup kelimeler arasındaki anlamı daha başarılı bir şekilde kurduğunu ortaya çıkartıyorlar. Moreno ve ark., 2009 bu deneysel çalışmayı benzer bir çalışmada Kanada Üniversitesi Psikoloji bölümü enstitüsünde gerçekleştiriliyor. Araştırmada Moreno ve arkadaşları (2011), Yaşları 4 ve 6 yaş arasında değişen bir grupla uygulamalı müzik eğitiminin üzerine alışıyor. Müzik eğitimi alan öğrencilerin sözel zekayı yansıtan kelime bilgilerini daha doğru bir şekilde kullandığı mekansal becerileri daha farklı bir şekilde ifade ettiği müzik eğitim alan öğrencilerin kendini ifade etme becerisi ve iletişimi geliştirecek hamleleri çok daha fazla baskın bir şekilde başarılı performans olarak ortaya koyduğunu ifade ettiğini belirtmiştir.

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında Çin, Fransa Amerika, Almanya gibi farklı dilleri konuşan farklı kültürlerde yaşayan coğrafyalarda yapılan çalışmaların müzik eğitimi ve dil gelişimi üzerindeki etkisinin gözlenebildiğini göstermektedir. Çocuklarda doğru bir müzik eğitiminin dil yeteneğinin okuma becerisini ve sözel zekanın gelişiminin desteklendiği bilimsel çalışmalarda ifade edilmiştir (Kol, 2011).

Türk müziği uygulamalarının öğrencilerin dil gelişimi ve dil gelişiminin alt boyutları arasında olumlu bir ilişki olduğunu katılımcıların görüşlerine göre tespit edilmiştir. Diğer temel gelişim alanlarında olduğu gibi dil gelişim alanları ve alt boyutlarında da müzik eğitiminin uygulamalı bir şekilde gerçekleştirilmesi öğrencilerin bu gelişim alanına yönelik kazanımları daha hızlı ve somut bir şekilde göstermesine olanak tanımaktadır. Dil girişiminin ve bu gelişimin temel alt boyutlarında uygulamalı müzik eğitiminin kolaylaştırıcılığı yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir.

B. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde Katılımcılar ile yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen bulgulara ve uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada Türk müziği uygulamalarının ve Türk müziği uygulamalara eğitim programı uygulayan ilkökul kademesi öğrencilerinin temel gelişim alanlarıyla Ondan ilişkileri öğretmen görüşleri alınarak belirlenmeye çalışıldı. Öğretmen görüşmelerindeki farklılığın öğretmenlerin Türk müziği uygulamalarına dair ön bilgilerinin ve tecrübelerinin etkili olduğu görülmüştür. Türk müziği uygulamaları ve türk müziği uygulamaları eğitim müfredatını alan öğrencilerin çoğunlukla olduğu örneklem grubuna ait sistemin temel prensiplerini içeren kapsamlı bir eğitim alabilirler.

2. İlkokul kademesinde türk müziği eğitim uygulamaları ilk defa örneklem grubunun alındığı okulda yapılmaktadır. Kurumda görev yapan ve bu araştırmaya katılan gönüllü öğretmenlerin uygulanan eğitim politikası ve Uygulama felsefesine yönelik spesifik bir türk müziği eğitimi alabilirler. Türk müziğinin doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulamaların doğru metotlarla kanalize edilip içselleştirilmesi için Geleneksel yöntemi günler bazı alınarak modern eğitim metotları hedeflenerek pedagojik alt yapılara yönelik kapsamlı bir eğitim alabilirler.

3. Türk müziği literatürünü doğru bir şekilde öğrenmek ve bu literatüre uygun uygulamalar geliştirmek adına türk müziği alanında ihtisas yapmış Türk müziği uygulamalarını aktif bir şekilde çeşitli öğrenci kademelerinde uygulamış eğitim ve öğretim personellerinden kapsamlı bir uygulama metodolojilerini Kavrayıp bu kapsamda eğitim programları geliştirmeye yönelik aktif yöntemler tasarlayabilirler

4. İlgili örneklem grubunda türk müziği uygulamaları gerçekleştirirken bu müzik kültürünün temelini oluşturan felsefeye hizmet eden diğer disiplinler ve bilim dalları ile de harmanlanmış bir eğitim modeli kullanıldığı görülmüştür. Türk müziği eserlerini icra etme ve türk müziği çalgılarını çalabilme uygulama eğitimlerine dayanak oluşturacak uygulama eğitimlerini geleneksel öğretim

yöntemlerini kullanarak tasarlanan bu disiplinlerin felsefesi üzerine atölye çalışmaları gerçekleştirilebilir. Türk müziğinin felsefesini oluşturan geleneksel motifler ve kültürel kodlar üzerine geleneksel türk sanatları çalışmaları çeşitli yöntemlerle deneyimlenebilir. Geleneksel türk müziği ve klasik türk müziği repertuarına Temel oluşturan düşünce kalıplarıyla harmanlanmış Kültür ve medeniyet kodları içeren ebru, hat, kakı, minyatür gibi motifli sanat çalışmaları öğrenilebilir.

5. Türk müziği uygulamalarının en önemli yapı taşlarını oluşturan enstrüman öğretimi ve türk müziği eser repertuarının icrası profesyonel olarak deneyimlenebilir ve öğretmenler enstrüman çalmayı öğrenip türk müziği eser repertuarını icra etmeyi deneyimleyebilir.

6. Klasik dönemde oluşturulmuş türk müziği eserleri ve modern anlamda oluşturulan türk müziği eserleri arasındaki yöntem ve farklılıklar daha doğru bir şekilde anlaşılması adına literatür çalışmaları planlanır ve bu çalışmalara yönelik akademik çalışmalar desteklenebilir ve bu çalışmalara yönelik akademik çalışmalar desteklenebilir.

7. Türk müziği Disiplin alanının tarihsel süreç boyunca kullanıldığı tıp ve psikoloji bilimlerine yönelik akademik çalışmalara takip edilir desteklenir ve uygulama boyutunda teşvik edilebilir.

8. Türk müziği uygulamalarını en temel noktalarından olan ve modern psikoloji anlayışının popüler araştırma konu başlıyor olan müzik terapi anlayışına yönelik atölye çalışmaları gerçekleştirilebilir ve bu psikoloji yöntemi üzerine uygulama çalışmaları gerçekleştirilebilir.

9. Geleneksel türk müziği anlayışının yapı taşı oluşturan müzikle terapi metodu doğru bir şekilde öğrenilebilir ve tarihsel süreç boyunca kullanılan yöntemler alan uzmanları eşliğinde deneyimlenir ve öğrenciler üzerinde uygulanabilir.

10. İlkokul kademesinde yapılandırılan türk müziği uygulamaları eğitim müfredatlarının kazanımlarını daha sağlıklı bir şekilde gözlemlemek adına bu programın ilkokulu boyutunda kalmayıp ortaokul boyutuna entegre olacak şekilde müfredat programı hazırlanabilir ve fiziki ortam tasarlanabilir.

11. Türk müziği uygulamaları eğitim programını alan ilkokul öğrencilerin ortaokula uyumlarını sağlamak amacıyla dördüncü sınıfa geldiklerinde klasik sisteme benzer uygulamalar gerçekleştirilebilir. Türk müziği uygulamalarının temel gelişim alanlarına yönelik kazanımlarını ortaya koyacak branş atölyeleri farklı öğretmenlerin katılımı ile disiplinler arası olarak gerçekleştirilebilir.

12. Türk müziği uygulamaları eğitim programını uygulayan ilkokul öğrencilerinin klasik eğitim müfredatlarıyla beraber eğitim programlarını pedagojik temellendirmeye oturtmak ve farklı iki eğitim modeli arasında ortaya çıkacak farklılıklara yönelik anksiyete ve eğitim sorunlarını önlemek amacıyla belirli kademelerde ortak entegre olmuş çalışmalar tasarlanabilir.

13. Tarihsel süreç boyunca geleneksel türk müziği icraları psikolojik iyi oluş süreçlerinde aktif bir şekilde kullanılmıştır. Türk müziği icracıları, Türk müziği sanatçıları ve bu türk müziği uygulamalarını gerçekleştiren öğretmen ve öğrenci gruplarının ilgili Disiplinlerin uzmanlarıyla birlikte deneyim atölyeleri kurup müziğin psikolojik etkisini gözlemleyebilirler. Bu gözlemler neticesinde çeşitli atölye çalışmaları gerçekleştirilip literatür çalışmalarına katkı sunulabilir.

14. Türk müziği uygulamalarını alan öğrencilerin temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarına yönelik kazanım ve becerilerinin daha somut bir şekilde gözükmesi adına bu gelişim alanlarını ortaya çıkartacak oyun ve etkinlik temaları oluşturulabilir.

15. Türk müziği uygulamalarını aktif bir şekilde uygulayan öğrenci gruplarının temel gelişim alanlarındaki beceri düzeylerini geliştirmek için uzmanlar ile bir öğretim programı geliştirilebilir. Bu eğitim programı belirli aralıklarla öğrenci ihtiyaç ve ilgilerine göre yenilenebilir. Bu kazanımları sağlayamayan öğrenciler tespit edilir ve bu öğrenciler için uzmanlar ve aileler ile iş birliği sağlanarak akademik çalışmalar yapılabilir.

16. Psikoloji bilimine yönelik katkı sağlayacak sanatsal terapi çalışmaları o dağında müzikle terapi sürecini şekillendirecek özel eğitim programları tasarlanabilir ve Türk müziği uygulamalarını Gerçekleştiren öğretmen kadrosunun bu modern psikoloji alanındaki Uygulamaları deneyimleyip geleneksel süreci modern bilimsel çerçeveler doğrultusunda şekillendirmesine katkı sunulabilir.

17. Türk müziği uygulamalarının gelişim psikolojisi, eğitim psikolojisi ve sosyal psikoloji çerçevesinde yeniden değerlendirilip psikolojinin alt inceleme alanlarına literatür kaynağı sunabilecek somut beceri etkinlikleri planlanabilir. Bu planlamalar doğrultusunda geleneksel yöntemlerle uygulanan müzik terapi anlayışına farklı bir bakış açısı getirilip ilkökul kademesinden başlanan spesifik bir modelleme çalışması tasarlanabilir.

18. Uygulamalı psikoloji ve psikiyatrik Temelli psikolojik terapi çalışmalarında kullanılan çeşitli sanatsal ve tematik terapi yöntemlerinde Türk müziği uygulamaları müzik terapi başlığı altında geleneksel formlarına kavuşturup özüne hizmet edecek şekilde yeniden alan uzmanları tarafından yönergeleri belirlenip çeşitli tedavi protokollerinde kullanılabilir. Bu tedavi protokollerinde Kullanılacak yöntemlerin alan uzmanları tarafından tasarlanmasında uygulayıcılar aktif bir düzende danışmanlık gerçekleştirebilirler.

2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Millî Eğitim Bakanlığı programı müfredatı Programını gören öğrencilerin temel gelişim alanlarına yönelik becerileri ve türk müziği uygulamaları eğitim müfredatı programı gören öğrencilerin temel gelişim alanına yönelik becerileri düzeyleri karşılaştırılabilir.

2. Türk müziği uygulamaları programını gören ilkökul öğrencileri ile boylamsal bir çalışma gerçekleştirilerek temel gelişim alanlarının alt boyutlarına yönelik spesifik beceriler incelenebilir.

3. Türk müziği uygulamalarının ve türk müziği uygulamaları eğitim programlarının farklı yaş ve sınıf kademelerindeki kazanımlarına yönelik literatür araştırması yapılabilir.

4. Türk müziği uygulamalarının Türkiye'deki Mevcut eğitim uygulamalarına ne derece de ve nasıl katkıda sunduğuna yönelik özel bir saha araştırma çalışması gerçekleştirilebilir.

5. Türk müziği uygulamalarının ilkökul kademesindeki yansımaları değerlendirilip ilk mezunları verildikten sonra akademik gelişimleri ve bu uygulama programının temel gelişim alanlarına ortaokul ve lise kademesinde ne

ölçüde etkilediğine yönelik sürdürülebilir inceleme araştırma çalışması gerçekleştirilebilir.

6. Türk müziği uygulamalarının ilkökul kademesinde gerçekleşti bildiği eğitim programının temellendirilmesi ve pedagojik alt yapısının okul öncesi dönemde uygulanabilir boyuta indirgenmesi üzerine literatür çalışması gerçekleştirilebilir ve bu kapsamda akademik eğitim müfredatı oluşturulabilir.

7. Türk müziği uygulamalarının ilkökul kademesindeki öğrencilerin temel gelişim alanlarının alt boyutlarını daha somut bir şekilde görebilmek adına oyunu etkinlik planlama çalışmaları hazırlanabilir. Özellikle sanat çalışmaları kapsamında uygulamalı atölye çalışmalarının perspektifi ve yansımaları üzerine araştırma çalışması gerçekleştirilebilir.

8. Türkiye’de uygulanan türk müziği uygulamaları programının uygulanma sürecinde ortaya çıkan sorunların ele alındığı araştırma yapılabilir.

9. Türk müziği uygulamalarının Okul öncesi, ilkökul, ortaokul, liseler ve üniversiteler gibi örgün eğitim dışındaki diğer eğitim kademelerinde uygulamaları araştırılabilir ve bu kapsamda bir program hazırlanabilir.

10. Türk müziği uygulamalarının geleneksel metodolojisinin Psikolojik iyi oluş halini ortaya çıkartacak yönerge ve uygulama sahasına yönelik etkinlik portföyü oluşturulabilir.

11. Uygulamalı psikoloji bilimi kapsamında türk müziği uygulamalarının bireyin psikolojik alt yapısına Sunmuş olduğu katkılar literatür taraması olarak yapılandırılıp incelenebilir.

12. İçerisinde yaşamış olduğumuz kültürel yapının ve medeniyetlerin kuşaktan kuşağa aktarılan ana kaynağı olarak gösterilen müzik terapi anlayışının modern psikolojideki yansımaları ve karşılığı literatür olarak araştırılıp uygulama boyutunda türk müziği çerçevesinde şekillendirilebilir ve yeni bir yerel motifler içeren terapi atölyeleri gerçekleştirilebilir.

13. Türkiye’de veya yurt dışında türk müziği uygulamaları gerçekleştiren iki okul seçilir. Bu iki okulun eğitim ve öğretim planlamaları öğrenci kazanımları ve öğretmen yeterlilikleri karşılaştırılabilir. Türk müziği uygulamalarının

öğrencilerin temel gelişim alanlarına yönelik değerlendirilmesinde deki benzerlikler ve farklılıklar çeşitli ilişkisel boyutlarda incelenip araştırılabilir.

14. Bu akademik çalışmada sınırlı sayıda öğretmen ile çalışılmıştır. Daha sonra yapılacak araştırmalarda türk müziği eğitim programı kapsamında Çalışan öğretmen ve çalışmayan öğretmen arasında müzik eğitiminin gelişim alanlarına yönelik Öğretmen görüşlerini inceleme çalışması gerçekleştirilebilir.

15. Türk müziği uygulamalarının çocuklardaki gelişimsel alt boyutlarının somut bir şekilde katkıları sunduğunu ortaya çıkarmak için çeşitli istatistikî çalışmalar ve test grupları uygulanıp niceliksel akademik çalışmalar ortaya konulabilir.

16. Türk müziği uygulamaları programı kapsamında ilkököl kademesinde öğrenim gören öğrencilerin belirli alanlardaki eğitim programı uygulamaları ve atölyeleri kapsamında ön test ve son test uygulaması yapılarak gelişim alanlarına olan etkileri farklı bir boyutta incelenebilir.

17. türk müziği uygulamaları programını alan çocukların gelişimsel değerlendirmeleri üzerinde izleme çalışmaları farklı boyutlarda gerçekleştirilebilir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ACUN, S. VE ERTEN G. B. (1992). **Çocuk Gelişimi**. Esin Yayınevi, İstanbul.
- AÇIKGÖZ, K. Ü. (1996). **Etkili Öğrenme ve Öğretim**, İzmir, Kanyılmaz Matbaası. (s. 8).
- AK, Ş. (1997). **Avrupa ve Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi Tarihi Gelişim ve Uygulamaları**, Öz Eğitim Yayınevi, Konya.
- AKSOY, B., (2008). **Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar**. İstanbul: Pan Yayıncılık
- ALPAY, G. (1972). “Çengnâme’de Musikî Terimleri”, Araştırma X içinde, s: 83-97, Ankara.
- ANSELMO, S. (1987). **Early Childhood Development Prenatal Through Age Eight**. Mucmillan Publishing Company, Newyork.
- AREL, H. (1992). **Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri**, Haz. Onur Akdoğu, Ankara.
- AVCI, N. (2003). **Gelişimde 0-3 Yaş. Yaşama Merhaba**. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- BABADOĞAN, C. (1992). **Bellek ve öğrenme. Eğitim ve Bilim**, 16 (86): 37–44.
- BACANLI, H. (2001). “**Gelişim ve Öğrenme**”. Nobel Yayın-Dağıtım. 4. Basım. Ankara.
- BACANLI, H. (2003). **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. (s. 145
- BAL, S., ARTAN, İ. (2020). **0-6 Yaş Çocuklarının Müzik Eğitimi**, VA-PA yay., İstanbul
- BARIŞ, D. A. (2008). **Sosyal beceri gelişiminde çocuk ve müzik**. Millî Eğitim.

- BAŞAL, H. A. (2003). **Gelişim ve Psikoloji**. “Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim?”. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul
- BAŞAR, E. (2004). **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920-1960)**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- BAYKUL, Y. (2000), **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme-Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**. Ankara: ÖSYM Yayınları, Cem Web Ofset.
- BEHAR, C. (2006). **Aşk Olmayınca Meşk Olmaz, Geleneksel Osmanlı Türk Müziğinde Öğretim ve İntikal**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- BİLEN VE ARK. (2011), **Orff Destekli Etkinliklerle Müzik Eğitimi**, Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara
- BİLEN, S. ÖZEVİN, V. CANAKAY E. U. (2009). **Orff Destekli Etkinliklerle Müzik Eğitimi**. Müzik Eğitimi Yayınları İstanbul.
- BİLEN, S. ÖZEVİN, V. CANAKAY E. U. 2009. **Orff Destekli Etkinliklerle Müzik Eğitimi**. Müzik Eğitimi Yayınları İstanbul.
- BİLGE, F. (2002). **Gestalt ve insancıl yaklaşımda öğrenme. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi** (Ed: B. Yeşilyaprak). Pegem A Yayıncılık, Ankara. 221-250.
- BİNGÖL, E. (1999). **Türk Mûsikisinde Makamlar ve Seyir Örnekleri**. İstanbul: Üstün Eserler Neşriyat Evi.
- BOŞNAK, M., KÜRT A., YAMAN, S. (2017). Beynimizin Müzik Fizyolojisi, **KSÜ Tıp Fakültesi Dergisi**; 12(1) 35-44
- BÜMEN, N. (2007). **Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitim, Eğitimde Yeni Yönelimler**, Demirel, Ö. (Ed.). Ankara, Pegem Yayıncılık
- CAN, G. (2002). **Kişilik gelişimi. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi** (Ed: B. Yeşilyaprak). Pegem A Yayıncılık, Ankara. 109-140.
- CLAİR, A. A.VE MEMMONT, J. (2008). **Therapeutic uses of Music with Older Adults**. (2. Edition). N. Y., US: American Music Therapy Association.
- COVINGTON H. (2001). **Therapeutic music for patients with psychiatric disorders**. *Holist Nurs Pract*; 15:5-69

- ÇAĞLAR, A., ÜNAL, H., AYDIN, K., YAVUZ, M. G., & KILIÇ, Ş. (2021). **Türk musikisinin ve müzik terapinin kesişimi: Tümata.**
- ÇAĞLAR, A., ÜNAL, H., AYDIN, K., YAVUZ, M. G., & KILIÇ, Ş. (2021). Türk musikisinin ve müzik terapinin kesişimi: Tümata.
- ÇELİKKAYA, H. (2006). **Eğitim Bilimine Giriş: Eğitimcilik ve Öğretmenlik**, İstanbul, Alfa Yayınları
- ÇEVİK, S. (1997). **Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri**, Doruk yay., Ankara.
- ÇEVİK, S., & KABATAŞ, M. (2021). **Kavramsal, boyutsal ve içeriksel perspektiften Türk Müziği**. Türk Müziği, 1(1), 15-21.
- DAMASIO, A.R VE DAMASIO, H. (1977). **Musical faculty and cerebral dominance**. In M. Critchley and R. A. Henson Music and The Brain (London: William Heinemann Medical Books).
- DEMİREL, Ö. (2005). **Eğitim Sözlüğü**, Ankara PegemA Yayıncılık
- DEMİREL, Ö., (1997), **Eğitimde Program Geliştirme**, Usem Yayınları No.13, 1.Baskı, Ankara
- DEUTSCH, D. (2013). **Groupama Mechanisms in Music**. D. Deutsch (Ed.), The Psychology od Music (3. baskı). Amsterdam, Hollanda: Elsevier Academic Press
- DOĞAN, İ. (2004). **Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerine Felsefî ve Sosyolojik Tahliller**, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2004
- DÖĞÜŞGEN, M. M. (2010). **Çocuklarda ve gençlerde zekâ gelişimi**. (1. Baskı). Ankara: Ekinoks Yayın Grubu
- ERDEN, M. VE AKMAN, Y. (2006). **Eğitim Psikolojisi. Gelişim-Öğrenme-Öğretme. Geliştirilmiş** On beşinci baskı. Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- FARNSWORTH, P.R. (1969), **The Social Psychology of Music** (2.nd ed.). Ames: Iowa State University Pres.
- FREUD, S. (1993). **Davranış Bozuklukları ve Tedavisi**. İstanbul.
- GABRIELİ, J.D.E., POLDRACK, R.A. VE DESMOND, J. E., (1988). **Proceedings of the National Acaddemy of Sciences, USA, 906-913.**

- GANDER, J. M VE GARDİNER, W. J. (2004). **Çocuk ve Ergen Gelişimi** (Yayına Hazırlayan; B. Onur). 5. Baskı., İmge Kitabevi, Ankara
- GARDNER, H. (2004). “**Zihin Çerçevesi, Çoklu Zekâ Kuramı**”. Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- GEDİKLİ, E. (2013). **Eğitsel Ritmik Dinamik Etkinliklerle Müzik**, Ezgi Kitabevi, Bursa
- GUİLFORD, J. HOEPFNER, R. (1971). **The Analysis of Intelligence**. McGraw-Hill, New York.
- GÜNAY, E. (2006). **Müzik Sosyolojisi**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- HATİBOĞLU, A. (1982). **Türk Mûsikîsi Solfeji 1-2-3**. Ankara: Yeni Dağarcık Yayınları
- KABATAŞ M., ÇEVİK, S. (2021). **Kavramsal, boyutsal ve içeriksel perspektiften Türk Müziği**. Türk Müziği, 1(1), 15-21
- KAFESOĞLU, İ. (2015). **Türk Millî Kültürü**. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- KANDIR, A. (2003). Gelişimde 3-6 Yaş. Çocuğum Büyüyor. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti., İstanbul.
- KARAMIZRAK N. (2014). **Ses ve Müziğin organları iyileştirici etkisi**. Koşuyolu Heart Journal; 17(1): 54-57
- KAYA, Z. (2006). **Eğitimin psikolojik temelleri**. Eğitim Bilimine Giriş (Ed: Ö. Demirel ve Z. Kaya). Pegem A Yayıncılık, Ankara. 83-113.
- KILIÇ, I. (2012). **Okul Öncesinde Müzik Eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi.
- KILIK, T. (2001). **Müzikli oyunların çocuk gelişimine etkisi**.
- KOCABAŞ, A. (2003), **Müzik Öğretiminin Temelleri**, Kendi Yayını, DEU, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, 2003, s.171.
- KORKMAZ, L. (2012). **İçimdeki müzik**. PARAFİLİ: CİNSEL SAPKINLIK, 5.
- KÜÇÜK, B. (2008). **Müziğin çocuklarda ve yetişkinlerde uyandırdığı Duygu durumlarının Belirlenmesi ve ilköğretim müzik Dersi müziksel yaratıcılık alanında kullanılması**. PQDT-Global.

- LEHMAN, P.R (1968), **Test and Measurement in Music**. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall
- MADİ, B. (2006). “**Öğrenme Beyinde Nasıl Oluşur?**”, Morpa Ltd. Şti. İstanbul.
- MEB. (2013), Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği, R. Gazete: 07.09.2013 /28758
- MORGÜL, M. (2001). **Müzik Nasıl Öğretilir**, Yurtrenkleri Yay. Ankara.
- NAZİK, B. (2003). **Çocuk Ruh Sağlığı 1**. Ya-Pa Yayınları, İstanbul
- ÖMEROĞLU, E. (2007). **6-12 yaş çocuklarının gelişimi**. Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Ed: A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan). Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti., İstanbul. 13-16.
- ÖZBEK, H. (2014). **Türk Müziğinde Ana Dizi**, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- ÖZÇELİK, D.A. (1997), **Test Hazırlama Kılavuzu**. Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları 8, YÖK Matbaası.
- ÖZGÜN, İ. (1998). **Müzik Eğitimi ve Öğretimi**, Gazi Kitabevi, Ankara
- RENS BOD (2022). **World of Patterns: A Global History of Knowledge**. Johns Hopkins University Press. S. 169. ISBN 9781421443454.
- SABAN, A. (2004). **Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim**, Ankara, Nobel Yayınları
- SAN, İ. & GÜLERYÜZ, H. (2004). **Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zekâ Uygulamaları**, Ankara, Artım Yayınları. S. 241
- SARI, E. (2017). **Müzik Ruhun Gıdasıdır: Müzikle tedavi, ruhsal ve bedensel sorunları olan çocukların ve yetişkinlerin psikiyatrik durumlarını belirlemede yol gösterici bir iletişim yöntemidir**.
- SAY, A. (1985). “**Müzik Ansiklopedisi**”, Uzay Ofset Ltd, Ankara.
- SAY, A. (2001). **Müziğin Kitabı**, Müzik Ansiklopedisi Yay., Ankara
- SELÇUK, Z. KAYILI, H. OKUT, H. (2002). “**Çoklu Zekâ Uygulamaları**”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- SENEMOĞLU, N. (2005). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**, Gazi Kitabevi, Ankara.

- SOLSO, R.L., MACLİN, O.H., & MACLİN, M.K. (2008). **Cognitive Psychology**. ABD: Pearson
- SOYSAL VE ARK. (2005). "**Temporal Lobun Sesi: Müzik**", Yeni Symposium. Sayı 43
- SYLWESTER, R. (1995). "**A Celebration of Neurons an Educator's Guide to the Human Brain**", Association for Supervision and Curriculum Development, Virginia
- ŞENOL, A. (2013), **Türkiye’de Orff-Schulwerk: Müzik Oyun ve Dans Üzerine Makaleler**, Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara, 2013, s.91
- ŞİMŞEK, N. (2004). **Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime Eleştirel bir Yaklaşım**, Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 3(5), 115 – 139
- TUNÇER, H., AYDOĞAN, S. (1998). **İlkokullar İçin Ezgilerle Üniteler**, Arkadaş Yay. Ankara.
- TURA, Y. (1988), **Türk Müziği’nin Meseleleri**. İstanbul: Pan Yayıncılık
- TURGUT, M.F. (1997), **Eğitimde Ölçme Değerlendirme Metodları**. Onuncu Baskı, Ankara: Yargıcı Matbaası
- UÇAN, A. (1994). "**Müzik Eğitimi Temel kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar**". Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara
- UÇAN, A. (2005). **Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar**. Evrensel Müzikevi Yayınları. S. 10.
- USLU, M. (2009). **Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de müzik eğitimi üzerine bir çalışma**, İstanbul.)
- USMAN, O. (2017). **Temel Armoni: Çoksesli Batı Müziğinde Yazım ve Analiz**. Konya, Türkiye: Eğitim Yayınevi
- ÜLGEN, G. VE FİDAN, E. (1997). **Çocuk Gelişimi**. Yedinci Basım. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- VURAL, B. (2004). **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ**, İstanbul, Hayat Yayıncılık
- YAHYA KAÇAR, G. (2009). **Türk Müziği Rehberi**, Ankara: Maya Akademi

- YAVUZER, H. (1998), **Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk Altı Yılı**, İstanbul.
- YAVUZER, H. (2002). **Çocuk Psikolojisi**. Aydın Yayınevi. İstanbul.
- YAZICI, Ö. G. T. (2013). **Problem çözme becerisinin müzik eğitime etkisi**.
- YURDAKUL, B. (2005). “**Yapılandırıcılık**”, Eğitimde Yeni Yönelimler, Demirel, Ö. (Ed.), Pegema Yayıncılık, Ankara.
- ZEREN, A. (2014). **Müzik Fiziği. İstanbul, Türkiye: Pan Yayıncılık**.

DERGİLER

- ARROYO L. (2003). Beynin ve Ruhun Gıdası Müzik. Orff Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Info 4 **Dergisi.Sonbahar**. Çev: Nazan Laslo
- ARROYO L. (2003). Beynin ve Ruhun Gıdası Müzik. Orff Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Info 4 **Dergisi.Sonbahar**. Çev: Nazan Laslo
- ATAMAN, A. (2003). Çoklu Zekâya Dayalı Öğrenme ve Öğretme, MEB Hizmet içi **Eğitim Semineri**, Yalova
- ATILGAN, D. S. (2020). Müzik eğitiminin çeşitli boyutlarda çocuk gelişimine olan etkileri. **Sanat ve Tasarım Dergisi**, 10(1), 120-136.
- AYATA, E. AŞKIN, C. (2008). Müziğin Beynin Bilişsel Fonksiyonlarına Etkisi. **İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 5(2), s. 13-22.
- AYDAR, D. (2014). “Kimlik ve kapsam açısından Türk Müziği’ne bir yaklaşım”, **Partisyon Müzik ve Düşünce Dergisi**, 3, 7-1
- AYTEKİN, E. & RASAN, A. (2001). Proje Tabanlı Öğrenme Modeli Uygulamasında İlk Aşama ve Sonrası; Güçlükler, Fırsatlar ve Kazanımlar, Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı, 3-5 Mayıs, **Ortadoğu Teknik Üniversitesi**, Ankara
- AZİZİ S.A. (2009). **Brain to music to brain!** Neuroscience Letters; 459: 1-2.
- BALES, D. (1988). Building Baby’s Brain: The Role Of Music. Athens, GA, US: **University of Georgia, College of Family and Consumer Sciences**.

- BELGİN, E. (2010). Anne karnında müzik dinletilen bebekler daha zeki oluyor. Müzik çocuk ve beyin konulu konferansta sunulmuş **sözlü bildiri**. **Anadolu Üniversitesi**.
- BOZKURT, A. C. GEDİK, M. KARAOSMANOĞLU, K. (2009). “Türk Müziği için Müzik Bilgi Erişimi: Problemler, Çözüm Önerileri ve Araçlar”, **SİU**.
- BRODY, Z. S. (2020). Suzuki Yaklaşımı Örneği ile Erken Yaş Müzik Eğitiminde Motivasyon. **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18(03), 44-51.
- BUDAK, O. A. (1995). **Türk Müziğinin Kökeni ve Gelişimi**. Ankara: Phoenix.
- BURAK, S., & ERDOĞAN, Ş. (2018). Yaratıcı Drama ve Orff-Schulwerk Uygulamalarının Müzik Dersine Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkileri. **İlköğretim Online**, 17(1), 314-335.
- ÇAYDERE, Ö. Ö., & ALIR, E. B. (2017). İlkokuma eğitimi ve müzik. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 17(4), 2058-2080.
- ÇILDEN, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 21(1).
- ÇUHADAR, C. H. (2017). Müziksel zekâ. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 26(3), 1-12.
- ÇUHADAR, C.. (2006). “Müziksel Zekâ”, **Pamukkale Üniversitesi Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli**.
- DELEŞ, B., & KAYTEZ, N. (2020). Çocuk gelişiminde müziğin yeri ve önemi. **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, 7(10), 133-142.
- DOĞAN, H. (1975), “Program Geliştirmede Sistem Yaklaşımı”, **Ankara Üniv.Eğt. Fak. Dergisi**, Cilt 7, Sayı 14.
- DURAN, N., ÖNAL, A. & KURTULUŞ, C. (2006). E-öğrenme ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yöntemleri Sistemi, Akademik Bilişim Konferansı, 9-11, bat, **Pamukkale Üniversitesi, Denizli**.

- EKER, T. Ç. (2020). Müzik Eğitiminde Kokas Pedagojisi. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 40(2), 759-774.
- ERGÜN, M. (2008). “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, Türkiye Araştırmaları **Literatür Dergisi**, Cilt 6, sayı 12, s.321-348
- ERGÜN, M. (2008). “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, Türkiye Araştırmaları **Literatür Dergisi**, Cilt 6, sayı 12, s.321-348
- GORDON, E. (1968), “A Study of the Efficiency of General Intelligence and Musical Aptitude Tests in Predicting Achievement in Music”. **Council for ReSearch in Music Education**, 13, s.40-45
- GÖK, T. & SİLAY, I. (2009). İşbirlikli Öğrenme Gruplarında Problem Çözme Stratejileri Öğretiminin Öğrencilerin Başarı Güdüsü Üzerindeki Etkileri, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 17(3), 821-834
- GREY, J. M. (1977), “Multidimensional Perceptual Scaling of Musical Timbres”. **Journal of the Acoustical Society of America**, 61, s.-1270-1277.
- GÜRBÜZ, F., ÇEKER, E., & TÖMAN, U. (2017). Eğitsel şarkı ve oyun tekniklerinin öğrencilerin akademik başarıları ve kalıcılığı üzerine etkileri. **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, 12(24), 593-612.
- GÜVEN, E., & EROL, İ. (2019). 12-14 yaş grubu kadınların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleme. **Uluslararası Dil Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi**, 5 (1), 174-189.
- HOWARD, D. M. & ANGUS, J. A. S. (2009). Acoustics and Psychoacoustics. Oxford, İngiltere: **Elsevier Academic Press**
- KABATAŞ, M. (2017). Çocuk gelişimi açısından müzik eğitiminin çocuğa kazanımları. **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19(2), 153-164.
- KNIGHT, W. E. VE RICKARD, N. S. (2001). Relaxing music prevents stress-induced increases in subjective anxiety, systolic blood pressure, and heart rate in healthy males and females. **Journal of Music Therapy**, 38(4), 254-272.)

- KOÇ, G. & DEMİREL, M. (2004). Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa: Eğitimde Yeni Bir Paradigma, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 27
- KORKMAZ, H. & KAPTAN, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 20, 193-200.
- KORKMAZ, L. (2012). "İçimdeki Müzik". **Pivolka Dergisi**, 22(7); s. 5-14
- KÖKSAL AKYOL, A. (2007). **Bilişsel gelişim**. Eğitim Psikolojisi. (Ed: A. Ulusoy),73-108, Anı Yayıncılık, Ankara
- KRAHE, B. VE BİENECK, S. (2012). The effect of music-in-Duced mood on aggressive affect, cognition, and behavior. **Journal of Applied Social Psychology**, 42(2), 271-290
- KURT, E. (2019). Sanatsal yaratıcılık ve Zekâ ilişkisine müziğin Etkisinin İncelenmesi. **PQDT-Global**.
- MEİSTER I.G, KRİNGS T, FOLTYS H, BOROOJERDİ B, MÜLER M, TÖPPER R & THRON A (2004)."Playing piano in the min" -an fMRI study on music imagery and performance in pianists", **Cogn Brain Res**.
- MİURA K, MATSUMURAK, NAKAMURAY, KUROKAWA H, HAJİYAMA M, TAKATA Y. (2000). Suppression of cardiac Sympathetic nervous system during dental surgery in Hypertensive patients. **Hypertension Research**; 34.23(3): 207–212.
- OTACIOĞLU, S. (2017). Profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin incelenmesi. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21(1), 187-196.
- ÖZ, NB (2001). İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 14 (1), 101-106.
- ÖZTÜRK, O. M., BEŞİROĞLU, Ş. Ş. & BAYRAKTARKATAL, M. E. (2014). Makamı anlamak: Makam nazariye tarihinde başlıca modeller. **Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi**, 10(1), 9-36.

- PATTERSON, B. (1974), Musical Dynamics. Scientific American. 231(5), s.78-95.
- RADVANSKY GA, FLEMING KJ, SIMMONS JA. (1995). Timbre reliance in nonmusicians' and musicians' memory for melodies. **Music Perception**; 13: 127-140
- SERGEANT, D. & THATCHER, G. (1974), “Intelligence, Social Status and Musical Abilities”. **Psychology of Music**, 2(2), s.32-57.
- SEZEN, G., KONUR, K. B. & ÇİMER, A. (2009). Sınıf Öğretmeni Adayları Açısından 5’e Öğretim Modeline Dayalı Fen ve Teknoloji Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Uluslar arası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 1-3 Mayıs, **Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale**
- ŞENDURUR, Y. VE BARIŞ DA (2002). Müzik eğitimi ve kullanımlarında başarı. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 22 (1).
- TALİD. (2008). “Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, Cilt 6, sayı 12, s.471-486
- TAN, S. L., PFORDRESHER, P. & HARRE, R. (2010). Psychology of Music: From Sound to Significance. New York, ABD: **Taylor and Francis Group Psychology Press**.
- TARMAN, S. (2004), “Çoklu Zekânın Bir Boyutu: Müziksel Zekâ”, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, **Süleyman Demirel Üniv.**, Burdur Eğt.Fak., 7-10 Nisan 2004 Isparta, Bildiriler 2, 377-383.
- TARMAN, S. (2007). “Müziyenlerde El Dominansı ve Serebral Lateralizasyon”, 38. Uluslararası Asya ve **Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirgesi**, Ankara
- TEKİN, H. (1977). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Mars Matbaası, Ankara.
- TOKER E, KÖMÜRCÜ N. (2017). Effect of Turkish classical Music on prenatal anxiety and satisfaction: A Randomized controlled trial in pregnant women With pre-eclampsia. **Complementary Therapies in Medicine**; 30: 1-9

- TÜRKMEN, U. (2010). Çocuğun bireysel toplumsal ve kültürel gelişiminde amatör müzik eğitiminin yeri problemleri ve çözüm önerileri. **İlköğretim online**, 9(3), 960-970.
- ULUĞBAY, S. (2013). Müzik Eğitiminin Çocuk Zekâsına Olan Etkileri. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 21(3), 1025-1034.
- UMUZDAŞ, S., & LEVENT, A. (2012). Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri. **Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 9(1), 56-73.
- USLU, M. (2013). Müzik eğitimi aracılığıyla aynı yaş gruplarının sosyo kültürel değişimlerini ve gelişimlerini sağlanması, **İnönü Üniversitesi sanat ve tasarım dergisi**, Sayı 3
- USLU, M. (2013). Müzik Eğitiminin Yaratıcılık Boyutu. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, 2(1).
- UYAN, Z. D. (2018). Özengen Müzik Eğitimi Alma Durumu İle Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. **Ekev Akademi Dergisi**, (76), 235-244.
- ÜNAL F.S. (2014). Müziğin ses olarak insana fizyolojik etkisi. **Kültür Evreni Dergisi**; 6(22):118-125
- ÜNAL, F.S. (2014). Müziğin ses olarak insana fizyolojik etkisi. **Kültür Evreni Dergisi**; 6(22):118-125
- VARIŞ, F. (1978), Eğitimde Program Geliştirme, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları**, No.75.
- WILSON SJ, PRESSING JL, WALES RJ. (2002). Modelling rhythmic function in a musician post-stroke. **Neuropsychologia**; 40(8): 1494-505.
- YENER, Y. (2011). Müziğin Çocuklar ve Yaşlılar Üzerindeki Etkileri, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:29.
- YURDAKAVUŞTU, Y. (2012). İlköğretim öğrencilerinde duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeyleri.
- ZATORRE RJ, SAMSON S. (1991). Role of the right temporal Neocortex in retention of pitch in auditory short-term Memory, **Brain (A Journal of Neurology; Oxford University Press)**; 2403-2417.

ZATORRE, R., (2005). Music the food og neuroscience? Nature, 434,703;
ProQuest Science Journals.

ZATORRE, R.J. (1984). "Musical perception and cerebral function: a critical review **Music Perception**"

ZEMKE, S. L. (1977), The Kodály Concept: Its History. Philosophy and Development, Champaign, IL: **Mark Foster Music Company, 1977,** s.11

TEZLER

ÇEÇEN, T. E. (2019). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi 2018 Öğretim Programının Türk Müziği Açısından incelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Mûsikîsi Programı.

ERMAN, A. (2000). "Suzuki Metodu Felsefesi ve Keman Eğitiminde Kullanılışı" Basılmamış Lisans Tezi. GÜGEF Güzel San. Eğt. Böl. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı. Ankara.

TATAR, E. (2006). İkili İşlem Kavramı ile İlgili Öğrenme Güçlüklerinin Belirlenmesi ve 4mat Yönteminin Başarıya Etkisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

YILDIRIM, M. C. (2009). Yapılandırmacı Öğrenme Paradigması İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretimsel Denetim Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İNTERNET KAYNAKLARI

RİNGER, A. (2001). Melody. Grove Music Online. Son Erişim Kasım 22, 2021, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9>

EKLER

Ek 1 Etik Kurulu Onayı

Ek 2 Görüşme Soruları

Ek 1 Etik Kurulu Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.03.2023-80973

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-80973
Konu : Etik Onayı Hk.

13.03.2023

Sayın Uğur TUTKUN

Tez çalışmamızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 02.03.2023 tarihli ve 2023/02 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Sencer GİRĞİN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSU4C9LC92 Pin Kodu : 98142

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy, 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Keş Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Tuğba SÜNNETÇİ

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Tel No : 31002

Ek 2 Görüşme Soruları

1. Görüşme Soruları

Sayın Katılımcı,

Katılacağınız bu çalışma, İstanbul Aydın Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi tarafından yapılan bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın amacı, ilkököl kademesinde müzik eğitim programı uygulanan öğrencilerin, bu yapılandırılmış müzik eğitimini almalarının temel gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarıyla olan ilişkisini incelemek ve öğretmen görüşleri üzerinden içerik analizi yapmaktır. Bu kapsamda, Türk Müziği Eğitim Programı uygulanan özel bir ilkököl öğrencilerinin almış olduğu bu müzik eğitim programının onların temel gelişim alanlarına etkisi ve bu alanların kazanımlarıyla olan ilişkilerini öğretmen görüşleri çerçevesinde ortaya koymak ve etkilerin düzeylerini araştırmaktır. Bu akademik çalışma, ilkököl kademesinde Türk Müziği Eğitim Programını alan özel bir ilkököl öğrencilerinin fiziksel gelişim, psiko-sosyal gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi açısından düzeylerinin ve bu gelişim alanlarının alt boyutlarını içeren; İletişim kurabilme, problem çözme becerisi, öz benlik, öz saygı, iş birliği içinde hareket edebilme, ekip çalışmalarına katılım, kendini ifade edebilme, kriz durumlarını kabul etme ve kriz durumunu sağaltım ile çözmek, özgüven, sorumluluk, inisiyatif almak, çevreye, bireye ve diğer kültürlere saygı, odaklanma, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, motivasyon, hayal gücü, mental potansiyeli açığa çıkarma, ritmik – müziksel zekâ, Psikomotor beceriler, kaba motor becerileri, ince motor becerileri, fiziksel potansiyeli açığa çıkarma, Hitap edebilme, nefesi kontrol edebilme, diksiyon, vurgu, tonlama, sembollerini anlayabilme ve kodlayabilme, iletişim kanallarını kurabilme, iletişimi başlatmak ve canlı tutmak gibi temel gelişim alanlarının genel kazanımlarına ulaşma düzeylerinin yeterliliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımla,

Araştırmacı: UĞUR TUTKUN

Okul Türü: Özel Okul

Görev: Kulüpler ve Atölyeler Koordinatörü

ÖĞRETMEN ve VELİ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin psikososyal gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır? **Genel görüşünüzü örnekler vererek açıklayınız.**
2. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla psikososyal gelişimlerinin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır? **Psikososyal gelişimin, parantez içerisinde belirttiğim alt boyutlarını tek tek düşünerek her birisi için birer cümleyle ifade ediniz.**
(İletişim kurabilme, problem çözme becerisi, öz benlik, öz saygı, iş birliği içinde hareket edebilme, ekip çalışmalarına katılım, kendini ifade edebilme, kriz durumlarını kabul etme ve kriz durumunu sağaltım ile çözmek, özgüven, sorumluluk, inisiyatif almak, çevreye, bireye ve diğer kültürlere saygı)
3. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin bilişsel gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır? **Genel görüşünüzü örnekler vererek açıklayınız.**
4. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla bilişsel gelişimin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır? **Bilişsel gelişimin, parantez içerisinde belirttiğim alt boyutlarını tek tek düşünerek her birisi için birer cümleyle ifade ediniz.**
(Odaklanma, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, motivasyon, hayal gücü, mental potansiyeli açığa çıkarma, ritmik – müziksel zekâ)
5. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin fiziksel gelişimi arasında nasıl bir ilişki vardır? **Genel görüşünüzü örnekler vererek açıklayınız.**
6. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla fiziksel gelişimlerinin alt boyutları üzerinde nasıl bir ilişki vardır? **Fiziksel gelişimin, parantez içerisinde belirttiğim alt boyutlarını tek tek düşünerek her birisi için birer cümleyle ifade ediniz.**
(Psikomotor beceriler, kaba motor becerileri, ince motor becerileri, fiziksel potansiyeli açığa çıkarma)
7. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla öğrencilerin dil gelişimleri arasında nasıl bir ilişki vardır? **Genel görüşünüzü örnekler vererek açıklayınız.**
8. Size göre; Türk Müziği Eğitimine yönelik uygulamalarla dil gelişiminin alt boyutları arasında nasıl bir ilişki vardır? **Dil gelişimin, parantez içerisinde belirttiğim alt boyutlarını tek tek düşünerek her birisi için birer cümleyle ifade ediniz.**
(Hitap edebilme, nefesi kontrol edebilme, diksiyon, vurgu, tonlama, sembolleri anlayabilme ve kodlayabilme, iletişim kanallarını kurabilme, iletişimi başlatmak ve canlı tutmak)

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Uğur Tutkun

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi
: Psikoloji 2019-2023

Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi
Çocuk Gelişimi 2015-2019

Lise: : Kağıthane Lisesi
2009-2012

Mesleki Deneyim

YETEV Okulları : Kulüpler ve Atölyeler Koordinatörü
Haziran 2019- Halen devam edilmektedir.

YETEV Okulları : Drama Öğretmeni
Haziran 2019 - Halen devam edilmektedir.

Medipol Üniversitesi : Öğretim Görevlisi
Şubat 2021 – Haziran 2022

TRT AVAZ : Dijital Çağda Ebeveyn Olmak Program Serisinin Konuşu
Ekim 2020 – Haziran 2020

Palet Okulları : Stajyer Öğretmen
Ekim 2018- Haziran 2019

TİKA : Afrika ve Balkan Ülkeleri İnsani Yardım ve Diplomasi Bölge
Uzmanlığı

Haziran 2015 – Ağustos 2020

